

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

İŞLETME VE MÜHENDİSLİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN GİRİŞİMCİLİK
EĞİLİMİNİN KARŞILAŞTIRILMASI: ÇANAKKALE ONSEKİZ MART
ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Ayşe Fulya KARAKAŞ

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Nazan YELKİKALAN

Çanakkale – 2012

TAAHHÜTNAME

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “İşletme Ve Mühendislik Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğiliminin Karşılaştırılması: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Örneği” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

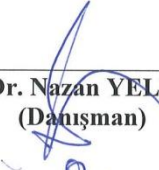
24/07/2012

Ayşe Fulya KARAKAŞ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Ayşe Fulya KARAKAŞ'a ait "İşletme ve Mühendislik Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğiliminin Karşılaştırılması: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Örneği" adlı çalışma, jürimiz tarafından İşletme Anabilim Dalında, YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Üye Doç. Dr. Nazan YELKİKALAN
(Danışman)

Üye Doç. Dr. Ayten AKATAY

Üye Doç. Dr. Bünyamin BACAK

Tez No : 439826
Tez Savunma Tarihi : 20.07.2012

ONAY
Yrd. Doç. Dr. İbrahim Hakkı ÖZTÜRK
Enstitü Müdürü
09/08/2012

ÖZET

İŞLETME VE MÜHENDİSLİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİNİN KARŞILAŞTIRILMASI: ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Ülkelerin kalkınmasında ve refah seviyesinin yükselmesinde girişimcilik yadsınamaz bir gerçekliktir. Çok sayıda faktörün bir araya gelmesiyle oluşan girişimcilik sosyo-ekonomik bir olgudur. Bu olguyu etkileyen çok sayıda faktör söz konusudur. Bu faktörler bireylerin girişimcilik eğilimlerini etkilemektedir. Literatüre bakıldığı zaman birçok çalışmada başarılı girişimcilerin kişilik özellikleri ile aile, kültür ve eğitim gibi faktörlerin girişimcilik eğiliminde etkili olduğu görülmektedir.

Yapılan bu çalışma ile üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimi üzerine etki eden faktörleri tespit etmek ve ilgili faktörlerin bu faktörler arasında bir farklılık gösterip göstermediğini ortaya çıkarmak varsa bu farklılıkların girişimcilik eğilimini belirleyen faktörlerden hangilerinde daha anlamlı bir farklılık yarattığını incelemek, demografik değişkenlerin öğrencilerin girişimcilik eğilimini ne ölçüde etkilediğini ortaya çıkarmak ve yapılan analizler sonucu elde edilecek bulgulara göre, öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini geliştirmeye yönelik önerilerin geliştirilmesi ve ayrıca literatür de girişimcilik eğilimi konusunda yapılan çalışmalara sonuç ve yorumlarla katkıda bulunulması amaçlanmıştır.

Çalışmanın sonucunda işletme bölümü ve mühendislik bölümü öğrencilerinin, içsel kontrol hissi, başarıma ihtiyacı, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans, kendine güven duyma ve yenilikçi olma eğilimleri arasındaki farklılıklara ilişkin yer verilen bulgulara göre; işletme bölümü öğrencilerinin içsel kontrol hissi, başarıma ihtiyacı, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans, kendine güven duyma ve yenilikçi olma eğilimlerinin tamamı, mühendislik bölümü öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur. Araştırma bulguları işletme eğitiminin, mühendislik eğitime kıyasla girişimcilik eğilimini daha yüksek oranlarda etkilediğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Girişimci, Girişimcilik, Girişimcilik Eğilimleri, Girişimcilik Eğitimi

ABSTRACT

COMPARISON OF ENTREPRENEURSHIP TENDENCIES OF BUSINESS AND ENGINEERING DEPARTMENT STUDENTS: CANAKKALE ONSEKIZ MART UNIVERSITY CASE

Entrepreneurship is an undeniable fact for rising and developing countries. Consisting of a combination of many factors, entrepreneurship is a socio-economic phenomenon. There are many factors that affect this phenomenon. These factors influence the trends of individual entrepreneurship. When you look at the literature, with personality characteristics of successful entrepreneurs, family, culture, and education tend to be effective in entrepreneurship trends.

With this study, identifying the factors that influence university students' entrepreneurship trends and uncovering whether the related factors show a difference between these factors and if there is a difference, analysing which factors create more meaningful difference in between these factors, examining to what extent demographic variables affect the tendency of entrepreneurship and according to the findings, developing proposals about how to improve entrepreneurship trends and also contributing the results and interpretations about entrepreneurship trends in literature is aimed.

As a result of the study findings between students in the engineering department and the business section's inner sense of control, need for achievement, risk-taking propensity, tolerance of ambiguity, self-confidence and being innovative, students in business sections' all trends of inner sense of control, need for achievement, risk-taking propensity, tolerance of ambiguity, self-confidence and being innovative is found higher than engineering department' students. The results of findings show that business education effect entrepreneurship trends more powerful than engineering education.

Key Words: Entrepreneur, Entrepreneurship, Entrepreneurship Trends, Entrepreneurship Education.

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmam süresince benimle her zaman bilgi ve tecrübelerini içtenlikle paylaşan, yapmak istediğim akademik kariyerde kendisini idol olarak gördüğüm ve öğrencisi olmaktan onur duyduğum değerli danışman hocam Sayın Doç. Dr. Nazan YELKİKALAN'a yardım ve desteklerinden dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmamda önerileri ile destek olan Sayın Öğr. Gör. Sena ERDEN'e çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca kendilerinden çok şey öğrendiğim değerli hocalarım; Sayın Prof. Dr. Ali AKDEMİR'e, Sayın Yrd. Doç. Dr. Halis KALMIŞ'a, Sayın Yrd. Doç. Dr. Erdal AYDIN'a ve diğer tüm hocalarıma teşekkür ederim.

Tez jüri üyeleri, Sayın Doç. Dr. Ayten AKATAY'a ve Sayın Doç. Dr. Bünyamin BACAĞ'a teşekkür ederim.

Her zaman maddi ve manevi desteklerini benden esirgemeyen, eğitim hayatım boyunca başarılı olabilmem için her türlü olanağı sağlayan, sevgili aileme teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim. Her zamanki gibi bu çalışmamda da beni destekleyen ve motivasyonumu sağlayan canım anneme ve babama ayrıca teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR LİSTESİ	vii
TABLO VE ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
GİRİŞ	1

BÖLÜM I

GİRİŞİMCİLİK İLE İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. Temel Kavramlar	3
1.1. Girişim Kavramı.....	3
1.2. Girişimcilik Kavramı.....	6
1.3. Girişimci Kavramı.....	9
1.4. Girişimci İle İlgili Diğer Kavramlar.....	20
1.4.1. Esnaf.....	20
1.4.2. Sermayedar.....	20
1.4.3. Patron.....	21
1.4.4. Tacir.....	21
1.4.5. Lider.....	22
1.4.6. Teknisyen.....	23
1.4.7. Yönetici.....	24
1.5. Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi.....	25
1.5.1. Dünya’da Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi.....	26
1.5.2. Türkiye’de Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi.....	28
1.5.2.1. Osmanlı İmparatorluğu Dönemi.....	28
1.5.2.2. Cumhuriyet Dönemi.....	30
1.5.2.3. 1970’li Yıllar.....	33
1.5.2.4. 1980’li Yıllar ve Sonrası.....	35
1.6. Girişimciliğin Önemi.....	38
1.7. Girişimcide Olması Gereken Özellikler.....	40

1.8. Girişimciliği Etkileyen Faktörler.....	43
1.9. Girişimciliğin Avantaj ve Dezavantajları.....	45
1.9.1. Girişimciliğin Avantajları.....	45
1.9.1.1. Özerklik.....	46
1.9.1.2. Başarma Hissi.....	46
1.9.1.3. Finansal Kontrol.....	46
1.9.2. Girişimciliğin Dezavantajları.....	46
1.9.2.1. Kişisel Özveriler.....	46
1.9.2.2. Sorumluluk Yükü.....	46
1.9.2.3. Zarara Fazla Tolerans Göstermemek.....	47

BÖLÜM II

GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ VE ÜNİVERSİTELERDE VERİLEN EĞİTİMİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİNE ETKİSİ

1. Girişimcilik Eğiliminin Genel Olarak İncelenmesi.....	48
1.1. Girişimcilik Eğiliminin Tanımı.....	48
1.2. Girişimcilik Eğiliminin Oluşumunu Açıklayan Modeller.....	50
1.3. Girişimcilik Eğilimine Etki Eden Faktörler.....	56
1.3.1. Kişilik Özellikleri.....	57
1.3.1.1. İçsel Kontrol Hissi.....	59
1.3.1.2. Başarma İhtiyacı.....	61
1.3.1.3. Risk Alma Eğilimi.....	63
1.3.1.4. Belirsizliğe Karşı Tolerans.....	65
1.3.1.5. Kendine Güven Duyma.....	67
1.3.1.6. Yenilikçi Olma.....	68
1.3.2. Aile.....	70
1.3.3. Kültür.....	72
1.3.4. Eğitim.....	74
2. Eğitimin Girişimcilik Eğilimine Etkisi.....	75
2.1. Girişimcilik Eğitimi ve Girişimcilik Eğilimi İlişkisi.....	76
2.2. İşletme Eğitimi ve Girişimcilik Eğilimi İlişkisi.....	81
2.3. Mühendislik Eğitimi ve Girişimcilik Eğilimi İlişkisi.....	85

BÖLÜM III
İŞLETME VE MÜHENDİSLİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN GİRİŞİMCİLİK
EĞİLİMİNİN KARŞILAŞTIRILMASI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

1. Araştırmanın Amacı.....	89
2. Araştırmanın Önemi.....	90
3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	90
4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	91
5. Araştırmanın Yöntemi.....	91
6. Araştırmanın Kavramsal Modeli ve Hipotezleri.....	92
7. Analiz ve Bulgular.....	98
8. Sonuç ve Değerlendirme.....	175
KAYNAKÇA.....	182
EK-1: Anket Formu.....	203
EK-2: Araştırmada Kullanılan İfadeler ve Dağılımı.....	206

KISALTMALAR LİSTESİ

- ABD** : Amerika Birleşik Devletleri
- Ar-Ge** : Araştırma ve Geliştirme
- AŞ** : Anonim Şirket
- İ.İ.B.F.** : İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
- KİT** : Kamu İktisadi Teşekkülleri
- KOSGEB** : Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
- OECD** : İktisadi İşbirliği ve Geliştirme Teşkilatı
- STK** : Sivil Toplum Kuruluşu
- TMMOB** : Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
- TOBB** : Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
- TÜSİAD** : Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
- vb** : Ve benzeri
- yy.** : Yüzyıl

TABLO VE ŞEKİLLER LİSTESİ

Tablo 1.1. Girişimsel Süreç Aşamaları.....	5
Tablo 1.2. Girişimci Tanımları.....	13
Tablo 1.3. Yönetici ve Girişimci Karşılaştırması.....	25
Tablo 1.4. Osmanlı'da Faaliyette Bulunan Sektörler ile İşletme Sayı ve Türleri.....	29
Tablo 1.5. İşletmelerin Şirketleşme Dönemi.....	34
Tablo 1.6. Cumhuriyet Döneminde Kurulan Bazı İşletmeler.....	35
Tablo 1.7. Girişimcilerin Temel Özellikleri.....	42
Tablo 2.1. Girişimcilik Eğilimleri Konusunda Yapılan Çalışmalar.....	55
Tablo 2.2. Girişimcilik Literatüründeki Çalışmalar.....	56
Tablo 2.3. Mühendislerin Çalışma Hayatlarındaki Durumları.....	88
Tablo 3.1. Öğrencilerin Çeşitli Özellikleri ve Dağılımları.....	98
Tablo 3.2. Girişimcilik Ölçeğine Yönelik Betimleyici İstatistikler ve Güvenirlilik Analizi.....	100
Tablo 3.3. Öğrencilerin Sınıf ve Bölümlerine Göre Girişimcilik Eğitimleri Farklılık Testi.....	115
Tablo 3.4. Öğrencilerin Bölümleri/Fakültelerine Göre Girişimcilik Eğilimleri Farklılık Testi.....	116
Tablo 3.5. Öğrencilerin Okudukları Bölüm ve Cinsiyetlerine Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farklılık Testi.....	118
Tablo 3.6. Öğrencilerin Annelerinin Eğitimine Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasında Farklılık Testine Yönelik Betimleyici İstatistikleri.....	126
Tablo 3.7. Öğrencilerin Babalarının Eğitimine Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasında Farklılık Testine Yönelik Betimleyici İstatistikleri.....	134

Tablo 3.8. Öğrencilerin Ailelerinde Girişimci Olup Olmamasına Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasında Farklılık Testi.....	137
Tablo 3.9. Öğrencilerin Gelecekteki Mesleki İdealleri İle Girişimcilik Eğilimleri Arasında Fark Olup Olmadığına Yönelik Betimleyici İstatistikleri.....	147
Tablo 3.10. Öğrencilerin Gelecekte Kendi İşini Kurma Olasılığına Göre Girişimcilik Eğilimleri İstatistikleri.....	156
Tablo 3.11. Öğrencilerin Eğitim ve Öğretim Yaşamında Girişimcilik Dersi Alıp Almamasına Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasında Farklılık Testi.....	159
Tablo 3.12. Öğrencilerin Girişimci Olabilmeleri İçin Resmi Bir Eğitime İhtiyaç Duyup Duymamasına Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasında Farklılık Testi.....	161
Tablo 3.13. Öğretim Üyeleri Tarafından Girişimciliğe Cesaretlendirilip Cesaretlendirilmemesine Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farklılık Testi..	165
Tablo 3.14. Girişimcilik Eğilimi Kavramına Göre Farklılık Testi.....	173
Tablo 3.15. Girişimcilik Boyutları Korelasyon Matrisi.....	174
Şekil 1.1. Üretim Elemanları Arasındaki İlişki.....	10
Şekil 1.2. Girişimciliğin Ekonomik Gelişmedeki Rolü.....	40
Şekil 1.3. Girişimciliği Etkileyen Faktörler.....	44
Şekil 1.4. Girişimciliğin Avantaj ve Dezavantajları.....	45
Şekil 2.1. Girişimcilik Eğiliminin Kişide Oluşması.....	50
Şekil 2.2. Girişimcilik Eğilimi Modelleri.....	51
Şekil 2.3. Shapero'nun Girişimsel Faaliyet Modeli.....	52
Şekil 2.4. Ajzen'in Planlanmış Davranış Modeli.....	53
Şekil 2.5. Krueger ve Brazel'in Girişimsel Potansiyel Modeli.....	54

Şekil 3.1. Araştırmanın Kavramsal Modeli.....	93
Şekil 3.2. İşletme Öğrencilerinin Girişimcilik Boyutlarına Yönelik Model.....	103
Şekil 3.3. İşletme Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Boyutlarına Yönelik t Değerleri.....	106
Şekil 3.4. Mühendislik Öğrencilerinin Gözlenen ve Gizil Değişkenler Arasındaki Model İle İlişkiler.....	108
Şekil 3.5. Mühendislik Öğrencilerinin Gözlenen ve Gizil Değişkenler Arasındaki Modele Yönelik t İstatistikleri.....	111

GİRİŞ

Tarihsel süreç içerisinde girişimcilik en eski faaliyetlerden biridir. Ülkeler, küreselleşme ile hızla yaşanan değişim ve dönüşüm hareketlerine uyum sağlayan, toplumdaki bireylerin istek ve gereksinimlerini önceden fark ederek bunlara cevap verebilen mal ve hizmetleri üreten kişilere ihtiyaç duymaktadırlar.

Bir toplumda ne kadar çok başarılı girişimci var ise o toplumun gelişmişlik seviyesi o kadar yüksek olur. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş ile birlikte daha da önem kazanan, ülkelerin ekonomilerini ayakta tutan, refah seviyesini yükselten, doğal kaynakları, sermayeyi ve emeği başarılı bir şekilde bir araya getirerek değerler üreten, verimli kullanılmasını sağlayan, yeni iş fikirlerini ekonomiye kazandırarak işsizliğin ve yoksulluğun giderilmesinde anahtar rol oynayan kişiler girişimcilerdir. Bu bağlamda, ülkeler girişimcilik eğilimi yüksek bireyler yetiştirmeye önem vermelidir.

Girişimcilik öğrenilebilen bir olgudur. Bu doğrultuda üniversitelere büyük rol düşmektedir. Üniversite öğrencilerini geleceğin girişimci adayları olarak görmek gerekmektedir. Gençlerin girişimcilik eğitimi ile daha proaktif, kendine güvenen, yaratıcı, yenilikçi, fırsatları kovalayan, kendi işlerini kurma isteği yüksek, risk almaktan korkmayan, başarıya arzusu gibi başarılı girişimcilerin sahip olduğu bazı özellikler eğitim yoluyla bireylere öğretilmektedir. Böylelikle üniversitelerde verilen eğitim ile gençlerin girişimci özelliklerinin kendilerinde var olup olmadığı belirlenerek, bireyde eksik olan taraflar giderilip doğru meslekler seçmelerine yardımcı olunur.

Bu çalışma ile üniversite öğrencilerinin içsel kontrol hissi, başarıya ihtiyacı, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans, kendine güven duyma ve yenilikçi olma eğilimleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkiler belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla, işletme ve mühendislik bölümlerinde okuyan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri üzerine etki eden faktörler tespit edilerek, farklılık gösterip göstermediği belirlenerek ve girişimcilik eğilimini belirleyen etmenlerden hangilerinde daha anlamlı bir farklılık yarattığı incelenmiştir. Ayrıca demografik değişkenlerin öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini ne ölçüde etkilediği ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri üzerine yapılan bu çalışma, üç ana bölüm üzerine kurulmuştur. Birinci bölümde girişimcilik kavramı genel hatlarıyla ele alınmaktadır. Girişim, girişimci, girişimcilik, girişimcilik ile ilgili diğer kavramlar açıklanarak girişimciliğin tarihsel gelişimi, girişimciliğin önemi, girişimcinin özellikleri, girişimciliği etkileyen faktörler ve girişimciliğin avantaj ve dezavantajları anlatılmaktadır.

İkinci bölümde girişimcilik eğilimi kavramı genel hatlarıyla incelenmiştir. Girişimcilik eğiliminin tanımı, girişimcilik eğiliminin oluşumu, girişimcilik eğilimini etkileyen faktörler anlatılmaktadır. Ayrıca üniversitelerde verilen eğitimin girişimcilik eğilimine etkisi, girişimcilik eğitimi ve girişimcilik eğilimine ilişkisi, işletme eğitimi ve girişimcilik eğilimine ilişkisi, mühendislik eğitimi ve girişimcilik eğilimine ilişkisi anlatılmaktadır.

Üçüncü bölümde ise, işletme ve mühendislik bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğiliminin karşılaştırılmasına yönelik bir anket çalışması yapılmıştır. Farklı fakültelerde eğitim alan öğrencilerin kişilik özellikleri ve almış oldukları eğitimin girişimcilik eğilimine etkisi araştırılarak karşılaştırma yapılmıştır. Bu çalışma ile öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin seviyeleri ve bu eğilim seviyelerini etkileyen faktörler araştırılmıştır.

BÖLÜM I

GİRİŞİMCİLİK İLE İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. Temel Kavramlar

Her şeyin değiştiği; hiçbir şeyin aynı kalmadığı ve küreselleşmenin de etkisiyle acımasızca hüküm süren rekabet ortamında ayakta kalabilmek ve rakiplerinden bir adım öne geçebilmek, ekonomik gelişmişliğin seviyesiyle ilgilidir. Ekonomileri canlandıran ve ötesinde güçlü kılan en önemli unsur girişimcilik dolayısıyla girişimcilerdir. Bir ülkede yenilikçi, fırsatları takip eden, gerektiğinde risk almaktan çekinmeyen, başkalarının göremediğini gören, yaratıcı insanlar ne denli çok ise, o ülkenin ekonomisi de o denli güçlü olur.

1.1. Girişim Kavramı

İnsanların hangi alanlarda ihtiyacı olduğunu gören ve bu doğrultuda mal ve hizmet üretmek için gerekirse mevcut imkanlarının dışına çıkarak bir işletme kurmak için kolları sıvayan, diğer insanlardan daha yaratıcı, cesur ve ileri görüşlü olan girişimcilerin yerine getirdikleri işleve “girişim” denmektedir (Tanoğlu 2008: 7). Türk Dil Kurumu Sözlüğü'ne göre ise, girişim; “bir işe girme, teşebbüs” olarak tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr). Günlük hayatta, girişim (entreprise); bir işi yapmak için harekete geçme, başlama, kalkışma durumunu ifade etmektedir (Aytaç vd. 2007: 102). Girişimi bazı bilim adamları, doğa, sermaye ve emeğin bir araya getirilmesinden oluşan bir bütün olarak tanımlamaktadırlar (Akat vd. 2002: 5).

Girişim (teşebbüs), başkalarının ihtiyaçlarını karşılamak için pazarı olan ve pazarda fiyatı oluşan mal ve hizmetler üreten ve sahibine kar sağlayan işletmelerdir (Özdönmez vd. 1998: 7). Girişim (teşebbüs) belirli bir yasal, finansal, örgütsel ve ekonomik özelliğe sahip kuruluştur (Sabuncuoğlu vd. 2009: 4). Girişim faaliyeti, yeni olan bir şeyin potansiyeli ve gerçekleştirilmesi arasındaki dengesizlikten doğar. Bir veya birden fazla kişi tarafından

daha önceden var olmayan bir fırsatın yaratılmasıdır (Doğan 2010: 28). Girişim olgusuna ve olayına yönelik çok çeşitli yaklaşımlar bulunmaktadır. Örneğin, girişimi doğa, sermaye ve emeğin birleştirilmesinden oluşan bir bütün olarak görenlerin yanı sıra, işletme ile aynı fakat ayrı işlev olarak görenlerde vardır. Bu görüşe göre; girişim ve işletme bir organizmanın iki ayrı işlevi şeklindedir. Teknik anlamda üretim faktörlerinin birleştirilmesiyle ilgili çalışmalar işletmenin işlevi, finansman, organizasyon, alım ve pazarlama gibi faaliyetlerde girişimin işlevidir (Akdemir 2009: 26). İşletme ise, daha çok fabrika ya da satış mağazası gibi mal veya hizmet üreten ya da pazarlayan teknik birimlere denmektedir (Doğun 2003: 4). Ev hizmetleri bir işletme olduğu halde, pazarı ve pazarda fiyatı oluşmadığı, başkasının gereksinimini karşılamak için faaliyette bulunulmadığı, kar amacı gütmeye yönelik girişim değildir. Buna karşılık pazarı ve belli bir pazar fiyatı olan iktisadi teşekküller birer girişim durumundadır (Ertürk 2006: 13).

Coco Cola başta olmak üzere birçok önemli alkolsüz içecek markasının üreticisi ve dağıtıcısı olan Coca Cola Enterprises Inc. girişim kavramına yönelik dünya çapında bir örnektir. Türkiye'nin en büyük alkolsüz içecek ve dağıtım şirketi olan Coca Cola İçecek A.Ş.'ye bağlı olarak faaliyet gösteren ve Ankara, Tekirdağ-Çorlu, Bursa, Mersin ve İzmir-Kemalpaşa'da kurulu olan beş üretim tesisi ise; küresel yaygınlığa sahip bu girişime bağlı olan ve ulusal düzeyde üretim yapan işletmelerdir (Gürüz vd. 2006: 11).

Yukarıdaki değerlendirmelere bağlı olarak girişim ile işletme kavramını birbirinden ayrı tutma olanağına sahip olunamayacağı, fakat girişimin işletmeyi de içine alan geniş bir kavram olduğunu söylenebilir. Girişim, bir işletmeyi kurma olarak tarif edilebilir. Öyleyse, "her girişimin sonucunda eğer başarılı olunursa bir işletme oluşacaktır", tersi bir söyleyişle, "her işletme, başarılı bir girişimin sonucunda ortaya çıkar" (Akdemir 2009: 26).

Girişim kavramı, nasıl ele alınırsa alınsın, girişimcinin, kar etmek, topluma hizmet sunmak gibi amaçları mevcuttur (Küçük 2005: 27).

Girişimin, belirleyici nitelikleri şu şekilde sıralanabilir (Tutar vd. 2003: 162):

- Girişimin amacı, kazanç veya yarar sağlamaktır.
  - Girişim, ücret karşılığında satmak üzere mal veya hizmet üretir veya fonlar sağlar.
- Bu nitelik, girişim olmanın zorunlu unsurudur.

- Girişimin üç temel işlevi, üretim, satış ve bu iki işlevin yerine getirilmesi için gerekli fonların sağlanması olan finansmandır.
- Girişim hukuki bir birimdir. Tüzel kişiliğe sahip bulunan girişim, sahiplerinden ayrı bir kişiliğe sahiptir. Çalışmalarını bu kişilik altında yürütür, haklara sahip olur ve yükümlülükler üstlenir.
- Girişim finansal bir birimdir. Girişimin kendisine ilişkin varlıkları ve bunları karşıladığı öz ve yabancı kaynakları bulunur.
- Girişim, insan ve materyalden oluşan bir örgüttür ve bu örgüt devamlılık gösterir.

Bir girişimin başlatılması, girişimcinin bir yeniliği oluşturmasını engelleyici güçlerin üstesinden gelerek, yakaladığı fırsatı değerlendirmesi ve geliştirmesi ile söz konusu olur. Girişim faktörlerinin bir araya getirilmesine ilişkin girişimsel süreç dört ana başlıkta toplanabilir; “fırsatın tanımlanması ve değerlendirilmesi”, “iş planının geliştirilmesi”, “gereksinim duyulan kaynaklar” ve “işletmenin yönetilmesi” dir. Girişimsel süreçte girişimcinin başarısı, girişimcinin, sürecin her aşamasını bir arada değerlendirmesine bağlıdır (Berber 2000: 25).

Tablo 1.1. Girişimsel Süreç Aşamaları

Fırsatın Tanımlanması ve Değerlendirilmesi	İş Planının Geliştirilmesi	Gereksinim Duyulan Kaynaklar	İşletmenin Yönetilmesi
Fırsatın yaratılması ve büyüklüğü	Pazarın özellikleri ve büyüklüğü	Girişimcinin mevcut kaynakları	Yönetim tarzı ve yapısı
Fırsatın gerçek ve algılanan değeri	Pazarlama planı	Kaynak boşlukları ve kullanım için hazır olanlar	Başarının kilit unsurları
Fırsatın getirdiği risk ve avantajlar	Üretim gereksinimleri	Gerekli kaynaklara ulaşım	Mevcut ve potansiyel sorunların tanımlanması
Fırsata karşı kişisel yetenekler ve amaçlar	Finansal planlama ve gereksinimler		Kontrol sistemlerinin yerleştirilmesi
Rekabet durumu	Organizasyon biçimi		
	Pazara giriş stratejisi		

Kaynak: Berber, Aykut, Girişimci ile Yönetici Profiline Karşılaştırılması ve Girişimcilikten Yöneticiliğe Geçiş Süreci, İ.Ü. İşletme Fakültesi Dergisi, C.29, S.1, Nisan 2000: 25

1.2. Girişimcilik Kavramı

Girişimcilik; çağımızın, ekonomik ve sosyal açılardan en önemli güçlerinden biridir (Demirel vd. 2004: 50). Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş süreciyle önem kazanan girişimcilik, 1980'li yıllardan itibaren dünya çapında önemli bir kavram haline gelmiştir (Demirkaya vd. 2010: 352). Girişimciliğin 1980'lerden sonra bu denli popüler olmasının başlıca sebepleri arasında, istihdam yaratma, yeni işletmelerin kurulması, yeniliklerin çoğaltılması, ekonominin büyümesi ve toplumun refah seviyesinin yükselmesine yaptığı olumlu katkılar dolayısıyla (Kurt vd. 2006: 98).

Girişimcilik, atıl kaynakların ekonomiye kazandırılarak etkin ve verimli kullanılmasında ve yeni teknoloji üretiminde olduğu gibi; istihdam hacminin genişletilerek işsizliğin önlenmesinde, refah düzeyinin yükseltilerek geniş bir toplumsal tabana yaygınlaştırılmasında ve orta sınıfın güçlendirilmesinde, bölgesel gelişmişlik farklarının ortadan kaldırılmasında veya azaltılmasında, katılımcı demokrasinin yerleşmesinde ve toplumsal barışın sağlanarak bütünleşmenin güçlendirilmesinde işlevseldir (İlhan 2005: 218).

Girişimcilik, son yıllarda kendini göstermekte olan bir öğretilerdir; ama tam olarak neyin girişimciliği meydana getirdiği konusunda anlaşmazlıklar bulunmaktadır (Hitt vd. 2011: 58). Girişimcilik tanımı; karmaşık, değerli ve değişken aynı zamanda farklı disiplinleri içinde barındırır (Landström 2005: 495). Multidisipliner anlamda iktisatçılar, işletmeciler ve davranış bilimciler girişimcilik kavramıyla yakından ilgilenmişler ve girişimcilik olgusunu farklı dönemlerde farklı ve çok yönlü bakış açılarıyla irdelemişlerdir (Hava vd. 2009: 4). Girişimcilik daha çok pazarlama, stratejik, ekonomik, psikolojik ve sosyolojik gibi ana disiplinleri içine alan girdilerle sürdürülen teorik bir araştırmadır (Karagöz 2009: 5).

Kavramın bu şekilde farklı tanımlanması, uzmanların düşünce farklılığının yanı sıra kavramın zaman içinde yenilenerek, değişmelerden etkilenmesinden kaynaklanmaktadır (Aykan 2002: 4). Ayrıca ülke ve kültürler göre de girişimcilik olgusu değişiklik

göstermektedir. Tüm bunlar, girişimciliğin sürekli olarak değişen bir olgu olduğunu göstermektedir. Bu nedenle de, girişimcilik kavramının net bir tanımını yapmak zordur (Özkul 2008: 12).

Girişimci, kişiyi esas alan ve kişiye bağlı özel yetenek ve becerileri vurgularken; girişimcilik girişimcinin ortaya koyduğu eylemin, hareketin, organizasyonun ve yarattığı yeni sonuçların ifadesidir (Top 2006: 7). Girişimcilik, risk alma, yaratıcılık, üretkenlik, yenilik, dinamizm, gelişme ve değişme, fırsatları görme gibi kavramlarla tanımlanabilir (Yelkikalan vd. 2006: 397). Bu tanımdan ötürü girişimcilik hem şirket açma sürecini hem de yenilik yapma sürecini kapsamaktadır (Çetindamar 2002: 34).

Birçok araştırmacı; girişimcilik konusunda özellikle üç soruya cevap aramaktadırlar (Shane vd. 2000: 218):

- Ortaya çıkarılan yeni ürün ve hizmetler, üretim fırsatları neden, ne zaman ve nasıl ortaya çıkmaktadır?
- Neden, ne zaman ve nasıl bazı insanlar diğer insanlar fark etmezken bu fırsatları görüp değerlendirir?
- Girişimcilik fırsatların ortaya çıkarılıp, kullanılmasındaki değişik hareket metodları neden, nasıl ve ne zaman kullanılır?

Bu sorulardan yola çıkarak, girişimcilik bir kuruluş ya da topluma değer katan yenilikçi ve yaratıcı bir eylem olarak tanımlanabilir (Nijhawan vd. 2007: 99). Fırsatların yaratılması ve takip edilmesine dönük bir süreçtir (Başaran vd. 2009: 200). Böylece girişimcilik sosyal bir olgu olarak ortaya konmaktadır (Alpşahin 2011: 4).

Girişimcilik, yeterli çaba ve zaman tahsis edilerek, finansal, fiziksel ve sosyal risklere katlanarak parasal ödüller, kişisel tatmin ve bağımsızlık kazanılarak yeni bir değer yaratma sürecidir (Tekayaklı 2004: 35).

Girişimcilik, bir bireyin ya da bireylerin oluşturdukları ortaklıkların mal ve hizmetlerin üretilmesi ya da dağıtılmasını içine alan, kar amaçlı bir iş ünitesinin kurulması, sürdürülmesi ve büyütülmesi sorumluluğunu almalarına yönelik bir faaliyettir (Gözek 2006: 3).

Girişimcilik, büyümenin, yeni buluşların ve yeni iş fırsatlarının yaratılması için gitgide önemli bir bileşen olmaktadır (Berglund vd.2006: 367). Girişimcilik, fırsatları özdeşleştirmeye mukabil, yeni bir işe başlama (Hussain 2011: 745); devralma ya da işletme veya bir firmanın stratejik karar mekanizmalarına katılma tercihleriyle ve bu yöndeki eylemleriyle ilgilidir (kisi.deu.edu.tr).

Girişimcilik hedef belirleme ve belirlenen hedefe ulaşmak için organize etme ve uygulama yetkinlikleri olarak tanımlanabilir (Akdemir 2009: 29). Girişimcilik renkli ve cesaretli fikirli hayata geçirebilme sanatıdır (Bozgeyik 2005: 126). Girişimcilik herhangi bir faaliyetin hayata geçirilebilmesi için atılan ilk adımdır. Özel yetenek gerektirir ve sınırlı, kıt bir faktördür. (Börü 2006: 3).

Girişimcilik vizyon, değişim ve yaratıcılık unsurlarını içeren dinamik bir süreçtir. Girişimcilik, tutku ve enerji gerektirir, yeni fikirlerin ve yapıcı çözümlerin yaratılması ve uygulanması için bu enerjinin uygulanmasını gerektirir (Yalçıntaş 2010: 95).

Girişimcilik her şeyden önce ve en önemlisi bir zihniyettir. Bir kişinin, bağımsız olarak veya organizasyon içinde, bir fırsatı belirleme ve yeni bir değer yaratmak veya ekonomik başarı elde etmek için bu fırsatın üzerine gitme motivasyonunu ve kapasitesini tanımlar (kisi.deu.edu.tr). Girişimcilik etkinliğinin kaynağını yeni olan bir şeyin potansiyeli ile onun gerçekleştirilmesi arasındaki dengesizlikten oluşturur (Saraçoğlu vd. 2010:). Kaynakları faal kullanma olarak tanımlandığında, bunu var olan kurulu kapasiteyi en etkin kullanan olarak da tanımlamak söz konusudur (Özkan vd. 2003: 150). Az gelişmiş ülkelerde, girişimcilik aktivitelerinin teşvik edilmesinin, ekonomik gelişmenin harekete geçirilmesinde bir yol olduğu söylenebilir (Mueller vd. 2000: 53). Girişimcilik sağlık, eğitim ve refah hizmetlerinin etkin bir şekilde sağlanması olumlu bir rol oynamaktadır (kisi.deu.edu.tr).

Girişimciliği davranışsal açıdan değerlendirenler; “yeni bir işletme kurma davranışı gösterme” olarak değerlendirip, bireyleri girişimci olma durumlarına göre dörde ayırarak ele almaktadır: a) Potansiyel, b) Niyetlenen, c) Asıl Girişimciler ve d) Girişimciliğe hiç isteği olmayanlar (Kouriloff 2000: 60).

Girişimcilik; ilk olarak karşılaşılan fırsatları değerlendirme ve ihtiyaç olunan kaynakları arayıp peşine düşmektir. Girişimcilikte zayıf olan organizasyonlar, genellikle

kaynak elde etmede ve fırsatları yakalamada da zayıf olurlar. Ve bu zayıflık, organizasyonları hızlı bir şekilde düşüğe götürmektedir. Bu yüzden, girişimciliğin önemini ve yerini anlamak için çaba sarf etmek gereklidir. Girişimcilik; yeni başlayan organizasyonlar için ya da kendini geliştirmek isteyen olgun kuruluşlar için, zayıf yönleri algılamada ve onları güçlendirmede en önemli pratiklerden biridir (Shahhosseini vd. 2011: 106-107).

Girişimcilik, hazırda bulunan faaliyetin (işin) içinde yeni organizasyonlar yaratabilmek, yeni ürünler ortaya çıkarabilmek, içinde bulunulan durumu avantaj olarak görerek, yenilikçi girişimlerde bulunabilmek, olarak ifade edilebilir. Girişimcilik; risk alınarak, kendine güven oluşturularak, yeni şeyler üretmeye açık olunarak yapılabilinecek bir eylemdir (Stopford vd. 1994: 522).

Peter F. Drucker “Zorunlu Yenilenme” başlıklı makalesinde şöyle söylemekte; “Pek çok büyük şirket, girişimciliği desteklemekte, çok sayıda küçük ve orta ölçekli şirketin de bu konuda ilerleme gösterdiği görülmektedir. Kökleri 100 yıl ya da daha öncesine dayanan çok sayıda kuruluş, yenilenmeyi öğrenmedikleri takdirde varlıklarını sürdüremeyeceklerdir”. Bir şirketin başarısında “yenilik oranı” önem arz etmektedir (İnceler Sarıhan 1998: 133).

Yenilik ilk olarak dünü bir kenara bırakma demektir. Ardından, bir teknolojinin, bir ürünün bir pazarın yetersizliğinde ve pazarın istek ve ihtiyaçlarında yenilik fırsatları aramak demektir. Girişimcilik organize olma, yeni ürünler yaratma ya da eski ürünlerin modifikasyonundan çok yeni işler yaratmayı hedef görme istekliliğidir (Drucker 1998: 69).

Girişimcilik kavramı ile ilgili tüm tanımlamalarda ortak nokta girişimciliğin ekonomik fırsatların yeni değerlere dönüştürüldüğü bir süreç olarak ele alındığıdır (Ağca vd. 2006: 160).

1.3. Girişimci Kavramı

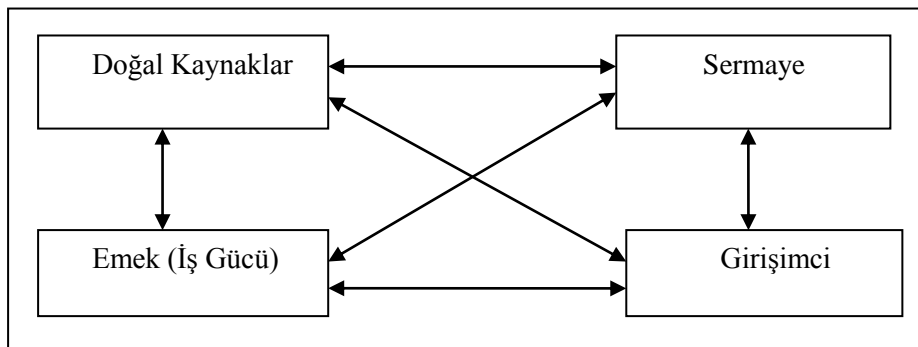
Girişim ve girişimcilik kavramlarında olduğu gibi, girişimci kavramı konusunda da farklı görüşler bulunmaktadır.

Girişimci kavramı literatüre, kapitalist üretim sürecine girilmesiyle birlikte girmiş ve bugünkü anlamını almıştır. Girişimci feodal yapıdan, endüstri toplumuna geçişte, toplumun dinamiğini oluşturan itici güç olmuştur (Müftüoğlu vd. 2004: 16). Bir ülkenin kalkınmasında lokomotif görevi üstlenen faktörlerden biri girişimcilerdir (Yelkikalan 2007: 39).

Girişimci veya küresel tanımıyla entrepreneur, ya da eski deyişle müteşebbis ürün veya hizmet üretimi için gerekli olan kaynakları bir araya getirerek mal ve hizmet üretimini düzenleyen kişi olarak tanımlanmaktadır (Bozgeyik 2005: 138).

İktisat bilimi üretim faktörlerini başlangıçta emek, sermaye ve doğal kaynak olmak üzere üçlü bir ayrıma tabi tutmuştur. Ancak, daha sonra girişimci adıyla yeni bir üretim faktörü tanımlanmıştır (Çetin 2009: 65). Ülkelerin kalkınması bu üretim faktörlerinin başarılı bir şekilde bir araya gelmesiyle mümkündür (Girginer vd. 2004: 784). Bu yönüyle girişimci, diğer üretim elemanlarını bir araya getirirken kendi bedensel veya zihinsel gücünü de üretime katar. Fakat girişimcinin daha çok yaptığı; kuruculuk, yeni şey (buluşçuluk) ve bir araya getirme gibi düzenlemelerdir (İnal 2003: 12). Bu nedenle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde, girişimciliğin özendirilmesine büyük bir önem verilmektedir (Girginer vd. 2004: 784).

Şekil 1.1. Üretim Elemanları Arasındaki İlişki

Kaynak: İnal, Hasan, Girişimcilik: (Müteşebbis) Ders Kitabı, Sistem Ofset, Ankara, 2003: 11.

Ekonomik değerlerin üretilmesi ve pazarlanması için, doğal kaynakların, emeğin ve sermayenin bir araya getirilmesi, belirli bir düzende kullanılması için bazı kişilerin önderlik etmeleri gerekir. Aksi halde, düzensiz ve amaçsız olarak bir araya getirilip

işletilen üretim elemanlarının varlığı ile gerçek anlamda üretim gerçekleştirilemeyeceği gibi gerçek anlamda işletme kurulmuş sayılmaz. Bu durumda; neyin, nasıl, ne zaman ve nerede üretileceğine karar veren, gerekli tüm çalışmalarını yapan kişi ya da kişilerin olması şarttır. Bunlar girişimcilerdir (İnal 2003: 10).

Girişimci kavramı, Oxford İngilizce sözlüğüne; Fransızca ‘entrepreneur’ dan geçmiştir. Ve en belirgin olarak “iş dünyasında risk alan, kazancın ve kaybın riskleri risklerini benimseyen insan” olarak tanımlanmıştır. Ayrıca Oxford İngilizce sözlüğü girişimci kavramını “korkusuzca hareket eden” olarak da tanımlamaktadır (Mulcahy 2003: 165). Türk Dil Kurumu’na göre girişimci; “üretim için bir işe girişen, kalkışan kimse, müteşebbis” olarak tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr). Girişimci geçmişte ‘öncünün’ karşılığı konumundadır (Henderson 1974: 4).

Girişimci kökensel olarak 17. ve 18. yy.’da Fransız ekonomistlerinin yüksek verimlilik-büyük kar alanı içinde en az kaynakla girişimsel çözümler üretmesi olarak değerlendiriliyordu. Girişimcilik değeri “kapitalizmin yaratıcı ve yıkıcı” süreci olarak tanımlanmıştır (Mort vd. 77-78).

Girişimci kavramı ile ilgili ilk teorik kullanım, Richard Cantillon'un çalışmalarında görülmektedir (Long 1983: 47). 1755'de Fransız Cantillon bu terimi, ekonomik parametreler dahilinde, kazanç elde etmeyi ve belirsizliği göğüslemeye arzulu, önsezi ve yaratma yeteneği olan bir bireyi tanımlamak için kullanmıştır (Ağca vd. 2006: 158-159). Cantillon girişimciyi, gelirlerin belirsiz, harcamaların ise belirli olduğu koşullar içerisinde faaliyet gösteren kişi olarak tanımlamakta ve gelirin belirsiz olma nedenini ise, gelecekteki pazar talebini gerçekçi bir biçimde öngörmenin imkansızlığı şeklinde açıklamaktadır (Arıkan 2002: 4). Cantillon’a göre girişimciler, tüketiciler ile üreticiler arasındaki ilişkinin kurulmasında koordinatörlük görevi yaparlar (Gabel 2003: 495). Cantillon iktisadi anlamda üç tür ögeden bahseder: i) arazi sahipleri (sermayedarlar), ii) girişimciler, iii) ücretle çalışanlar (işçiler) dan meydana gelen bu üç öge, girişimcinin sistem içerisinde merkezi bir rolü olduğunun ve girişimcinin, ekonomideki bütün mübadele ve dolaşımdan sorumlu olduğunu öne sürerek, girişimciler sınıfının arz-talep dengesi oluşturan sınıf olduğunu ifade etmiştir (Arıkan 2002: 4).

18.yüzyılın ikinci geçiş döneminde fizyokrat Quesnay; girişimciliğin anlamını genişleterek, yenilikçi, üretken, risk almayı seven, ileri görüşlü olarak tanımlamıştır (Long 1983: 47).

Başka bir fizyokrat olan Baudeau ise girişimciyi; bilgileri ve kaynakları akıllıca kullanan, yeni ürün ve yeni yöntemleri benimseyebilen olarak açıklamıştır (Long 1983: 48).

Girişimci kavramına değinen ikinci kişi Fransız ekonomist J.B.Say'dir (Uygun 2006: 7). Jean Baptise Say, girişimcin risk üstlenme kadar üretim girdilerini örgütleme ve yönetme niteliğine sahip olması gereği üzerinde durmuştur (Başar vd. 2006). Say' e göre girişimci, sermaye birikimiyle değer yaratılmasında anahtar faktördür (Uygun 2006: 7). J.B.Say; girişimciliğin karakteristik özelliklerinin önemli olduğunu vurgulamıştır. Bu karakteristik özellikleri ise şöyle açıklamıştır (Long 1983: 48):

- Girişimci doğası gereği, sermayeyi ortaya çıkarabilmeli ve bağlantılarını düzgün kullanabilmelidir.
- Girişimci, karlılık, azim ve dünyanın ahlakına uygun niteliklerin birleşiminden oluşmalıdır.
- Girişimci, belli bir ürünün önemini, muhtemel talep miktarını ve üretim için gerek duyulan araç-gereçleri tahmin edebilmelidir.

Joseph Alois Schumpeter, girişimciyi bir fırsat yaratıcısı olarak görmektedir. Ekonomik büyümenin ana itici gücü olarak, girişimciliği ve yeniliği ilk kez ele alan bilim adamı olarak kabul edilmiştir. Schumpeter, girişimciyi; yaratıcı bir yıkımla yeni fikirleri uygulamaya geçiren birey olarak kabul eder ve açıklar (Ejaz 2010: 45). Schumpeter, girişimci kişiliği tanımlarken 'yeniliğin' bireyde bulunması gereken en önemli özellik olduğunu vurgulamaktadır (Brochhaus 1980: 510). Schumpeter'e göre girişimci, yeni ürünler üretebilmek için; teknolojiyi maksimum düzeyde kullanan, zaten üretilmiş olan ürünü geliştiren, yeni bakış açılarıyla olaylara bakabilen, kaynakları ve materyalleri en üst düzeyde kullanabilen, risk almaktan kaçınmayan, yeni şeyler üretmeyi seven bireydir (Vesper 1974: 8).

Aşağıdaki Tablo 1.2.'de girişimci kavramını açıklayan önemli isimlerin görüşleri yer almaktadır.

Tablo 1.2. Girişimci Tanımları

1	Girişimci birey, riskleri belirsizlikle birlikte üstlenen kişidir (Cantillon, Thünen, Mill, Hawley, Knight, Mises, Cole, Shackle)
2	Girişimci birey, finansal sermayeyi sağlayan bireydir (Smith, Turgot, Böhm-Bawerk, Pigou, Mises)
3	Girişimci birey, yenilikçi bireydir (Baudeau, Bentham, Thünen, Schmoller, Sombart, Weber, Schumpeter)
4	Girişimci birey, karar alan bireydir (Cantillon, Menger, Marschall, Wieser, Amasa Walker, Francis Walker, Keynes, Mises, Shackle, Cole, Schultz)
5	Girişimci birey, endüstriyel liderdir (Say, Sain-Simon, Amasa Walker, Francis Walker, Marshall, Wieser, Sombart, Weber, Schumpeter)
6	Girişimci birey, idareci veya denetmendir (Say, Mill, Marshall, Menger)
7	Girişimci birey, ekonomik kaynakların organizatörü ve koordinatörüdür (Say, Walras, Wieser, Schmoller, Sombart, Weber, Clark, Davenport, Schumpeter, Coase)
8	Girişimci birey, girişim kavramının sahibidir (Quesnay, Wieser, Pigou, Hawley)
9	Girişimci birey, üretim ve üretim faktörlerinin işverenidir (Amasa Walker, Francis Walker, Wieser, Keynes)
10	Girişimci birey, müteahhittir (Bentham)
11	Girişimci birey, arabulucudur (Cantillon, Walras, Kirzner)
12	Girişimci birey, kaynakların alternatif kullanımlarından sorumludur (Cantillon, Kirzner, Schultz)

Kaynak: Ripsas, Sven, Towards an Interdisciplinary Theory of Entrepreneurship, Small Business Economics, 10, 1998: 106.

Girişimci kavramı değişik mesleklere göre farklı şekilde tanımlanmaktadır. Mesela ekonomistlere göre; üretim unsurlarını bir araya getiren, kaynakları etkin kullanmak suretiyle yatırım yapıp üretim sonucu para kazanan kişi olarak tanımlanmaktadır. Bir sanayici bir iş adamı için girişimci; gözü kara bir yatırımcı, hırslı ve ihtiraslı bir rakip, bir müşteri veya bir müttefik olarak ifade edilebilmektedir. Bir ticaret erbabı için ise; risk alan, yatırım yapıp, rekabet ederek para kazanan kişi olarak tanımlanmaktadır. Bir psikolog için ise; bir şey elde etmek, bir şeye ulaşmak, bir şeyi denemek, diğerlerinin elindeki otoriteyi paylaşmak isteyen yüksek motivasyonlu kişiler anlatılmaktadır (Kaya 2004: 47).

Girişimciler; eğitim, sağlık, hukuk, mühendislik, sosyal alanlar gibi çok sayıda meslek grubundan karşımıza çıkabilir (Yurtseven 2007: 61). Bireyler girişimci olmayı para ve statü gibi maddi motivasyonların yanında kendilerini gerçekleştirmenin (özgürlük,

serbestlik ve başarıma arzusu) bir yolu olarak gördükleri için de seçmektedirler (Başaran vd. 2009: 201).

Girişimci, mal ve hizmet üretimini gerçekleştirmek için bazı kararlar alarak ve aldığı bu kararlar doğrultusunda mal ve hizmet üreten, bu üretimi yaparken kar ya da zarar riskini göz önünde bulunduran ve bunun sonucu olarak da kar ya da zarara katlanmak zorunda kalan kişidir (Sarıçay 2009: 93).

Girişimciyi, kaynaklar konusunda öngöründe bulunarak işi planlayan, insan kaynaklarını organize ederek girdilerin işlenmesini sağlayan ve elde edilen çıktıyı da karlılık sağlayacak biçimde tüketicilerin kullanımına sunma becerisini gösteren kişi olarak tanımlamak mümkündür (Doğan 2010: 29). Girişimci kaynaklarını kullanmayı becerebilen, onları birleştirebilen, risk almaktan korkmayan, tecrübelerini ve deneyimlerini yerinde kullanabilen kişidir (Lazear 2005: 649).

Girişimci, belirli bir projeyi, girişimcilik anlayışına uygun şekilde geliştirmek üzere gözler önüne seren ve tanıtan kişi olarak tanımlanabilir (Özkan vd. 2003: 147).

Girişimci, kar elde etmek amacı ile belirli risk taşıyan, başkalarının ihtiyacını karşılamak üzere mal ve hizmet üretmek için üretim faktörlerinin elde edilmesi ve birleştirilmesi olanaklarını sağlayan kişi olarak tanımlanabilir (Efil 1999: 7). Bu haliyle girişimci, karlı gördüğü bir iş için sermayesini ve emeğini riske ederek pazara girme cesaretini gösterir (Küçük 2007: 25).

Risk, kararlarla ilgili bir özelliktir; kararların uygulanması sonucunda elde edilen çıktılara yönelik belirsizlik durumunu anlatmaktadır (Yelkikalan 2007: 47). Girişimciliğin bu yönü bazı avantaj ve dezavantajlara sebep vermektedir. Girişimci bağımsızlık, finansal fırsatlar, toplumsal hizmet, iş güvenliği, aile istihdamı ve meydan okuyuculuk gibi üstünlüklere sahiptir. Bu üstünlüklerin yanı sıra finansal, araçsal ve psikolojik risklerle de karşı karşıyadır (Özen Kutanis vd. 2006: 140).

Girişimci hayallerini inşa edebilen kişidir (Yeniçeri vd. 2005: 441). Dünyadaki en başarılı işlerden bazıları sadece bir hayale dayanır, olağanüstü bir kararlılık ve gayretle beslenirler (Thackray 2004: 11). Girişimci hayal kırıklıklarına, kaybetmeye ve başarısızlığa uzun vadeli karşı koyan kişidir. Bütün başarılarının önce bir hayal olarak

başladığını bilirler. Bir şeyi ya da hayali gerçekleştirmek tutkusu girişimciyi diğer insanlardan ayırır (Yeniçeri vd. 2005: 441-442). Girişimci fırsatları aramaya başlamadan önce, fırsatları kendisi hayal edip, yaratmalıdır. Her birey potansiyel yaratıcı yeteneğine sahiptir fakat girişimci bu yeteneği yaptığı seçimlerle kullanabilen bireydir (Deakins 1999: 14). Girişimcinin en mutlu olduğu zaman, rahat rahat “ya olursa” ve “olduğu zaman” hayallerini kurabildiği anlardır (Gerber 2003: 24).

Girişimci daha önce akla gelmeyen yöntemleri, kaynakları, fikirleri bulur ve uygular. Yine kısa, orta ve uzun vadede ne istediğini bilir, ne olacağını görür ve planlarını o doğrultuda yapar. Girişimci önyargılardan uzak durur, analitik düşünür fakat hayal dünyası çok geniştir (Yalçıntaş 2010: 96).

Bugünkü piyasaların atılğan katalizörleri olan girişimciler (Emsen vd. 2002: 244); fırsatları tanıyabilen ve başkalarının kaos ve karışıklık olarak gördükleri olayları değerlendirebilen insanlardır (Kuratko vd. 1998: 5). Girişimci, bir işi yapmaya girişen ve bundan çekinmeyen kişidir (Akyüz vd. 2009: 140). Girişimciler, olasılıkları gören ve bu olasılıkları gerçeğe dönüştüren değişim ajanlarıdır (Başar 2004: 4). Girişimci birey, firmanın ve işletmenin büyüklüğüne aldırmandan kendisini ortaya çıkarmayı bilir (Thurik vd. 2004: 140).

Girişimciler, vizyon sahibi kişilerdir. Asla geçmişte değil, gelecekte yaşar, ender olarak da günümüze gelir (Gerber 2003: 24). Girişimci, bir vizyona sahip olmanın yanı sıra o vizyonu başarmak için plan yapmanın, başarmasına çalışmak için yoğun çaba içinde olmanın peşinden sürüklenir (Akdemir 2008: 150).

Girişimci kişiler, bir heykeltıraş, bir yazar, bir müzisyen gibi bir eseri yoktan var eden yaratıcı insanlardır (Demirkaya vd. 2010: 354). Girişimci birey, yaratma sürecini önemli gören, yeni şeyler yaratabilmek için sorumluluk üstlenen, yeniliğe fazlasıyla açık olan ve yenilik yaratmayı mümkün kılan, zorluklarla ve sorunlarla karşı karşıya kaldığında bunları kendi lehine çevirmenin yollarını arayan ve bulan bireydir (Johnson 2001: 137). Girişimci, geleceği farklılaştırmak isteyen insanların içinde buldukları ruh durumudur (Kawasaki 2009: 12).

Günümüzde kıyasıya rekabetin yaşandığı iş dünyasında örgütlerin, işgörenlerden istedikleri yeteneklerden birisi de rekabettir (Gürbüz vd. 2010: 128). Rekabet, ayakta

kalmak için gereklidir. Rekabet, kaynakların en verimli kullanımını sağlayarak ve girişimi teşvik ederek, bir bütün olarak ekonomiye katkıda bulunur. Yeni girişimciler herhangi bir iş alanına daha iyi fikir, fiyat veya kaliteyle girebilir ve kendilerinden öncekilerle rekabet edebilir hale gelebilir (Bono 2000: 85). Böylece, yeni girişimler, piyasalarda rekabet baskısını çoğaltarak diğer firmaları etkinliklerini iyileştirme veya yenilik yapmaya zorlamaktadır ve verimliliği yükseltmektedir. Firmaların artan etkinliği ve getirdikleri yenilikler, ekonominin rekabet gücünü çoğaltmaktadır (Başaran vd. 2009: 201).

Drucker girişimciliği, mevcut kaynaklardan yeni refah yaratma kapasitesi bahşeden bir yenilikçilik faaliyeti olarak açıklamaktadır (Güney vd. 2007: 64). Günümüz bilgi toplumunda ekonomik değerler yaratmanın, rekabette başarılı olmanın kaynağının, yenilikler ortaya koyma ve bunun sebep olduğu riski göze alma cesaretine sahip olmak olduğu söylenebilir (Boz 2008: 47). Schumpeter'e göre yenilik bir değişim kaynağı olarak tanımlanır ve bu şekilde girişimciyi de bir fikir ve performans adamı, yeni fırsatları değerlendiren bir birey olarak tanımlar (Ahmed vd. 2010: 15). Girişimciye atfedilen "yenilikçi" nitelemesi; piyasaya yeni ürünlerin sunulması, yeni bir üretim tekniğinden yararlanma, yeni pazarlar elde etme, yeni hammadde veya yarı mamul madde kaynağının bulunması ve yeni bir organizasyon şeklinin gerçekleştirilmesi hususlarını içerir (Çelik vd. 1998: 18).

Girişimci, bilinmeyenlerle ilgilenen, geleceği kurcalayan, risk alarak yenilik yapabilen kimsedir (Özdemir vd. 2006: 29). Girişimci kişi, yenilikçi, büyük stratejist, yeni pazarlara nüfuz edip bulmada yeni yöntemlerin yaratıcısı, dünyayı kucaklayan devdir. Sears Roebuck, Henry Ford, IMB'den Tom Watson ile McDonald's dan Ray Kroc bu yapıda olan insanlardır (Gerber 2003: 24). Girişimciliğin çeşitlendirilmesi, girişimci sayısının artırılması, yeniliklerin yaratılması, sosyal ve teknolojik üstünlüğün sağlanmasında ancak yenilikçi girişimler sayesinde sağlanır (Ersoy 2010: 76).

Girişimci, bir başkası için alternatif olarak çalışan bireyden ayrı tutulmalıdır. Çünkü girişimci birey kişilik olarak herhangi bir çalışan kişiden çok daha farklıdır. Girişimci birey kendi başına, yeni şeyler yaratırken; diğer çalışanlar girişimci bireyin yarattığı şeylerin üzerinde çalışmaya devam eder (Brereton 1974: 1).

Girişimci birey; son derece kendinden emin, kendisi için yüksek hedefler belirleyen, hedeflerini gözünün önünde tutan ve hedeflerine ulaşmak için emin adımlarla ilerlemeyi tercih eden bireydir. Girişimci birey, sadece sorumlulukları arayıp bulmakla kalmaz, onları takip eder. Risk alınması gereken durumlar girişimci bireyi korkutmaz çünkü birey bu riskleri çoğunlukla başarıya çevirmesi gerektiğinin farkındadır (Henderson 1974: 4). Girişimci, alınan risklerin sonuçlarını tahmin edebilen, hazırlıklı olan bireydir (Deakins 1999: 12). Risk beş farklı çeşitte tanımlanabilir; ekonomik risk, sosyal ilişkilerdeki risk, kariyer gelişimi riski, psikolojik ve sağlık riski (Littunen 2000: 295).

Girişimci birey, büyük düşünür. Eylemleri gerçekleştirir ve başarıya ulaşmanın yollarını kolayca bulma peşindedir (Henderson 1974: 4).

Girişimcileri harekete geçiren unsur toplumun ihtiyaçlarının karşılanmasında gördükleri bir boşluk ve bu boşluğu verimli bir şekilde çalışma ile doldurmaları sonucunda gelir sağlayarak kar elde etme olasılığıdır. Muhtemelen iyi performans gösterip verimli bir şekilde müşterilerini memnun edecek bir mal ve hizmet üretirlerse, müşterilerin de bu mal ve hizmetler karşılığı, kendileri için karları da içeren bir değer ödeyeceğini düşünürler. (Mirze 2010: 36).

Girişimciliğe aday olan kişilerin karşılaştığı dört aşama vardır: Birinci aşama, girişimci olma isteğinin gelişmesidir. İkinci aşama, girişimcilik fikrinin meydana gelmesi veya girişimcilikle ilgili bir fırsatın algılanmasıdır. Üçüncü aşama, geliştirilen girişimcilik modeline göre gerekli kaynakların toplanması ve örgütün yaratılmasıdır. Dördüncü aşama ise, örgütün, pazarda faaliyet göstermeye başlamasıdır. Girişimci olmaya karar vermek ve bunun için somut adımlar atmak gerekmektedir (Özdemir 2010: 119).

Girişimciler, genellikle başladıkları işin peşini bırakmayan, saatlerce çalışmaya istekli, standartlara uymayan kavramları irdeleyen ve kendi kişisel sezgilerine göre hareket etmeyi benimseyen kişilerdir (Börü 2006: 2).

Girişimci birey, amaç ve hedeflerini gerçekleştirmek için insanlara güvenen ve kişilerin fikirlerine açık olan yöneticidir. Başarılı girişimci aynı zamanda, kişileri yönlendirebilen ve yöneten, akıl hocası olabilen, motive etmeyi becerebilen bireylerdir (Cunnigham vd. 1991: 52).

Girişimci, ihtiyaçları karşılayacak mal ve hizmetleri, tüketicilerin isteklerine, satın alma güçlerine uygun şekilde üretir. Bunu yaparken sermayesini ve kişisel iş gücünü üretime katar. Halk arasında sadece sermayesi olanların girişimci olduğuna dair oldukça yaygın olan yanlış bir kanı bulunsa da her parası olan kişi girişimci olabilir diye bir kural yoktur. Girişimci, yaptığı üretimde kişisel emeğini ve sermayesini kullanabileceği gibi diğer üretim elemanlarını da yapacağı sözleşmelerle sahiplerinden sağlayabilir. Girişimci, üretime katılan elemanların paylarını; ürünler satma sürecinde, üretim etkinliklerinin sonunda ya da üretimin devam ettiği dönemlerde öder. Böylece, üretime katılan sermaye için faiz veya kar payı, iş gücü için ücret, üretimde kiralama yolu ile kullanılan doğal kaynak veya makineler için rant (kira) öder. Kalan tutar, girişimcinin teşebbüse getirdiği sermaye, bilgi, deneyim ve katlandığı risklerin karşılığı olarak kar adıyla kendisine kalır (İnal 2003: 13).

Her iş sahibi ya da yeni şirket kuran her kişi girişimci olarak nitelendirilemez. Örneğin fabrika, internet cafe, banka ya da bakkal dükkanı kuran kişi yeni bir işyeri açmakta ve bir riske girmektedir. Bu kişileri işyeri sahibi olarak nitelendirebiliriz. Ne zaman ki işletmelerinde, gerek iş süreçleri gerekse sundukları mal ve hizmetlerin yapısında kayda değer bir farklılık ortaya koyarlar, müşteri tatminini artırır ve bunları gerçekleştirirken girişimci etiğine uyarlar işte o zaman “girişimci” olarak nitelendirilebilirler (Doğaner 2006: 30).

Girişimcilerin başlıca beş işlevi vardır (Özdemir 2003: 7):

- Yeni mal ve hizmetler üretmek ya da mevcut mal ve hizmetlerin kalitesini yükseltmek.
- Yeni üretim yöntemleri uygulamak. Örneğin mal ve hizmetlerin üretim, pazara sunulmuş biçimlerinde yeni yöntemler bulmak.
- Sanayide yeni organizasyonlar meydana getirmek. Girişimciler yeni örgütlenmeye giderek, ekonominin görünümünü değiştirebilirler.
- Yeni pazarlar bulmak. Girişimciler ülke içinde ve dışında yeni pazarlar bularak mal ve hizmet satışını artırır.
- Ham maddelerin ve emeğin sağlanabileceği yeni kaynaklar bulmak.

Daha kapsamlı başka bir tanıma göre girişimci; bilgiyi esas alarak, genel eğilimlere ve kendisine uygun bir alanı seçerek ve/veya bilgisini girişimciliğe konu ederek, herhangi bir finansman yöntemi kullanıp (öz kaynaklarıyla, tasarrufuyla, krediyle, borçla veya parasız) tüm insanların faydası için mal ve hizmet üretmek amacıyla işletme açıp ekonomik ihtiyacını, ekonomik zenginliğini, bağımsızlığını, sosyal prestijini, kendini kabul ettirmeyi ve kendisini aşmayı, açtığı işletmesinde devam ettiren, devam ettirme arzusunda ve çabasında olan herkes girişimcidir (Akdemir 2003: 25).

Girişimci, üretim faktörlerini en son teknik, yöntem ve bilgilerle bir araya getiren, ürün ve hizmet üreten veya üretilen ürün ve hizmetleri kar amacıyla piyasaya sunan, satış sonrasında da elde edilecek kar veya zararı üstlenerek riski karşılayan ve ticari gelişmeyi hedefleyen yatırımcıdır (Dolgun 2003: 4). İşletmenin varlığını sürdürmesi, ekonomik düzen içerisinde başarılı olmasına bağlıdır. Bu, girişimci tarafından alınan kararların yerinde olup olmamasına bağlıdır (Tutar vd. 2003: 162-163).

Girişimcinin veya girişimciliğin tanımında bazı etkenler ön plana çıkmaktadır (Dolgun 2003: 4-5):

- Girişimcilik faaliyetlerinde kar beklentisi söz konusudur. Ancak girişimci, faaliyetlerinin (zarar etme gibi) risklerini de üstlenen kişidir.
- Piyasa sürekli olarak izlenerek, hangi ürünlere ya da hizmetlere talep olduğu belirlenir. Taleplerde ortaya çıkabilecek değişiklikler her an göz önünde tutulduğu gibi, gerektiğinde talep yaratabilecek yeni ortamlar üzerinde de yoğunlaşılır.
- Bu işlemler sonrasında, söz konusu talebi karşılayacak ürün ve hizmetler üretilir.
- Üretim faktörleri, akılcılık ve süreklilik arz eden bir ortamda, ekonomik bir değer ortaya çıkartmak için bir araya getirilir.
- Girişimcilik ortamından bahsedilmek için, hukuki ve finansal bakımdan bağımsız bir organizasyon gereklidir.

Görüleceği üzere girişimciyi tek bir cümle ile tanımlamak basit ve kolay bir şey değildir. Ancak herkesin üzerinde hemfikir olduğu belirleyici girişimci kavramı üç önemli noktayı içerir. Bunlar (Top 2006: 6):

- Kendi yaşam tarzını değiştirme inisiyatifini kendi eline alabilme cesareti,

- Kendisinin veya etrafındaki kaynak ve yetenekleri organize ederek, sosyal, ekonomik ve kişisel çerçevede anlamlı, farklı, değer yaratan,
- Hayal gücünü kullanarak, problemleri çözerek bunların karşılığında maddi-manevi ödülü ve başarısızlığı (riski) göze alabilmelidir.

Bir ülkede ne kadar çok sayıda girişimci varsa ve başarı oranları ne kadar yüksekse, ülkenin ekonomik gelişmişlik derecesi de buna bağlı olarak yüksek olacaktır. Bu nedenle, özellikle gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkeler açısından girişimcilik eylemi kalkınmanın katalizörü olarak görülür. Ülkelerin yegane amaçları girişimci olmanın önündeki engelleri kaldırmak ve mümkün olan çok sayıda girişimci yetiştirmektir (Yelkikalan 2006: 51).

Girişimciliği daha iyi anlayabilmek için, sıklıkla girişimci kavramının yerine kullanılan bazı kavramları açıklamak da yarar vardır.

1.4. Girişimci İle İlgili Diğer Kavramlar

Bu kısımda girişimci ile ilgili diğer kavramlar olan; esnaf, sermayedar, patron, tacir, lider, teknisyen ve yönetici kavramları incelenmiştir. Literatürde bazen girişimci kavramı yerine bu diğer kavramların kullanıldığı da görülmektedir. Bu kavramların birbirine benzer tarafları olmakla birlikte farklı yönleri de bulunmaktadır. Aşağıda bu kavramlar birbirine benzer ve farklı yönleriyle anlatılmaktadır.

1.4.1. Esnaf

Türk Ticaret Kanununun 17. Maddesinde esnaf, “geliri sermayesinden çok, emeğine dayanan ve ancak geçimini sağlayacak kadar geliri olan kimse” şeklinde tanımlanmaktadır (Akpınar 2009: 26). Başka bir tanıma göre esnaf; iktisadi faaliyeti nakdi sermayeden ziyade bedeni çalışmaya dayanan ve yıllık gayri safi geliri yasal çerçevede belirlenen miktarı aşmayan kişidir (Çelik vd. 1998: 7). Zanaatkar ve küçük ticarethane sahipleri esnaf olarak anılır (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Esnaf>). Girişimci kadar yenilik ve gelişmeye açık olmayan kişidir (Kuvan 2007: 19).

1.4.2. Sermayedar

İşletme biliminde sermaye; işletmenin amacına ve üretim faaliyetlerine uygun olarak toplanmış maddi ve gayri maddi varlıkların tümü şeklinde tanımlanabilir (finans.ekibi.net).

Ekonomi biliminde ise sermaye, mal ve hizmet üretmek için kullanılan üretim araçları anlamına gelir. Kişiler sermayeyi kendi tasarrufları ile veya kredi alarak karşılarlar (Karagöz 2009: 35).

Sermayedar, bir işletme kurmak adına gerekli olan sermayeye yani, mal ve hizmet üretmek için gerekli olan üretim araçlarına sahip olan kişi olarak tanımlanır. Sermaye sahibi kişi, toplumdaki bir ihtiyacı sezen ve bu ihtiyacı karşılamak için elindeki sermayeyi yatırıma dönüştüren kişidir (Güney 2008: 67).

Uygulamada sermayedar fiilen yatırıma giriştiği ve işletmesinin kurucusu olduğundan girişimci ile karıştırılmaktadır. Halbuki girişimcilik, risk alabilme, dinamizm, yaratıcılık vb. nitelikler gerektirmektedir. Her sermaye sahibinde bu niteliklerin olması beklenemez (Karagöz 2009: 36). Çoğunlukla sermayedarlar, ellerindeki sermayeyi borç olarak girişimcilik niteliklerine sahip olan kişilere vermek ve bu sayede onlarla ortaklık kurma yoluyla ekonomide girişimi harekete geçirme fonksiyonunu oynamaktadır (Özkul 2008: 10).

1.4.3. Patron

Patron, bir ticaret veya sanayi kurumunun sahibi, başı, işvereni biçiminde tanımlanabilir (www.msxlab.org). Türk İş Kanunu'na göre, kendi iş yerindeki bir kimseyi, bedenen veya fikren, bir iş anlaşması çerçevesinde çalıştıran kişi olarak kullanılır (Kuvan 2007: 20). Bir işletmenin tamamına veya belirli bir miktar hissesine sahip olan insanlar patron olabilmektedir. Girişimci anlamca işletme sahipliğine göre daha farklı bir kavramdır. Dinamik ve yenilikçi olmayan, risk ve sorumluluk almaktan kaçınan ve gelişmeye açık olmayan bir işletme sahibi, girişimci olarak vasıflandırılmaz. Bu nedenle girişimcilik, işletme mülkiyeti gibi el değiştirebilen ve mülkiyete dayalı olan bir kavram değildir (Akpınar 2009: 27).

1.4.4. Tacir

Bir ticari işletmeyi (ticarethane, fabrika ya da kar sağlamak için işletilen kurumlar) kısmen de olsa kendi adına işleten kimseye tacir denilmektedir (Akdemir 2009: 29). Tacir, insanın ihtiyaçlarını temin eden, ayağına getiren kimsedir (www.turkcebilgi.com). Tacir

olabilmek için, Türk Ticaret Kanunu'na göre birtakım yükümlülüklerin yerine getirilmesi gerekmektedir. Bunlar (Akdemir 2009: 29):

- Kanun hükümlerine uygun olarak bir ticaret ünvanı seçmek ve kullanmak,
- Ticari defterler tutmak,
- Fatura vermek ve bedel ödemişse bunu faturada göstermek,
- Basiretli bir işadamı gibi hareket etmek,
- Konusuyla ilgili bir meslek odasına (Ticaret Odası vb. gibi) kaydolmak.

Bunların yanı sıra birey, bir ticari işletmeyi kurup açtığını; sirküler, gazete, radyo, ilanlar aracılığıyla halka bildirdiği halde fiilen işletmeye başlamamış olsa veya ticaret siciline kaydettirerek durumu ilan ettiği halde, işletmeye başlamamış olsa bile tacir sayılır (Tutar vd. 2003: 164).

Yukarıdaki tanımlandığı gibi tacir, yapılan ticari faaliyetin sorumluluklarını kanuni olarak yerine getirmekten sorumlu olan kişidir. Girişimci ise, kanuni prosedürlerle uğraşan değil yeni fikirler üreten kişidir (Kuvan 2007: 18-19).

1.4.5. Lider

Lider kavramı literatürde farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Bu tanımlardan bazıları şunlardır:

Lider başkalarını belirli bir amaç doğrultusunda davranmaya sevk eden, etkileyen kişidir (Koçel, 2010: 569). Bir lider, başkalarının gördüğünden daha fazlasını gören, başkalarının gördüğünden daha uzağını gören ve başkalarından daha önce gören kişidir (Maxwell 2004: 47).

Liderlik, başkaları üzerinde etki bırakabilme, yönlendirerek amaçlara ulaşmayı sağlayabilme yeteneğidir (Daft 1991: 372). Liderlik, sezgisel ve analitik düşüncüyü tümüyle kullanarak yaratıcı olmaktır (Erçetin 2000: 10). Liderlik, karşılıklı davranış ve fikir birliği ile yapıyı harekete geçirmek ve bu hareketi devam ettirmektir (Zel 2006: 110). Liderlik, kurum üyelerini rutinin dışında performans göstermesine güdüleyici etki yapmaktır, kurumsal dönüşüm için katkı almaktır (Akdemir 2008: 65). Liderlik, amaç,

kültür, strateji ve kritik süreçler gibi örgütü var eden ussal ve iyi düşünülmüş eylemleri yönetmek, geleceği yaratmak ve ekip kurmaktır (Mescon vd. 1988: 16).

Liderlik ve girişimciliğin oldukça benzer yanları vardır. Her ikisinin de takipçileri vardır. Pes etmemek, başarıyı kovalamak, hedefleri takip etmek ve gerektiğinde doğru karar verebilmek her ikisinin de ortak özelliğidir (Akpınar 2009: 27).

Kendi işini kurmak veya küçük ölçeklerde bir işletme sahibi olma durumunda gerekli lider özelliklerine sahip olmak başarı için büyük önem taşımaktadır. Girişimcide bulunması gereken lider özellikleri şöyledir (Cabar 2006: 8):

- Vizyon sahibi olmak
- Öncü olmak
- Risk almayı sevmek
- Liderlik konusunda arzulu olmak
- Bağımsız kararlar alabilmek
- Sorumluluk almaktan çekinmemek
- Her türlü koşula hazırlıklı olmak
- Güçlü bir kişiliğe sahip olmak

1.4.6. Teknisyen

İş kuran kişi, girişimci, yönetici ve teknisyen olmak üzere, içinde fiilen üç özellik bulundurulur (Akpınar 2009: 29). Bunların arasında bir denge tutturabilirse, inanılmaz derecede yetkin bir kişilik olur. Girişimci gelecekte, yönetici geçmişte, teknisyen ise günümüzde yaşamaktadır. Teknisyen, işleri hissetmeyi, yapılabilir olmasını sever ve fikirlerle ilgilenmez, işin “nasıl yapılacağı” ile ilgilenir. Girişimci hayal eder, yönetici onu süsler ve teknisyen gerçekleştirir. Girişimci her gün teknisyene yapılacak yeni ve ilginç işler çıkartmakta, böylece potansiyel anlamda bir bağ kurmuş olmaktadır (Gerber 2003: 27-29).

Girişimci ve teknisyen arasındaki farklar şöyledir (Gerber 2003: 79):

- Girişimciye göre, işletme üründür. Teknisyene göre, ürün müşteriye teslim edilen şeydir.

- Girişimciye göre, müşteri daima fırsattır. Teknisyen için müşteri daima problemdir.
- Girişimci için, dünya kesintisiz bir sürpriz, bir hazine avıdır. Teknisyen için, yapmak istediği şeylere asla izin vermeyen, gayretlerini nadiren takdir eden, işlerini nadiren beğenen ve çok az değerini bilen bir yerdir.

1.4.7. Yönetici

Kar ve riski başkalarına ait olmak üzere, üretim faktörlerini tedarik ederek, mal veya hizmet üretimi için yöneten kişidir (Mucuk 2003: 6). Yönetici, bir zaman dilimi içinde bir takım amaçlara ulaşmak için insan, para, hammadde, malzeme, makine, demirbaş vb. üretim araçlarını bir araya getiren ve aralarında uygun bir bileşim, uyumlaşma ve ahenkleşmeyi sağlayan kimsedir (Eren 2009: 9). Yönetici, yapılmasından sorumlu tutulduğu işleri etkili ve verimli şekilde amaçlarına ulaştırmakla görevli olan kişidir (Ülgen vd. 2004: 24-25).

Girişimci işletmenin sahibi olabileceği gibi işletme yönetimini de kendi üstlenebilir. Ancak, isterse işletme yönetimini profesyonellere bırakabilir (Tatar vd. 1992: 4). Yönetici, girişimcinin ortaya koyduğu fikrin gerçekleştirilmesi için gerekli zaman, para ve imkanlar açısından analiz yaparak, amaca ulaşılmasını sağlayan kişidir (Akpınar 2009: 28). Girişimci vasıtasıyla kazandıkları yetkileri kullanırlar. Girişimciler aynı zamanda yönetici oldukları halde her yöneticinin girişimci olması beklenemez (Demirel 2003: 13).

Girişimciliğin yöneticilikten farkı; girişimci işletmeye sermaye koymakta bundan dolayı faaliyet sonuçlarına göre kar elde etmekte ya da risklere katlanmaktadır. Yöneticinin ise, sermaye koymama ve işletmeye ortak olmaması koşulunda, kardan pay alması ya da risk üstlenmesi söz konusu değildir. Bu durum girişimci ile yönetici arasındaki en önemli farktır (Tuncer vd. 2007: 14). Girişimci sürekli yeni hedefler peşinde koşan, gelecekte yaşayan, risk alan, olaylardaki fırsatları yakalamak için kovalayan, yenilikçi kişidir. Yönetici ise, mevcut işleri yapmaya çalışan, bugünde yaşayan, fırsatlardan çok problemlere odaklanan kişidir (Bozgeyik 2005: 51). Yönetici ile girişimci arasındaki temel farklılıklar tablo aracılığıyla daha ayrıntılı olarak görülebilecektir.

Tablo 1.3. Yönetici ve Girişimci Karşılaştırması

	Yöneticiler	Girişimciler
Temel motivasyon faktörleri	Terfi ve diğer geleneksel kurum ödülleri (büro, kurmaylık, güç vb.)	Özgürlük, yaratıcılık fırsat ve para
Faaliyetler	Direkt katılımı çok, yetki verme ve yönlendirme eğilimi	Direkt katılım
Risk durumu	Dikkatli	Makul riski üstlenen
Statü	Statü sembollerine yoğunlaşmış	Statü sembolleriyle ilgisi yok
Hata ve başarısızlıklar	Hata ve başarısızlıktan kaçma çabası	Hata ve başarısızlıkların üstüne gitme
Kararlar	Genellikle üstleri ile uyum içerisinde	Hayalleri kararları ile izler
Kimler için	Başkalarını memnun eder	Kendini ve müşterileri memnun eder
Aile geçmişi	Genellikle büyük organizasyonlarda çalışmış aile bireyleri	Genellikle girişimci, küçük işletme sahibi aile bireyleri
Başkaları ile ilişki	Temelde hiyerarşik	Temelde karşılıklı ilişki ve anlaşmaya dayalı
Odaklanma	Kurum içi ilişkiler	Öncelikle teknoloji ve pazar
Sorun çözme tarzı	Sistem içinde sorun çözme	Bırakarak ya da baştan alarak büyük sorunların çözümünden kaçma

Kaynak: Berber, Aykut."Girişimci İle Yönetici Profilinin Karşılaştırılması ve Girişimcilikten Yöneticiliğe Geçiş Süreci", İ.Ü.İşletme Fakültesi Dergisi 29-1, 2000: 39.

Girişimcinin yenilikçilik ve yaratıcılığı, yöneticinin düzenleyiciliği ile bir araya gelince uygulanabilir gerçeklik ortaya çıkar. Yönetici rekabetçi avantajları benimserken, girişimci ilişkileri büyütme ve yeniliklere odaklanır. Yönetici olmazsa toplum içerisinde işler yürümez, girişimci olmazsa toplum içerisinde yenilikler var olmaz (Akpınar 2009: 29).

1.5. Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

Çalışmamızın bu kısmında girişimciliğin tarihsel gelişimi iki safhada incelenecektir. Birinci safha da Dünya’da Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi, ikinci safha da ise, Türkiye’de Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi anlatılmaktadır.

1.5.1. Dünya’da Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

Bir ülkenin ekonomisi insan gibi düşünüldüğünde, girişimcilik kavramı ekonominin ruhunu oluşturmaktadır. Daha önceki dönemlerde insanlar kendi ihtiyaçlarını kendileri giderebildiğinden başka kimseye yani girişimci bireye gerek duymazlardı. Fakat ihtiyaçların yelpazesi genişledikçe, insanlar artık kendi ihtiyaçlarını kendileri halledemez hale gelmiş ve başkalarına gereksinim duymaya başlamışlardır. Eski zamanlardaki kervan ticareti bir bakıma girişimciliğin başlangıcı olarak kabul edilebilir. Daha ileri ki zamanlarda ise girişimcilik, ticari girişimlerden sanayi girişimlerine kadar uzanmış ve günümüzdeki şeklini almıştır (Thurik vd. 2004: 149).

Tarihin ilk yıllarından itibaren yaşamak ve ihtiyaç karşılamak için her faaliyet girişim olarak nitelendirilebilmektedir. Avcılık, çiftlik, hayvancılık, ticaret vb. gibi her türlü faaliyet insanoğlunun girişimci olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Geçmişte, insanlar sadece temel ihtiyaçlarını karşılayabilmek için risk olarak hayatlarını ortaya koymaktaydı. Günümüzde yapılan girişimciliğin tanımlarında ortaya konulan özellikleri tarihin ilk yıllarında yaşayan kişilerin taşımakta olduğu görülmektedir (Yalçın 2007: 7).

Avcı insan topluluklarından sonra gelen tarım çağında ise, yerleşik hayata geçilmiştir. Bu dönemde çoğalan tarımsal faaliyetler, insanoğlunun ilk defa ihtiyacından fazlasını üretmeye başladığını göstermektedir. İşte bu, ihtiyaç fazlası mahsul, pazarlarda takas suretiyle veya değerli maden, para ve para benzeri kıymetli emtia karşılığında el değiştirerek ticari anlamda ilk girişimcilik fikrinin ortaya çıkmasına vesile olmuştur (Durukan 2007: 26).

Girişimci ve girişimciliğin erken örneklerinden biri Uzak Doğu’yla bir ticaret yolu kurmaya çalışan Marco Polo’dur. Marco Polo, gelenek olarak günümüzün kapitalistleri olarak anılan para sahipleriyle, malların satışı konusunda sözleşme imzalıyordu (Yurtseven 2007: 55).

Başlangıçta girişimcilik, kişilerin kendi sermayeleri ile iş kurması olarak algılanıyordu. Adam Smith ve erken dönem İngiliz klasik iktisatçıları, girişimciye bütün ekonomik aktivitelerde oldukça önemsiz bir rol vermiştir. Klasik iktisatçılar girişimciyi; “bir lider veya yönetici” olarak değil, sadece “kapital sağlayan bir kişi” olarak görmüşlerdir. Bu kapsamda bir kişi veya grup, sistem kapsamında önemliydi. Bunun yanı

sıra, arz fonksiyonu ekonominin lokomotifi olarak kabul ediliyor; “ne üretirsen satarım” ilkesi içerisinde talebin ön plana çıktığı bir girişimcilik türü oluşturulamıyordu (Tutar vd. 2003: 167).

Sanayileşme süreci ile girişimci insan tipi bambaşka nitelikler kazanmaya başladı. Girişimciliğin niteliklerindeki bu değişim aynı zamanda girişimcinin ekonomik değerini ve dolayısıyla toplumdaki önemini çoğaltmıştır. Nitekim, bu gelişmenin neticesinde genel iktisatta da girişimcilik bir üretim faktörü olarak kabul edilmeye başlamıştır (Çelik vd. 1998: 25).

Yüzyılın birinci yarısında, ilk kez limited (sınırlı sorumlu) şirketlere sık sık başvurusu, ticaret örgütünün bir yöntemi idi. 19.yüzyılın ikinci yarısında şirket sahipliğinin ve yönetimin giderek birbirinden ayrılması girişimciliğin önemini arttırdı. Bu durum, girişimci pozisyonunun yeniden değerlendirilmesine ve ticarete daha fazla önemle yer almasına neden olmuştur (Küçük 2005: 33).

Girişimcilik, günümüzde işletme disiplininde önemli bir inceleme konusu olmuştur. 1950’lerde ortaya çıkan işletme disiplininin girişimciyi ve girişimciliği ciddi seviyede incelenmesi son 20 yıllık bir gelişmenin ürünüdür. ABD’de girişimcilik 1980’lerden sonra derslere yoğun olarak dahil edilmiştir (Evirgen 2004: 18). Girişimciliğin ABD’de daha hızlı şekilde gelişmesine neden olan üç tür değişim aşağıdaki şekilde özetlenebilir (Güney 2008: 13-14):

- **Hızlı Sanayileşme:** 19.yy’nin ilk yarısında meydana çıkan makineleşme olgusuna, Amerika çok hızlı bir şekilde uyum sağlamış ve bu anlamda Batı Avrupa’nın önüne geçmiştir. Bunun temel nedeni, Amerika’da o dönemde yeterli işgücünün olmamasıdır. Hızlı sanayileşmenin yanında, Amerika’lı müşterilerin zanaatkarlığa fazla değer vermemeleri ve özellikle yerli mallarda ucuzluk ve kullanılabilirlik araması girişimciliğin gelişimini etkileyen öğeler olmuştur.
- **Profesyonel Yönetimin Önem Kazanması:** Girişimciliğe dayalı değişimin ikinci önemli unsuru, işletme sahipliğinin profesyonel yöneticilik ile yer değiştirmesi, yani büyük şirketlerde profesyonel yönetimin yükselişi biçiminde açıklanabilir.

- **Kitle Üretimini Yaygınlaştırılması:** Üçüncü önemli değişim ise gelişmiş kitle-üretim tekniklerinin hızlı bir şekilde gelişmesidir.

1990’larda Avrupa ve Sovyet Rusya’sındaki komünist bloğun yıkılması Çin ve Vietnam’ın dışa açılması, dünya genelinde geri dönüşler ve yüksek işsizlik oranları girişimciliğin öneminin artmasına neden teşkil etmiştir. ABD, Avrupa Birliği ülkeleri gibi gelişmiş ülkelerde girişimcilik çok yaygındır (Dilsiz vd. 2005: 4).

Bir ülkedeki başarılı girişimcilerin nasıl oluştuğunu anlayabilmek için o ülkenin tarihsel koşullar içinde yaşadığı değişimleri ve gelişmeleri bilmek gerekmektedir. Türkiye’de gelişen girişimciliği tanımlayabilmek ve ne yönde ilerlediğini saptayabilmek için, konunun tarihçesini anlatmakta fayda vardır. Çünkü ülkemizdeki girişimcilik, belli evrelerden geçerek günümüze kadar gelmiştir. Bu doğrultuda Türkiye’de girişimciliğin tarihsel gelişimi anlatılacaktır.

1.5.2. Türkiye’de Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de girişimcilik ana hatlarıyla, Osmanlı İmparatorluğu Dönemi, Cumhuriyet Dönemi, 1970’li Yıllar, 1980’li Yıllar ve Sonrası olmak üzere dört dönem şeklinde incelenecektir.

1.5.2.1. Osmanlı İmparatorluğu Dönemi

Ülkemizde girişimciliğin yeterince gelişmemesinin altında yatan nedenler araştırılırken, Cumhuriyet öncesi döneme kadar gidilmesinde fayda vardır. Çünkü Osmanlı İmparatorluğu döneminde, Türkler çoğunlukla askerlik ve çiftçiliği meslek olarak seçmişler, ticaret diğer tebaalara kalmıştır (Küçük 2007: 30). Osmanlı için sanayi kaypak, toprak ise sadık, güvenilir bir geçim kaynağıydı (Bülbül 2010: 22). Savaş sonrası dönem de yerli halk, ticari faaliyetlere uyum sorunu yaşamıştır (Küçük 2007: 30). Bundan dolayıdır ki Osmanlı devleti ciddi bir sanayileşme süreci de yaşayamamıştır. Osmanlı devletinde sadece sarayın ve ordunun ihtiyaçlarını karşılamak için kurulmuş birkaç fabrikadan ve ülkede yabancı sermayenin kurduğu küçük ölçekli az sayıda sanayi tesisinden başka sanayi faaliyeti de yoktur. Başta İstanbul olmak üzere diğer büyük şehirlerdeki sanayi faaliyetleri daha çok yabancı girişimciler eliyle kurulup işletilmekteydi.

Diğer bir kısım tesis ve işletmeler de ülkede yaşayan batı ile sıkı ilişkileri olan Yahudi, Rum ve Ermeni, azınlıkların elinde bulunmaktaydı (Kaya 2004: 40-41).

Bu süreci takiben Osmanlı Devleti sanayileşmenin gereğini 19. yüzyılın başlarında fark ederek, 1908’de İkinci Meşrutiyet’in ilanının ülke genelinde sağladığı özgürlük alanı ile birlikte hem ticaret hem de sanayi sektöründe canlanma yaşamıştır (Demirel 2003: 132).

1913 yılında “Teşvik-i Sanayi” kanunuyla şirketleşme özendirilmiş ve yerli şirketler kurulmaya başlamıştır (Çetin vd 2005: 15).

1915 yılı itibariyle İmparatorluk sınırları içerisinde 10’dan fazla işçi çalıştıran 264 firma mevcuttu. Bunların yarısından fazlası İstanbul, geri kalan kısmı ise İzmir ve Bursa civarında toplanmıştır. 214 firma tek şahsa ait, 28 firma ise birden fazla sermayedar tarafından yönetilmektedir. 22 firma ise devlet eliyle büyük ölçüde tekstil alanında üretim yapan firmalardır. Buradaki esas nokta; firmanın %19,6 yani 42 tanesinin Müslümanlara ait, 172 adet yani %80,4 oranındaki kısmının ise Müslüman olmayan azınlığın elinde olmasıdır (Bayrakdar 2011: 250).

Tablo 1.4. Osmanlı’da Faaliyette Bulunan Sektörler ile İşletme Sayı ve Türleri

Sektör	İşletme Sayısı	Kamu Kuruluşu	A.Ş.	Kişi İşletmesi
Gıda	75	1	8	66
Çimento, Kil, Seramik	17	1	5	11
Deri Sanayi	13	1	1	11
Kereste Sanayi	24	-	-	24
Tekstil Sanayi	73	18	10	45
Kağıt ve Baskı	51	1	-	50
Toplam	264	22	28	214

Kaynak: Akpınar, Selma, Girişimciliğin Temel Bilgileri, Umuttepe Yayınları, Kocaeli, 2009: 21.

Osmanlı’nın son döneminde geleneksel yönetim yapısının giderek sarsılması, yeniden düzenleme girişimlerine yol açmış, Tanzimat ve Islahat (1867) Fermanları’nı yasal ve kurumsal yenilikler takip etmiştir (Bülbül 2010: 42). Son dönemlerde özellikle Sanayi Devrimi’ni ve Abdülmecit Han zamanında alınan ilk dış borcu sonrasında girişimcilik

hareket kazanmıştır. Abdülmecit Han zamanında kurulan Şirket-i Hayriye ile hizmet sektörüne bir canlılık getirilmiş olsa da yeterli sermaye ve girişimci olmadığından sanayi sektörü için bir şey yapılmamıştır. Yine aynı dönemde finans sektöründe bazı gelişmeler olmuş ve o günlerde bugünkü anlamda merkez bankası işlevlerini de gören Osmanlı Bankası kurulmuştur (Emre 2007: 104).

Osmanlı İmparatorluğunun Tanzimat'la birlikte yapı değişikliği geçirmeye başlaması bile sanayinin gelişmesine istenildiği kadar etki edememiştir. Bu durum yetişmiş; idareci, maliyeci, iktisatçı, teknisyen gibi işleri görecektir elemanlarından yoksun olunmasında ve maddi imkansızlıklardan kaynaklanmıştır. Batı'da görülen yenilikler bünye içine alınamadığından istikrar da sağlanamamıştır. Okulların açılması, Batı'ya öğrencilerin gönderilmesi bile Avrupa'ya olan gereksinimi azaltmamıştır. Demiryolu, liman, rıhtım, gar ve fabrika gibi tesislerde Avrupa'nın sermayesine, mühendislerinin bilgilerine bile gereksinim duyulmuştur. Zaman içinde tesislerin çoğunun işletme hakları da zorunlu olarak uzun sürelerle Avrupalılara bırakılmıştır. Bu şekilde Osmanlı maliyesi ve gelir kaynakları Avrupa'nın kontrolüne girmiştir. Oldukça biriken devlet borçlarının ödenmesi için söz konusu gelirlerin çoğu terk edilince de devletin iktisadi bağımsızlığı kaybolmuştur. Bunu takiben siyasi bağımsızlığın da kaybolması Osmanlı İmparatorluğu'nu tarihe gömmüş ve Anadolu'da Türkiye Cumhuriyeti filizlenmiştir (Demirel 2003: 133).

1.5.2.2. Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyet'in ilanından sonra Atatürk; ekonomiyi kasıtlı, "Asıl savaş şimdi başlıyor" diyerek kalkınma hamlesi başlatmıştır. Devamlı olarak koşulları inceleyen, önlemler alan ve barış içinde gelişmeye çalışan bir ekonomik yapı oluşturmaya çalışmıştır. Ekonomik faaliyetlerde özel sektörü ve devleti bir bütün olarak kabul etmiştir. Düzenleyici, düzeltici ve teşvik edici önlemleri alarak piyasaların serbest işlenmesine önem vermiştir (Demirel 2003: 133). İzmir İktisat Kongresi 17 Şubat 1923 tarihinde düzenlendi (Özdemir 2005: 15). İzmir'de toplanan İktisat Kongresi'nin temel ilkelerinden biri Türkiye'de girişimci bir kesimin oluşmasının temelini atmaktır (Abdullaeva 2007: 10). İktisat Kongresi başlıca iki amaçla toplanmıştır. Birincisi, tüccar, sanayici çiftçi ve işçilerin sorunlarını ve isteklerini belirlemek; bu kesimlerin siyasi kadro ile bütünleşmesini gerçekleştirmek. İkincisi, yabancı sermaye çevrelerine ekonominin gelecekte alacağı

şeklini açıklamak (Altıparmak 1998: 68). Kongre’de alınan bazı kararlar şunlardır (Uçkun vd. 2007: 31):

- Anonim şirketlerin kurulmalarını kolaylaştırmak
- Milli bankaların kurulması
- Demiryolları inşasının hükümetçe bir programa bağlanması
- Sanayinin teşviki
- Yerli malı kullanılması
- Amele denen iş erbabına bundan sonra işçi denilmesi ve sendika hakkı tanınması
- Memlekette ticaretin tamamen serbest bırakılması

Gerçekleştirilen kongre çalışmalarıyla girişimciliğin gelişimi önündeki engellerin kaldırılmasına çalışılmıştır. Ayrıca bu dönemde Kırım’dan, Makedonya’dan, Arap ülkelerinden ve Asya’nın diğer yörelerinden gelen göçmen Türkler edindikleri üretim kültürünü Türkiye’ye getirmişlerdir (Kuvan 2007: 136). Örneğin; tarım makinelerinin üretiminde, Tatar Türkleri’nin, Kırım yöresinden getirdikleri pulluk ve diğer makinelerin payı vardır (Küçük 2007: 31). Cumhuriyetle birlikte, dönemin kurucuları ekonomik olarak bağımsızlığı hemen kazanabilmek için ulusal girişimciler grubu kurarak gelişimi sağlama ya çabalamışlardır (Kuvan 2007: 136). 1923’ten bu yana para, fiyat, ücret, vergi, kredi ve benzeri ekonomi siyaseti araçları hep özel girişim göz önünde bulundurularak belirlenmiştir (Kongar 2007: 23).

Aşar vergisinin kaldırılması, gayrimenkuller için özel mülkiyet hukukunun sağlanması, ticari kredi sağlamak için 1924’te İş Bankası’nın ve sanayi kredisi temin etmek için 1925’te Sanayi ve Maadin Bankası’nın kurulması (Altıparmak 1998: 69); 1927 yılında ise “Teşviki Sanayi Kanunu” ile sanayileşme de önemli atılımlar yapılmasına çalışılmıştır (Kuvan 2007: 136). İş Bankası’nın görevi girişimcileri desteklemek ve sanayi yatırımlarına kaynak oluşturmaktı. Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası’nın kurulmasındaki amaç, özel sanayiye kredi açmak, özel sanayinin teknik bilgi ve tecrübe eksikliğini gidermek, fertlerin sermayelerini biriktirmelerine yardımcı olmaktı. Banka, devlete ait olup kendisine devredilecek fabrikaları geçici olarak işletecek zamanla bunları anonim şirket haline getirecek ve hisselerini özel şahıslara satacak, özel sektör teşebbüslerine iştirak edecekti (Altıparmak 1998: 71).

1929'da bütün dünyayı sarsan ekonomik kriz Türkiye'yi de derinden etkilemiştir. Bu krizin etkileri ve özel sektörün yetersiz kalınmasıyla ekonomide devletçiliğin benimsenmesine neden olunmuştur. Sümerbank, Etibank, Merinos vb. kuruluşların doğması ve geliştirilmesi bu anlamda değerlendirilebilir (Küçük 2007: 31). 1932'de Atatürk'ün öncülüğünde sanayiye içeren beşer yıllık ekonomi planları uygulanmaya başlanmıştır. Her iki kalkınma planının temel amacı, hammaddesi Türkiye'de olmasına rağmen dışarıdan ithal edilmek zorunda kalınan ürünlerin ülkemizde üretilmesini sağlamaktır (Uçkun vd. 2007: 33). 1933 yılında ilk beş yıllık kalkınma planı ile birlikte şunlar gerçekleştirilmiştir (Uçkun vd. 2007: 34):

- Bursa'da merinos fabrikası
- İzmit'te kağıt fabrikası
- Paşabahçe cam fabrikası
- Karabük'te demir çelik
- Uşak ve Alpullu'da şeker fabrikaları kurulmuştur

İlki başarı ile uygulanan bu planların ikincisi Atatürk'ün ölümü ve sonrasında İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması nedeniyle uygulanamamıştır. Girişimciliği büyük ölçüde savaş ekonomisi oluşturmuştur (Demirel 2003: 134).

1950'de Demokrat Parti'nin iktidar olmasıyla ekonomide liberalleşme hareketi başlamıştır. Yeni hükümet girişimciliğin ufkunu açmış ve işgücü ucuzlamıştır. Yabancı sermaye kanunu çıkarılmış ve sanayi konusunda hem yerli hem de yabancı girişimciler korunmuştur. Özel sektörün sanayideki payı %50'den %70'e çıkmıştır. 1950'lerin başlarında devlet tarıma ağırlık vermiştir. 1954'de gerçekleşen kıtlık ve susuzluk, enflasyona neden olmuş buna engel olmak için KİT'ler maliyetin altında satış yapınca, oluşan yük kaldırılamamıştır. Neticesinde 1958'de devalüasyon yapılmıştır (Emre 2007: 110).

Türkiye'deki büyük firmaların önemli bir kısmının İkinci Dünya Savaşı sonrasında kurulduğu görülür. 1960 yılında 50 ve üzeri işçi çalıştıran özel firma araştırmasından çıkan sonuçlar incelenirse; 126 firmanın sadece 3'ünün yani %2.4 oranındaki bir kısmının 1923 yılından önce kurulduğu görülmüştür. 1923-1939 yılları arasında 21 adet %16.2, 1940-1945 yılları arasında 23 adet %18.4, 1946-1960 yılları arasında 75 adet %59.7 firma

kurulmuştur. Geri kalan 4 firmanın ise kuruluşu hakkında bilgi edinilememiştir. Başka bir çalışma; 1965 yılında Türkiye’de faaliyet gösteren 203 büyük firmanın yarısından fazlasının 1940 sonrası kurulduğunu belirtmektedir. 103 firmanın yani %14.6’sının 1923 yılı öncesinde faaliyete geçtiği, 1923-1930 yılları arasında %19.4 yani 17 adet, 1931-1938 yılları arasında %12.6 yani 13, 1939-1950 yılları arasında %19.4 yani 20 firma, 1951-1960 yılları arasında %32 yani 33 firma, 1960’dan sonra %4.9 yani 5 firma kurulmuştur (Bayrakdar 2011: 250).

1963’den itibaren Devlet Planlama Teşkilatı’nın kurulmasıyla birlikte tekrar beşer yıllık planlı kalkınma dönemleri başlamıştır (Emre 2007: 110).

1.5.2.3. 1970’li Yıllar

Bu dönemde, ithal ikamesi politikası yaygınlık kazanmaya başlamıştır (Sinanoğlu Koç 2005: 28). İthal ikamesi, daha önce ithal edilen malların yurt içinde üretilmesi olarak ifade edilebilir. İthal ikamesi politikası, serbest ticaret politikasından sapmayı ve yurt içinde üretilmek istenen mallara ait endüstrilerin gümrüklerle ve kotalarla dışa karşı korunmasını gerektirmektedir. Gelişmekte olan ülkeler sanayileşmede kullanacakları stratejileri belirlerken bir takım kısıtlayıcılarla karşı karşıyadırlar. İhracata dayalı sanayileşmenin zorunluluğu ve üstünlüğü kabul edilmesine rağmen, gelişmekte olan ülkelerin çoğunluğu ithal ikamesi yoluyla sanayileşmeye ağırlık vermişlerdir (www.ekodialog.com).

1961’den itibaren Almanya’ya giden Türk işçilerinin göndermiş olduğu dövizlere kamu yetkililerinin sağladığı geniş teşvikler de eklenince, 1970’li yıllarda sayıları hızla artan girişimciler ortaya çıkmıştır (Dilsiz vd. 2005: 4).

Eskişehir’de, Antep’te, Çorum’da ve Isparta’da incelendiği zaman 1970’li yılların girişimcilerinde şu temel özellikler ortaya çıkmaktadır (Güney 2008: 20):

- Çoğu yurtiçi ve yurtdışında yüksek öğrenim görmüş insanlardır.
- Var olan geleneksel mal üretimini bir ileri aşamaya götürmek amacındadırlar.
- Üretme hırsları temeldir. Yatırımın diğer boyutları olan yönetim felsefesi, verimlilik, kalite ve uygun fiyat ilkelerini pek düşünmemektedirler.

Bütün bunlara, kamu yetkililerinin sağladıkları geniş teşvikler de eklenince, 1970’li yıllarda sayıları giderek artan girişimciler ortaya çıkmış, ancak bugün bunların önemli bir bölümü kriz işletmeciliği yapmak zorunda kalmışlardır. Bu girişimciler, bugünkü sorunların kökeninde yatan şu hususları daha önce hiç düşünmemişlerdir (Arıkan 2002: 15-16):

- Sağlıklı ortaklık yapıları kurarak ana sermayenin kompozisyonunu hane halkı tasarrufuyla beslemek,
- Gerçek anlamda fizibiliteler yaparak, yatırımın pazar, teknoloji ve diğer sorunlarını önceden planlamak,
- Profesyonel yönetim ilkeleri saptayarak, gerekli kurumsal yapıları oluşturmak.

Bütün bunlar, krizle beraber sanayileşmede ve işletmecilikte tıkanmalar yaratınca, Türkiye’de girişimcilik yeni bir boyut kazanmıştır (Arıkan 2002: 16).

Tablo 1.5. İşletmelerin Şirketleşme Dönemi

Şirketleşme Dönemi	Firma Sayısı
1910 öncesi	1
1910-1919	2
1920-1929	6
1930-1939	4
1940-1949	9
1950-1959	49
1960-1969	87
1970-1979	150
1980-1989	94
Tarihi belli değil	3
Toplam Firma Sayısı	405

Kaynak: Akpınar, Selma, Girişimciliğin Temel Bilgileri, Kocaeli: Umuttepe Yayınları, 2009: 24.

Tablo 1.6.’da TÜSİAD’a üye 405 şirketin profili incelendiğinde şirketlerin büyük çoğunluğunun 70’li yıllardan sonra kurulduğu görülmektedir. Sadece tek firmaların değil, işletmelerin yer aldığı holdinglerin de çoğunun girişimcilik tarihleri Cumhuriyet’in ilk yıllarına rastlamaktadır (Akpınar 2009: 24).

Tablo 1.6. Cumhuriyet Döneminde Kurulan Bazı İşletmeler

1920'ler	Koç, Çukurova, Sönmez, Özakat, Santral Mensucat
1930'lar	Sabancı, Sapmaz, Vakko
1940'lar	Yaşar, Eczacıbaşı, Ercan, Taranstürk
1950'ler	Akkök, Kutlutaş, Borusan, Bodur, Tekfen, Enka, E.C.A., Profilo, Alarko, Akın, Deva, Tamek, Altınyıldız
1960'lar	Anadolu Endüstri, Özsaruhan, İzdaş
1970'ler	Ekinciler

Kaynak: Akpınar, Selma, Girişimciliğin Temel Bilgileri, Umuttepe Yayınları, Kocaeli, 2009: 25.

Bunlardan Koç, Sabancı, Yaşar, Anadolu Endüstri Holding, Çukurova, Akkök ve Kutlutaş'ın en büyük 500 işletmede 100'ün üzerinde işletmeyi kontrol ettiği görülmektedir (Akpınar 2009: 25).

1970'li yılların başlarında kamu yatırımlarında düşme eğilimi olmuş, sanayileşme eğilimi ve özel sektör girişimciliği artmıştır. Girişimci sayısı çoğalmıştır. Yaşanan petrol şokları ve Kıbrıs Harekatı dönemi etkileyen önemli olaylardandır (Sinanoğlu Koç 2005: 28).

1.5.2.4. 1980'li Yıllar ve Sonrası

Türkiye Cumhuriyeti 1970'ler sonrasında itibaren kalkınmanın sanayileşmeden geçtiğine inanmıştı. Bu nedenle tarımsal yapıdan sanayiye hatta ağır sanayiye geçmenin ve milli bir sanayi politikası izlenmesi gerektiğine karar vermiştir. Bu düşüncenin sonucunda ülkenin muhtelif yörelerinde devlet destekli büyük yatırım temelleri atılmaya ve yatırım için özel girişimcilere büyük teşvikler verilmeye başlandı. Ancak yapılan bu yatırımlar daha ziyade plansız olarak yapılmaktaydı. Bu plansız sanayi stratejisi ile başlayan kalkınma modeli sadece kaynak israfından ibaret kalmayıp yatırımların da yarım kalmasına ve üretime dönüşmemesine sebep olmuştur (Kaya 2004: 43).

1980'lere gelindiğinde, ülkede sermayenin belirli aile ve belirli bölgelerde toplanması gerçeğiyle karşı karşıya gelinmişti. Ülke nüfusu, dolayısıyla işsizlik hızla artıyor nitekim iş imkanları aynı oranda gelişmiyordu (Bolat 2007: 85).

Türkiye'de girişimcilik konusunun özellikle 1980 yılından sonra önemli gelişmeler kaydetmeye başladığı görülmektedir (Müftüoğlu 2004: 145). Eski ve hantal yapıyla

kalkınmanın gerçekleşmesinin mümkün olmayacağını anlayan ülke yönetimi büyük bir yapısal dönüşümle ekonomiyi dışa açmak, dünya ile bütünleşmesini sağlamak için 24 Ocak 1980 Ekonomik İstikrar tedbirlerini aldı (Kaya 2004: 43). Türkiye 24 Ocak 1980 kararlarıyla ithal ikamesine yönelik kalkınma stratejisini bırakarak (Müftüoğlu 2004: 145); serbest piyasa ekonomisine geçiş ve dünya ekonomisiyle birleşmenin sağlanması için karar verilmiştir (Ercan vd. 2009: 66). Bu strateji değişikliğine paralel olarak serbest piyasa ekonomisi sınırları içerisinde ihracata yönelik girişimciliği destekleme politikaları devreye sokulmuştur. (Müftüoğlu 2004: 145).

Bütün bu uygulamalar sonucunda Türkiye 1983-1989 döneminde dışa açıldı. Bununda ilk sonucu yüksek enflasyon olmuştur. Ülke ekonomik anlamda yüksek enflasyona karşın sürdürülebilir bir büyümeyi gerçekleştirmede de başarılı olmuştur. Bu dönemde Türk insanı dışa açılıp dünyayı tanıdığından ötürü girişimci yönü ve kendine güveni üst düzeye çıkmıştır (Kaya 2004: 43). Turgut Özal, Adnan Menderes'in "her mahallede bir milyoner" vizyonunu 'orta direk' söylemiyle yeniden canlandırdı. 'Teşebbüs hürriyeti' vurgusuyla yeni bir dönemi başlatan Özal, orta direk kesiminin girişimci olmasını cesaretlendirdi (Bolat 2007: 85). Turgut Özal'la 1980'lerin ortalarında büyük değişimler oldu, kurlar ve faizler serbest bırakıldı (Öngör 2010: 33). Kamu bankaları eliyle girişimcilere büyük mali olanaklar sağlandı, birçok kamu yatırımı devlet eliyle değil özel girişimci eliyle yapılmaya başlandı (Kaya 2004: 44).

Bu dönemde devlete iş yapan girişimciler devletten büyük maddi ve manevi destek almışlardır. Bu dönem girişimcileri hem iç piyasada hem dış piyasada devletin himayesi altında büyüyerek gelişmiş ve hatta tekelleşerek dış piyasaya açılmışlardır (Kaya 2004: 44).

Yine bu dönemde başta Gaziantep, Kahramanmaraş, Kayseri, Çorum, Denizli, Konya, Adana illeri olmak üzere birçok ilimizde Anadolu girişimciliği adıyla yeni bir girişimcilik modeli karşımıza çıkmıştır. Bu girişimcilik devlet imkanından yoksun kendi imkan ve kabiliyetlerini kullanarak ve bankacılıktan da uzak durarak risk üstlenip yatırım yapıp başarılı olan girişimciliktir (Kaya 2004: 44).

1970 yılından sonrası incelendiğinde; 224 büyük firmanın %10.46'sının 1900 yılından önce kurulduğu, 1901-1910 yıllarında kurulmuş firma bulunmadığı, 1911-1920

yılları arasında kurulan firmaların toplamda oranlarının yıllar itibariyle %2.26, 1921-1930; %3.22, 1931-1940; %5.40, 1941-1950; %13.42, 1951-1960; %24.70 olduğu görülmüştür. TÜSİAD'ın yaptığı Üyelerin Şirket Profilleri araştırmasında; 405 şirket incelendiğinde 1950 öncesi kurulan 22 firma olduğu, 1950 yılında 49 firmanın kurulduğu, 1960 yılında 87, çoğunluğu 1970'li yıllarda 150 firmanın kurulmuş olduğu, 1980'li yıllarda 94 firmanın kurulduğu tespit edilmiştir (Bayrakdar 2011: 250-251).

Bu dönemdeki girişimci profilinde de önemli gelişmeler yaşanmış olup, daha önceleri sadece karını düşünen, eğitim seviyesi düşük, sadece fırsatları değerlendirme amacı ile hareket eden, misyonu ve vizyonu olmayan, profesyonel davranmayan girişimci tipi terk edilmiştir. Bu girişimci tipinin özellikleri arasında; dinamik, değişime ve gelişmeye açık, profesyonel yönetim kurallarına göre hareket eden, öncelikle kaliteli mal ve hizmet üretmeyi düşünen, yüksek öğrenim görmüş, piyasanın beklentilerini karşılayan, müşteri mutluluğunu amaçlayan özellikler ön plana çıkmaktadır. Girişimci profilindeki bu önemli gelişme sonucu piyasaya yeni ve güçlü işletmeler çıkmıştır (Akpınar 2009: 25-26).

1994 ekonomik krizinde, Türk girişimcileri oldukça başarılı bir sınav vermiştir. Bu olumlu gelişme özellikle ihracat alanında kendisini göstermiştir (Güney 2008: 21).

Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne girişinden sonra ve son ekonomik krizde (2001 krizi) Türk girişimcileri oldukça başarılı bir sınav vermişlerdir. Bu olumlu gelişme ihracat alanında daha belirgin olarak ortaya çıkmıştır. Cumhuriyet'in kuruluşundan ancak 44 yıl sonra, 1967 yılında 500 milyon dolarlık barajı aşabilen ihracatımız, 1973 yılında 1 milyar dolar ve 1982 yılında 5 milyar dolar sınırlarını geride bıraktıktan sonra; 1987 yılında 10 milyar dolar, 1992 yılında 14 milyar dolar, 1996 yılında 23 milyar, 1997 yılında ise 26 milyar dolarlık ihracat rakamlarına ulaşmıştır. 2002 yılında 30 milyar doları aşan ihracatımız 2003 yılında 47.9 milyar dolara ulaşmıştır. Cumhuriyetimizin yüzüncü kuruluş yıldönümünde (2023) ise en azından 150-200 milyarın üzerinde bir hedef düşünülmektedir (Müftüoğlu 2004: 145).

TOBB'un da destekleriyle hazırlanan "Türkiye'de Girişimcilik 2010" raporuna göre, 2008 yılında 18-64 yaş arasındaki yetişkin nüfusun %3.2'sini oluşturan kuruluş aşamasındaki girişimciler oranının %3.7'ye, yeni iş sahibi girişimciler oranının %3'ten %5.1'e, erken dönem girişimci oranının %6'dan %8.6'ya ve kurumsallaşmamış

girişimciler oranının %4.8'den %10.7'ye yükseldiğini açıkladı. Bu verilere göre Türkiye'de girişimci sayısının arttığını ve kurulan girişimlerin piyasada, ekonomide bir süreklilik kazandığı söylenebilir (www.hurriyet.com).

1.6. Girişimciliğin Önemi

Girişimciliğin, bir ülkenin sosyal ve ekonomik olarak kalkınmasında büyük bir rolü olduğu kabul edilmektedir (Alvarez vd. 2011: 121). Özellikle sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişle büyük bir önem kazanmaya başlamıştır. Çünkü bilgi çağında insan emeğinin üretim üzerindeki ağırlığı azalırken, buna karşın bilgiye dayalı emeğin ağırlığı artmıştır. Bu noktada girişimciliğin önemi, yenilik, yaratıcılık ve yönetim faaliyetlerinin tamamlayıcısı olarak ortaya çıkmıştır. Bilgi toplumunda; üretim, ulaşım, yönetim gibi fonksiyonlardaki önemli değişimler ve globalleşmenin etkisiyle hizmet sektörünün önem kazanması, girişimciliğin de öneminin bir kat daha artmasını sağlamıştır (Demirel 2003: 32-33). Ayrıca girişimcilik, mevcut olan ekonomik ve mali kriz ve işsizlik oranlarının artmasıyla daha da büyük bir önem kazanmıştır (Alvarez vd. 2011: 121).

Girişimciliğin önemi, girişimcilerin toplumun ihtiyaçlarını belirleyip, bunu yatırıma, neticesinde de toplumsal refaha dönüştürmelerinde yatmaktadır. Çünkü yatırım neticesinde istihdam ve gelir düzeyi yükselmekte, böylelikle bireylerin ve genel olarak toplumun refah düzeyi artmaktadır. Yatırımlar ekonomik dengeye ulaşmada önemli etkenlerdir. Milli ekonomi açısından bakıldığında girişimcilerin yürüttüğu yatırım projeleri, aşağıdaki nedenlerden dolayı önem kazanmıştır (Dilsiz vd. 2005: 5):

- Milli gelirden artış sağlanması,
- Gizli ve açık işsizliğin giderilmesi,
- Gelir dağılımında adaletsizliğin önlenmesi,
- Kalkınma ve sanayileşmenin yaygın hale getirilmesi,
- Dış ödemeler dengesinde açığın kapatılması,
- Yerli hammaddelerin üretimde değerlendirilmesi.

Girişimciliğin ekonomik açıdan önemini aşağıdaki şekilde de sıralamak mümkündür (İnal 2003: 19):

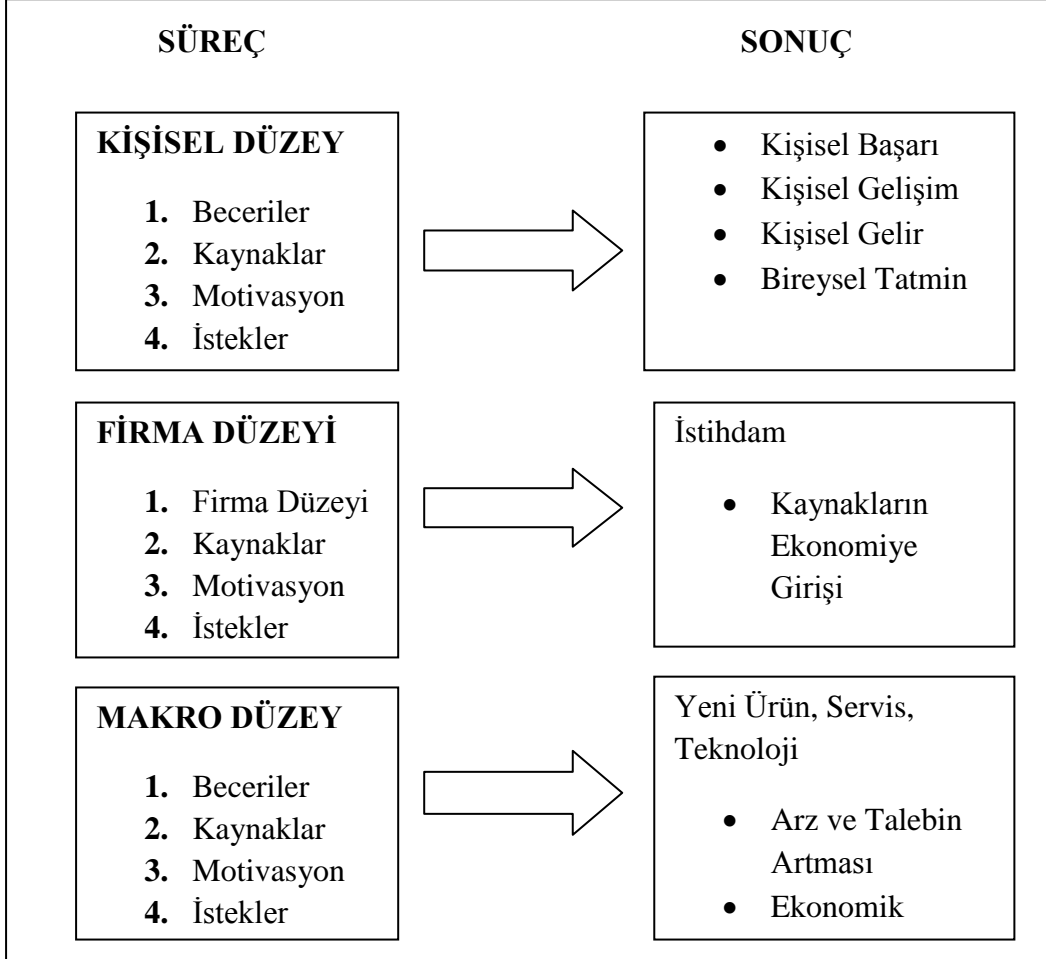
- Ülke kalkınmasının anahtarı mevcut kaynakların değerlendirilmesine, bu ise girişimcilerin desteklenmesine bağlıdır.
- Özelleştirmede başarı girişimcilerin etkinliğine bağlıdır.
- Girişimcilik kamu hizmetlerinin kalitesini artırır.
- Bilim ve teknolojinin gelişmesi girişimcilerin başarısına bağlıdır.
- Girişimcilik, fazla kamu kadrolarının azaltılmasını, kamuda kalan personelin mali ve sosyal haklarının iyileştirilmesini sağlar.
- Girişimcilik işsizlikle mücadelenin en etkin yoludur.
- Girişimcilik gelir yetmezliğinin ve ekonomik refahının sağlanmasının çaresidir.
- Tasarrufların değerlendirilmesi ve atıl olan birikimlerin ekonomiye kazandırılması girişimciliğin gelişmesine bağlıdır.
- Alt yapı yatırımlarındaki eksiklerin tamamlanması ve geliştirilmesi vergi gelirlerinin artmasına, bu ise girişimcilik etkinliklerinin gelişmesine bağlıdır.
- Yeni üretim tekniklerini bulmak ve kullanmak girişimciliğin başarısına bağlıdır.
- İhracatı artırmak ve geliştirmek girişimciliğin gelişmesine bağlıdır.
- Küreselleşme normlarına ayak uydurmak ve uluslararası rekabette başarı kazanmak, girişimciliğin gelişmesine bağlıdır.

Özetle, girişimcilerin ekonomiye sağladığı yararlar şu şekilde de ifade edilebilir (Dilsiz vd. 2005: 5):

- İş olanakları yaratmak: Öğrenci ve ev hanımları gibi kesimlere yarı zamanlı iş olanakları yaratmak, azınlıklara iş olanakları yaratmak, işten çıkarılan ya da emekli olanlara iş olanakları yaratmak, özellikle yılın belirli döneminde üretimde bulunan (tarımda olduğu gibi) kişilere bunun dışında kalan sürede yapabilecekleri iş imkanı sağlamak,
- Yeni ürün ve hizmetler sunmak,
- Büyük firmalara tedarikçi olmak, taşeronluk yapmak, hizmet sunmak ya da bayilik yapmak,
- Büyük firmaların sunmadığı ama toplumun talep ettiği ürün ve terzi, kuaför, tamirat, kuru temizleme vb. gibi hizmetleri sunmak,
- Rekabeti artırma yoluyla çeşitliliği ve kaliteyi artırmak.

Girişimcinin ekonomik gelişmedeki rolünü mikro düzeyden başlayarak makro düzeye kadar, başka bir ifade ile kişisel düzey, firma düzeyi ve makro düzeye kadar olan sürecini şu şekilde göstermek mümkündür (Arıkan 2002: 42):

Şekil 1.2. Girişimciliğin Ekonomik Gelişmedeki Rolü

Kaynak: Semra Arıkan, Girişimcilik, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2002: 42.

1.7. Girişimcide Olması Gereken Özellikler

Çeşitli araştırmacılar başarılı girişimcilerin profilini çizmeye çalışan çok sayıda araştırma yapmıştır. İş hayatına yeni başlayan bazı girişimcilerin büyük başarılar elde etmesine karşın diğerlerinin başarısız olması ve işletmelerini kuruluş tarihinden kısa bir süre içerisinde kapatmalarının nedenlerini açıklamaya çalışan çeşitli yazarlar vardır. Örneğin Baron, başarılı girişimciliği bilişsel ve sosyal faktörlere bağlar ve başarılı girişimcilerin, çeşitli özellikleri nedeniyle daha farklı olduklarını ifade eder. Baron'a göre başarılı girişimciler kendi yargılarına fazlasıyla güvenen, diğer insanlarla başarılı bir

şekilde etkileşimde bulunan, sosyal algıları yüksek ve yeni durumlara daha hızlı uyum sağlayan insanlardır (Güney 2008: 5). Girişimcilerin keskin zekası, görsel tahmin yeteneği, işin hızla gelişmesini sağlar (Garhi 2005: 208).

Meredith'e göre girişimcide bulunması gereken özellikler ise şöyle sıralanabilir (Arıkan 2002: 29):

- İş fırsatlarını görüp değerlendirebilme,
- Kaynakları bir fayda yaratmak üzere bir araya getirebilme,
- Başarıyı sağlayacak uygun eylemleri başlatabilme.

Johnson'a göre girişimcide bulunması gereken özellikler şunlardır (Johnson 2001: 137):

- Rekabet ve amaçlara ulaşmak için gerekli motivasyona sahip olma,
- Sahiplenme ve sorumluluk üstlenme,
- Bağımsız ve etkili kararlar verme,
- Yeni bilgilere, insanlara ve kaynaklara açık olma,
- Belirsizliğe karşı toleranslı olabilmek,
- Esnek ve yaratıcı düşünceye sahip olabilmek, problem çözebilme ve karar verebilme,
- Fırsatları görme ve onları yakalayabilme,
- Yapılan tercihlerini ve alınan kararların sonuçlarının farkında olabilmek,
- Yönetim kapasitesine sahip olma ve riskleri aza indirme,
- Karşılaşılan zorluklarda ve sorunlarda kararlı ve ısrarcı olabilmek,
- Etkili düşünceleri empoze edebilme.

Hisrich ve Peters girişimcilere yönelik bazı özellikleri şu şekilde sıralamaktadır (Evirgen 2004: 5):

- Başarılı girişimcilerin okul performansları iyidir ve donanımlıdır. Ancak sadece okul performansı girişimcilik için gösterge olamaz.
- Girişimcilik için yaş bir sınır olmamasına rağmen orta yaşlarda ve enerjik olmaları avantajdır.

- Başarılı girişimciler bağımsız olmayı sever, başkaları için çalışmayı tercih etmezler. Başarılı girişimciler takım lideridir.
- Girişimcilerin tek motivasyon kaynağı para kazanmak değildir. Kişisel başarı duygusu, kendi geleceğine sahip çıkmak diğer amaçları arasındadır.
- Girişimciler güç kazanmak ve diğerlerini kontrol etmek isterler.
- Başarılı girişimciler kumarbaz değildir ve tüm riskleri hesaba katarlar.
- Girişimci doğulur, sonradan olunmaz.
- Girişimciler çok stres altında çalışırlar.

McClelland' göre girişimcilerde bulunan özellikler şöyledir (Deakins 1999: 18):

- Üreticilik, kendine güven, girişken olmak,
- Fırsatları görme ve fırsatlara göre hareket edebilme,
- Başkalarına olan bağlılık.

McClelland'a göre bu özellikler; girişimci bireyleri diğer insanlardan ayıran en belirgin özellikleridir.

Hornaday ve Aboud'a göre (1971) girişimcilik özelliklerinin başında; bağımsızlığa olan yüksek düşkünlük ve etkili liderlik, içsel kontrol yeteneği gelmektedir. McGaffey ve Christy (1975) girişimcilik özelliklerinden biri olarak, yüksek işlem kapasitesini önemli olarak vurgularlar. Decarlo ve Lyons'a göre (1979) girişimciler yüksek ölçüde liderliğe hakim insanlardır. Miller'a göre (1983) içsel kontrol yeteneği; girişimciliğin dominant özelliğidir (Nudubisi 2008: 109).

Girişimcilerin temel özelliklerinin belirlenmesi konusunda değişik yazarlarca yapılan çalışmalar özetle aşağıdaki özellikleri ortaya koymuştur:

Tablo 1.7. Girişimcilerin Temel Özellikleri

Tarih	Çalışmayı Yapan	Başarılı Girişimcilerin Özellikleri
1848	Mill	Risk alma
1917	Weber	Resmi otoritenin kaynağı olma
1934	Schumpeter	Yeniliğe öncü olma
1954	Sutton	Sorumluluk alma isteği
1959	Hartman	Otoritenin kaynağı olma
1961	McClelland	Risk alma güdüsü

1963	Dauids	Azimli olma, bağımsız olma, sorumluluk alma, kendine güven
1964	Pickle	İnsan ilişkileri, teknik bilgi, iletişim becerisi
1965	Litzingır	Risk kabullenme, bağımsız olma, ılımlılık, liderlik
1959	Schrange	Doğru algılama, güç motivasyonu, gerginliği azaltma inancı
1971	Palmar	Risk ölçme
1971	Hornadey ve Abound	Başarı güdüsü özerklik, saldırganlık, güç, tanınma
1973	Winter	Güç ihtiyacı
1974	Borland	İçsel güç odağı
1974	Liles	Başarı ihtiyacı
1977	Gasso	Kişisel değerlere dönüklük
1978	Timmons	Güdü/kendine güven, amaca dönüklük, orta düzeyde risk alma, kontrol odağı, yaratıcılık/yenilikçilik
1980	Brockhaus	Risk alma eğilimi
1980	Sexton	Enerjik olma/hırs
1981	Mescon-Montanari	Başarı, hakimiyet, özerklik, dayanma gücü, kontrol
1981	Welsh-White	Kontrol ihtiyacı, sorumluluk isteği, özgüven, mücadele etme, orta düzeyde risk alma
1982	Dunkelberg-Cooper	Büyüme-dönüklük, bağımsızlığa dönüklük
	Welsh-Young	Kontrol kaynağı, özgüven yenilikçilik

Kaynak: Güney, Semra. Girişimcilik, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2008: 57-58.

1.8. Girişimciliği Etkileyen Faktörler

Girişimcilik olgusunu etkileyen önemli faktörler söz konusudur. Fakat girişimciliğe yol açan ya da engelleyen faktörlerin bulunması ve ölçülmesi zordur.

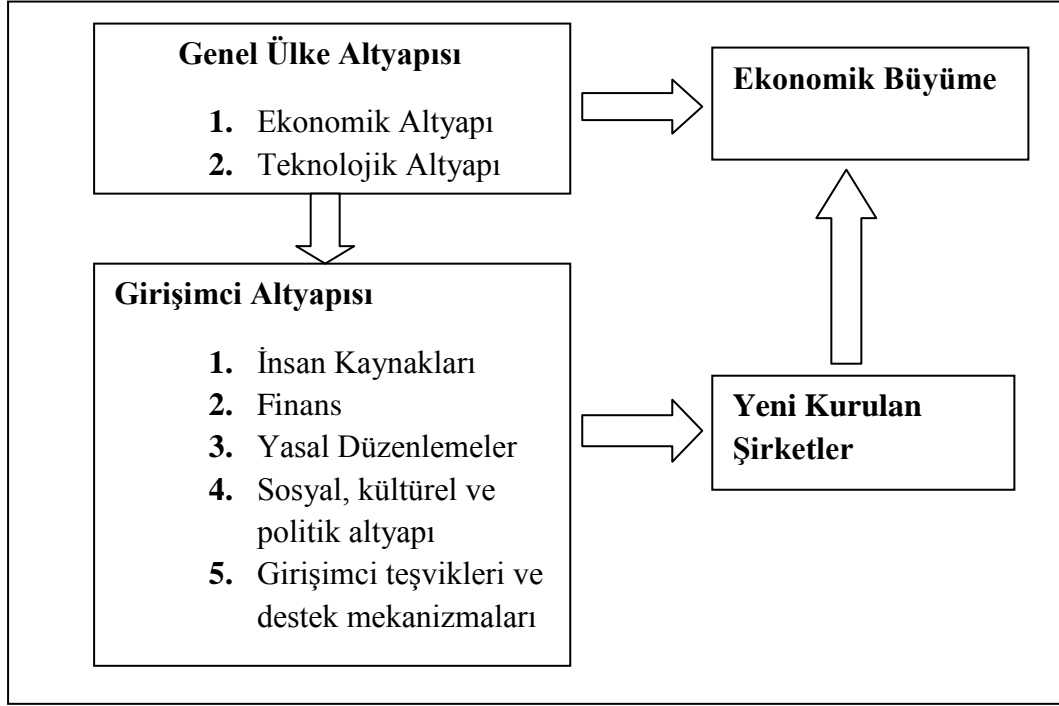
Bu konuda en ciddi çalışmalar OECD ve GEM tarafından yapılmaktadır. OECD (1998, 2001) tarafından yapılan çalışmalar, girişimciliğin temelini şu üç ana faktörde görür: Altyapı koşulları, devlet programları, kültürel davranışlar ve tutumlar (Çetindamar 2002: 47).

Babson College ve London School of Economics tarafından oluşturulan Dünya Girişimcilik Platformu'nun yaptığı çalışmaya göre (GEM 2001) girişimciliği etkileyen unsurlar; ülke altyapısı (ülke altyapısını oluşturan faktörler; ekonominin dışa açıldığı, devletin rolü, finans sektörünün etkinliği, teknoloji yoğunluğu, fiziksel altyapı, yönetim becerileri, esnek işgücü pazarı, yasal kurumlar, ekonomik büyüme, sosyal, politik ve

kültürel ortam) ve girişimcilik alt yapısı (girişimcilik altyapısını oluşturan faktörler; finans, devlet politikaları, devlet programları, eğitim, Ar-Ge transferi, ticari altyapı, iç pazarın dışarı açık olması, fiziksel altyapı ve kültürel normlar) olarak temel iki boyutta toplanmaktadır (Börü 2006: 13).

Şekil 1.3. Girişimciliği Etkileyen Faktörler

Kaynak: Çetindamar Dilek, Türkiye’de Girişimcilik, TÜSİAD, İstanbul: 2002: 48.

Girişimciliği etkileyen faktörleri, girişimciye bağlı faktörler ve çevresel faktörler olmak üzere ikiye ayırmak da mümkündür. Girişimciye bağlı faktörler, girişimci adayının eksiklerinin olduğu yerlerdeki potansiyel iş fikirleri algılaması, bunu projeye dönüştürerek yatırıma yönlendirecek beceriye sahip olması, riskleri alarak girişimde bulunabilmesidir. Çevresel faktörler ise, engellerin az olması, kaynakların var olması ve var olan kaynaklara erişimin kolay olması olarak sıralanabilir (Kurt vd. 2006: 103).

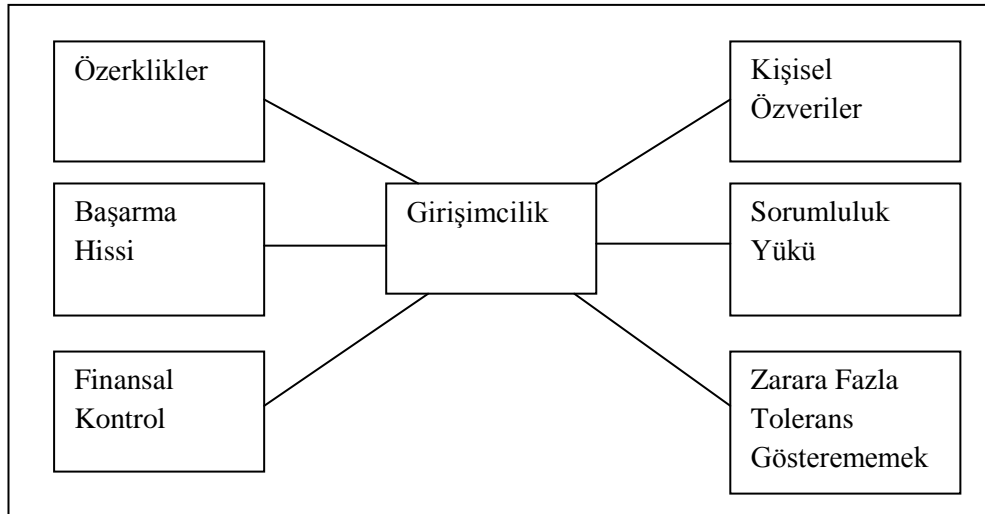
Literatüre bakıldığında, girişimciliği etkileyen faktörlerin farklı başlıklar altında tanımlandığı ve farklı kriterler ışığında gruplandırıldığı görülmektedir. Genel olarak bakıldığında girişimciliğin, ekonomik, toplumsal, kültürel ve kişisel faktörlerinden etkilendiğini söylemek mümkündür (Börü 2006: 13).

Girişimcilik olgusunu etkileyen faktörlerden belki de en önemlisi toplumsal ve kültürel faktörlerdir. Girişimcilik ile ilgili pek çok faktör, toplumsal çevrenin girişimciliğe sağladığı destek aracılığıyla belirlenmektedir. Girişimcilik sosyal bir olgudur ve sosyal bir karaktere sahiptir. Bu nedenle sosyal olayları etkiler. Girişimci özelliklerinin toplumda genel kabul görmesi, girişimci değerlerinin ve davranışlarının onaylanması, hatta teşvik edilmesi sayesinde girişimcilik oldukça kolay yaygınlaşabilir. Buna bağlı olarak, içinde geliştiği toplumun değer yargıları, yaşam felsefesi, dini, kültürü gibi olgular girişimcilik üzerinde oldukça etkilidir (Börü 2006: 13).

1.9. Girişimciliğin Avantaj ve Dezavantajları

Kişinin kendi işini kurmasının ya da yönetmesinin çeşitli avantaj ve dezavantajları söz konusudur. İşe başlamadan önce bu avantaj ve dezavantajların farkında olmalıdır. Girişimciliğin avantaj ve dezavantajları aşağıdaki şekil ile açıklanabilir:

Şekil 1.4. Girişimciliğin Avantaj ve Dezavantajları

Kaynak: Çetin, Canan. *Stratejik Düşünce ve Kurumsal Girişimcilik*, Altınoluk Yayın, İstanbul, 2010: 31.

1.9.1. Girişimciliğin Avantajları

Girişimciliğin avantajları şu şekilde açıklanabilir (Çetin 2010: 31).

1.9.1.1. Özerklik

Bağımsızlık ihtiyacı ve karar verme özgürlüğü girişimcilerin en önemli amaçlarındandır. Kişinin kendi kendisinin patronu olması birçok girişimci için tatmin edici bir duygudur.

1.9.1.2. Başarma Hissi

Girişimcilerin birçoğu için yeni yeni bir başlangıç olabildiğince anlamlıdır. Bir şey oluşturma fikrin başarıya dönüşmesinin tek sorumlusunun kendileri olduğunun farkındadırlar.

1.9.1.3. Finansal Kontrol

Girişimcilerin finansal açıdan bağımsızlıklarının olması çoğunlukla çok varlıklı oldukları hissini yaratsada girişimcilerin çoğu büyük bir servet peşinde değildirler. Onların asıl istediği, finansal kararlar üzerinde kontrol sahibi olmaktır.

1.9.2. Girişimciliğin Dezavantajları

Kişinin kendi işini kurması çok kolay olsaydı kuşkusuz çok daha fazla sayıda girişimci olurdu. Girişimcilik, bir kişinin seçebileceği en zor mesleklerdendir. Girişimciliğin dezavantajları şu şekilde açıklanabilir (Marangoz 2008: 22-23):

1.9.2.1. Kişisel Özveriler

Özellikle işletmenin ilk kurulduğu dönemlerde girişimci, haftada 6 hatta 7 gün boyunca yüksek tempoda çalışmaktadır. Uzun süren çalışma saatleri nedeniyle girişimciler, aileleri, kişisel uğraşları ve hobileri ile fazla ilgilenemeyebilirler. Bu anlamda, yeni kurulan işletme, girişimcinin özel yaşamından kişisel özverilerde bulunmasına sebep olur.

1.9.2.2. Sorumluluk Yükü

Şirket çalışanlarının tersine girişimcinin sorumlulukları mevcuttur. Şirketlerde işgörenler kendileri ile aynı pozisyonda olan ve aynı işi yapan kişilerle beraber çalışırlar. Girişimciler ise “tepedeki yalnız kişilerdir. Şirkette girişimciden başka birikimlerini harcayan, evi şirketin borçlarına teminet gösterilen ve aybaşında ödenecek paraları temin

etmek mecburiyetinde olan başka birisi yoktur. Bunun yanı sıra, şirket çalışanları pazarlama, finansman ya da personel gibi spesifik bir alanda uzmanlaşırken girişimciler, bütün fonksiyonları yönetmek mecburiyetindedirler.

1.9.2.3. Zarara Fazla Tolerans Gösterememek

Büyük şirketlerin bir takım kararları, kar elde etmeyi olumsuz etkiler. Küçük işletmelerde finansal kaynağa sahip tek kişi girişimci olduğundan her an finansal sorunlarla karşılaşabilirler. Yıllarca başarılı bir şekilde var olan işletmeler yanlış bir karar ya da yönetimdeki bir zafiyet nedeni ile kapanmak zorunda kalabilir.

BÖLÜM II

GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ VE ÜNİVERSİTELERDE VERİLEN EĞİTİMİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİNE ETKİSİ

Küreselleşme ile birlikte artan rekabet ortamı ekonomik faktörlerin değişmesine sebep olmuştur. Bu değişim beraberinde yenilikçilik, risk alma, başarıya, yaratıcılık, başarısızlığa direnç, azimli ve hırslı olma, bağımsız davranma gibi özellikleri bünyesinde barındıran bireylerin önemini arttırmıştır. Bir girişimci, aldığı eğitimden başlayarak bu eğitimden yararlanabilme yeteneğine, ailede ve toplumda kendisine tanınan olanaklara ve iş yüküne kadar her şeyi kendisine hareket noktası olarak görmelidir (Kaya vd. 2011: 76).

1.Girişimcilik Eğiliminin Genel Olarak İncelenmesi

Ekonominin itme gücünü, dinamiğini oluşturan ve ulusal düzeyde zenginlik ortaya çıkaran, rekabeti arttıran, çok çeşitli ürün ve hizmetin sunulmasını sağlayan, çok çeşitli ve fazla iş fırsatı sunarak sosyo-ekonomik büyüme ve gelişme için önemli bir faktör olarak kabul edilen girişimcilik, geleceğin dünyasında önemli bir potansiyel güç olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle, 2000’li yıllarda, girişimci ve girişimciliğin önemi, bugüne kadar olduğundan çok daha fazla iken, girişimciliğe olan ilgi ve eğilimin ilerleyen yıllarda da hızlı bir şekilde artacağı öngörülmektedir (Börü 2006: 21).

1.1.Girişimcilik Eğiliminin Tanımı

Türk Dil Kurumu Sözlüğü’ne göre eğilim, bir şeyi sevmeye, istemeye veya yapmaya içten yönelmektir (www.tdk.gov.tr). Bir kişinin girişimcilik sürecini başlatması ya da süreçte yer alması, planlı ve kendi içerisinde bir amacının olması eğilim ya da davranıştır (Krueger vd. 1994: 98). Bu davranış şekilleri, inisiyatif alma, sosyal ve ekonomik alanlarda düzenleme yapma ve başarısızlığı kabul etme şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Bektaş vd. 2007: 303). Girişimcinin söz konusu bu davranışları sergilemesi için belirli bir eğilimde olması gerekir (Krueger vd. 1994: 98).

Girişimcilik eğilimi bireylerin kendi çevrelerini yaratmadaki olasılığı ve becerilerini ortaya koyan etkili bir yaklaşımdır (Kerrick 2008: 72). Bu doğrultuda girişimcilik eğilimi, bireyin ilgisini, isteğini ve eylemlerini organizasyonel istihdama karşı olarak kendini istihdam etmeye doğru yönlendirme durumu olarak tanımlanabilir (Souitaris vd. 2007: 570). Girişimcilik eğilimi, işletmelerin yönedikleri girişimcilik faaliyetlerinde strateji oluşturma süreçleri ve stilleri olarak ele alınmaktadır (Bektaş vd. 2007: 303).

Kruger ve Carsrud; girişimcilik eğiliminin, girişimcilik süreçlerini anlamaya yönelik olduğunu belirtmiştir. Çünkü girişimcilik eğilimi yeni organizasyonlara temel atmadır. Gartner'a göre, girişimciliğin uzun zamanda oluşması nedeniyle, girişimci olma eğilimi, uzun dönemli süreçte ve gelişimde ilk adım olarak kabul edilmektedir (Yüzüak 2010: 25).

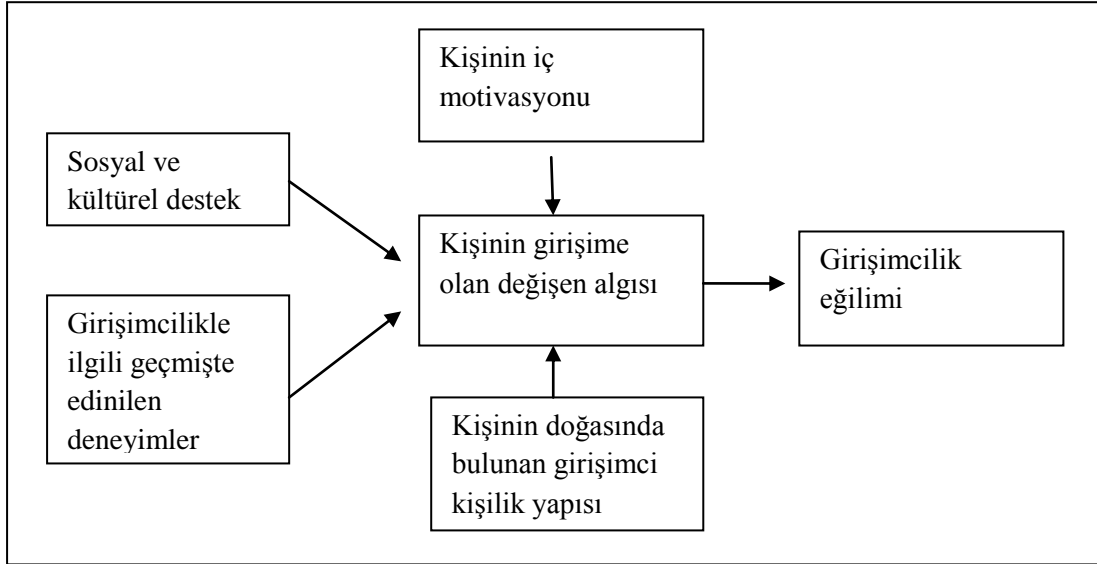
Girişimcilik eğilimi bireysel faktörlerle çevresel faktörlerin bir birleşimi olup, bireylerin kendi işini yapma konusundaki istek ve kararlılığını ifade etmektedir (Börü 2006: 22). Bireyin bir davranışa yönelik ne kadar istekli olduğunu, ne kadar çaba sarf edeceğini belirleyen niyetler, yeni iş kurma kararında ilk aşamayı oluşturmaktadır. Tehditlere karşı fırsatların algılanmasıyla ilgili bir süreç olan girişimcilik, tesadüflerden ziyade bilinçli bir takım davranışların sonucudur (Özdemir 2010: 120). Girişimcilik eğilimi, girişimcilik davranışının bir parçası olup, özerklik, yenilik yapma, risk alma, proaktiflik ve rekabetçi bir yapı gibi temel süreçler ile bütünü oluşturmaktadır (Börü 2006: 22).

Yapılan çeşitli araştırmalar yeni bir girişim yaratma eğiliminin mevcut yaşam tarzı, çocukluk, aile çevresi, eğitim, yaş, iş deneyimi ve destek ağları gibi çeşitli unsurları kapsayan durumsal itme ve çekme faktörleri sonucunda ortaya çıktığını göstermektedir (Börü 2006: 21). İten faktörler, başka alternatiflerin olmaması gibi bireyleri girişimciliğe zorlayan faktörlerdir (Özdemir 2010: 120). Bazı bireyler çalıştığı işteki memnuniyetsizliği, istihdam edilmemesi ve kariyer planlarındaki olumsuz gelişmelerin etkisiyle girişimcilik eğilimine itilmektedir. Yapılmış bazı ampirik çalışmalar bu görüşü desteklemekte ve girişimcileri; yanlış görevde bulunanlar, toplum tarafından dışlananlar ve iş değiştirmeler olmak üzere üç grupta sınıflandırmaktadır. Çeken faktörleri ise bağımsızlık, onay alma ihtiyacı, kendini gerçekleştirme, kendini geliştirme ihtiyacı, özerklik, finansal başarı, refah düzeyinin artırılma isteği, tanınma, rol modellerini izleme, iş ve özel yaşamı dengeleme olarak açıklamak mümkündür (Özdemir 2010: 120). Bazı bireyler eğitim ve çeşitli iş

fırsatlarını araştırma cesaretini verecek iş olanaklarını keşfetme gibi olumlu faktörler tarafından girişimcilik eğilimine çekilmek'tedir (Börü 2006: 21).

Bu bütünsel bakış açısı şekil 2.1.'de şu şekilde gösterilebilir:

Şekil 2.1. Girişimcilik Eğiliminin Kişide Oluşması

Kaynak: Avşar, Mustafa. “Yüksek Öğretimde Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Araştırılması, Çukurova Üniversitesinde Bir Uygulama”. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007: 26.

Parnel, Crandell ve Menefee'ye göre girişimcilik eğiliminin her biri birbiri ile ilişkilendirilmiş üç faktörden oluşmaktadır. Bu üç faktör şunlardır (www.thefreelibrary.com):

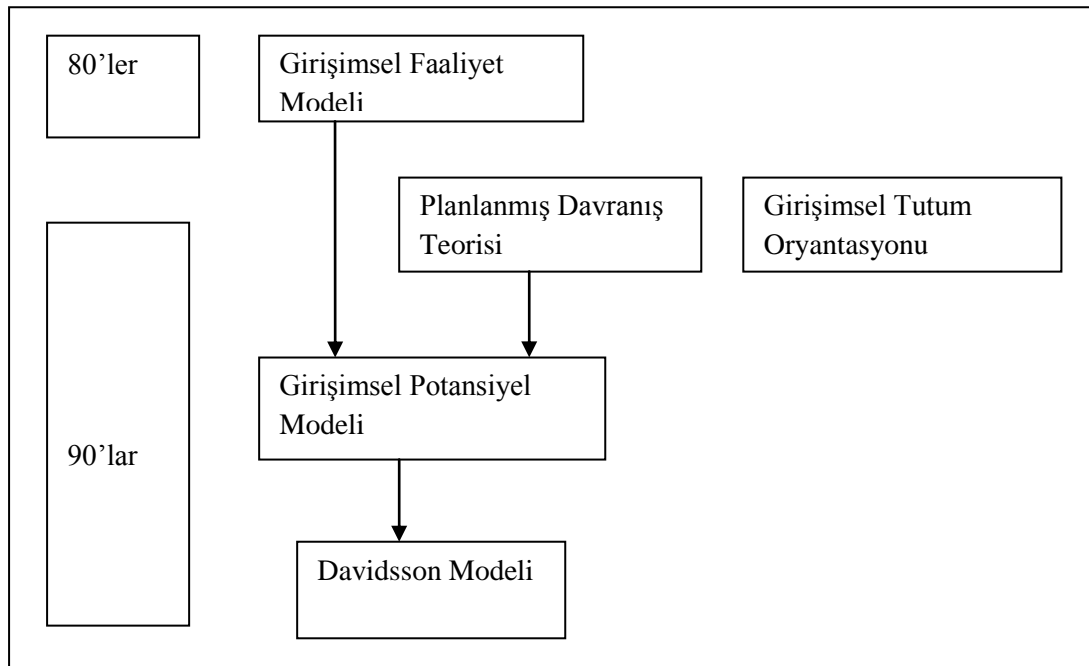
- Kişinin girişimcilik eğitimi, bilgi seviyesi ve yeni riskler almaya ilişkin yetkinliği,
- Kişinin ekonomideki girişimcilik fırsatları ile ilgili inançları,
- Kişinin mevcut fırsatları fark ederek değerlendirebileceği konusunda kendine duyduğu özgüven.

1.2. Girişimcilik Eğiliminin Oluşumunu Açıklayan Modeller

Girişimcilik eğiliminin oluşması üzerine seksenli ve doksanlı yıllarda bu alanda geliştirilen altı ana model bulunmaktadır. Bu modeller; Shapero'nun (1982) Girişimsel

Faaliyet Modeli-Entrepreneurial Event Model, Ajzen'in (1991) Planlanmış Davranış Teorisi-The Theory of Planned Behavior, Robinson'un (1991) Girişimsel Tutum Oryantasyonu-Entrepreneurial Attitude Orientation, Krueger ve Carsrud'un (1993) Temel Eğilim Modeli-Intentional Basic Model, Krueger ve Brazeal'in (1994) Girişimsel Potansiyel Modeli-Entrepreneurial Potential Model ve Davidsson'un (1995) Davidsson Modelidir (Guerrero vd 2008: 36).

Şekil 2.2. Girişimcilik Eğilimi Modelleri

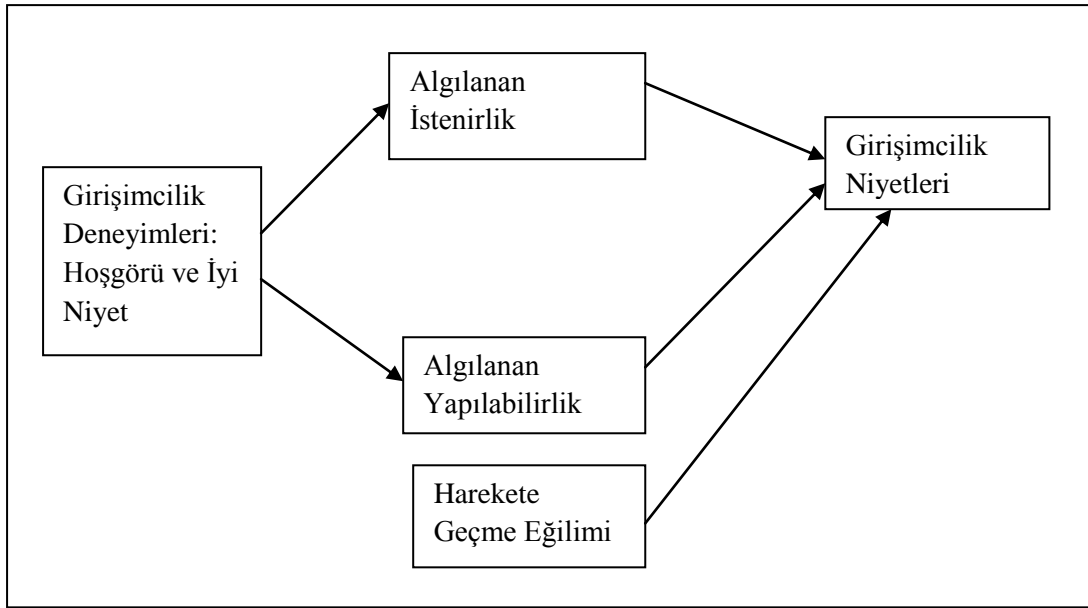

Kaynak: Guerrero, Maribel; Josep Rialp; David Urbano. "The Impact Of Desirability and Feasibility on Entrepreneurial Intentions: A Structural Equation Model", *International Entrepreneurship and Management Journal*, Vol. 4, No. 1, 2008: 37.

Shapero'nun Girişimsel Faaliyet Modeli (Entrepreneurial Event Model), girişimcilik eğilimine yönelik ilk modeldir (Guerrero vd. 2008: 37). Shapero, girişimci bireyler ve iş kurma eylemini gerçekleştiren bireyler için, girişimci olaylara yol açan sosyal davranışları araştırmıştır. Bu model fırsatları kaçırmamaya özen gösteren ve karşılığında çıkan fırsatları değerlendirmekten hoşlanan bireylerin davranışları üzerinedir (Kuehn 2008: 90). Model iş oluşturmanın yönetim, yetenek, beceri, otonomi ve riske neden olan faktörler arasındaki etkileşim ile tanımlanabileceğini ortaya çıkarmıştır (Guerrero vd. 2008: 37).

Şekil 2.3. Shapero'nun Girişimsel Faaliyet Modeli

Kaynak: Mhango, Mary, Wezi. “Assessing Entrepreneurial Career Intentions of Family and Consumer Sciences Students in Higher Education: A Model Testing Approach”, Iowa State University, A Dissertation Submitted to the Graduate Faculty in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Philosophy, Doctorate Dissertation, 2006: 24.

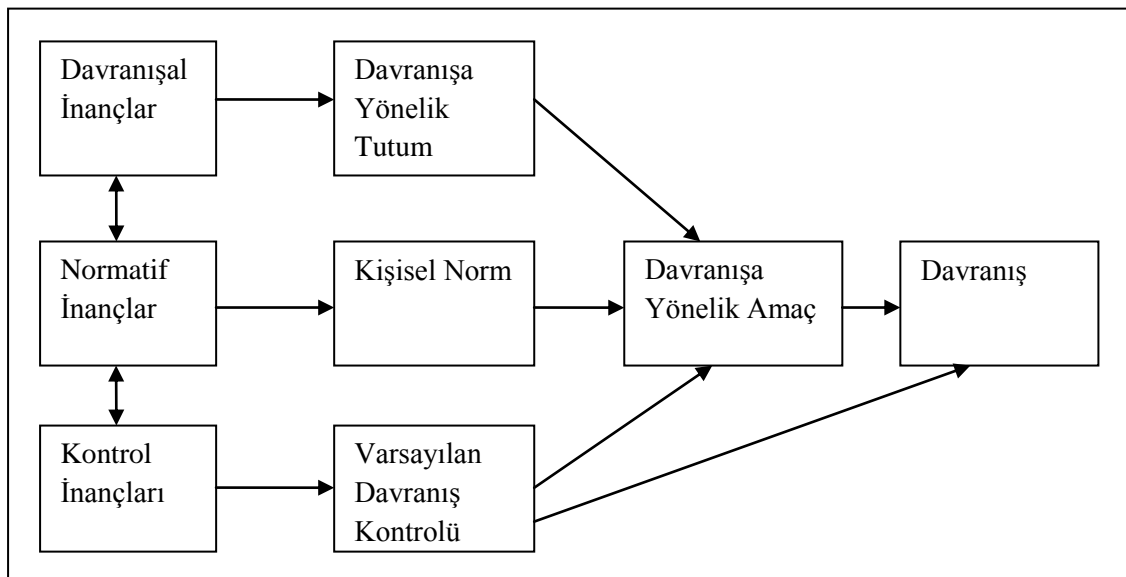
Shapero'nun bu modelini Walstad ve Kourilsky (1998) çok değişkenli istatistiklerle ve verilerle birlikte kullanmışlardır. Ayrıca bu model, Afrikalı ve Amerikan genç kesiminin, okulda daha fazla girişimcilik eğitimi almak için güçlü bir arzuya sahip olduğunu gösteren anket sonuçları ile ABD'de etnik girişimcilik tutumları ve girişimcilik bilgisi analizinde kullanılmıştır (Guerrero vd. 2008: 38).

Ajzen'in Planlanmış Davranış Teorisi Modeli, eğilim belirlemede faydalanılan ve en bilinen inanç ve davranış yaklaşımlarından birisidir (Leffel vd. 2009: 81). Bunun en önemli nedenlerinden birisi insanların davranışlarının ve kararlarının, büyük oranlarda tanımlanmış ve planlı olmasındandır. Planlı Davranış Teorisi'ne göre insanların davranışlarını esas niyetleri belirler ve bazı belirli davranışlar insanların motivasyon ölçüsünü oluşturur. Buna karşılık insanların niyetleri, üç yapı tarafından belirlenir; tutum, öznel norm ve algılanan davranışsal kontrol (Armitage vd. 2010: 156). Planlanmış Davranış Teorisi'nin merkezinde, tutumsal inanç ve gerçek davranış arasında uyumlaştırıcı

olarak niyet ifade edilmiştir (Top 2011: 272). Tutumlar ve davranışlar, bireylerin pozitif ve negatif davranışlarının sonucunda bekledikleri cezaları veya ödülleri belirler. Özne normlar, insanların sosyal baskı altında kaldıklarında kendilerini ifade etme şekillerini ve davranışlarını belirler (Armitage vd. 2010: 156).

Planlanmış Davranış Teorisi'nde davranışa yönelik tutum, bireyin negatif ya da pozitif olarak girişimciliğe ne derece değer verdiğini belirtmek için kullanılır. Bu kavram sadece duyuşsal özellikleri belirtmekle kalmayıp ayrıca sonuçları da öngörmeyi içerir. Örneğin girişimcilik 'çekici bir iş demekle' birlikte 'çok sayıda avantajı da var' demektir. Özne norm, kişinin girişimciliğe başlaması ya da hiç niyet etmemesi üzerinde etkili olan sosyal baskıdır. Özellikle kişilerin davranışları bu karar üzerinde olabilmektedir. Algılanan davranış kontrolü, bireyin girişimciliği kolay ya da zor olarak algılama derecesidir (Linan vd. 2009: 596).

Şekil 2.4. Ajzen'in Planlanmış Davranış Modeli

Kaynak: Gird, Anthony; Jeffrey, J., Bagraim. "The Theory of Planned Behaviour as Predictor of Entrepreneurial Intent Amongst Final-Year University Students", *South African Journal of Psychology*, Vol. 38, No. 4, Dec 2008: 713.

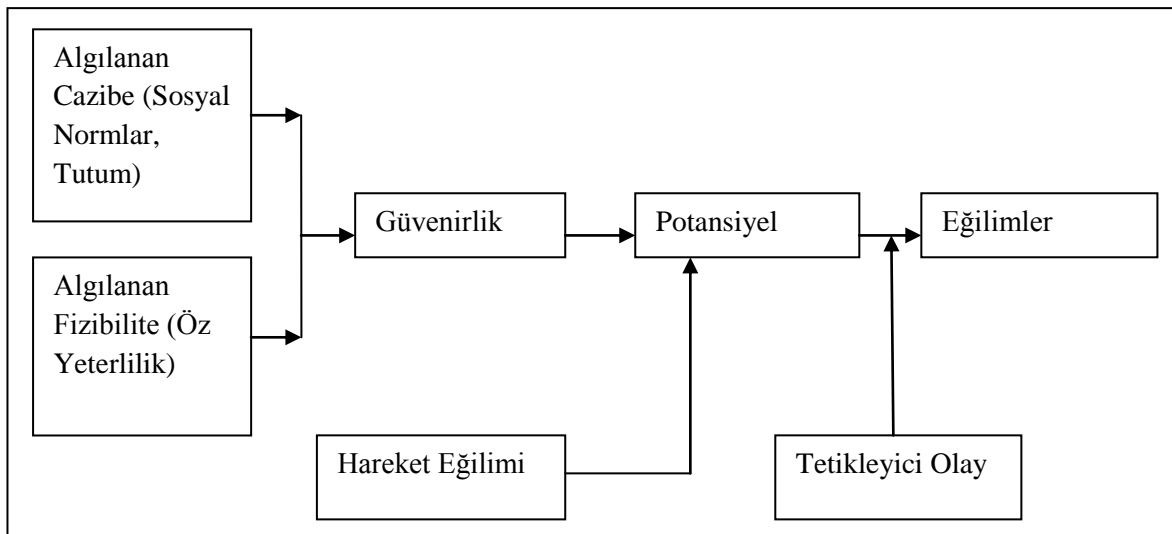
Robinson'un Girişimsel Tutum Oryantasyonu modeli, davranış gelişimini açıklamaya yönelik teorik bir yaklaşım olarak tasarlanmıştır. Bu metot girişimciliğe sahip kişilerin davranış özelliklerini araştırmaya yöneliktir. Girişimsel tutum oryantasyonu

modelinde dört tane önemli tutum özelliği vardır. Bunlar; başarı, kendine saygı, kişisel kontrol ve yeniliktir (Van Wyk vd. 2004: 33).

Krueger ve Carsrud'un Temel Eğilim Modeli, davranış değişiminin açıklanabilir olduğunu ve muhtemel dış tetikleyiciler de dahil olmak üzere inanç ve tutumların davranışları etkilediğini açıklamaya çalışmıştır. Onlara göre niyetler davranışları tetikleyen faktörlerdir ve niyet, tutumlardan daha belirleyici bir faktördür. Bu modele göre, tutum ve inançlar davranışları tahmin edebilir kılar (Leffel vd. 2009: 80).

Krueger ve Brazel'in Girişimsel Potansiyel Modeli, kavramsallaştırılmış yapılar, girişim için gerekli arzu, cazibe ve fizibilitayı bütünleştirerek açıklanmaktadır (Coduras vd. 2008: 399-400).

Şekil 2.5. Krueger ve Brazel'in Girişimsel Potansiyel Modeli

Kaynak: Krueger, Norris, F; Deborah, V, Brazeal. "Entrepreneurial Potential and Potential Entrepreneurs", *Entrepreneurship: Theory and Practice*, Vol. 18, No. 3 Spring 1994: 95.

Davidsson'un Modeli; bireyin iş hayatındaki gelişimini ve niyetlerini etkileyecek bir ekonomik-psikolojik model ortaya koymuştur. Bu model de Davidsson daha önce yayımlanmış değişik modellerin ilgili bölümlerini, girişimcilik niyetlerini anlamlandırmak için daha açık ve anlaşılır bir model yapmak amacıyla birleştirmiştir. Ayrıca bu modelde demografik değerlerin, genel tutumların girişimcilik kanıları tarafından yönlendirildiğini saptamıştır (Autio vd. 2001: 149).

Son yıllarda literatürde girişimcilik eğilimleri ile ilgili önemli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar aşağıdaki Tablo 2.1.'de gösterilmektedir:

Tablo 2.1. Girişimcilik Eğilimleri Konusunda Yapılan Çalışmalar

Araştırmacılar	Konu	Araştırma Yılı
Kim ve Hunter	Girişimcilik Eğilimleri	1993
Summers	Girişimcilik Eğilimleri	1998
Cromie ve Donaghue	Girişimcilik Eğilimleri	1992
De Noble, Erlich	Girişimcilik Eğilimleri	1999
Davidsson	Girişimcilik Eğilimleri	2000
Tandi ve Sharma	Girişimcilik Eğilimleri	2004
Sexton ve Bowman	Risk Alma Eğilimi	1990
Mueller ve Thomas	İçsel Kontrol ve Yenilikçilik	2001
Erdem	Girişimcilik Eğilimleri	2002
Shapero	Girişimcilik Eğilimleri	1982
Brice	Girişimcilik Eğilimleri	2002
Miner	Girişimcilik Eğilimleri	2000
Body ve Vozikis	Girişimcilik Eğilimleri	1994
Sexton ve Bowman	Yenilikçilik Eğilimi	1986

Kaynak: Avşar, Mustafa. “Yüksek Öğretimde Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Araştırılması, Çukurova Üniversitesinde Bir Uygulama”. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007: 37.

Girişimcilik eğilimleri ile ilgili bu çalışmalarda, değişik kitlelerin girişimciler ile karşılaştırılması yapılarak, aralarındaki farklar tespit edilmeye çalışılmıştır. Örneğin, Cromie ve Donaghue (1992), GET (General Enterprising Tendency) ölçeğini kullanarak, girişimcilerle öğrencileri ve yöneticileri girişimcilik eğilimleri açısından karşılaştırmıştır. De Noble Erlich (1999), ESE (Entrepreneurial Self Efficacy) ölçeğini kullanarak, girişimciler ile öğrencileri karşılaştırmıştır. Davidsson (2000) çalışması, girişimcilik eğilimlerinin tespit edilmesine yönelik yapmıştır (Avşar 2007: 36).

Tandi ve Sharma (2004) çalışmasında MBA öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini ölçmüştür. Erdem (2002) öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini ölçmek amacıyla yapmış olduğu çalışmasında, girişimcilik yönünden yeterli olan öğrencilerin, diğer öğrenci grubuna göre, değişik girişimcilik özellikleri açısından, daha yüksek girişimcilik özelliği taşıdığını saptamıştır. Öğrencilerin girişimcilik seviyeleri bakımından literatürde yapılan

diğer çalışmalarda; girişimcilik özelliklerinden risk alma, içsel kontrol ve yenilikçilik gibi özellikler üzerinde önemle durulmuştur (Avşar 2007: 36).

1.3. Girişimcilik Eğilimine Etki Eden Faktörler

Girişimcilik çok sayıda faktörün bir araya gelmesiyle ortaya çıkan sosyo-ekonomik bir olgudur. Bu olguyu etkileyen önemli faktörler vardır. Bu faktörler bireylerin girişimcilik eğilimleri üzerinde etkili olmaktadır. Literatüre bakıldığında girişimciliğe etki eden faktörler ile ilgili sayısız araştırmalar yapılarak; bazı bireylerin diğer bireylere göre neden daha fazla girişimci özellikleri taşıdığı ve girişimcilik eğilimlerine etki eden faktörler araştırılmıştır. Sonuç olarak girişimcilik eğilimini, girişimcinin bazı bireysel özelliklerinden ve bu özellikleri de etkileyen sosyo-kültürel faktörlerden etkilenen bir olgu olarak görmek mümkündür.

Girişimciliğe etki eden faktörler ile ilgili literatürdeki çalışmalara kaynaklık yapan temel çalışmalar Tablo 2.2.'de görülmektedir.

Tablo 2 .2. Girişimcilik Literatüründeki Çalışmalar

Kaynak	Konu
Sexton ve Bowman (1990)	Risk Alma
De Noble (1999)	Girişimci Gütülenmesi
Erdem (2001)	Risk Alma
Steward vd. (2000)	Risk Alma
Kilby (1971)	Girişimci Kişilik Özellikleri
Hansemark (2003)	Başarma İhtiyacı ve İçsel Kontrol
Ward (2003)	Yaratıcılık
Mueller ve Thomas (2001)	Girişimcilikte Kültürel Etki
Russel (1998)	Girişimcilikte Kültürel Etki
Parson (1974)	İçsel Kontrol
Levenson (1974)	İçsel Kontrol
Krueger ve Carsrud (1993)	Girişimci Motivasyonu
Bandura (1986)	Girişimci Kişilik Özellikleri
Baron (1998)	Girişimcilikte Bilişsel Yön
Biel (1998)	Çevresel Belirsizlik
Bird (1988)	Girişimcilik Davranışı

Bygrave ve Hofer (1991)	Girişimcilik Teorisi
Caird (1993)	Girişimcilik Davranışı
Gartner (1988)	Girişimcilik Kavramı
Hebert ve Link (1988)	Girişimcilik Kavramı
Hisrich ve Peter (2002)	Girişimcilik Davranışı
Hofstede (1980)	Girişimcilik ve Kültür

Kaynak: Avşar, Mustafa. “Yüksek ğretimde ğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Araştırılması, Çukurova niversitesinde Bir Uygulama”. ukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007: 35-36.

Bu bağlamda, çalışmamızın bu kısmında girişimcilik eğilimine etki eden temel faktörler olarak; Kişilik zellikleri, İçsel Kontrol Hissi, Risk Alma Eğilimi, Belirsizliğe Karşı Tolerans, Kendine Güven Duyma, Başarma İhtiyacı ve Yenilikçi Olma faktörleri çalışmamızın temelini oluşturmaktadır. Fakat bireylerin girişimcilik eğilimlerine etki eden faktörleri bu maddelerle sınırlamak doğru olmaz. Bu faktörlere ilaveten başka faktörlerde önem arz etmektedir. Bunlar; Aile, Kültür ve Eğitim olarak çalışmamızda ele alınarak detaylı bir Şekilde anlatılmaktadır.

1.3.1. Kişilik zellikleri

Girişimciliğe daha çok bireysel bir kararla başlanmaktadır. Bu yüzden girişimcilik araştırmalarının merkezinde, girişimcinin kişisel nitelikleri vardır (Littunen 2000: 295). Kişiliğin oluşumunu etkileyen faktörleri saptamak oldukça zordur. Ancak genelde kişiliğin kalıtım ve evre arasında olan bir etkileşim sonucu oluştuğu söylenebilir (Özkalp vd. 2001: 85).

Kişilik, “bir insanı başkalarından ayıran bedensel, zihinsel ve ruhsal özelliklerinin bütünü” olarak değerlendirilmektedir. Bir başka yaklaşımla kişilik kavramından, “bir insanı nesnel (objektif) ve öznel (sübjektif) yanlarıyla diğer kişilerden farklı kılan duygu, düşünce, tutum ve davranış özelliklerinin tümü” anlaşılmaktadır (şimşek vd. 2003: 73).

Kişilik bireyin yaşam biçimidir (Güney 2000: 144). Bireye zgdr. İnsana bireyselliğini kazandıran özelliklerin bütünüdür. Bireyde mevcut olan belirgin, kolay kolay değerışmeyen ve tutarlı olan özellikleridir. Kişiliğin kolay kolay değerışmeyen, tutarlı ve

istikrarlı bir yapı sergilemesi ise ona ölçülebilirlik özelliği kazandırır. Bu da insanı tanımak ve anlamak için somut veriler elde edilmesine olanak sağlar (Tanoğlu 2008: 51).

Girişimcilik bir takım özelliklerin bileşimidir. Girişimci kişiler bu özelliklerin bazılarını fazlaca önemserken bazılarını daha az önemseyebilir ya da hiç önemsemeyebilir. Yani bu özelliklerin hepsi bir girişimcinin kişiliğinde baskın olmayabilir bir başka ifade ile her özelliğin girişimci kişiliğin oluşmasına etkisi farklı ağırlıktadır (Emre 2007: 41).

Kişilik kavramı düşünüldüğünde girişimcilerin diğer insanlardan farklı oldukları bilinmektedir. Girişimcilerin diğer insanlardan farklı kişilik özelliklerine sahip olmaları başarılarının bir garantisi değildir, sadece başarıya ulaşma olasılığını artırır (Demirel 2003: 47).

Girişimcilik potansiyeli girişimcinin başarılı olabilme ihtimalidir. Burada başarı beklentisi girişimcinin azmi, enerjisi, mali gücü, ilgi ve tecrübe birikimi gibi özellikleri ile bağlantılıdır. Başarı belki de büyük ölçüde genel ve yakın çevresel faktörlerin etkisi altında olsa bile, girişimcinin başarı beklentisi yani girişimcilik potansiyeli büyük ölçüde sahip olunan kişisel özelliklere dayalıdır (Alpkan vd. 2002: 4).

Kurulan işletmelerin çoğunlukla başarısız duruma düşmeleri, girişimcilerin sahip olmaları gereken kişilik özelliklerinin bulunmayışından kaynaklanmaktadır. Kendine güveni az, risk almaktan korkan, yeniliklere uyum sağlaması zor, yaratıcı gücü az olan bir kişinin başarı olasılığının çok yüksek olması beklenemez (Kinay 2006: 28).

Girişimleri kuracak olan insanların sahip olması gereken özellikleri içeren girişimci kişilik kavramının temelinde; yaratıcılık, yenilik, risk alma, karar verme, farklı düşünme, mevcut durumdan rahatsız olma, ileri görüşlülük gibi özelliklerin bulunduğunu söylemek mümkündür (Emre 2007: 41).

Girişimcilerin kişisel özellikleri çevre ile birey arasında karşılıklı etkileşim sonucu ortaya çıkar. Bu etkileşimde girişimcinin genetik özellikleri, yaşam konumu, tecrübeleri, bireyin hayatındaki değişimler önemli rol oynar (Kuvan 2007: 32). Ayrıca eğitiminde girişimcilik üzerinde belirleyici etkisi olduğu bilinmektedir. Doğru bir girişimci ruhunun nasıl ortaya çıktığını araştıran çalışmalar iş, eğitim, olgunlaşma ile ırk, cinsiyet ve din gibi sosyo-biyolojik etkenlerin girişimciliğin ortaya çıkmasında etkin olduğunu göstermektedir.

Genel olarak bakıldığında girişimciliğin, ekonomik, toplumsal, kültürel ve kişisel faktörlerden etkilendiğini söylemek mümkündür (Börü 2006: 13).

Girişimciliğin ülke ekonomisi için ne kadar önemli bir faktör olduğu düşünüldüğünde, girişimcilik hedefi ve cesareti taşıyan bireyler yetiştirmenin önemi de göze çarpmaktadır. Günümüzde eğitim öğretim alanında gerçekleşen gelişme ve değişimler özgür düşünen, sosyal becerileri gelişmiş, iletişim yeteneği güçlü, takım çalışmasına yatkın, teorik donanımı kadar kişisel gelişimini de tanımlamaya açık bireylerin yetiştirilmesine katkıda bulunmaktadır (Altuna vd. 2008: 441).

1950'li yılların başında araştırmacılar kimin girişimci olup olmayacağını belirlemek üzere kişilik özelliklerini araştırmaya başlamışlardır. Kişisel özellikler üzerinde yapılan bu çalışmaların etkisi ve başarılı girişimcilerin sosyo-kültürel geçmişleri 1980 ve 1990'lı yıllarda girişimcilerin özellikleri üzerine yapılan çalışmalarda belirleyici rol oynamıştır. Yapılan araştırmalar ve çalışmalar göz önüne alındığında girişimciliğin, kişiliğin yanında, çok sayıda faktörün etkileşiminden oluşan davranışsal bir süreç olduğu ve girişimci kişilerin farklı özelliklere sahip oldukları açıktır. Bu özelliklerin en önemlileri; içsel kontrol hissi, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans, kendine güven duyma, başarıya ihtiyacı, yenilikçi olma olarak sıralanabilir (Ağca vd. 2010: 301).

1.3.1.1. İçsel Kontrol Hissi

Kontrol odağı ilk defa Rotter (1966) tarafından sosyal öğrenme teorisinde ifade edilmiştir (Furnham vd. 1993: 443). Bu teoride durumsal-özel ve genellenmiş beklentiler arasında bir ayrıma gidilmiştir. Girişimcilik bağlamında durumsal-özel beklentiler, belirli durumlarda girişimcilerin tecrübeleri neticesinde oluşan sabit beklentilerdir. Girişimciler belirli davranış sonuçlarında genellenmiş, yaşam tecrübeleri sonucunda oluşan sabit beklentiler geliştirmektedir (Basılğan 2008: 473).

Kişilerin, yaşadığı olayları nelerin kontrol ettiğine dair inancını ifade eden bu kavram; kişilerin yaşadıklarını pekiştirmeleri yani elde ettikleri sonuç ve ödülleri ya da başarı veya başarısızlık durumlarını nelere yüklediğiyle ilişkilidir (Çetin 2011: 74). Rotter'e göre bir kişi bir olayın sonucunu ya kendi kişisel kontrolü içinde ya da dışında algılamaktadır (Basılğan 2008: 473).

Dış kontrol odağına sahip olan kişiler, faaliyetlerindeki sonuçların başarı ve başarısızlığının (Çevik 2006: 59); şans ve kader gibi dış faktörlerden kaynaklandığına inanmaktadırlar (Koh 1996: 14). Bu nedenle bütün riskleri almada kendilerini yetersiz hissedeceklerinden, girişimci olma konusunda isteksiz davranmaktadırlar (Basılğan 2008: 474).

İçsel kontrol hissi insanların ne ölçüde kendi yaşamlarındaki olaylar üzerinde güç sahibi olduğuna inanma becerisidir (Lee 2001: 5). Bu bağlamda ödül ve cezalar da kendi kontrol eylemlerinin bir sonucu olarak meydana gelmektedir (Özden vd. 2008). Bireyler, davranışlarının sonuçlarına ilişkin beklentilerini, içsel kontrol hissiyle belirlerler. Davranışa göre değişiklik gösteren bu kontrol hissi bireyin davranış sonucunun olumlu ya da olumsuz olarak değerlendirilmesine yardımcı olur (Littunen 2000: 301). İçsel kontrol odağına sahip olanlar faaliyetlerinin sonuçlarına, kişisel üstünlük ve eksikliklerinin neden olduğuna inanırlar. Bu sebepten, içsel kontrol; kabiliyet, çalışma, kararlılık, ortaya çıkan sonuçların planlayıcısı olma gibi anlamlarla ifade edilebilir (Avşar 2007: 7). İçsel kontrol odağı hiçbir şeyin ona ulaşılmasını engellemeyecek bir inanç olarak düşünülür (Furnham 1993: 2).

İç kontrol odaklı bireyler içsel; dış kontrol odaklı bireyler ise dışsal ödüllerle daha iyi performans göstermektedirler (Tanoğlu 2008: 84). İçsel kontrol odağına sahip bir kişi kendisinin olayların gidişatını etkileyeceğini savunurken, dışsal kontrol odağına sahip birisi her şey için dış güçleri suçlar (Lee 2001: 5).

Dış kontrol odaklı bireyler yaptıkları başarılı bir işin geribildirimini sadece kendi gözlemleri sayesinde sağlarsa bu onların performanslarında bir düşüşe sebep olmaktadır. Bir başka deyişle dış kontrol odaklı bireylerin performansları arttırılmak isteniyorsa dış desteklere ihtiyaç duyulmaktadır. İç kontrol odaklı bireyler için ise geribildirim olarak sadece dış şartların olması performanslarında anlamlı ölçüde düşüklük ortaya çıkarmaktadır. Yani iç kontrol odaklılar için içsel (bireyin kendi kişiliğini keşfetmesi); dış kontrol odaklılar için ise dışsal (sözlü övgü) destekleyiciler lazımdır (Tanoğlu 2008: 84)

İç ve dış kontrol odağına sahip bireylerin iş ortamındaki davranışlarıyla ilgili en göze çarpan farklılıkları, iş doyumu, işe bağlılık, motivasyon ve stres konularında ortaya çıkmaktadır (Çetin 2011: 73).

Girişimci bireyin, içsel kontrol hissiyatıyla hareket etmesi gerekmektedir. Çünkü içsel kontrol odağı, alınan risklerin sonuçlarını gösterebilmekte yardımcı olur ve sonuçlarını tahmin edebilir kılar (Littunen 2000: 301). İçsel kontrol hissiyatıyla hareket eden kişiler, işletmelerin problemlerini çözme ve gelişimini kendi gayret ve çabaları ile sağlayacaklarına inanırlar. Bu anlamda, işletme kararlarında rasyonel süreçleri hayata geçirirler (Döm 2006: 30). Bu nedenle, girişimci bireyde bulunması tercih edilen içsel kontrol hissidir (Jenningis 1983:418).

İç kontrol odaklı insanlar, karşısındaki insan mevcut görev hakkında ne kadar yetenekli olursa olsun kendi kararlarını kendisi verme eğilimindedir. Dış kontrol odaklı insanlara kıyasla bir işi yapmada, stratejileri belirlemede kendi bilgilerine daha çok güvenmektedirler (Tanoğlu 2008: 82).

Literatürde içsel kontrol hissini öğrenciler açısından inceleyen birçok araştırma vardır. Örneğin Borland (1974) çalışmasında, gelecekte girişimcilik potansiyeli olan işletme öğrencilerinin, içsel kontrol özelliği yönünden ileri düzeyde olduklarını saptamıştır. Brochous (1975) yaptığı çalışmada, ekonomi öğrencilerinin yüksek düzeyde içsel kontrol eğilimine sahip olduklarını saptamıştır. Yapılan diğer araştırmalarda girişimci başarısının içsel kontrol ile ilişkilendirildiğini ve başarılı girişimcilerin daha yüksek içsel kontrol düzeylerine sahip oldukları saptanmıştır. Brochous (1982), işletme sahiplerinin de diğer gruplara oranla yüksek düzeyde içsel kontrol özelliği taşıdıklarını saptamıştır (Avşar 2007: 14). Kontrol odağı ile çevresel ve yapısal bağlar arasındaki ilişkiyi inceleyen Miller, Kets de Vries ve Toulouse (1982) içselcilerin dışsalcılara oranla daha girişimci nitelikler sergiledikleri sonucuna varmıştır. Caird (1991) ve Cromie ve O'Donoghue (1992) yaptıkları çalışmada girişimcilerin öğretmenler ve yöneticiler gibi diğer meslek sahiplerine oranla içsel kontrol odağı ölçeğinde yüksek puan aldıklarını ortaya koymuşlardır (Basılğan 2008: 475).

1.3.1.2. Başarma İhtiyacı

McClelland tarafından 1961 yılında ileri sürülen başarma ihtiyacı teorisi, başarı ihtiyacının girişimcilik davranışlarını etkileyen bir faktör olduğunu ileri sürmektedir (Özden vd. 2008). Başarı, zor ya da engelleri olan, aşılması güç şeyleri yerine getirmeye

ve yüksek bir standart elde etmeye isteklilik ya da adanmışlık olarak tanımlanabilir (Shaver vd. 1991: 30).

McClelland'a göre başarıma ihtiyacı, insanların eylemlerinin arkasında ki en önemli psikolojik itici güçtür (Koh 1996: 14). Başarıma ihtiyacı, başarı ve mükemmelliğe ulaşmak için kişiyi mücadelecili olmaya teşvik eden güçtür (Gürol vd. 2004: 399). Başarıma ihtiyacı kavramı, yüksek düzeyde performans gösterme ya da rekabet ortamında öne çıkma isteğini anlatmaktadır. İnsanı bu yönde motive eden güdü ise başarı güdüsü olarak ifade edilmektedir (Demirel 2003: 57).

Yüksek başarı ihtiyacı insanların belirledikleri hedefler ve bu hedeflere ulaşma isteğiyle ilgili yaptıkları işlerin sonuçlarını daha iyi bir duruma getirme ve bu sonuçlardan kendilerini sorumlu hissedebilme isteğidir (Montserrat vd. 2000: 138).

Başarıma ihtiyacı, kişinin ortalama zorluğu olan görevleri seçtiğini, sonuçlar için sorumluluğu kabullendiğini ve faaliyet sonuçları üzerine geri bildirim aradığını göstermektedir. Bu kişilik özelliği girişimcilik için çok önemlidir; çünkü girişimciler, iyi performans için görevlerine yakın ilgi göstermektedirler (Çetin vd. 2009: 56).

Bu teoriye göre, güçlü bir başarı gereksinimine sahip bireyler sorunları çözmede, hedefler belirlemede, belirledikleri hedefleri kendi çabaları ile gerçekleştirmede bireysel sorumluluk sergilemenin yanı sıra, şans yerine yeteneğin bir sonucu olarak makul riskler üstlenmektedirler (Gürbüz 2008: 486).

Başarıma ihtiyacı büyük ölçüde girişimci davranışını etkiler. Başarılı olmaya hevesli ve istekli olan bireylerin içindeki güçlü arzu, bireyleri girişimci olmaya iter (Koh 1996: 14). Girişimci ruha sahip kişilerin, en belirgin özelliklerinden biri, başarı arzularının yüksek olmasıdır (Balaban 2008: 136). Kişilerin başarıya duydukları ihtiyaçlık hissi, bireylerin girişimci olmalarını ve risk almalarını kolaylaştırır. Başarı ihtiyacı yüksek olan girişimciler para kazanma isteğinden çok başarılı olma isteği içerisinde olduklarıdır (Hemingway 2005: 244). Bu özelliğe sahip kişiler sürekli aynı şekilde yapılan işlerden çabuk sıkılır, motivasyonu dağılır ve değişik işler yapmayı yeni fikirler üretmeyi yeğlerler (Tikici vd. 2005: 168).

Başarı gereksinimi daha sistemli çalışmak veya üstün standart sağlamak için rekabet etmek ile bağlantılıdır (Ağca vd. 2010: 301). Başarma ihtiyacı, kişiyi mükemmelliğe ulaşmak için mücadeleciliğe iten bir güçtür. Bu ihtiyacı ön planda tutan kişiler için işin başarılması bir takıntı halindedir. Başarma ihtiyacı, sorunların çözümünde kişisel sorumluluk alma, hesaplanmış risk üstlenme ve performansla ilgili geri bildirim isteği olmak üzere üç temel davranışla ilişkilendirilir (Özen Kutunis 2006: 14-15).

Yüksek başarı gereksinimi, bireyleri girişimcilikle meşgul olmaya ve girişimcilik için kendi tarzlarını oluşturmaya yönlendirmektedir (Gürbüz 2008: 486-487).

Yüksek başarı ihtiyacının genç bir insanın meslek olarak kendisine girişimciliği seçmesinde etkisi olduğunu belirten McClelland konuyla ilgili 1947 yılında üniversite ikinci sınıf öğrencilerinin başarı ihtiyaçlarını ölçmeye yönelik araştırma yapmıştır. 1961 yılına gelindiğinde mevcut çalışmaya katılan bireylerin on dört yıl aradan sonra sahip oldukları meslekler bağımsız iki hakem tarafından girişimcilikle ilgili olan ve olmayan olarak ikiye ayrılmıştır. Sonuç olarak, 1947 yılında başarı ihtiyacı yüksek çıkan bireylerin %83'ü girişimci olmuşken, başarı ihtiyacı düşük çıkan bireylerin %79'u girişimcilikle ilgili olmayan bir meslek edinmişlerdir. Yüksek başarı ihtiyacı, bireyleri, bu ihtiyaçlarını ve başarı tutkularını tatmin edebileceklerini düşündükleri girişimciliğe yönlendirerek bireyi girişimci olmaya sevk etmektedir (Tanoğlu 2008: 87).

Girişimcilerin başarma ihtiyaçlarını inceleyen Stomer ve arkadaşları da McClelland'ın görüşlerine ek olarak yüksek başarı güdüsünün yöneticiler ve üniversite öğrencilerine kıyasla girişimcilerde daha yüksek olduğunu bu nedenle başarı güdüsünün aslında bir girişimcilik özelliği olduğunu belirtmektedirler (Ceylan vd. 2001: 3).

1.3.1.3. Risk Alma Eğilimi

Yapılan tüm araştırmalar, girişimcinin en belirgin özelliğinin risk almak olduğunu göstermektedir (Balaban vd. 2008: 136). Önemli bir faktör olmasının en önemli nedeni, girişimcinin yeni bir girişimde bulunurken sadece girişimin riskini üstlenmemesi bunun yanı sıra bireysel, finansal ve kariyer risklerini de almasıdır (Tanoğlu 2008: 52).

Risk, sözlük anlamıyla zarara uğrama tehlikesi olarak ifade edilmektedir (Keskin 2006: 16). Fakat risk kelimesi anlam itibarıyla içinde bir tehlike durumunu barındırdığı

gibi (Kayalar vd. 2007: 187); büyük kazanma, bardağın dolu tarafını önceden görebilme gibi olumlu etkilerde barındırır (Zhao 2005: 1267-1270). Risk bir karar özelliğidir ve kararların uygulanması sonucunda elde edilecek çıktılara ilişkin belirsizliği anlatır (Kendirli 2008: 495). Bir bireyin risk alabilmesi, belirsizlik anlarında fırsatları yakalayabilme yönelimini tanımlar (Özen Kutanis 2006: 16).

Risk alma eğilimi, kişinin riskli durumlarla karşı karşıya kaldığında riski göze almak yönünde davranış gösterme eğilimi olarak tanımlanabilir (Gürol vd. 2004: 398). Bir kişinin risk alma eğilimi belirsiz karar verme şartlarında şans almaya doğru eğilimi olarak düşünülebilir (Alpkan vd. 2002). Koh'e göre bir bireyin risk alma eğilimi, kişiyi doğruya ya da yanlışla yönlendirme olarak kabul edilir. Risk alma eğilimi olan bireyler, girişimcilik eylemlerinde ayırt edilebilen bireylerdir (Koh 1996: 15). Risk alma başarı ya da başarısızlıkla sonuçlansa bile bir eylemi yapmaya istekli olmak demektir. Girişimciler risk almalıdır çünkü birçok araştırma bu tercihin başarı ve içsel motivasyonuda beraberinde getirebileceğini göstermektedir (Bernardo 2001: 53).

Girişimciler için risk; getirinin maksimum düzeyde olacağına olan inanç ve akılcılıkla girişimi desteklemesi anlamına gelmektedir (Demirel 2003: 51). Girişimciliğin doğasında kazanmak kadar kaybetme olasılığı vardır ki, bu da riskin kendisidir (Akdemir 2009: 25). Risk alabilme, sorumluluk üstlenme, yeniliklere açıklık, büyüme ve gelişme azmi ve dinamizm gibi belirli özellikler, bireyin girişimci olabilmesi için temel öğelerdir (Akın vd. 2009: 115).

Girişimci için risk üstlenme, önemli bir miktarda kaynağı, kabul edilebilir bir risk düzeyi olan fırsatlara bağlama istekliliğini içerir (Türkmen 2006). Risk alma, fırsatların hızlı bir şekilde kovalanması için hızlı kaynak taahhüdünü içeren cesur ve gözü pek hareket tarzına işaret etmektedir (Erkocaoğlan vd. 2009: 207).

Bir girişimi başlatmak için bireylerin kararlarını etkileyen düşük, orta ve yüksek olmak üzere üç dereceli risk vardır. Girişimciler orta dereceli risk alma eğiliminde olan, aşırıya kaçmadan riskleri üstlenen kişilerdir (Brockhaus 1980: 512). Çünkü girişimcinin diğer bir özelliği olan başarı ihtiyacı faktörü, kişinin yüksek dereceli risklerden kaçınmalarına sebep olmaktadır (Alpkan vd. 2002). Girişimci olmak, kumar oynamak ya da nedensiz yere risk almak demek değildir (Göçmen 2007: 16). Birçok girişimci, ne

zaman risk alacağını bilmektedir. Önemli olan hangi tür risklerin, ne ölçüde ve hangi şartlarda alınacak olduğudur (Demirel 2003: 51).

Risk altına girmek yaratıcılık, yenilikçilik ve özgüvenle ilişkilidir. Kişinin kendi yeteneklerine olan güveni ne kadar çoksa, verdiği kararların sonuçlarını etkileyebileceğine o kadar güvenir ve başkalarının risk olarak gördüğü koşulların altına girebilir (Kaya 2011: 82).

Girişimci risk almak için sürekli çalışır ve olaylara stratejik yaklaşır. Çelişkileri yönetir ve her şeyi kendi lehine çevirmeye çalışır. Bu nedenle girişimcilerin risk almadaki başarısı, bazen uygulama sırasındaki dikkat, öğrenme, esneklik ve değişime bazen de, yatırımcı ve ortakları ikna etme, kredi verenlere özel koşullar önerme ve tedarikçiye erken ödemeler sunma gibi riski paylaşma taktiklerine bağlı olarak meydana çıkar (Çevik 2006: 61). Risk alıp başarıya ulaşan girişimciler sadece bireysel kazanç değil bununla birlikte yaşadıkları toplum ve ülkenin gelişimi için de kazanç yaratmış olurlar (Akdeniz 2005: 69).

Literatürde öğrencilerin risk alma eğilimi ile ilgili yapılan çalışmalar mevcuttur. McMaster (1976), Hintli ve Kanadalı öğrencilere yönelik olarak yapmış olduğu çalışmada, Hintli öğrencilerin Kanadalı öğrencilere göre daha fazla riskten kaçınmakta, daha fazla otoriteye eğilim göstermekte ve düşük belirsizlik toleransına sahip olduklarını tespit etmiştir (Erdem 2001: 47). Sexton ve Bowman (1983) yaptıkları çalışmada, girişimcilik eğitimi almış öğrencilerin diğer öğrencilere göre daha yüksek oranda risk alma eğiliminde olduklarını saptamıştır. (Avşar 2007: 14). Erdem (2001) yaptığı çalışmada, lise ve dengi eğitimlilerin, risk alma eğiliminin daha yüksek olduğunu saptamıştır.

1.3.1.4. Belirsizliğe Karşı Tolerans

Belirsiz bir durum, birey tarafından, yeterli veri olmaması nedeniyle tam olarak yapılandırılmayan veya kategorize edilemeyen durumdur (Erdem 2001: 44). Belirsizlikle başa çıkabilme, belirsizliğin doğurduğu riski doğru şekilde algılama ve bununla baş edebilecek gerekli beceriyi gösterebilmektir (Tağraf vd. 2008: 93). Belirsizliğe karşı toleransı olmayan bireyler belirsiz olan durumları tehdit olarak algırlar. Belirsiz bir durum, ipuçlarının yetersizliği ve bunların birey tarafından kategorize edilememesinden kaynaklanır (Budner 1962: 29).

Bir kişinin belirsiz bir durumu algılaması ve ona yaklaşımı, uygun, elde edilebilir bilgiyi organize etme tarzı, onun belirsizlik toleransını gösterir (Özen Kutanis 2006: 16).

Belirsizlik toleransı, belirsiz durumlarda olumlu tepki verebilme yeteneğidir. Birey, belirsiz bir çevrede aldığı karara, daha fazla bilgi aramaya yeltenmeksizin halen güvenebiliyorsa, yüksek toleransa sahip demektir (Erdem 2001: 44).

Belirsizliğe karşı toleranslı olabilme girişimci bireyin özelliklerinden biridir (Budner 1962: 30). Belirsizlik, yaratıcı bireyler için en önemli çekici faktördür (Döm 2006: 13). Belirsizliğe karşı toleransı olan girişimci birey, iyi bir performans için öngörülerde bulunarak durum hakkında değerlendirme yapan bireydir (Koh 1996: 15). Belirsizliği bir macera olarak gören kişiler, onu hayatın sıradan işleyişine karşı bir tehdit olarak görenlere kıyasla, girişimci olmaya daha eğilimlidirler (Ceylan vd. 2001: 6). Girişimciler sadece bir çevrede faaliyet göstermekle kalmazlar, hırslı bir şekilde bilinmeyene yönelirler, gönüllü olarak belirsizliği arayıp yönetirler (Özen Kutanis 2006: 16). Belirsiz koşullar girişimci bireylerin sınırlarını zorlamasına, yaratıcı çözümler üretmesine vesile olur (Döm 2006: 13).

Girişimcinin yaşamı çok fazla yapılandırılmış değildir. Bir başka deyişle, girişimci belirlenmiş bir programa ya da adım adım izlenecek bir sürece sahip değildir. Girişimci için başarının garantisi yoktur. Ekonomi, ortam ve müşteri beğenisindeki değişimler gibi kontrol edilemeyen unsurlar işe olumsuz etkiler yansıtabilir. Girişimcinin yaşamı belirsizlikle paradoksal bir yaşam olarak nitelendirilebilir. Başarılı girişimci belirsizlik durumunda kendini rahat hisseder (Bayrak vd. 2004: 8).

Sexton ve Bowman, yüksek belirsizliğe toleransın girişimci kişiliğinin eşsiz bir bileşeni olduğunu söylemektedir. 1984 yılında yapmış oldukları iki çalışmada da aynı sonuca varmışlar ve girişimcilerin yöneticilerden anlamlı derecede yüksek toleransa sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır (Tanoğlu 2008: 72). Bir başka çalışma ise Shere tarafından 1982 yılında yapılmıştır. Büyük ekonomik kuruluşların yöneticileri ile girişimciler arasında yaptığı çalışmasında girişimcilerin daha yüksek tolerans düzeyine sahip olduğunu saptanmıştır (Avşar 2007: 18).

1.3.1.5. Kendine Güven Duyma

Bireyin kendini sevme veya sevmeme derecesi insandan insana farklılık gösterir. Bu özellik kendine güven olarak adlandırılır. Kendine güven duyma bireyin başarı beklentisi ile doğrudan ilgili bir kavramdır (Özkalp vd. 2001: 106). Kendine güven duyma; bireylerin kendileriyle ilgili iyi duygular taşımaları neticesinde, kendilerini iyi hissetmeleri, kendilerinden memnun olmaları ve hiçbir olumsuzluğun kendilerine zarar veremeyeceğine inanmaları neticesinde ortaya çıkan hisleri olarak tanımlamak mümkündür (Cansız 2007: 60).

Güven bir tür risk alma eylemidir. Geleceğin belirsiz olduğunun bilinmesine rağmen onun hakkında iyimser bir beklentidir. Yaşamda beklenmeyen olaylar ve sürprizler kaçınılmazdır. Belirsizlik arttıkça güvene duyulan ihtiyaç da artmaktadır (Özbek 2008:2-8). Kendine güven duyan insanlar yeni bir girişimde bulunmada diğer insanların hissettiklerinden daha az risk hissetmektedirler (Tanoğlu 2008: 74).

Kendine güven duyması düşük olan insanlar dışarıdan gelecek olan etkilere karşı çok şüphelidirler. Düşük güvenli insanlar başkalarının kendileri için söylediği olumlu değerlendirmelere ve övgülere ihtiyaç duyarlar. Kendine güveni yüksek olan kişiler ise, başarı için bütün yeteneklerin kendilerinde olduğuna inanırlar. İş seçiminde kolay riske girebilir ve kendileri için uygun olmayan işlere bile başvurabilirler. Kendine güveni yüksek olan insanlar daha az şüphelidirler (Özkalp vd. 2001: 107).

Kendine güven duyan bireyler hedeflerine ulaşmak için bu özelliğin gerekli olduğunun farkında olan bireydir (Koh 1996: 15). Girişimcinin gelecekte ortaya çıkabilecek karmaşık ve beklenmedik durumların üstesinden gelebileceğine ilişkin, kendine güven duyması gerekmektedir (Yurtseven 2007: 70).

Girişimciler iş bilgilerine ve yeterliliklerine güvenirlere. Her işi başarı ile yapabilecekleri yeterliliğe sahip olduklarına inanırlar. Bu güven temelsiz değildir. Girişimciler çalışma alanları hakkında oldukça geniş bilgiye sahiptirler ve bunu aylarca bazen yıllarca süren araştırmalarla edinirler (Bayrak vd. 2004: 7). Alınacak tüm riskler ve verilecek olan tüm kararlarda girişimcinin kendisine duyduğu güveni en önemli itici güç olarak girişimcide bulunması gereken bir histir (İpçioğlu vd. 2009: 16-17).

Kendine güven duyan insan; çalışmaktan kaçınmaz, sürekli ilerleme isteği duyar, en iyiyi arar ve içinde bulunduğu durumun gereğini yerine getirmeye çabalar (Demirel 2003: 54).

Josef Kirschner'e göre kendine güvenmek denildiğinde insanların çoğu bunu kaderlerinin bir sonucu olarak değerlendirmektedirler. Bu özgüvene ya sahiptirler ya da değildirler. Oysaki bir insanın kendisinin bilincine varması ve kendisini dış dünyaya kabul ettirmesi, öğrenilebilen bir şeydir (Cansız 2007: 60-61).

Sonuç itibariyle, girişimcilerin kendilerine güvenlerinin var olup olmadığı ne istediklerini tam olarak bilip bilmemeleriyle başlamakta ve gerçekleştirme konusundaki kesin kararı almalarıyla sürmektedir. Kendine güven duyma, bireylerin iş hayatında başarılı olmalarında etkili olan bir unsur olarak belirtilmektedir. Kendi yapabileceklerine inanan ve kendine güvenen, ne istediğini bilen bir birey rakipleri arasından sıyrılarak başarılı olacaktır (Cansız 2007: 61).

1.3.1.6. Yenilikçi Olma

Schumpeter ve Mitton'un girişimcilerde odak noktası olarak üzerinde durduğu bir diğer özellik olan yenilikçi olmayı; iş ile ilgili faaliyetleri yeni ve benzersiz bir şekilde gerçekleştirmektir şeklinde ifade etmektedirler. (Ağca vd. 2010: 301). Yenilikçi olma, yeni ürünler, yeni metotlar yaratma, yeni pazarlara girme, yeni bir organizasyon yapısı kurmayı içeren bir eğilimdir (Gürol vd. 2004: 399).

Yenilik, değişimin bir süreci olarak ortaya çıkmaktadır. Yenilik de değişim gibi hem bir süreç hem de bir sonuç olarak açıklanmaktadır. Yenilik süreci, var olan politikaların, prosedürlerin, ürün çizgisinin ve hizmetlerin tekrardan geliştirilmesi ve düzenlenmesini içerir. Yenilik sonucu ise, dağıtılabılır veya uyarlanmış belirli bir ürün, hizmet ya da bilgiler olarak ifade edilebilir (Brazeal vd. 1999: 36).

Yenilikçilik rekabet gücünü arttıran bir ögedir. Girişimci, rakiplerden ne denli farklı olursa rekabetten o denli başarıyla çıkacağını bilir ve kendi işletmesinin başarısını sağlayacak yenilikleri kesinlikle gerçekleştirmeye çalışır (Özen Kutanis 2006: 17).

Peter Drucker, yenilikçiliği, kaynaklara yeni zenginlik yaratma kapasitesi kazandırma eylemi olarak tanımlar. Yenilikçiliği girişimciliğe özgü bir araç olarak gören Drucker, yenilikçiliğin her türlü örgütün temel varoluş nedenlerinden biri olduğunu (Barker 2001: 23-24); ve girişimcinin kendi çıkarları doğrultusunda kullandığı bir araç olduğunu ifade eder (Johannesan vd. 2001: 27).

Koh'e göre yenilikçilik, algılama ve iş faaliyetleri üzerinde benzersiz fikirler üretebilme özelliğidir. Girişimcilik temasında sürekli kullanılan ve yinelenen özelliklerden biridir. Yenilikçilik işlerin algılanış ve yapılış şekillerinin öbürlerinden farklı yollarla yapılmasıdır (Koh 1996: 16).

Yenilikçilik, müşterilerin beğeni ve tercihlerine karşılık veren yeni ürün ve hizmetlerin yaratılmasını ve var olan ürün ve hizmetlerin kalitelerini arttırma ya da maliyetlerini aşağıya çekme yol ve yöntemlerinin bulunmasını kapsayan karmaşık bir süreç olarak vasıflandırılmaktadır (Kara 2008: 26-27).

Başarılı bir girişimci çevresini izleyebilen ve çevresinde gelişen değişiklikleri işletmesinin çıkarlarına faydalı olacak şekilde uygulamaya çalışan bireydir (Marcati vd. 2008: 1). Bu bağlamda girişimci, mevcut olmayana ortaya çıkaran, yenilik yapan, değer ve refah yaratan kişidir (Ağca vd. 2010: 301). Girişimcilik eğilimi yüksek olan kişilerde yenilikçilik davranışı yoğun olarak görülmektedir (Özen Kutanis 2006: 17).

Girişimciler, çoğunlukla yeni ürünler, süreçler geliştirmek veya yeni piyasalar bulmakla alakadar olmaktadır. Bu özelliğe sahip olan bireyler, başkalarına göre daha fazla orijinal fikirlere sahiptirler ve yeni çözümler üretme yetenekleri çok daha gelişmiştir. Bu bireylerde, uyum sağlayabilme ve geniş bir alternatif bakış açısıyla olaylara yaklaşma anlayışını benimseme eğilimi kuvvetlidir (Cunningham vd. 1991: 50).

Dünyada geliştirilen birçok ürün girişimcilerin gayretleri neticesinde olmaktadır. Bunun en önemli nedeni, girişimcinin girişimcilik faaliyetleri boyunca edindiği değişik deneyimlerdir. Bu deneyimler girişimciyi sorunlara çözümler üretme konusunda teşvik eder ve yenilikler yapmaya yönlendirir. Bu durum yenilikçilik özelliğinin bir anlık faaliyet olmadığını, girişimin her evresinde etkili ve gerekli bir girişimcilik özelliği olduğunu göstermektedir (Avşar 2007: 17).

Girişimcilerin sahip olduğu yenilikçilik özelliği hem bireye hem de bireyin içinde bulunduğu çevreye bağlıdır. Yaşadığı ülkelerin dünya pazarında söz sahibi, olanakları geniş olan yerler olması ya da en azından bu özelliklere sahip ülkelere yakın olması girişimcilerin yaratıcı girişimcilik faaliyetleriyle ilgilenme olasılığını da arttırmaktadır (Tanoğlu 2008: 67). Yenilikçilik özelliği girişimcilere firmalarındaki yenilikleri desteklemede yardım etmektedir (Çetin vd. 2009: 57).

Sexton ve Bowman (1986) yapmış oldukları çalışmalarında girişimcilik eğitimi almış öğrencilerin, ekonomi öğrencilerine oranla daha yenilikçi olduklarını tespit etmiştir (Mueller vd. 2001: 57). Robinson ve arkadaşları çalışmasında girişimcilerin girişimci olmayanlardan anlamlı derecede yüksek yenilikçiliğe sahip olduğunu bulmuştur (Tanoğlu 2008: 69). McDaniel (2000) ve Shane'in (1993) girişimcilere yönelik yapmış oldukları çalışmalarında, yenilikçilik özelliğinin yüksek oranda çıktığını tespit etmişlerdir (Avşar 2007: 17).

1.3.2. Aile

Her insan, gözlerini dünyaya bir aile ve bir toplum içinde açmaktadır. Aile bir sosyal kurumdur ve sosyal bütünün bir parçasıdır. İçinde olduğu toplumun kültürel mirasının nesilden nesile aktarılmasını sağlayan aile kurumu, çocuğun kişiliğinin gelişiminde önemli bir etkidir (Yalçınkaya vd. 2008: 214).

Birey, doğumundan itibaren daha çok ailesindeki bireylerden yani onlardan aldıkları eğitim ve görgü kurallarından etkilenir ve yaşamı süresince bunun etkisi devam etmektedir (Çelik vd. 1998: 32).

Aile, bireyin kişiliğinin oluşumunda ve toplumsallaşmasında etkin bir faktör olarak, toplumun sosyo-kültürel özelliklerini bireye iletmektedir. Böylece aile, birey davranışlarını düzenleyici bir sosyal ortam özelliği kazanmaktadır (Çerik 2002: 3).

Ailenin demokratik veya otoriter olma düzeyi genel anlamda, aile içinde hüküm süren iklim, çocuklarda girişimcilik eğilimlerini arttıran ya da tam tersi törpüleyen bir faktör olarak belirlemektedir (Güney 2008: 220).

Girişimci kişilik özellikleri arasında belirtilmiş olan “kontrol odağı” açısından özellikle etkili olan ebeveyn rolünün destekleyici, aynı zamanda bağımsızlık ve özerklik aşılması çocukta sonraki dönemlerde girişimci kişilik özelliği olarak belirebilecek “içsel kontrol odağı”nın gelişimine yol açmaktadır. Fakat ebeveynlerin çocuklarına karşı aşırı korumacı ve kontrol etme yanlısı davranışlarda bulunmaları çocukların daha çok “dışsal kontrol odağı”na sahip olup girişimcilikten uzak bir gelişim sergilemelerine sebep olmaktadır (Kümbül Güler 2008: 24).

Yapılan araştırmalarda başarılı olan girişimcilerin sahip olduğu değerlerin en göze çarpanı olan özerklik, bağımsız olma ve kendine güven davranışlarının ortaya çıkması aile ile olan etkileşiminden kaynaklandığı sonucuna varılmıştır (Kuvan 2007: 147).

Aile, girişimcilik için uygun bir zihinsel arka plan oluşturarak bireylerin girişimciliğe bakış açılarının şekillenmesinde işlevsel bir role sahiptir. Özellikle ailenin özel sektör alanında ekonomik etkinlikte bulunması ve girişimciliği bir değer olarak görüp yüceltmesi, sosyalizasyon sürecinde bireyin girişimci özelliklerinin içselleştirilmesini, girişimciliğe ilişkin pozitif bir paradigma kazanmasını ve bireysel yeteneklerinin ortaya çıkmasına neden teşkil edecektir (İlhan 2003: 65). Böylelikle girişimci olarak başarılı algılanan ebeveynlerin çocukları da girişimciliği bir kariyer olarak seçmektedirler (Morrison 2001: 787-789).

Ailenin girişimcilik eğilimine etkisini iki nedenle açıklamak mümkündür: Bunlar rol modeli olma ve aile desteğidir. Aile rol modeline göre, ailesinde girişimci olan bireylerin kendi işletmesini kurma ihtimali daha fazladır. Aile destek modeli ise, ailenin finansal açıdan bireyi desteklemesi ile ilgilidir (Wang vd. 2004: 165).

Bazı aileler, çocuklarını kendi işlerini kurma ve yaşamlarını kendi başlarına kazanma konusunda özendirme eğilimi gösterir. Bu tür aileler, çocuktaki girişimcilik eğilim ve isteğini güçlendiren eğitim ve faaliyetlere yönelir. Ailenin çocuğu erken yaşlarda deneyim kazanması için cesaretlendirmesi ve eylemlerinde desteklemesi bireyin girişimcilik duygusunu geliştirmektedir (Güney 2008: 220).

Girişimci bireyler için ailenin önemini anlayabilmek adına bir dizi araştırma ve çalışma yapılmıştır. Bu araştırmalar ve çalışmalar, ailenin geçmişi ve girişimcilik eğilimi arasındaki bağlantıyı anlayabilmek ve girişimci bireylerin ailelerinin demografik

özelliklerini (Kirkwood 2007: 40); aile çevresi, doğum sırası, ailenin işi, sosyal statü ve akrabalık ilişkileri üzerinedir (Bozkurt 2007: 95).

Watkins (1883) ve Hisrich (1986) yapmış oldukları araştırmaları sonucunda, ilk doğan çocuğa daha fazla dikkat gösterildiğini ve daha yüksek düzeyde kendine güven sahibi olduğunu ve bunların sorumluluk ve başarıya yönelik yüksek tutum sergilediklerini tespit etmişlerdir. İlk doğan çocukların daha girişimci bir şekilde davranma eğilimi taşıyor olmaları ampirik bulgularla desteklenmektedir (Gürbüz 2008: 488).

Bireyin, girişimci bir yakınının olması durumunda (özellikle bu kişi anne ve babası ise) bireyin girişimci olma isteğinin güçlenme olasılığı daha fazla olmaktadır. Bygrave (1997) Babson Koleji'nde girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin yarısından fazlasının kendi işleri olan ailelerden geldiği sonucunu tespit etmiştir (Gürol 2006: 24).

Gaziantep, Kayseri ve Denizli'deki girişimcilere yönelik yapılan bir araştırmada, girişimcilerin iş kurmaya başlarken asıl sermayelerinin %41.6'sını aileden aldıklarını; Konya, Kayseri, Sivas ve Tokat'taki girişimciler üzerinde yapılan bir başka araştırmada ise, girişimcilerin ilk sermayelerini %58.17 oranında ailelerinden sağladıkları saptanmıştır. Türkiye'de yapılan bir başka araştırmaya göre, ülkemizdeki sanayicilerin %56'sı işlerini kurarken babalarından yardım almışlardır. Bu durum ailenin özel girişimciliğin oluşmasının ve gelişmesinin önemli bir dinamiği olduğu sonucunu çıkarmıştır (İlhan 2003: 65).

1.3.3. Kültür

Girişimcilik eğilimini etkileyen bir diğer unsurda kültürdür. Girişimcilik toplumsal bir olgudur ve sosyal bir karaktere sahiptir. Bu nedenle sosyal olayları etkiler. Girişimcilik özelliklerinin toplumda genel kabul görmesi, girişimci değerlerinin ve davranışlarının onaylanması ve teşvik edilmesi sayesinde girişimcilik kolayca yaygınlaşabilir. Buna bağlı olarak toplumun değer yargıları, yaşam felsefesi, dini, kültürü gibi olgular girişimcilik eğilimi üzerinde etkilidir (Börü 2006: 13).

Kültür, toplumdaki insanların bütün öğrendiklerini ve paylaştıklarını içeren bir kavramdır (Akdemir 2000: 36). Kültür, bir topluluğun tarihi süreç içinde kazandığı maddi-manevi değerlerini, duyuş ve düşünüş birliğini oluşturan her türlü yaşayış, düşünce ve

sanat varlıklarının tümüdür (Akdemir 2003: 26). Bir ulusun yaşamını şekillendiren ve etkileyen değerler (value) ve bunları ölçümleyen düzgüler (norm) örüntüsüdür (Başaran 2008: 387).

Girişimcilik yenilikçi olma, yaratıcı olma, tüketiciyi orijin sayma, sürekli daha iyiye gitme vb. öğeleri olan bir kültür olarak algılanmalıdır (Akdemir 1996: 87).

Kültür girişimciliği başlatan, harekete geçiren etkilere, güdülere içerisinde yer vermektedir. Örneğin demokratik kültürlerde kişisel başarısızlık ve yapılan hataların çok büyütülmemesi ve bunlara yüksek tolerans gösterilmesi, kişileri yenilikleri denemeye, teşebbüse geçmeye özendirilmektedir. Bu toplumlarda, yeni şeyler yapma, değişiklik ve teşebbüse geçmenin olumlanması doğal olarak girişimci eğilimlerini güçlendirir (Aytaç vd. 2006: 107).

Kültürel değerler, toplumları oluşturan bireylerin, kişisel değer yargılarını ve olaylar karşısında sergiledikleri tavır ve davranışları yönlendirmektedir. Bu kültürel değerlerde ortaya çıkan ufak farklılıklar bile, tavır ve davranışlara yansımaktadır (Çarıkçı vd. 2010: 2). Üyesi oldukları topluma ait kültürlerden aldıkları parametrelerle oluşan bir alt kültür çerçevesinde hareket eden girişimcilerin, kişilik yapıları da bundan etkilenecektir. Kişilik yapılarında aktif ya da pasif olacak unsurların varlığı büyük ölçüde kültürel etkilerle oluşacaktır (Demirel vd. 2004: 54).

Kültürün girişimcilik eğilimiyle ilgili önemli boyutlarından biri olan belirsizliğe karşı tolerans da kültürden etkilenen bir boyuttur. Özellikle Schumpeter'in girişimciliğe yüklediği "ekonomiye yenilikçi değişiklikleri ileten ve böylece statik ekonomilere "yaratıcı yıkıcılıklar" katan kişiler anlamıyla girişimcilik doğrudan yüksek düzeyde belirsizlikle ilgili hale gelmektedir. Örgütlerin yenilikçiliği hazmedebilmeleri için belirsizliğe ve risk almaya oldukça yatkın olmaları gerekmektedir. Bu da kültürün belirsizlikten kaçınma boyutunun bir fonksiyonudur. Belirsizlikten kaçınma eğilimi yüksek kültürlerde ise risk almak ve belirsizliği üstlenmek isteyen bireylerin kabullenilmeleri zor olacaktır (Abdullaeva 2007: 30). Belirsizliğe karşı toleransı yüksek olan insanlar sahip oldukları; enformasyona ve öğrenmeye önem verme, başkalarına karşı duyarlı olma, hiyerarşiyi önemseme ve riske karşı yüksek espri gösterme gibi özellikleri taşımaktadır (Demirel vd. 2004: 55).

Yeni bir işletme kurma düşüncesi kişinin ait olduğu toplumun kültürü, ailesi, arkadaşları ve öğretmenlerinden gelen ilhama bağlıdır (Demirel vd. 2004: 54). Bir kişinin başarılı bir şekilde yeni işletme kurmasına değer veren bir kültür, önem vermeyen kültürlerle oranla daha fazla işletme kurulmasını sağlayacaktır. Bir kültürde kişinin kendi patronu olması, bireysel fırsatlara sahip olması, başarılı olmak ve para kazanmak gibi değerler önemseniorsa bu kültürde girişimciliğin tüm yönleri olan bu hususlarda destekleniyor demektir (Güney vd. 2007: 69).

1.3.4. Eğitim

Girişimcilik eğiliminin oluşmasında kültür ve aileyle birlikte aynı zamanda uygulanmakta olan eğitim faaliyetlerinin de önemli katkısı söz konusudur.

Bir toplumun sahip olduğu bilgisini, kültürünü, refahını, gelişmişlik ve kalkınmışlık düzeyi ve niteliklerini belirleyen ve etkileyen en önemli unsur, söz konusu toplumun bilgi ve eğitimde ulaştığı düzeydir. Bu nedenle bütün toplumlar, içinde yaşayan insanların kitlesel eğitimini genişletmeyi, yaygınlaştırmayı ve yükseltmeyi başlıca hedef olarak belirlemelidir (Akdemir vd. 2008: 3).

Eğitim; Eflatun'a göre "bedene ve ruha, yetenekli olduğu güzelliği vermektir". Emille Durheim'e göre ise, "yetişmiş nesiller tarafından, henüz sosyal hayat için olgun hale gelmemiş bulunan nesiller üzerinde yapılan her çeşit etkidir". Her iki görüşten çıkarılan sonuç, eğitim insanın gizli yeteneklerini ortaya çıkarmak, gelecekteki sosyal hayata hazırlamak işlevidir (Patır 2008: 294). Eğitim; kişinin mevcut performans düzeyi ile arzu edilen performans düzeyi arasındaki farkı kapatmaya teşebbüs etme sürecidir (Bayer 1998: 146). Eğitim insanlara bir yandan bilgi verirken diğer yandan da anlama ve yorumlama yeteneği kazandırır. Eğitim sayesinde insanlar ömür boyunca üretken olurlar (İnaç vd. 2006: 59).

Girişimciliğin bir disiplin olarak değerlendirilmesiyle birlikte, girişimciliğin doğuştan geldiği konusunda var olan görüş zaman içerisinde değişim göstermiştir (Tağraf vd. 2008: 92). Girişimciliğin yalnızca doğuştan gelen karakter özelliklerine bağlı bir süreç olduğu kabul edilirse, dünya ekonomisinde girişimcilerin sabit sayıda olması gerekmektedir (Yılmaz vd. 2011: 7). Günümüzde girişimcilik konusunda ortaya çıkan gerçek, girişimciliğin değişik yönleriyle öğretilebileceğidir. Drucker, girişimciliği

tanımlarken ‐Girişimcilik mistik bir durum mudur? Girişimcilik bir sihir değildir, gizem değildir. Girişimcilik bir disiplindir ve herhangi bir disiplinde olduğu gibi öğrenilebilir‐ sözünü kullanmaktadır (Tağraf vd. 2008: 92).

Girişimcilik kısmen kişilik özellikleri, kısmen de eğitim yolu ile elde edilen bir süreçtir. Kişiler sahip oldukları özelliklere okullardan, eğitim programlarından ve üniversitelerden edindikleri bilgileri ekleyince başarılı bir girişimci olma şanslarını arttırmaktadırlar. Biçimsel bir eğitim ile yaratıcı, eleştirel ve analitik düşünme yeteneklerinin geliştirilmesi ve özendirilmesine çalışılmaktadır (Arıkan 2002: 55).

Biçimsel bir eğitim, girişimciliğin bir kariyer olduğu konusunda bireyler üzerinde etki yapabilir ve bireyler kendi işlerini kurmaları konusunda fikir ve becerileri sağlayarak onları cesaretlendirebilir. Eğitim girişimcilikte boşuna kaynak sarf edilmesine engel olmaktadır (Börü 2006: 15).

Girişimci nitelikli insanların yetiştirilmesi, uluslararası alanda ülkenin önemli bir ivme kazanmasına yol açmaktadır. Eğitimli insanlar hakim oldukları konuda ne kadar girişim yeteneğine sahip olursa o kadar gelişmenin önü açılacaktır (Akyüz vd. 2009: 139).

Bilgiye dayalı ekonomilerde başarının anahtarı yüksek seviyede teknik ve entelektüel yetenekleri geliştirmek olduğu için yüksek öğretim artan bir önem kazanmıştır. Bilgi ve fikirler ulusal sınır tanımadığı için de yüksek öğretim global bir boyut kazanmıştır. Eğitim, bireylerin ülke sınırlarını aşip yeteneklerini farklı ülkelerde değerlendirebilmelerine yardımcı olmaktadır (Yelkikalan vd. 2006: 147) .

Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu, bilgi toplumunun gerektirdiği niteliklerle donatılmış, piyasaları sürekli izleyen, talep değişimlerini zamanında fark eden, rekabetten kaçmayan, riske girmekten korkmayan, yenilikçi, yaratıcı girişimcileri yetiştirmek, girişimcilik ruhunun ve kültürünün gelişmesi üniversitelerin görevleri arasındadır (Aydın 2007: 20).

2.Eğitimin Girişimcilik Eğilimine Etkisi

Üniversite eğitimi, bireye bir hayat yolu çizme yeteneği kazandırmakla beraber farklı alanlardaki farklı eğitimlerin, onları daha da başarılı kılmaları olasıdır. Girişimcilik, insanın kişisel özelliklerinin verdiği üstünlükle girilen yol olarak görülmekle beraber,

girişimcilikte eğitimin önemi sürekli artmaktadır. Üniversitede girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin, girişimcilik konusunda daha başarılı olacakları varsayılmaktadır (İbicioğlu vd. 2010: 53).

2.1. Girişimcilik Eğitimi ve Girişimcilik Eğilimi İlişkisi

Girişimcilik konusunda ilk sistematik eğitim girişimi Japonya'da 1938 yılında Kobe Üniversitesinde Emeritus tarafından başlatılmıştır. Emeritus girişimcilerin ihtiyaç duydukları eğitimlerin Japon ekonomisine yapacağı katkıları görerak küçük işletmelere yönelik kurs ve seminerler verilmesine başlanmıştır (Top 2006: 183). Amerika'da ikinci dünya savaşından sonraki yıllarda vermeye başlanan girişimcilik eğitimi, akademik olarak üniversitelerde vermeye ilk olarak (Şengel 2008: 413); 1947 yılında Harvard İşletme Okulunda, Myles Mace tarafından, ikinci olarak 1953 yılında New-York Üniversitesi'nde Peter F. Drucker tarafından ve üçüncü olarak da yine aynı tarihte Illinois Üniversitesi'nde başlamıştır (Top 2006: 183-184).

Akademik düzeyde girişimcilik eğitimi 1960'lı yıllarda başlamış ve orijinal olarak kendi işini kuracak yeni işletmeler ve girişimciler üzerinde yoğunlaştırılmıştır (Top 2006: 188). Ülkemizde ise girişimcilik eğitiminin önemi 1990'lı yıllarda fark edilmeye başlanarak girişimcilik bir ders olarak eğitim programlarına dahil edilmiştir (Şengel 2008: 413). 1990'ların sonlarından itibaren birçok ülkede girişimcilik eğitimi sanayi ve eğitim politikalarının önemli bir kısmını oluşturmuştur (Leger-Jarniou vd. 2006: 528).

1980'li yıllarda girişimcilik eğitimi konusunda farklı bakış açılarının var olduğu görülmektedir. Girişimcilik eğitime bakış iki farklı açıda olmuştur. Birinci bakış açısında, bireyler girişimciliği geleneksel eğitim programları içerisinde görmeyip ömür boyu sürmesi gereken bir eğitim süreci olarak görmektedir. Bu açıdan iş hayatındaki personelin girişimcilik eğitimini, sahip oldukları bilgileri günün koşullarına göre yenilediği ve geliştirdiği bir eğitim süreci olarak değerlendirilmektedir. İkinci grup bireyler ise öğrencilerdir. Öğrenciler açısından girişimcilik eğitimi yönetim eğitimini tamamlayan bir eğitim süreci olarak görülmektedir. Öğrenciler yönetim eğitim programlarının bir parçası olarak girişimcilik eğitimi ile ilgilenirken, çalışma hayatı içindeki personel ise girişimcilik eğitimini bir gelişim programı olarak değerlendirmektedir (Tağraf vd. 2008: 95-96).

Girişimciliğin ekonomik ve sosyal yönden taşıdığı yüksek değer bu konuya ilişkin akademik ilgiyi arttırmıştır. Sosyal bilimler literatüründe girişimcilik üzerine yapılan araştırmalar özellikle son yıllarda büyük artış göstermiştir (Soylu vd. 2008: 459). Girişimciliği önemseyen ve müfredatında yer veren ve yaşayarak öğrenmeyi ezberciliğe tercih eden eğitim sistemlerinden geçen bireylerin girişimcilik eğilimleri de yükselmektedir (Demirel vd. 2004: 55).

ABD’de yapılan bir araştırmaya göre girişimcilik eğitimi alan kişilerin (Kinay 2006: 43):

- Yeni iş kurmada üç kat daha fazla eğilime sahip,
- Kendi işinde çalışmaya üç kat daha fazla istekli,
- Yıllık %27 daha fazla gelir elde etmekte,
- Mal varlıkları %62 daha fazla ve
- Çalıştıkları işten daha fazla tatmin sağladıkları belirlenmiştir.

Girişimcilik kavramı ve uygulamaları, bilgi toplumunun ve yaşadığımız küreselleşme çağının getirdiği büyük değişimin yansımalarından biridir. Devlet kuruluşlarında ya da özel sektörde iş bulup çalışabilme olanakları git gide zorlaşmakta ve insanların kendi girişimlerini gerçekleştirmeleri yönündeki eğitimler tüm ülkelerde önem arz etmektedir. İşletme kurmak isteyen bireyler, yeni teknolojileri iyi kullanan ve yeni ürün yaratımında becerileri olan kişilere yönelirler (Odabaşı 2006: 91). Bu bağlamda girişimcilik eğitiminin önemi daha da artmaktadır.

Girişimcilik eğitimi, girişimci adayların gelişmesine yardımcı olan ve girişimcilik platformlarının genişlemesi anlamına gelmektedir (Millman vd. 2009: 244). Alınan eğitim ile birlikte bireylerin girişimci olma ihtimalleri de artmış olmaktadır (Souitaris 2007: 571).

Girişimcilik eğitimindeki temel amaç, yeni girişimlerin yaratılması güdüsüyle girişimci bireyleri başarılı bir iş kurmak için hazırlamak ve onları etkili bir şekilde teşvik etmektir. Eğitimle bireylerin girişimsel davranışta bulunma niyetlerini geliştirmeyi, bu niyetin gerçekleşebilmesi için gerekli girişimsel bilginin elde edilmesi, girişimcilikle ilgili kişisel yeteneklerin geliştirilmesi ve teknik eğitimin verilmesi amaçlanmaktadır (Aslan 2009: 38). Gerekli temel girişimcilik ve işletmecilik bilgileri verilerek, özel sektöre

geçişleri kolaylaştırmak ve bu işlerin başarıyla yürütülmesi amaçlanmaktadır (Patır 2010: 28). Finans, stratejik planlama, pazarlama, yönetim ve diğer alanlarda da eğitim verilmektedir (Gürbüz 2008: 488).

Girişimcilik eğitimi, girişimciliğin bir kariyer olarak algılanmasına ve küçük işletmelerin sağlıklı gelişimine olumlu katkılar sağlamaktadır (Balaban vd. 2008: 136). Kişiler aldıkları eğitimle iyi bir girişimci olma konusunda bilgi ve becerilerini artıracak ve o zamana kadar fark etmemiş oldukları konulara duyarlılık kazanacaklardır (Arıkan 2002: 53). Fırsatların farkında olma girişimcilik eğitiminin temel sürecidir (Kerrick 2008: 16). Girişimcilik eğitimi, bireylerin fırsatları fark etmesi, değerlendirmesi, kendilerine olan güveni, iş bilgisi ve bunları ortaya koyma becerilerini içeren bir döngüdür (O'Dwyer vd. 2010: 642).

Üniversitelerde verilen girişimcilik eğitimi ile gençlerin içinde girişimci ruhu olup olmadığı tespit edilerek, girişimciliğe yönlendirilebilirler (Cansız 2007: 42). Böylece girişimci özelliklere sahip kişilerin yanlış mesleklerle uğraşmalarının önüne geçilerek, bir anlamda genel sermayenin boşa harcanmasını önleyerek, toplum kaynaklarının daha verimli kullanılması sağlanabilmektedir (Yelkikalan vd. 2006: 194).

Girişimcilik eğitimi ile kararlılık, başarıya arzusu, hedeflere ve fırsatlara odaklanma, ilk adımı atabilme ve sorumluluk, iç kontrol odaklılık gibi başarılı girişimcilere has bazı özellikler bireylere öğretilmektedir. Bu yönüyle girişimcilik eğitimi bireylerde var olan girişimcilik potansiyelinin ortaya çıkarılmasını ve kullanılmasını harekete geçirebilir (Balaban 2008: 137). Girişimcilik eğitiminin bireyde gerçekleştirdiği kendini tanıma duygusunu, girişimci tanımlarında çoğunlukla kullanılan cesaret, kararlılık ve zorluklardan yılmama gibi davranış özelliklerinin ortaya çıkmasını da etkiler (Tağraf 2008: 97).

Girişimcilik ve kalkınmada geri kalmış bölgelerde toplumsal ve ekonomik uyumun güçlendirilmesine, ekonomik faaliyetlerin canlanmasına ve iş yaratılmasına ya da işsiz veya engelli kişilerin iş yaşamıyla entegrasyonuna da katkıda bulunabilmektedir. Girişimciler sermaye, yenilik ve beceriyi bir araya getiren büyüme katalizörleridir. Yenilikçi değişimlerin yaşandığı bu çağda girişimcilik özel bir yere sahiptir ve özellikle girişimcilik koşullarının genellikle yetersiz olduğu yeni oluşmakta ve kalkınmakta olan ekonomilerde firma kurma dinamizmine yardımcı olacak bir ortamın olması önem arz

etmektedir (Girginer vd. 2004: 785). Girişimcilik eğitimi almış olan birey iş hayatında daha yüksek kar elde edebilmektedir (Ahmed vd. 2010: 16).

Bu bağlamda üniversitelere büyük rol düşmektedir. Üniversitelerde verilen eğitimin gençler üzerinde etkili olduğu ve girişimciliğe bakış açısını etkilemede önemli olduğu bir gerçektir (Balaban vd. 2008: 136). Eğitim sürecinde, sürekli değişen ve geçerliliğini kısa sürede kaybeden önemsiz bilgileri öğretmek yerine; bilinmeyenlerin keşfedilmesine önem veren eğitim kurumlarında yetişen çocukların daha yaratıcı ve girişimci oldukları bilinmektedir (Güney 2008: 222). Bu konuda etkiyi yaratabilecek kişiler öğretmenlerdir.

Girişimcilik eğitimi sürecinde verilen uygulama programlarında öğrencilerin eğitim süreçlerine daha fazla aktif olarak katılması sağlanır. Öğrencilerin girişimcilik eğitimi sürecinde daha fazla proaktif olması için; problem çözme yeteneğini geliştirip, esnek yaklaşımlar sergileyebilme yeteneği kazandırılmaktadır. Böylece öğrenciler girişimci davranışı göstermede daha başarılı olabilmektedir (Tağraf 2008: 96).

Üniversitelerde girişimcilik eğilimlerinin araştırılması, üniversitelere yeni kimlik ve sorumluluk yükleyecek sonuçlar üretebilecektir. Böylelikle üniversiteler geleneksel kimliklerinden çıkarak, girişimci bir kimlik kazanacaktır (Kaya vd. 2011: 84).

1990'lı yılların sonlarına doğru Burton Clark (1998) tarafından ortaya atılan “girişimci üniversiteler” olgusu, girişimcilik ile üniversite işlevlerini bütünleştiren bir yaklaşım olması ve üniversitelerin yeni bir türünü ortaya çıkarması yönünden dikkat çekmektedir (Yelkikalan vd. 2010: 52).

Bu paradigma ile üniversitelerin, kendi kaynaklarını yaratan, piyasayla işbirliği yapan ve sürekli rekabet içinde olan “girişimci” kimlikte olması amaçlanmaktadır. Girişimci üniversite anlayışında bilginin piyasa sürecinde rekabette öne geçmeyi sağlayacak ve karlılığı arttıracak bilgi üretimine öncelik verildiği görülmektedir (Özdem vd. 2008).

Girişimci üniversite, bir işin kendi başına nasıl ilerlediğini ve yeniliğini araştırır. Gelecekte daha umut verici bir görünüme ulaşmak için, örgütsel karakterde önemli bir vardiya bulma araştırmasını yapar. Girişimci üniversiteler kendi deyimleriyle “standup universities” yani sahnedeki önemli aktörler olmak için çabalarlar. Nasıl ki üniversite

bireyleri eğitip onları dünyaya hazırlar, girişimci üniversite de girişimcilik başlatmak için öğrenci ve öğretmenlere yapısal destek veren entelektüel, ticari ve bileşik bir küvezdir (Akdemir vd. 2008: 6-7).

Akademik çevrede girişimcilik kültürü ve prensiplerini yerleştirmeye çalışan girişimci üniversitelerin en önemli işlevi, bölgesel ve ulusal refah artışını destekleyecek şekilde girişimcilik üzerine yoğunlaşmaktır (Karadeniz 2010: 44).

Girişimcilik kültürü ve düşüncesinin, eğitim-öğretim süresince öğrencilere verilebilmesi ve onların ileride her tür riski alarak düşüncelerini uygulanabilir duruma getirebilen, düşüncelerini gerçekleştirmeye çalışan bir girişimci olmalarını sağlayacak her türlü donanımın temin edilmesi yoluna gidilmektedir. Bu amaca yönelik tüm dünyada ve ülkemizde dersler, çalıştaylar, sertifika ve diploma programları çeşitlenerek yaygınlaşmaktadır (Odabaşı 2006: 95).

Her üniversite öğrencisi ilerisi için bir girişimci adayı olarak görülmelidir. Özellikle gençlerin teknolojik yeniliklere daha açık ve esnek bir yapıya sahip olması ile ülkemizdeki gelişme sürecinde gereksinim duyulan dinamik, yenilikçi girişimci ihtiyacı karşılanabilir. Bu derslerde ortaya çıkan iş fikirleri ve öğretilen farklı finansman yolları gençlerin özgüvenini ve isteklerini arttırarak onları bu yönde teşvik etmektedir (Tekin 2007: 15).

Girişimcilik eğitiminin sonunda birçok öğrencinin serbest mesleğe yöneldiği görülmektedir (Souitaris vd. 2007: 570). Base ve Virick yapmış oldukları araştırmalarında eğitimin öğrencilerin girişimciliğe karşı tutumları ve kendilerine olan güvenleri hakkında etkisi olduğunu saptamışlardır. Dyer (1994) girişimcilik derslerinin ve deneyimin iş hayatının başından sonuna kadar olan dönemde kişilere ekstra bir güven ve daha yüksek beceri sağladığını tespit etmiştir (Ahmed vd. 2010: 16). Ayrıca Dyer girişimcilik üzerine alınan birçok dersinde aslında kendi işlerini kurma azmi ve güveni verdiğini belirtmiştir (Souitaris vd. 2007: 570). Brazael (1994) girişimciliğe yönelik derslerin öğrencilerin kendilerine olan yetkinlik becerisi üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu saptamıştır (Ahmed vd. 2010: 16).

2.2. İşletme Eğitimi ve Girişimcilik Eğilimi İlişkisi

Eğitim, iş yaşamı için zorunlu temel bilgileri içerdiğinden, gerçek yaşamla bağdaşabilir, kullanılabilir ve güncel olmak zorundadır. Özellikle işletme eğitimi günün dinamik işletme koşullarına paralel ve piyasa koşullarının gerektirdiği özellikleri kazandırıcı olmalıdır (Yılmaz 2008: 10). Üniversitelerdeki işletme bölümü programları, sürekli değişen ve karmaşıklaşan iş dünyasının ihtiyaçlarını karşılayacak tarzda donanımlı gençleri yetiştirme prensibine göre tasarlanmaktadır (Pazarcık 2005: 61).

İşletme eğitiminin dünya üzerindeki konumuna ilişkin olarak, tüm dünyada özellikle piyasa ekonomisinin iyi işlediği ülkelerde önde giden, üzerinde çalışmalar yapılan, araştırılan ve gelişimi konusunda kafa yorulan eğitim programlarından birisinin işletme eğitimi olduğu vurgulanmaktadır (Yelkikalan vd. 2005: 5).

Dünya’da 1950’li yıllarda ortaya çıkan işletme disiplini, son yirmi yıllık süreç içinde girişimciyi ve girişimciliği ciddi olarak incelemeye başlamıştır (Yelkikalan vd. 2006: 195). İşletme eğitiminin kökeni Amerika Birleşik Devletlerine dayanmaktadır (Yelkikalan vd. 2005: 5).

ABD’de, girişimcilik 1980’lerden itibaren derslere dahil edilmeye başlanmıştır. 1990’lı yıllardan itibaren ise dünyanın değişik ülkelerinde birçok işletme okulunda girişimcilik merkezleri açılmıştır. Girişimcilik, günümüzde birçok okulda başlı başına ders olmanın ötesinde yüksek lisans ve doktora programlarında bile yer almaya başlamıştır. Blaug’ın 1986’da ifade ettiği gibi, ekonomi öğrencilerine girişimcilik öğretilmemesi bir skandaldır. Bu nedenle son dönemlerde özellikle Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere dünyanın her yerindeki ekonomi programlarında girişimcilik konusunda eğitim verilmektedir (Çetindamar 2002: 34).

Avrupa’da işletme eğitiminin temelleri Fransa’da atılmaya başlanmıştır. MBA eğitimi Fransa’da 1960’larda verilmeye başlanmış ve kısa bir geçmişe sahipse de işletme eğitimi bakımından düşünüldüğünde 19. yy’da Napolyon’un ülkedeki elit tabakanın eğitimi için oluşturduğu Grande Ecole ile işletme eğitiminin ilk adımları atılmıştır (Yılmaz 2008: 18).

İşletme eğitiminin Türkiye’deki gelişim yılları incelendiğinde; ilk ticaret meslek yüksek okulu 1881’de Fransada’ki Ecole des Hautes Commerciales model olarak alınarak İstanbul’da kurulmuştur. İlk başlarda Alman ekolü yaygınken, 1960 sonraları ABD ekolü etkin olmaya başlamıştır. Otuzlu yılların ilk yarısında, işletme eğitimi ilk olarak “İşletme İktisadi” adıyla ders programlarına girmiştir. İşletme eğitiminin Türkiye’de kurumsallaşmasının önemli bir adımı 1936 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi’nin kurulması ve 1937’de faaliyete geçmesidir. 1937 yılında basılan “Genel İşletme Ekonomisi” kitabı, Türkiye’de işletme eğitiminin ilk sistematik kitabı olarak kabul edilmektedir (Yelkikalan vd. 2005: 7).

Türkiye’de 1930’lar ve 1940’lardan sonra işletme eğitiminin önemi artmaya başlamıştır. Bunun iki sebebi vardır: birinci sebebi, 1949 yılı vergi reformu, diğer sebebi ise 1950 seçimleri sonrası liberal iktisat politikalarının uygulamaya konulmasıdır. 1949 yılı vergi reformu ve 1950 seçimleri sonrasında uygulanmaya başlanan liberal iktisat politikalarıdır. 1949’daki vergi reformu sonucunda devlet kademelerinde ve işletmelerde muhasebe eğitimi artmıştır. Dolayısıyla vergi hukuku ve muhasebe eğitimini içerisinde barındıran işletme eğitiminin önemi de artmıştır. Uygulanan liberal iktisat politikaları neticesinde özel kesim işletmelerinin sayısında artış meydana gelmiştir. Böylelikle, artan işletme sayısı ile birlikte muhasebe, vergi hukuku, pazarlama, personel yönetimi vb. alanlarda yetişmiş işgücüne olan talep artmıştır (Pazarcık 2005: 54).

İşletme bölümlerinde girişimcilik eğitiminin önemi ve içeriği şu şekilde açıklanabilir (Soylu vd. 2011: 262-263):

- Öğrenci bazlı ve öğrenci merkezli, global, uluslararası ve kültürlerarası, yenilikçi, olağandışı, gerekli ve sentezlere dayalı, pratik ve uygulanabilir ve disiplinler arası köprü kuran,
- İnteraktif ve katılım için motive eden, deneysel ve test edilebilir, multimedya destekli, insan bazlı ve işbirliği motivasyonlu ve yaratıcı, sürekli gelişen ve adapte olabilen,
- Sistem sağlayan, karmaşık ve çok boyutlu düşüncelere sahip, gelişen kapasite ve yetenekli, takım çalışmasına dayalı ve performans değerlendirmesi olan,

- Eğitim ve analizin ihtiyacına bağlı, ölçme ve değerlendirmeyle dolu, gelenek ve geleceği buluşturan, çeşitliliğe önem veren ve bunları birleştiren, beyin fırtınasına, mikro ve makro sistemlerin birleşmesine izin veren,
- Profesyonel düşünme yeteneğini geliştiren, girişimcilik ve liderliğin güçlü ve zayıf yanlarını gösteren, ülkenin gelişmesi için sorumluluk bilinci geliştirme, hayat boyu öğrenme bilinci sağlamadır.

İşletme eğitiminin amacı, özel ve kamu sektörünün ihtiyaç duyduğu, olay ve olguları sorgulayabilme, karar verme, sorun çözme, planlama yapabilme, ekip çalışmasına yatkın olabilme, örgütleyebilme, düzenleyebilme ve denetleyebilme özelliklerine sahip yönetici ve personelin yetiştirilmesidir (Düzakın vd. 2009). İşletme eğitimi, öğrencileri işletmelerin yalnızca bugünü için değil geleceği için de ihtiyaç duyacağı niteliklerle donatabilmelidir (Tosun 1974: 281). Bu doğrultuda verilen eğitim ile ulusal piyasaların ihtiyaçlarını karşılayabilen, dünya standartlarında kendisini kanıtlayabilecek niteliklere sahip mezunların yetiştirilmesi amaçlanmaktadır (Yelkikalan vd. 2009: 164).

Doğasında girişimcilik bulunan kişilerin, akademik olarak bu eğitimi almaları, iş dünyasında başarı oranlarını arttırmaktadır (Fidan vd. 2010: 58). İşletme bölümlerinde verilen girişimcilik programları, öğrencileri işe başlama, bir işe sahip olma veya işletme yönetim davranışları göstermede cesaretlendirmektedir (Tağraf vd. 2008: 96).

Girişimcilik eğilimi, girişimcilik eğitiminin önemini arttırmakta ve özellikle işletme bölümleri bu konu ile ilgili derslere ve projelere daha fazla ağırlık vermektedir. Öğrenciler arasında girişimcilik eğiliminin geliştirilmesi açısından işletme bölümlerinde verilen eğitim son derece önem arz etmektedir (Doğaner 2010: 104).

Türkiye’de 10-49 işçi çalıştıran işyeri sayısı 63.0, istihdam değeri 15.4, katma değeri 6.9’dur. 50-150 işçi çalıştıran işyeri sayısı 22.7, istihdam değeri 19.4, katma değeri 12.1’dir. 151-200 işçi çalıştıran işyeri sayısı 3.6, istihdam değeri 6.2, katma değeri 4.8’dir. 201-250 işçi çalıştıran işyeri sayısı 2.2, istihdam değeri 5.0, katma değeri 3.8’dir. 250 ve üzeri işçi çalıştıran işyeri sayısı 8.5, istihdam değeri 54.0, katma değeri 72.4’tür (Uras, www.milliyet.com). Bu rakamlar Türkiye’deki istihdamın önemli bir bölümünün girişimciler tarafından sağlandığını göstermektedir. Bu artışın ana nedenlerinden biri, kamu sektörünün günden güne daraldığı ve özel sektörün daha ön plana çıktığı günümüz

ekonomik politikalarıdır. Var olan ekonomik durum, gençler arasında girişimciliği bir kariyer yolu olarak düşündürmektedir. Gençlerin girişimcilik eğilimleri üzerinde eğitimin önemli etkisi de yadsınamaz bir gerçekliktir. Türkiye’de girişimcilik eğitimi, özellikle işletme bölümlerinde verilen dersler aracılığıyla verilmektedir (Doğaner 2010: 104).

Örneğin Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İ.İ.B.F. İşletme bölümü öğrencileri, Girişimcilik Stratejisi, İşletme Bilimine Giriş, İşletmelerde Problem Çözme Teknikleri, STK Temel Bilgileri ve Mevzuatı, Stratejik Yönetim, STK ve Sosyal Mühendislik, STK Yönetimi ve İnsan Kaynakları, Stratejik Marka Yönetimi, Pazarlama Yönetimi, İşletme Politikası, Toplam Kalite Yönetimi, Zaman Yönetimi, Banka ve Sigortacılık Sektörü, Uluslararası Örgütler gibi derslerle girişimcilik eğilimlerini etkileyecek bir eğitim sürecinden geçmektedirler.

İşletme okullarında girişimcilik konusunda verilen dersler ve yapılan uygulamalı çalışmalar, girişimcilik konusunun daha iyi anlaşılmasına, bu konudaki ön yargılardan kurtulmasına ve insanların girişimcilik konusunda daha fazla bilinçlenmesine katkı sağlamıştır. Girişimcilerin kim olduğu, neler yaptıkları, ekonomiye katkılarının neler olduğu vb. konularda yapılan çalışmalar, edinilen bilgiler ve bulgular çeşitli kitap, dergi vb. bilimsel yayınlar aracılığıyla insanlara iletilmiştir. Böylelikle, kimi zaman çeşitli sebeplerle reddedilen para kazanma vb. hırslar, arzular bu sayede açıklığa kavuşturularak, girişimciliğin toplum nezdinde genel kabul görmesi sağlanmıştır. Girişimciliğin daha iyi anlaşılması, eğitim aracılığıyla bireylere aktarılması sayesinde kurulacak işletmelerin de daha başarılı yönetilmesi mümkün olacaktır (Yelkikalan vd. 2006: 196).

Literatürde çok sayıda, işletme bölümlerinde girişimcilik derslerinin okutulmasının girişimcilik eğilimlerine etkilerini araştıran çalışmalar söz konusudur.

Parnel ve arkadaşlarının 1995 yılında yapmış olduğu çalışmalarında, ABD’li öğrencilerin Mısırlı öğrencilere göre daha fazla girişimcilik eğitimi aldıkları, girişimcilik fırsatlarıyla karşılaştıkları ve fırsatları değerlendirmek için kendilerine daha çok güvendikleri saptanmıştır. Koironen ve arkadaşlarının 1997 yılında yapmış oldukları çalışmaya göre, ABD’li girişimcilerin ve yöneticilerin Finlandiyalı girişimcilere göre daha fazla risk aldıkları tespit edilmiştir. Kolvereid’in 1996 yılında yüksek lisans eğitimi almış olan öğrenciler üzerinde yapmış oldukları çalışmalarında, ekonomik fırsat, otorite,

bağımsızlık, zorluklar, kişisel farkındalık ve sürece katılımın kişilerin girişimci olmak istemelerine sebep olduğu sonucuna vardığı görülmektedir (Karabulut 2009: 338).

Ülkemizde ise, Girginer ve Uçkun'un 2004 yılında Osmangazi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik yaptıkları bir çalışmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin %39.1'i kendi işlerini kurmada gerekli fırsatları yaratma yeteneğine sahip olduklarını, %38.2'sinin bir işin fırsatlar sunmasının emniyetli ve güvenilir olmasından daha önemli olduğu fikrine katıldıkları görülmektedir. Bu bağlamda öğrenciler bir girişimci olarak risk almanın gerekli olduğu fikrini savunmaktadır. Avşar'ın 2007 yılında Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler, Tıp, Mühendislik ve Eğitim Fakültesi'ndeki öğrencilere yönelik yapmış olduğu çalışmasında, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'ndeki öğrencilerin girişimcilik eğilimleri diğer bölümlerde okuyan öğrencilere oranla daha yüksek çıkmıştır.

2.3. Mühendislik Eğitimi ve Girişimcilik Eğilimi İlişkisi

Bilgi toplumlarının temelini oluşturan eğitimin, insanlığın yaşamını geliştirdiği evrensel bir gerçekliktir. Eğitim sayesinde insan bireysel, çevresel ve sosyal yönden başarıya ulaşabilmektedir. Günümüzde bilgi ve eğitim olguları, ülkelerin kalkınması, gelişmesi ve saygınlığının artmasında önem arz etmektedir. Bu nedenle çağı yakalayabilmek için sürekli olarak öğrenmek ve öğrenerek gelişmek gereği kaçınılmazdır (Turhal, www.emo.org.tr). Mühendislik eğitiminde de diğer tüm bilim dallarında olduğu gibi verilecek eğitimin kaliteli düzeyde olması şüphesiz ki ülkelerin kalkınmışlık derecelerinde önemli bir gösterge kabul edilecektir (Yelkikalan vd. 2010: 2).

Mühendislik, bir düşünce sistemi ve matematik düşünme becerisi olup, bilim aracılığıyla edinilmiş tüm bilgilerden akıl ve deneyim yoluyla somut sentezlere ulaşarak insana ve insanlığa yararlı oluşumları yaratma gücü, bilimi, ekonomiyi, zamanı ve fiziksel kaynakları en iyi şekilde değerlendirip optimum çözüm arayışı içerisinde olmaktır (Gürer 2005: 83). Bu faaliyetleri yerine getirmekle yükümlü olan mühendislerin; eleştirel düşünen, sorgulayan, tasarlayan, planlayan ve uygulayan bireyler olabilmelerinin temelinde olan en mühim faktörün eğitim olduğu yadsınamaz bir gerçekliktir. Mühendislik eğitimi ile hedeflenen ana unsur; toplumun ihtiyaçlarına çözüm oluşturabilecek özelliklere sahip elemanlar yetiştirebilmektir (Yelkikalan vd. 2010: 2-3).

Dünya’da sistematik eğitim veren ilk mühendislik okulu Fransa’da 1757 yılında açılmıştır. Ülkemizde batılı yaklaşıma uyan mühendislik eğitimi, 1773’te kurulan Mühendishane-i Bahri-i Hümayun, 1795’te kurulan Mühendishane-i Berri-i Hümayun ve 1909’da Mühendis Mekteb-i Alisi adı ile reorganize edilen Mühendishane ile ara kademe teknik personel yetiştirmek amacıyla 1911’de kurulan Kondüktör Mekteb-i Alisi ile vermeye başlanmıştır (Gürer 2005: 82).

Mühendislik eğitiminin son yirmi yıldaki amacı; globalleşmenin sonucunda yenilikçi hareketleri yakalayarak, öğrencilerin özelliklerinin geliştirilmesi ölçütlerine hizmet etmek ve nitelikli mezunlar yetiştirilmesidir (Yelkikalan vd. 2010: 3).

Mühendislik eğitiminde amaç, tasarım yeteneklerinin geliştirilmesi ve tasarım sorunlarının çözülmesidir. Mühendislik, analizden, toplumun ihtiyaçlarını karşılayan senteze kadar giden bir yoldur (Gençoğlu vd. 2005: 271).

Para ve iş dünyası mühendislerin hayatında önemli bir yere sahiptir. Teknolojide her zaman paraya gereksinim duyulmaktadır. Parada iş dünyasından kazanılacağına göre bu bağlamda mühendisliği iş dünyasından ve paradan ayırmak söz konusu değildir (Pazarcık 2005: 63). Bu yönüyle sosyal bilimler olarak ifade edilen işletmecilik mühendislik ile bağlantılıdır. Çünkü işletmelerdeki binalar, makineler, teknoloji, hammadde, araç gereç hep mühendislik eylemlerinin sonucu işletilir ya da kullanılır. Uygun üretim akışı için uygun bir tasarım ve üretimde kesintilere yer vermemek için uygun makine bakım planları da mühendislikle ilgilidir. Fiziki bir ürünün uygun bir kıvamdan, zamandan sonra nihai bir ürün aşamasına gelmesi de mühendislikten ayrı tutulamaz. O halde, işletmecilik sosyal bilim olmakla beraber işletmeciliğin varlığının nedeni olan üretim, mühendislikle direkt ilgilidir (Akdemir 2009: 111-112).

Bu nedenlerden dolayı, işletmeciliğin sürgit anlamda mühendislik bilgileriyle iş birliğine geçmesi bir zorunluluktur. Bu zorunluluk işletmeler için geçerli olduğu gibi mühendisler içinde geçerlidir. Son yıllarda bu işbirliğinin önemini kavrayan çok sayıda mühendis, işletmecilik master’ı yapmaktadır (Akdemir 2003: 61).

Toplumun ihtiyacını karşılamak ve mezun olduktan sonra öğrencilere deneyim kazandırmak amacıyla mühendislik programlarında teknoloji ve yönetim felsefesi gibi birçok ders mevcuttur. Mühendislik eğitimi problem tanımlama, olası çözüm yollarını

kavrama, içlerinden en uygunu seçme ve bu çözümü uygulama gibi birçok gerçek hayat döngüsü içermektedir (Russell vd. 2007: 662).

Dinamik bir şekilde büyüme gösteren girişimcilik eğitimi dersinin kendisini ve birçok değişik teknik program derslerinin karşılıklı etkileşimini içinde barındırır (Leger-Jarniou vd. 2006: 532). Endüstrideki gelişmeler nedeniyle, mühendislik programlarına pek çok yerde ekonomi ve işletme ile ilgili dersler eklenmiştir (Gençoğlu vd. 2005: 272).

Örneğin Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Mühendislik bölümü öğrencileri, İşletme, Yeni Ürün Geliştirme, Kalite Yönetimi, İstatistiksel Kalite Kontrolü, Gıda Lojistiği, Proses Kontrol, Temel Bilgi Teknolojisi Kullanımı, Ekonomi, Tarımsal Yayımlar ve Haberleşme, Bahçe Bitkilerinin Muhafazası ve Pazara Hazırlanması, Tarımsal Kooperatifçilik, Uluslararası Pazarlama gibi derslerle girişimcilik eğilimlerini etkileyecek bir eğitim sürecinden geçmektedirler.

Mühendislik bölümünde okuyan öğrencilere, işletme bölümü ve dolayısıyla girişimcilik ile bağlantılı olan bu derslerin verilmesi öğrencilere girişimcilik eğilimleri yönünden olumlu katkılar sağlayabilmektedir.

Mühendislik bölümü öğrencileri almış oldukları girişimcilik eğitimiyle, problem çözmede ve iş hayatı için gerekli analitik düşünme becerilerini kullanmada oldukça etkin bireyler olmaktadır. Böylece girişimcilik becerileri ön plana çıkmaktadır (Leger-Jarniou vd. 2006: 526).

Üniversiteler, mühendislik bölümü öğrencilerini iş hayatına hazırlamak için sadece yeni ürünler icat etmeyi değil, aynı zamanda yeni fırsatları, piyasanın güçlerini, yeni teknolojileri, reklam yapmayı ve bunları savunmayı bilen bireyler olarak mezun etmeleri gerektiğinin bilincindedirler (Duval vd. 2011: 1).

1998 yılında TMMOB tarafından mühendislerin girişimcilik eğilimlerine yönelik yapılmış olduğu araştırma ile varılan sonuçlar Tablo 2.3 'de gösterilmektedir

Tablo 2.3. Mühendislerin Çalışma Hayatlarındaki Durumları

	Sanayileşmiş Metropol Kent		Yeni Gelişmekte Olan Sanayi Kentleri		Az Gelişmiş Kent		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İşsiz	137	4,9	47	8,1	39	12,1	223	6,1
Emekli	44	1,6	13	2,2	1	0,3	58	1,6
Özel Ücretli	1356	49,0	143	24,4	66	20,5	1565	42,6
Kamu Ücretli	850	30,8	221	37,7	190	59,0	1261	34,2
Bağımsız Çalışan	20	0,7	9	1,5	-	-	29	0,8
İşveren/Girişimci	361	13,0	153	26,1	8,1	8,1	540	14,7
Toplam	2768	100,0	586	100,0	100,0	100,0	3676	100,0

Kaynak: Güven, Mahmut. “İnşaat Sektörü’nde Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi”, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007: 23.

Tablo 2.3.’de görüldüğü gibi, Türkiye’de mühendislerin %42’si özel, %34,3’ü kamu olmak üzere yaklaşık %80’i ücretli çalışmaktadır. İşveren girişimci konumundaki mühendis kitlenin varlığı %14,7 oranındadır. Kendi işini yapan ancak ücretli emek kullanmayan bağımsız çalışanlar kitlesinin %0,8 gibi önemsiz bir oranda varlık gösterdiği görülmektedir. İşveren/girişimci niteliğindeki mühendis kitlesine bakıldığında özellikle yeni gelişmekte olan sanayi kentlerinde %26,1 oranıyla belirgin olduğu, bunu metropol kentlerin %13 oranıyla ve az gelişmiş kentlerin de %8 oranıyla kentlerin izlediği sonucuna varılmaktadır (Güven 2007: 23).

BÖLÜM III

İŞLETME VE MÜHENDİSLİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİNİN KARŞILAŞTIRILMASI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Çalışmamızın bu bölümünde, üniversitelerin İşletme ve Mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini karşılaştırmaya yönelik bir uygulama yer almaktadır. Bu bağlamda öğrencilerin girişimcilik eğilimini karşılaştırmak üzere bir anket çalışması yapılmıştır.

1. Araştırmanın Amacı

Araştırmada öncelikle işletme ve mühendislik bölümü öğrencilerinin içsel kontrol hissi, başarıma ihtiyacı, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans, kendine güven duyma ve yenilikçi olma eğilimleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkiler belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın diğer bölümünde işletme ve mühendislik bölümü öğrencilerinin öğrenim gördükleri sınıflara göre girişimcilik eğilimlerindeki farklılıklar ölçümlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada; üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimi üzerine etki eden faktörleri tespit ederek, farklılık gösterip göstermediğini belirlemek ve girişimcilik eğilimini belirleyen etmenlerden hangilerinde daha anlamlı bir farklılık yarattığı incelenmiştir. Ayrıca demografik değişkenlerin öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini ne ölçüde etkilediği ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Yapılan analizler sonucu edilen bulgulara göre, öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini geliştirmeye yönelik öneriler sunulması ve literatürde girişimcilik eğilimi konusunda yapılan çalışmalara sonuç ve yorumlarla katkıda bulunulması amaçlanmıştır.

2. Araştırmanın Önemi

Girişimcilik eğilimleri, yeni bir iş fikrine sahip olma ve akabinde yeni bir iş kurma faaliyeti ile sonuçlanacağı göz önüne alındığında, ülkelerin gelişmişlik göstergeleri üzerinde olumlu etkiler yaratmaktadır Dolayısıyla verilecek eğitimlerde girişimcilik eğitiminin vurgulanması, gelecekteki işsizlik sorunlarının önüne geçebilecek, bireylerin yaşam standartlarının ve ülkelerin gayri safi milli hasıllarının yükselmesi ile sonuçlanacaktır. Sözkonusu düşünceler hem toplumsal hem de bireysel açılardan önem teşkil etmektedir.

Girişimciliğin, genetik bir özellik olmasının yanı sıra eğitim ve öğretim sonucunda ortaya çıktığı birçok araştırmada görülmüştür. Bilgi toplumunun gerektirdiği özelliklere sahip, rekabet edebilen, risk almaktan korkmayan, yeniliklere açık, yaratıcı, vizyon sahibi, girişimci bireyleri yetiştirmek üniversitelerin görevleri arasındadır. Üniversitelerde verilen eğitim ile gençlerin girişimciliğe olan eğilimlerinin var olup olmadığı, girişimcilik özellikleri taşıyan gençlerin ise verilen eğitim ile kendisinde var olan girişimcilik özelliklerini geliştirme olanağı sağlanır.

Böylelikle girişimci özelliklerine sahip bireyler kendilerine doğru meslekler seçerek bir bakımdan da sermaye ve toplumsal kaynakları boşa harcamamış olacaklardır. Bu nedenle bu araştırma üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinde eğitim faktörünün ne kadar etkili olduğunu saptamaya yönelik bulgular içermektedir.

3. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini; Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme bölümü, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği ile Gıda Mühendisliği bölümleri ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nde okuyan 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise; Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme bölümü, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği ile Gıda Mühendisliği bölümleri

ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nin 3. ve 4. sınıfında okuyan 429 öğrenci oluşturmaktadır.

4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği ile Gıda Mühendisliği bölümleri ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nde 2011-2012 eğitim ve öğretim yılında öğrenim gören 3. ve 4. sınıf öğrencilerini kapsamaktadır.

Bu fakültelerdeki öğrencilerin seçilme sebebi, almış oldukları eğitim süreci içerisinde lisans, yüksek lisans ve doktora zorunlu ya da seçmeli ders olarak girişimcilik ile bağlantılı derslerin okutulmasıdır.

Sadece 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin seçilmesinin sebebi ise, diğer alt sınıf öğrencilerine göre girişimcilik derslerinin daha çok bu sınıflarda okutuluyor olmasıdır.

Araştırmadaki diğer kısıtlar ise; kullanılan anket soruları, öğrencilerin anket sorularına verdikleri cevaplar ve verilen cevapların öğrencilerin algısına dayalı olmasıdır.

5. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma da anket yöntemi kullanılmıştır. Kullanılan soru formu EK 1'de gösterilmiştir. Uygulanan anket temelde iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin çeşitli özellikleri ve girişimcilik eğitime yönelik bilgileri yer almaktadır. Araştırmanın ikinci bölümünde, Hian Chye Koh'un (1996) "Girişimcilik Karakterlerinin Testi" adlı anketinden uyarlanarak girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik farklı ifadelerden oluşan toplam altı farklı ölçek yer almaktadır.

Ölçeklerde 36 ifade yer alıp "1 kesinlikle katılmıyorum" dan "5 kesinlikle katılıyorum" uma olacak şekilde ve ölçeğe verilen puanların yüksek olması girişimcilik özelliğinin olumlu ya da daha yüksek olduğunu ifade edecek şekilde hazırlanmıştır. Dolayısıyla ölçeklerde yer alan ters kodlu sorular olumlu hale getirilerek analiz yapılmıştır.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İ.İ.B.F. İşletme bölümünde 2011-2012 eğitim ve öğretim yılında 3. ve 4. sınıfta 334 öğrenci öğrenim görmektedir. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği bölümünde 2011-2012 eğitim ve öğretim yılında 3. ve 4. sınıfta 133 öğrenci öğrenim görmekte ve Gıda Mühendisliği bölümünde 2011-2012 eğitim ve öğretim yılında 3. ve 4. sınıfta 125 öğrenci öğrenim görmektedir. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nde 2011-2012 eğitim ve öğretim yılında 3. ve 4. sınıfta 336 öğrenci öğrenim görmektedir.

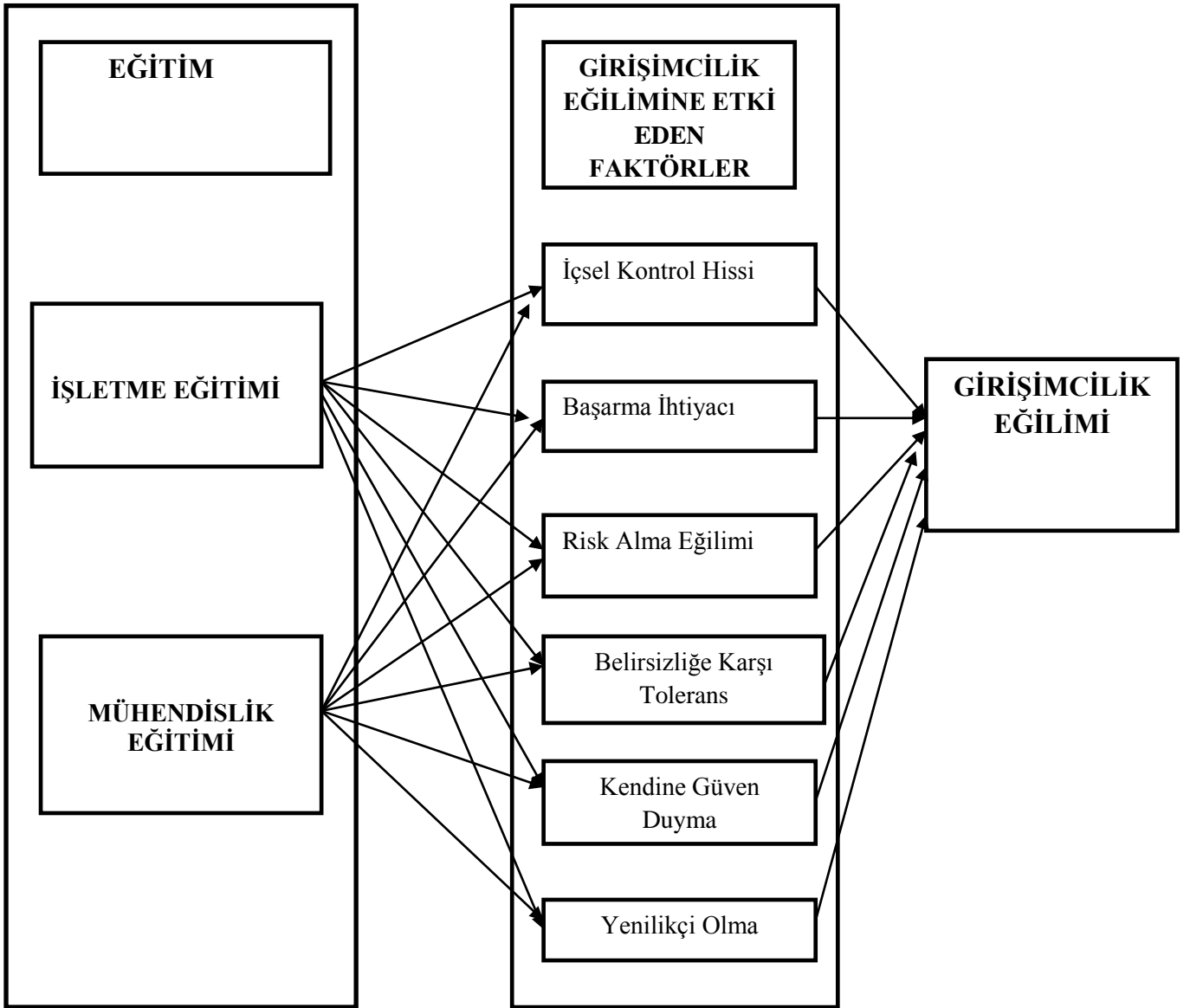
Evrenin tamamına ulaşmanın maddi yönden ve zaman yönünden sınırlılıkları olması sebebiyle örneklem, 2011-2012 eğitim ve öğretim yılı bahar döneminde kolayda örnekleme yöntemiyle gün içinde ders kapsamında öğrencilere uygulanmıştır. Yapılan 443 anketin, araştırmanın güvenilirliği açısından 429 adedi değerlendirilmeye alınmıştır. Anket sonucu elde edilen bulguların yorum ve değerlendirilmesi neticesinde, öğrencilerin girişimcilik eğilimleri üzerinde etkili olan ilgili faktörlerin bu fakülteler arasında gösterdiği farklılıkların girişimcilik eğilimini belirleyen etmenlerden hangilerinde daha anlamlı bir farklılık yarattığı incelenmiştir. Ayrıca demografik değişkenlerin öğrencilerin girişimcilik eğilimini ne ölçüde etkilediğini de belirlenmeye çalışılmıştır.

Verilerin analizinde Güvenirlilik Analizi, Doğrulayıcı Faktör Analizi, Bağımsız Çift Örneklem t-Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi'nden yararlanılmıştır.

6.Araştırmanın Kavramsal Modeli ve Hipotezleri

Araştırmanın kavramsal modeli Hian Cyhe Koh (1996) tarafından geliştirilen "Girişimcilik Karakterinin Testi" adlı çalışmasından uyarlanmıştır. Söz konusu çalışmaya dayanılarak geliştirilen kavramsal model Şekil 3.1.'de gösterilmektedir.

Şekil 3.1. Araştırmanın Kavramsal Modeli

İşletme bölümü ve mühendislik bölümü öğrencilerinin içsel kontrol hissi, başarıma ihtiyacı, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans, kendine güven duyma ve yenilikçi olma eğilimleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik geliştirilen hipotezler aşağıda belirtilmektedir:

H₁: İşletme bölümü öğrencilerinin içsel kontrol hissi eğilimi artarken girişimcilik eğilimleri artmaktadır.

H₂: İşletme bölümü öğrencilerinin başarıma ihtiyacı eğilimi artarken girişimcilik eğilimleri artmaktadır.

H₃: İşletme bölümü öğrencilerinin risk alma eğilimi artarken girişimcilik eğilimleri artmaktadır.

H₄: İşletme bölümü öğrencilerinin belirsizliğe karşı tolerans eğilimi artarken girişimcilik eğilimleri artmaktadır.

H₅: İşletme bölümü öğrencilerinin kendine güven duyma eğilimi artarken girişimcilik eğilimleri artmaktadır.

H₆: İşletme bölümü öğrencilerinin yenilikçi olma eğilimi artarken girişimcilik eğilimleri artmaktadır.

H₇: Mühendislik bölümü öğrencilerinin içsel kontrol hissi eğilimi artarken girişimcilik eğilimleri artmaktadır.

H₈: Mühendislik bölümü öğrencilerinin başarıma ihtiyacı eğilimi artarken girişimcilik eğilimleri artmaktadır.

H₉: Mühendislik bölümü öğrencilerinin risk alma eğilimi artarken girişimcilik eğilimleri artmaktadır.

H₁₀: Mühendislik bölümü öğrencilerinin belirsizliğe karşı tolerans eğilimi artarken girişimcilik eğilimleri artmaktadır.

H₁₁: Mühendislik bölümü öğrencilerinin kendine güven duyma eğilimi artarken girişimcilik eğilimleri artmaktadır.

H₁₂: Mühendislik bölümü öğrencilerinin yenilikçi olma eğilimi artarken girişimcilik eğilimleri artmaktadır.

İşletme bölümü 3. sınıf ve İşletme bölümü 4. sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerine ilişkin farklılıkların karşılaştırılmasını gösteren hipotezler;

H₁₃: İşletme bölümü 4. sınıf öğrencilerinin içsel kontrol hissi eğilimi işletme bölümü 3. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir.

H₁₄: İşletme bölümü 4. sınıf öğrencilerinin başarıya ihtiyacı eğilimi işletme bölümü 3. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir.

H₁₅: İşletme bölümü 4. sınıf öğrencilerinin risk alma eğilimi işletme bölümü 3. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir.

H₁₆: İşletme bölümü 4. sınıf öğrencilerinin belirsizliğe karşı tolerans eğilimi işletme bölümü 3. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir.

H₁₇: İşletme bölümü 4. sınıf öğrencilerinin kendine güven duyma eğilimi işletme bölümü 3. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir.

H₁₈: İşletme bölümü 4. sınıf öğrencilerinin yenilikçi olma eğilimi işletme bölümü 3. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir.

İşletme bölümü 3. sınıf ve Mühendislik bölümü 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerine ilişkin farklılıkların karşılaştırılmasını gösteren hipotezler;

H₁₉: İşletme bölümü 3. sınıf öğrencilerinin içsel kontrol hissi eğilimi mühendislik bölümü 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir.

H₂₀: İşletme bölümü 3. sınıf öğrencilerinin başarıya ihtiyacı eğilimi mühendislik bölümü 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir.

H₂₁: İşletme bölümü 3. sınıf öğrencilerinin risk alma eğilimi mühendislik bölümü 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir.

H₂₂: İşletme bölümü 3. sınıf öğrencilerinin belirsizliğe karşı tolerans eğilimi mühendislik bölümü 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir.

H₂₃: İşletme bölümü 3. sınıf öğrencilerinin kendine güven duyma eğilimi mühendislik bölümü 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir.

H₂₄: İşletme bölümü 3. sınıf öğrencilerinin yenilikçi olma eğilimi mühendislik bölümü 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir.

İşletme bölümü 4. sınıf ve Mühendislik bölümü 3.ve 4. sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerine ilişkin farklılıkların karşılaştırılmasını gösteren hipotezler;

H₂₅: İşletme bölümü 4. sınıf öğrencilerinin içsel kontrol hissi eğilimi mühendislik bölümü 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir.

H₂₆: İşletme bölümü 4. sınıf öğrencilerinin başarıya ihtiyacı eğilimi mühendislik bölümü 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir.

H₂₇: İşletme bölümü 4. sınıf öğrencilerinin risk alma eğilimi mühendislik bölümü 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir.

H₂₈: İşletme bölümü 4. sınıf öğrencilerinin belirsizliğe karşı tolerans eğilimi mühendislik bölümü 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir.

H₂₉: İşletme bölümü 4. sınıf öğrencilerinin kendine güven duyma eğilimi mühendislik bölümü 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir.

H₃₀: İşletme bölümü 4. sınıf öğrencilerinin yenilikçi olma eğilimi mühendislik bölümü 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir.

Mühendislik bölümü 3. sınıf ve Mühendislik bölümü 4. sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerine ilişkin farklılıkların karşılaştırılmasını gösteren hipotezler;

H₃₁: Mühendislik bölümü 4. sınıf öğrencilerinin içsel kontrol hissi eğilimi mühendislik bölümü 3. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir.

H₃₂: Mühendislik bölümü 4. sınıf öğrencilerinin başarıya ihtiyacı eğilimi mühendislik bölümü 3. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir.

H₃₃: Mühendislik bölümü 4. sınıf öğrencilerinin risk alma eğilimi mühendislik bölümü 3. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir.

H₃₄: Mühendislik bölümü 4. sınıf öğrencilerinin belirsizliğe karşı tolerans eğilimi mühendislik bölümü 3. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir.

H₃₅: Mühendislik bölümü 4. sınıf öğrencilerinin kendine güven duyma eğilimi mühendislik bölümü 3. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir.

H₃₆: Mühendislik bölümü 4. sınıf öğrencilerinin yenilikçi olma eğilimi mühendislik bölümü 3. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir.

İşletme bölümü ve mühendislik bölümü öğrencilerinin öğrenim görülen bölümlere göre, içsel kontrol hissi, başarıma ihtiyacı, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans, kendine güven duyma ve yenilikçi olma eğilimleri arasındaki farklılıklara ilişkin geliştirilen hipotezler aşağıda belirtilmektedir. Buna göre;

H₃₇: İşletme bölümü öğrencilerinin içsel kontrol hissi eğilimleri, mühendislik bölümü öğrencilerinden daha yüksektir.

H₃₈: İşletme bölümü öğrencilerinin başarıma ihtiyacı eğilimleri, mühendislik bölümü öğrencilerinden daha yüksektir.

H₃₉: İşletme bölümü öğrencilerinin risk alma eğilimleri, mühendislik bölümü öğrencilerinden daha yüksektir.

H₄₀: İşletme bölümü öğrencilerinin belirsizliğe karşı tolerans eğilimleri, mühendislik bölümü öğrencilerinden daha yüksektir.

H₄₁: İşletme bölümü öğrencilerinin kendine güven duyma eğilimleri, mühendislik bölümü öğrencilerinden daha yüksektir.

H₄₂: İşletme bölümü öğrencilerinin yenilikçi olma eğilimleri, mühendislik bölümü öğrencilerinden daha yüksektir.

7. Analiz ve Bulgular

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nin işletme bölümü ve mühendislik fakültesinde öğrenim gören 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin eğitimlerinde ya da yaşamlarında aldıkları bilgiler doğrultusunda, girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik yapılan söz konusu bu araştırma 429 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırmada İşletme bölümünden 148, Ziraat Fakültesi'nden 143, Bilgisayar Mühendisliği'nden 72, Gıda Mühendisliği'nden 66 öğrenciye ulaşılmıştır. Tablo 3.1'de öğrencilerin çeşitli özelliklerine ilişkin frekans dağılımları gösterilmektedir.

Tablo 3.1. Öğrencilerin Çeşitli Özellikleri ve Dağılımları

	N	%		N	%
Sınıf			Cinsiyet		
3. Sınıf	210	49,0	Erkek	208	48,5
4. Sınıf	219	51,0	Bayan	221	51,5
Annenin eğitimi			Babanın eğitimi		
İlkokul	209	48,7	İlkokul	123	28,7
Ortaokul	70	16,3	Ortaokul	83	19,3
Lise	103	24,0	Lise	130	30,3
Üniversite	31	7,2	Üniversite	88	20,5
Eğitim yok	16	3,7	Eğitim yok	5	1,2
Bölüm			Kendi işinizi kurma olasılığınız?		
İşletme	148	34,5	Çok yüksek	60	14,0
Ziraat	143	33,3	Yüksek	169	39,4
Bilgisayar Müh.	72	16,8	Düşük	157	36,6
Gıda Müh.	66	15,4	Çok düşük	43	10,0
Yaşantınızda girişimcilik eğitimi aldınız mı?			Ailenizde girişimci var mı?		
Evet	226	52,7	Evet	166	38,7
Hayır	203	47,3	Hayır	263	61,3
Girişimci olabilmeniz için resmi bir eğitime ihtiyacınız var mı?			Öğretim üyelerinden herhangi biri sizi girişimcilik konusunda cesaretlendirdi mi?		
Var	214	49,9	Evet	252	58,7
Yok	215	50,1	Hayır	177	41,3
Girişimcilik eğitimi kavramını...			Okulu bitirdikten sonraki mesleki idealiniz?		
Daha önce duymadım	20	4,7	Özel sektör	148	34,5
Duydum ama ayrıntılı bilgim yok	242	56,4	Kamu	158	36,8
Derslerimde incelendi	167	38,9	Kendi işim	123	28,7

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nin farklı bölümlerinde okuyan 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin eğitimlerinde ya da yaşamlarında aldıkları bilgilerin girişimcilik eğilimleri üzerinde bir etkisinin olup olmadığının araştırıldığı söz konusu araştırmada, öncelikle ölçeklerin güvenilirlikleri incelenmiş ve tüm ölçekler güvenilir bulunmuştur. Ölçeklerde güvenilirliği bozan soru bütün korelasyonu negatif ya da ölçekten çıkarıldığında

güvenilirliği anlamlı bir şekilde yükselten herhangi bir soruya rastlanmamıştır. Ayrıca, ölçekte yer alan soruların gerekliliğini, öğrenciler tarafından benzer sonuçlar doğuracak şekilde algılanıp algılanmadığını da ölçen Hotelling's T-Squared'de hesaplanmış ve tüm ölçeklerde Hotelling's T-Squared anlamlı bulunmuştur. Ölçekler bir bütün olarak ele alınmış ve güvenilir bulunmuştur. Güvenilirliğin bir ölçüsü olarak Cronbach Alfa istatistiği 0,70 ve genel ortalaması 4,038 olarak hesaplanmıştır. Her bir girişimcilik boyutuna ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir:

İçsel kontrol hissi ölçeğinde; güvenilirliğin bir ölçüsü olarak Cronbach Alfa istatistiği kullanılmış ve 0,655 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin genel ortalaması (grand mean) ise 3,924 olarak bulunmuştur. Söz konusu bu ortalamanın genel olarak öğrencilerin içsel kontrol hislerinin katılma yönlü olduğunu gösterdiği söylenebilir. İçsel kontrol hissi ölçeğinde en yüksek puan 4,58 ortalama ile V4 'Kararlarımın ve hareketlerimin, olumlu ve olumsuz bütün sonuçlarını kabul etmeye gönüllüyüm' ifadesinde elde edilirken en küçük puan ise V3 'Çıkan sonuçların iyi olması eğer benim yaptığım işlerden dolayı değilse, sonuçlardan hoşlanmam' ifadesinde elde edilmiştir.

Başarma ihtiyacına yönelik ölçeğin güvenilirliği için Cronbach Alfa istatistiği 0,632 olarak hesaplanmış ve ölçeğin genel ortalaması ise 4,058 olacak şekilde bulunmuştur. Söz konusu bu ortalamanın genel olarak öğrencilerin başarıma ihtiyaçlarının katılma yönlü olduğunu gösterdiği söylenebilir. Başarma ihtiyacı ölçeğinde, en yüksek puan 4,61 ortalama ile V12 'Bir şeyi yaptığım zaman, onu sadece yapılması gerektiği için değil, mükemmel bir şekilde yapılması için gerekeni yaparım' ifadesinde elde edilirken en küçük puan ise 3,49 ile V11 'Eğer ücreti iyi ise, rutin ve zor olmayan bir işte çalışmakta bir sakınca görmem' ifadesinde elde edilmiştir.

Risk alma eğilimi ölçeğinde, güvenilirliğin bir ölçüsü olarak Cronbach Alfa istatistiği kullanılmış ve 0,820 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin genel ortalaması 3,566 olarak bulunmuştur. Söz konusu bu ortalamanın genel olarak öğrencilerin risk alma eğilimlerinin kararsız ya da katılma yönlü olduğunu gösterdiği söylenebilir. Risk alma eğilimi ölçeğinde, en yüksek puan 4,02 ortalama ile V17 'Kar hisselerini hesapladığım girişimlere paramı yatırmaktan korkmam' ifadesinde elde edilirken en küçük puan ise 3,11 ile V16 'Benim için kabul edilebilir bir gelir ihtimali olduğu sürece belirsizlik koşulları altında çalışmak sorun değildir' ifadesinde elde edilmiştir.

Belirsizliğe karşı tolerans ölçeğinde, Cronbach Alfa istatistiği 0,815 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin genel ortalaması 3,786 olarak bulunmuştur. Söz konusu bu ortalamanın genel olarak öğrencilerin belirsizliğe karşı tolerans eğilimlerinin kararsız ya da katılma yönlü olduğunu gösterdiği söylenebilir. Belirsizliğe karşı tolerans ölçeğinde, en yüksek puan 4,40 ortalama ile V20 'İş güvenliği benim için son derece önemlidir' ifadesinde elde edilirken en küçük puan ise 3,37 ile V25 'Belirsiz durumlar karşısında olabildiğince toleranslıyım' ifadesinde elde edilmiştir.

Kendine güven duyma ölçeğinde, Cronbach Alfa istatistiği 0,70 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin genel ortalaması 4,038 olarak bulunmuştur. Söz konusu bu ortalamanın genel olarak öğrencilerin kendine güven duyma eğilimlerinin katılma yönlü olduğunu gösterdiği söylenebilir. Kendine güven duyma ölçeğinde, en yüksek puan 4,31 ortalama ile V28 'Başarmak için olan yeteneğime güvenim sonsuzdur' ifadesinde elde edilirken en küçük puan ise 3,87 ile V30 'Yeni ve denenmemiş koşullarla başa çıkma yeteneğimden şüphe ediyorum' ifadesinde elde edilmiştir.

Yenilikçi olma ölçeğinde, Cronbach Alfa istatistiği 0,726 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin genel ortalaması 4,075 olarak bulunmuştur. Söz konusu bu ortalamanın genel olarak öğrencilerin yenilikçi olma eğilimlerinin katılma yönlü olduğunu gösterdiği söylenebilir. Yenilikçi olma ölçeğinde, en yüksek puan 4,39 ortalama ile V35 'İşleri yapmanın her zaman yeni ve daha iyi yolları olduğuna inanırım' ifadesinde elde edilirken en küçük puan ise 3,68 ile V6 'İşlerin yapılış şeklini değiştirmekten kaçınırım' ifadesinde elde edilmiştir. Sonuçlar Tablo 3.2.'de verilmiştir.

Tablo 3.2. Girişimcilik Ölçeğine Yönelik Betimleyici İstatistikler ve Güvenilirlik Analizi

Değ. No	İçsel Kontrol Hissi. Cronbach Alfa= ,655. Grand Mean=3,924 Hotelling's T-Squared=646,242; F=106,449; p=,0001	Ortalama	Std. Sapma	Soru Bütün korelasyon	Silindiğinde Cronbach's Alpha
V1	İnsanların talihsizlikleri yaptıkları hatalardan dolayı olduğuna inanıyorum.	3,62	1,193	,392	,610
V2	İnsanların hayatlarındaki mutsuzluklarının çoğu kötü şans yüzünden ortaya çıkmaktadır.	3,95	1,133	,299	,638
V3	Çıkan sonuçların iyi olması eğer benim yaptığım işlerden dolayı değilse, sonuçlardan hoşlanmam.	3,17	1,264	,238	,662
V4	Kararlarımın ve hareketlerimin, olumlu ve olumsuz bütün sonuçlarını kabul etmeye gönüllüyüm.	4,58	,705	,450	,611
V5	Hayatımdaki olayların sonuçlarını etkileyen şans ya da kader değil, benimdir.	4,00	1,160	,445	,593
V6	Olayların olmasını bekleyemem dayanamam, olayların olmasını sağlamayı seçerim.	4,23	,985	,361	,620
V7	Başarının kişisel çabalardan daha çok, bir şans ve kaderin ürünü olduğuna inanırım.	3,91	1,174	,443	,593

	Başarma İhtiyacı. Cronbach Alfa= , 632. Grand Mean=4,058 Hotelling's T-Squared=456,737; F=90,494; p=,0001				
V8	Zorlu işlere meydan okumak hoşuma gider, zevk alırım çünkü bu durum daha çok çalışmamı sağlar.	4,44	,853	,249	,627
V9	Eğer başarı ve tatmin duygusu hissedemiyorsam iyi gelir getiren bir işi sevmem.	4,33	,869	,355	,593
V10	Rahat bir hayat sürmek için sadece mümkün olduğu kadar kazanmak isterim.	3,56	1,164	,426	,563
V11	Eğer ücret iyi ise, rutin ve zor olmayan bir işte çalışmakta bir sakınca görmem.	3,49	1,135	,493	,531
V12	Bir şeyi yaptığım zaman, onu sadece yapılması gerektiği için değil, mükemmel bir şekilde yapılması için gerekeni yaparım.	4,61	,664	,286	,617
V13	İnsanları işe alırken, yeterliliklerinden daha çok, arkadaşlık veya diğer faktörlerden (sadık olmalarından) dolayı alırım.	3,92	1,131	,380	,583
	Risk Alma Eğilimi. Cronbach Alfa= ,82. Grand Mean=3,566 Hotelling's T-Squared=324,674; F=64,328; p=,0001				
V14	Sürekli ve garanti olduğu sürece gelirin az olması benim için sorun olmaz.	3,87	1,219	,538	,802
V15	Yüksek gelir elde edebilmek için yüksek risk almaya gönüllüyüm.	3,79	1,096	,595	,790
V16	Benim için kabul edilebilir bir gelir ihtimali olduğu sürece belirsizlik koşulları altında çalışmak sorun olmaz.	3,11	1,245	,591	,790
V17	Kar hisselerini hesapladığım girişimlere paramı yatırmaktan korkmam.	4,02	,939	,594	,793
V18	Başarı ihtimali %60 ve üzerindeyse riske girmeye razı olurum.	3,14	1,147	,597	,789
V19	Hakkında bir şey bilmediğim işe girmekten korkarım.	3,47	1,227	,615	,785
	Belirsizliğe Karşı Tolerans. Cronbach Alfa=,815. Grand Mean=3,786; Hotelling's T-Squared=530,251; F=87,343; p=,0001				
V20	İş güvenliği benim için son derece önemlidir.	4,40	,799	,557	,795
V21	İyi bir iş, "ne yapılacak?", "nasıl yapılacak?" gibi sorulara açık talimatlarla yol gösteren iştir.	4,08	,879	,607	,786
V22	Belirli bir düzene oturmamış işlerde çalışmaktan hoşlanırım.	3,84	1,331	,604	,782
V23	Çok dikkatli bir şekilde izlediğim bir çalışma programım vardır.	3,50	1,275	,569	,788
V24	Pek çok insanın aynı sorumluluğu üstlenmesinden rahatsız olurum.	3,45	1,217	,499	,801
V25	Belirsiz durumlar karşısında olabildiğince toleranslıyım.	3,37	1,225	,567	,788
V26	Belirsiz durumlarda karar vermektense "lider olmaktan" hoşlanırım.	3,86	1,045	,543	,792
	Kendine Güven Duyma. Cronbach Alfa=,70. Grand Mean=4,038; Hotelling's T-Squared=85,140; F=21,136; p=,0001				
V27	Denetim altında olmadığım ve yalnız olduğum zaman daha çok iş başarıyorum.	4,07	1,047	,300	,715
V28	Başarmak için olan yeteneğime güvenim sonsuzdur.	4,31	,879	,495	,640
V29	Ortadan kaldıramayacak korkularım ve zayıflıklarım vardır.	3,90	1,140	,518	,623
V30	Yeni ve denenmemiş koşullarla başa çıkma yeteneğimden şüphe ediyorum.	3,87	1,002	,484	,640
V31	Çoğunluğun görüşlerine karşı kendimi savunmakta zorlanırım.	4,04	1,075	,505	,630
	Yenilikçi Olma. Cronbach Alfa=,726 . Grand Mean=4,075 Hotelling's T-Squared=198,906; F=49,378; p=,0001				
V32	İşlerin yapılış şeklini değiştirmekten kaçınırım.	3,68	1,190	,392	,729
V33	Diğerleri çevresinde olan şeyleri sıra dışı bir şey olarak görmezken, ben bu durumlardan iş fırsatları yaratabilirim.	3,97	,979	,473	,684
V34	Marifet ve becerilerimle zorlukların üstesinden gelebilirim.	4,32	,841	,562	,656

V35	İşleri yapmanın her zaman yeni ve daha iyi yolları olduğuna inanırım.	4,39	,838	,563	,656
V36	Yeni, değişik ve hatta çılgınca fikirler üretmekte bile çok zorlanırım.	4,02	1,025	,497	,674
Cronbach Alfa=,889 . Grand Mean= 3,896 Hotelling's T-Squared=1683,054; F=44,267; p=,0001					

Araştırmada Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nin işletme bölümünde ve mühendislik fakültesinde öğrenim gören 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin eğitimlerinde ya da yaşamlarında aldıkları bilgiler çerçevesinde, girişimcilik eğilimlerini belirlenmeye çalışılmaktadır.

Girişimcilik eğilimleri altı boyutla açıklanmakta olup her bir boyut da birer gizil değişkendir. Bu gizil değişkenleri açıklayan toplam 36 gözlenen değişken vardır. Her bir boyutta gözlenen değişkenlerin açıklamaya çalıştığı boyuttaki ilişkilerine ya da açıklayıcı özelliklerine bakılmıştır. Ayrıca gizil değişkenlerin (Boyutların) girişimcilik gizil değişkenini açıklayabilme özellikleri ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi ile araştırılmıştır. Araştırmada işletme bölümünde okuyan öğrenciler ve mühendislik fakültesinde okuyan öğrenciler ayrı veri seti ile doğrulayıcı faktör analizi ile araştırılmıştır. Modelde yer alan kısaltmalar;

IKH: İçsel kontrol hissi

BI: Başarma ihtiyacı

RAE: Risk alma eğilimi

BKT: Belirsizliğe karşı tolerans

KGD: Kendine güven duyma

YO: Yenilikçi olma

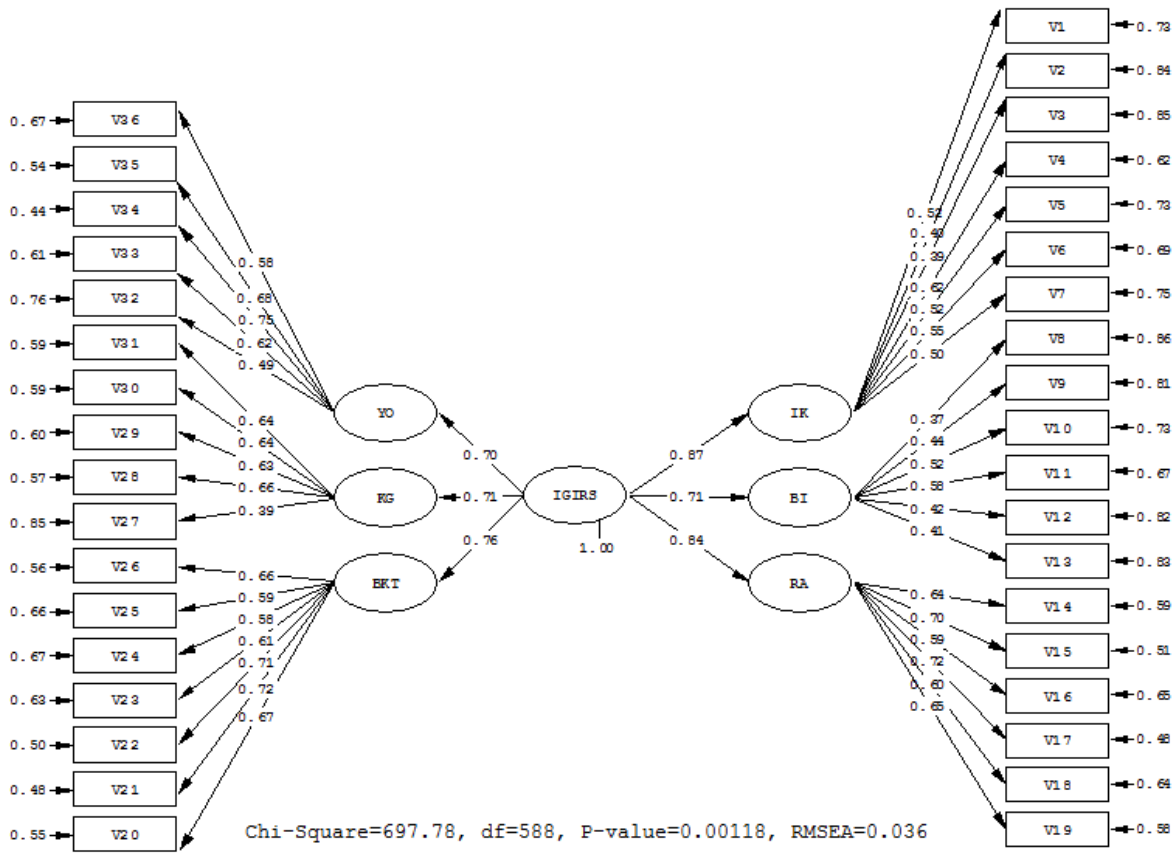
GET: Girişimcilik eğilimleri toplamı

MGIRS: Mühendislik bölümlerinde okuyan öğrencilerin girişimcilik eğilimi ve

IGIRS: İşletme bölümünde okuyan öğrencilerin girişimcilik eğilimi olarak kotlanmıştır.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi işletme bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerine yönelik doğrulayıcı faktör analizi uygulanmış ve elde edilen modelin kabul edilebilir uyum iyiliklerine sahip olduğu bulunmuştur. Bu uyum iyiliklerinden bazıları $\chi^2/df= 1,18$ P-value=0,00118, RMSEA=0,036, NFI=0,90, NNFI=1,0, CFI=1,0, AGFI=0,76, PGFI=0,70 şeklinde hesaplanmıştır. İşletme bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimine yönelik model Şekil 3.2'de verilmiştir.

Şekil 3.2. İşletme Öğrencilerinin Girişimcilik Boyutlarına Yönelik Model

İşletme bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimine katkı veren girişimcilik boyutları (Gizil değişkenler) tek tek incelenmiştir. Böylelikle işletme bölümü öğrencilerinin yapısal modelle genel girişimcilik eğiliminde, girişimcilik eğilimlerinin (boyutların) katkısı ortaya konulmuştur. Buna göre işletme bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimine en yüksek katkıyı veren girişimcilik boyutunun IKH girişimcilik eğiliminin olduğu belirlenmiştir. IKH girişimcilik eğilimi ile işletme bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimi arasında 0,87 birimlik bir ilişki elde edilmiştir. IKH girişimcilik eğilimi 0,76 birimlik bir değişimi açıklamaktadır. İşletme bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğiliminde bir birimlik artış gerçekleştiğinde girişimcilik eğiliminde 0,87 birimlik bir artışa neden olmakta olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla H_1 doğrulanmıştır.

En az katkıyı veren girişimcilik eğilimi ise 0,70 birimlik bir ilişki ile YO girişimcilik eğiliminde elde edilmiştir. İşletme bölümü öğrencilerinin YO eğilimi 0,50 birimlik bir değişimi açıklamaktadır. YO girişimcilik eğiliminde gerçekleşen bir birimlik artış, işletme bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğiliminde 0,70 birimlik bir artışa neden olmakta olduğu bulunmuştur.

İşletme bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimi ile girişimcilik eğilimi arasında 0,62 birimlik bir ilişki ile V4 gözlenen değişkeni en yüksek katkıya sahip olduğu belirlenmiştir. V4 gözlenen değişkeninin açıkladığı değişim ise 0,38 birim olarak elde edilmiştir. V4 gözlenen değişkeninde gerçekleşen bir birimlik artış öğrencilerin girişimcilik eğiliminde 0,62 birimlik artışa neden olduğu belirlenmiştir. IKH girişimcilik eğiliminde en az katkıyı veren değişken 0,39 birimlik bir ilişki ile V3 gözlenen değişkeninde elde edilmiştir. V3 gözlenen değişkeni 0,15 birimlik bir değişim açıklamakta olup, V3' de elde edilen bir birimlik artış öğrencilerin girişimcilik eğiliminde 0,39 birimlik bir artışa neden olduğu bulunmuştur.

İşletme bölümü öğrencilerinin BI eğilimi girişimcilik eğilimlerinde 0.71 birimlik bir artışa neden olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla H_2 doğrulanmıştır. BI girişimcilik boyutunda en yüksek katkıyı veren gözlenen değişken 0,58 birimlik bir ilişki ile V11 değişkeninde elde edilmiştir. V11 değişkeni 0,33 birimlik bir değişim açıklamaktadır. V11 değişkeninde gerçekleşen bir birimlik artış işletme bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğiliminde 0,58 birimlik bir artışa neden olmaktadır. BI girişimcilik eğilimine en az katkıyı veren gözlenen değişken ise 0,37 birimlik bir ilişki ile V8 değişkeninde elde edilmiştir. V8 değişkeni 0,14 birimlik bir değişim açıklamaktadır. V8 değişkeninde gerçekleşen bir birimlik artış öğrencilerin BI girişimcilik eğiliminde 0,37 birimlik bir artışa neden olduğu belirlenmiştir.

İşletme bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimlerinde 0.84 birimlik bir artışa neden olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla H_3 doğrulanmıştır. RAE girişimcilik boyutunda en yüksek katkıya sahip olan gözlenen değişken 0,72 birimlik bir ilişki ile V17 değişkeninde elde edilmiştir. V17 değişkeni 0,52 birimlik bir değişimi açıklamaktadır. V17 değişkeninde gerçekleşen bir birimlik artış işletme bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğiliminde 0,72 birimlik bir artışa neden olmaktadır. RAE girişimcilik eğilimine en az katkıyı veren gözlenen değişken ise 0,59 birimlik bir ilişki ile V16 değişkeninde elde edilmiştir. V16 değişkeni 0,35 birimlik bir değişim açıklamaktadır. V16 değişkeninde gerçekleşen bir birimlik artış öğrencilerin RAE girişimcilik eğiliminde 0,59 birimlik bir artışa neden olduğu belirlenmiştir.

İşletme bölümü öğrencilerinin BKT eğilimi girişimcilik eğilimlerinde 0.76 birimlik bir artışa neden olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla H_4 doğrulanmıştır. BKT girişimcilik boyutunda en yüksek katkıya sahip olan gözlenen değişken 0,72 birimlik bir ilişki ile V21

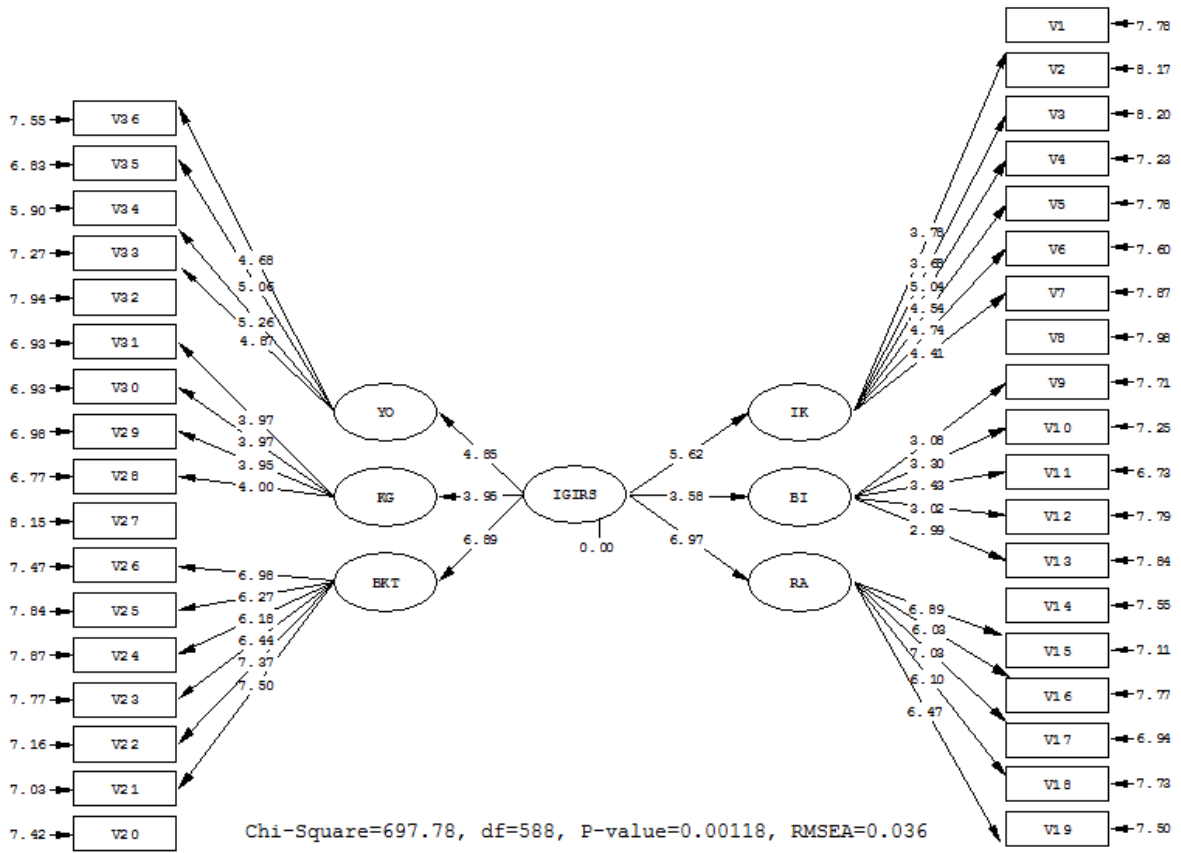
değişkeninde elde edilmiştir. V21 değişkeni 0,52 birimlik bir varyansı açıklamaktadır. V21 değişkeninde gerçekleşen bir birimlik artış işletme bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğiliminde 0,72 birimlik bir artışa neden olmaktadır. BKT girişimcilik eğilimine en az katkıyı veren gözlenen değişken ise 0,58 birimlik bir ilişki ile V24 değişkeninde elde edilmiştir. V24 değişkeni 0,33 birimlik bir değişim açıklamaktadır. V24 değişkeninde gerçekleşen bir birimlik artış öğrencilerin BKT girişimcilik eğiliminde 0,58 birimlik bir artışa neden olduğu belirlenmiştir.

İşletme bölümü öğrencilerinin KGD eğilimi girişimcilik eğilimlerinde 0.71 birimlik bir artışa neden olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla H_5 doğrulanmıştır. KGD girişimcilik boyutunda en yüksek katkıya sahip olan gözlenen değişken 0,66 birimlik bir ilişki ile V28 değişkeninde elde edilmiştir. V28 değişkeni 0,43 birimlik bir varyansı açıklamaktadır. V28 değişkeninde gerçekleşen bir birimlik artış işletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğiliminde 0,66 birimlik bir artışa neden olmaktadır. KGD girişimcilik eğilimine en az katkıyı veren gözlenen değişken ise 0,39 birimlik bir ilişki ile V27 değişkeninde elde edilmiştir. V27 değişkeni 0,15 birimlik bir değişim açıklamaktadır. V27 değişkeninde gerçekleşen bir birimlik artış öğrencilerin KGD girişimcilik eğiliminde 0,39 birimlik bir artışa neden olduğu belirlenmiştir.

İşletme bölümü öğrencilerinin YO eğilimi girişimcilik eğilimlerinde 0.70 birimlik bir artışa neden olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla H_6 doğrulanmıştır. YO girişimcilik boyutunda en yüksek katkıya sahip olan gözlenen değişken 0,75 birimlik bir ilişki ile V34 değişkeninde elde edilmiştir. V34 değişkeni 0,56 birimlik bir varyansı açıklamaktadır. V34 değişkeninde gerçekleşen bir birimlik artış işletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğiliminde 0,75 birimlik bir artışa neden olmaktadır. YO girişimcilik eğilimine en az katkıyı veren gözlenen değişken ise 0,49 birimlik bir ilişki ile V32 değişkeninde elde edilmiştir. V32 değişkeni 0,24 birimlik bir değişim açıklamaktadır. V32 değişkeninde gerçekleşen bir birimlik artış öğrencilerin YO girişimcilik eğiliminde 0,49 birimlik bir artışa neden olduğu belirlenmiştir.

İşletme bölümü öğrencilerinin girişimcilik boyutlarına yönelik elde edilen ilişkiler t istatistiği ile sınanmakta olup anlamsız bir ilişki bulunmamıştır. Tüm ilişkiler en az 0,01 anlam düzeyinde manidar bulunmuştur. t istatistiklerine yönelik sonuçlar Şekil 3.3.'de verilmiştir.

Şekil 3. 3. İşletme Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Boyutlarına Yönelik t Değerleri

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nin farklı bölümlerinde okuyan 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin eğitimlerinde ya da yaşamlarında aldıkları bilgiler çerçevesinde, girişimcilik eğilimlerinin çeşitli özellikleri arasında fark olup olmadığı belirlenmiştir. Öncelikle öğrencilerin ölçeklere verdikleri yanıtlar toplanmış ve ortalama puanları belirlenmiştir. Böylelikle her bir öğrencinin ölçeğe yönelik bir puanı oluşmuştur. Ortalama puanın yüksek olması (5'e yakın) o boyuttaki girişimcilik özelliğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Mühendislik fakültesinde okuyan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri verilerine DFA uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucu elde edilen uyum iyiliklerinden bazıları, $\chi^2/df= 2,60$, P-value=0,0000, RMSEA=0,076, NFI=0,90, NNFI=0,93, CFI=0.94, AGFI=0.85, PGFI=0.70 şeklinde hesaplanmıştır. Bu iyilik ölçümlerine göre model en az kabul edilebilir düzeydedir.

İkinci düzey doğrulayıcı faktör analizi ile elde edilen ilişkilere yönelik bilgiler Şekil 3.4.'de verilmiştir. Şekil 3.4.'e göre birinci düzey değişkenle ikinci düzey değişkenlere (boyutlar) yönelik ilişkilere bakıldığında; mühendislik bölümleri öğrencilerinin girişimcilik

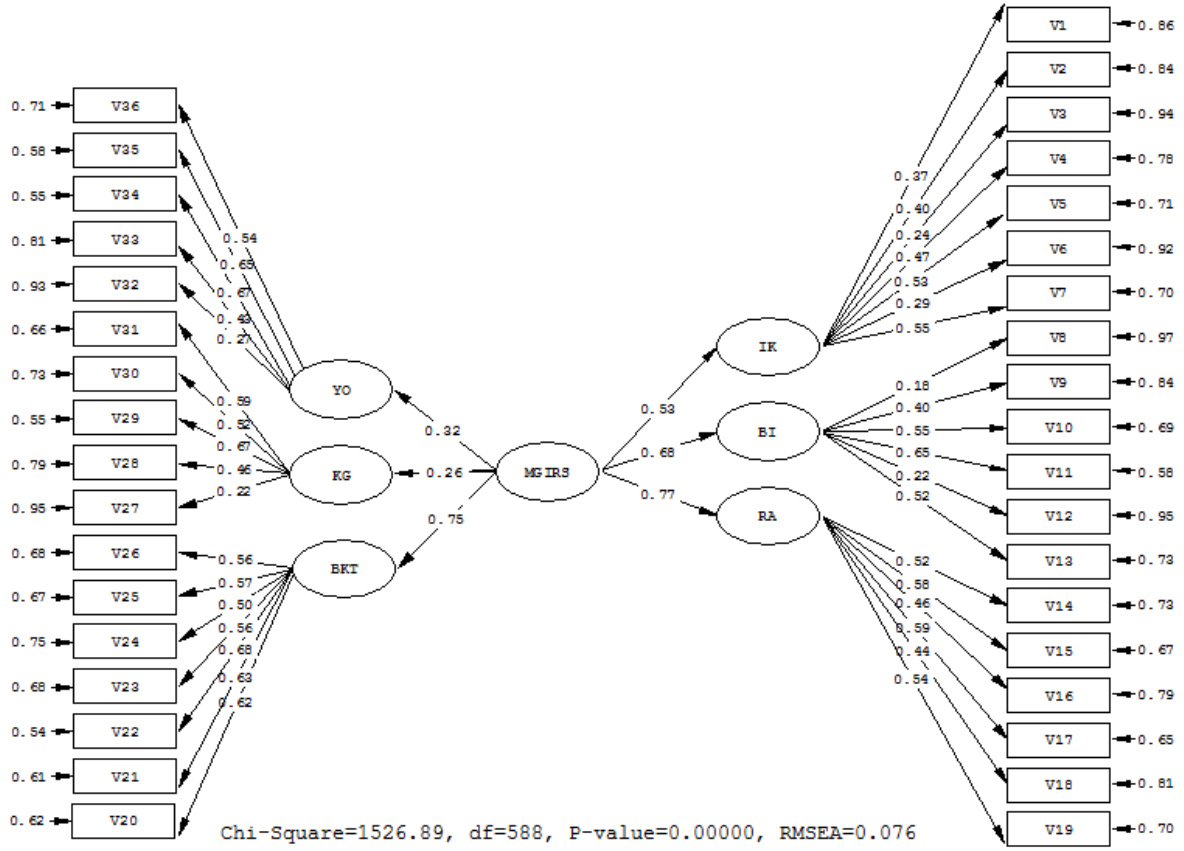
eğilimleri ile en yüksek ilişkiye sahip olan boyutun 0,77 ile RAE girişimcilik eğiliminde elde edildiği belirlenmiştir. Ayrıca bu boyutun açıkladığı değişim (varyans) 0,60 birim olduğu bulunmuştur.

Diğer ikinci düzey değişkenlerden en az ilişkili olan boyutun 0,26 ile KGD girişimcilik eğiliminin olduğu ve açıklanan varyansın 0,07'lik değişkenliği açıkladığı bulunmuştur. Mühendislik bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğiliminin girişimcilik eğilimi ile ilişkisi ise 0,32 birim olarak elde edilmiş ve bu gizil değişkenin açıkladığı değişim ise 0,10 birim olarak bulunmuştur. BKT girişimcilik eğilimi ile mühendislik bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimi ile ilişkisi 0,75 birim elde edilmiştir. Bu gizil değişkenin açıkladığı değişim ise 0,57 birim olarak bulunmuştur. Mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimi ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişki ise 0,53 birim olup açıkladığı değişim ise 0,28 birim olarak hesaplanmıştır. BI girişimcilik eğilimi ile mühendislik bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimi ilişkisi ise 0,68 birim elde edilmiştir. Açıkladığı değişim ise 0,47 birim elde edilmiştir.

Gözlenen (ifadeler) değişkenlerin girişimcilik eğilimlerine (gizil değişkenler, boyutlar) olan katkıları ve açıkladıkları değişimler de boyutlar bazında incelenmiştir. Buna göre;

Şekil 3.4. Mühendislik Öğrencilerinin Gözlenen ve Gizil Değişkenler Arasındaki Model ile İlişkiler

Mühendislik bölümü öğrencilerinin İKH eğilimi girişimcilik eğilimlerinde 0.53 birimlik bir artışa neden olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla H₇ doğrulanmıştır. İçsel kontrol hissi girişimcilik boyutunda en yüksek katkıyı veren gözlenen değişken 0,55'lik ilişki ile V7 değişkenidir. V7 değişkenin hata terimi 0,70 birimdir. Bu değer 1'den farkı ya da 0,55'in karesi V7 değişkenin açıkladığı değişkenliği verir. Dolayısıyla V7 gözlenen değişkenin açıkladığı değişim $1-0,70=0,30$ birim ya da $0,55^2=0,30$ olarak hesaplanabilir. Aynı zamanda V7 değişkeninde 1 birimlik artış olduğunda öğrencilerin İçsel kontrol hissi girişimcilik eğiliminde 0,55 birimlik bir artış meydana gelmektedir. İçsel kontrol hissi girişimcilik boyutuna en az katkıyı veren gözlenen değişken ise 0,24 ile V3 değişkenidir. V3 değişkeni değişkenliğin 0,06'sını açıklamaktadır. V3 gözlenen değişkeninde 1 birimlik artış olduğunda İçsel kontrol hissi girişimcilik boyutunda 0,24 birimlik bir artışa neden olduğu söylenebilir.

Mühendislik bölümü öğrencilerinin BI eğilimi girişimcilik eğilimlerinde 0.68 birimlik bir artışa neden olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla H_8 doğrulanmıştır. Başarma ihtiyacı girişimcilik eğiliminde en yüksek katkıyı veren gözlenen değişken 0,65'lik ilişki ile V11 değişkenidir. V11 değişkenin hata terimi 0,58 birimdir. V11 değişkenin açıkladığı değişkenlik ise 0,42 birimdir. V11 değişkeninde gerçekleşen 1 birimlik artış mühendislik bölümü öğrencilerinin başarıma ihtiyacı girişimcilik eğiliminde 0,65'lik bir artışa neden olmaktadır.

Başarma ihtiyacı girişimcilik boyutuna en az katkıyı veren gözlenen değişken ise 0,18 ile V8 değişkenidir. V8 değişkeni değişkenliğin 0,03'ünü açıklamaktadır. V8 değişkeninde 1 birimlik bir artış öğrencilerin başarıma ihtiyacı girişimcilik eğiliminde 0,18 birimlik bir artışa neden olmaktadır.

Mühendislik bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimlerinde 0.77 birimlik bir artışa neden olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla H_9 doğrulanmıştır. Risk alma eğilimi girişimcilik boyutunda en yüksek katkıyı veren gözlenen değişken 0,59'lik ilişki ile V17 değişkenidir. V17 değişkenin hata terimi 0,65 birimdir. V17 değişkenin açıkladığı değişkenlik ise 0,35 birimdir. V17 değişkeninde gerçekleşen 1 birimlik artış öğrencilerin Risk alma eğilimi girişimcilik eğiliminde 0,59 birimlik bir artışa neden olmaktadır. Risk alma eğilimi boyutuna en az katkıyı veren gözlenen değişken ise 0,44 ile V18 değişkenidir. V18 değişkeni 0,19'lık bir değişkenliğe sahip olup, bu değişkende 1 birimlik artış öğrencilerin risk alma eğiliminde 0,44 birimlik artışa neden olmaktadır.

Mühendislik bölümü öğrencilerinin BKT eğilimi girişimcilik eğilimlerinde 0.75 birimlik bir artışa neden olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla H_{10} doğrulanmıştır. Belirsizliğe karşı tolerans girişimcilik eğiliminde en yüksek katkıyı veren gözlenen değişken 0,68'lik ilişki ile V22 değişkenidir. V22 değişkenin açıkladığı değişkenlik 0,46 birim olup, V22 değişkenindeki 1 birimlik artışta Belirsizliğe karşı toleransta 0,68 birimlik artışa neden olmaktadır. Belirsizliğe karşı tolerans eğiliminde en az katkıyı veren gözlenen değişken 0,50'lik ilişki ile V24 değişkeninde elde edilmiştir. V24 değişkeni 0,25'lik bir değişkenliği açıklamakta olup, V24 değişkenindeki 1 birimlik artış belirsizliğe karşı toleransta girişimcilik eğiliminde 0,50 birimlik artışa neden olmaktadır.

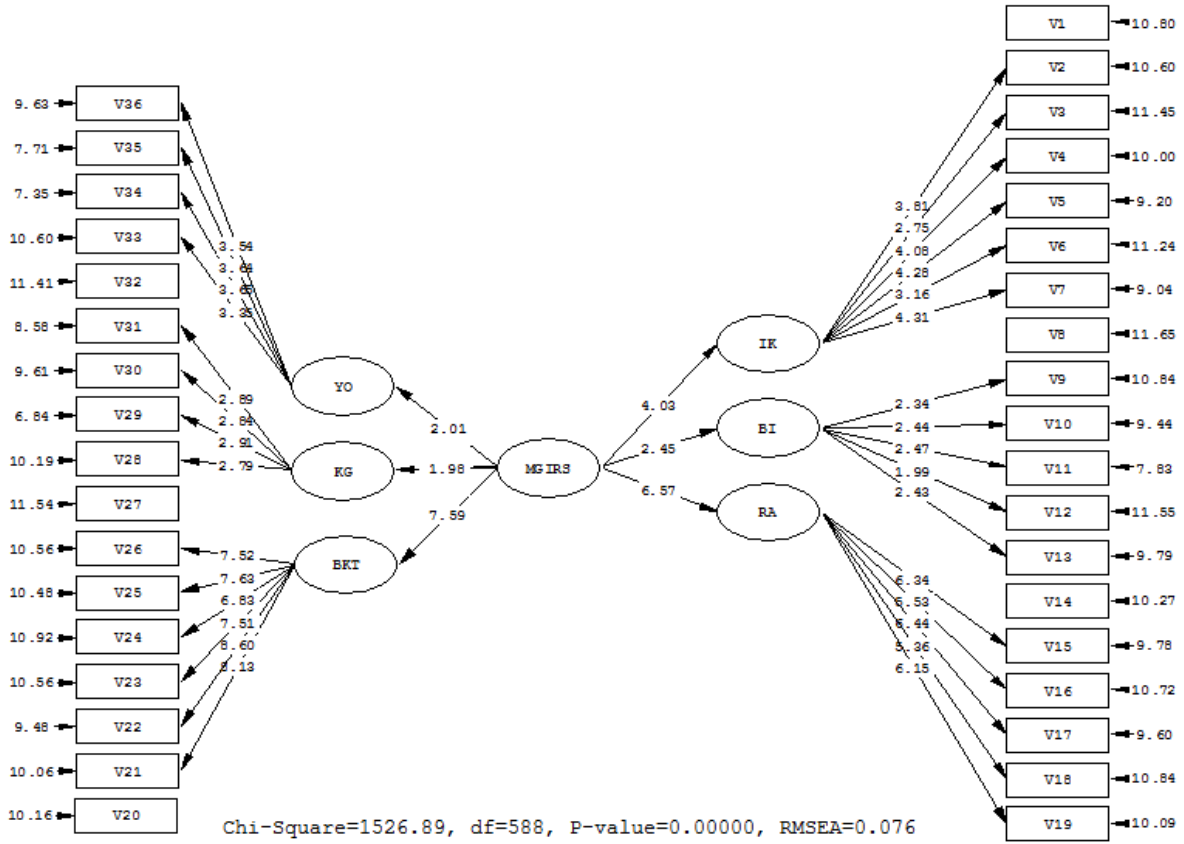
Mühendislik bölümü öğrencilerinin KGD eğilimi girişimcilik eğilimlerinde 0.26 birimlik bir artışa neden olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla H_{11} doğrulanmıştır. Kendine

güven duyma boyutunda en yüksek katkıyı veren gözlenen değişken 0,67'lik ilişki ile V29 değişkenidir. V29 değişkenin açıkladığı değişkenlik 0,45 birim olup, V29 değişkenindeki 1 birimlik artışta mühendislik öğrencilerinin kendine güven girişimcilik eğiliminde 0,67 birimlik artışa neden olmaktadır. Kendine güven duyma boyutunda en az katkıyı veren gözlenen değişken 0,22'lik ilişki ile V27 değişkenidir. V27 değişkeni 0,05'lik bir değişkenliği açıklamakta olup, V27 değişkenindeki 1 birimlik artış kendine güven duyma boyutunda 0,22 birimlik bir artışa neden olmaktadır.

Mühendislik bölümü öğrencilerinin YO eğilimi girişimcilik eğilimlerinde 0.32 birimlik bir artışa neden olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla H_{12} doğrulanmıştır. Yenilikçi olma boyutunda en yüksek katkıyı veren gözlenen değişken 0,67'lik ilişki ile V34 değişkenidir. V34 değişkenin açıkladığı değişkenlik 0,45 birim olup, V34 değişkenindeki 1 birimlik artışta öğrencilerin yenilikçi olma girişimcilik eğiliminde 0,67 birimlik artışa neden olmakta olduğu söylenebilir. Yenilikçi olma boyutunda en az katkıyı veren gözlenen değişken 0,27'lik ilişki ile V32 değişkenidir. V32 değişkeni 0,07'lik bir değişkenliği açıklamakta olup, V32 değişkenindeki 1 birimlik artış yenilikçi olma mühendislik bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğiliminde 0,27 birimlik bir artışa neden olmaktadır.

İkinci düzey doğrulayıcı faktör analizi ile elde edilen ilişkilere yönelik katsayıların istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığı t istatistiği ile hesaplanmaktadır. Değişkenler arasındaki yollara ait ilişkilerin en küçük t değeri 1,98 olarak hesaplanmış ve bu değer 0,05 anlam düzeyinde manidardır. Sonuçlar Şekil 3.5.'de verilmiştir.

Şekil 3.5. Mühendislik Öğrencilerinin Gözlenen Ve Gizil Değişkenler Arasındaki Modele Yönelik t İstatistikleri

Öğrencilerinin eğitimlerinde ya da yaşamlarında aldıkları bilgiler çerçevesinde, girişimcilik eğilimlerinin okudukları sınıflara göre bölümler bazında farklılık gösterip göstermediği Tek Yönlü Varyans Analizi ile araştırılmış ve tüm sınıflarda farklılık bulunmuştur (Tüm gruplar için $P < 0,001$). Farklılıkların hangi sınıflar arasında olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey HSD testine başvurulmuştur. Gruplara ait betimleyici istatistikler Tablo 3.3.'de verilmiştir. Çoklu karşılaştırma testine göre;

İşsel Kontrol Hissi Girişimcilik Eğilimi (IKH) İçin;

İşletme bölümü 3. sınıf öğrencileri ile 3. ve 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencileri arasında IKH girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre İşletme bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimi 3. ve 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğiliminden yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla H_{19} doğrulanmıştır.

İşletme bölümü 4. sınıf öğrencileri ile 3. ve 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencileri arasında IKH girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre İşletme bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimi 3. ve 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğiliminden yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla H_{25} doğrulanmıştır.

Mühendislik bölümü 3. sınıf öğrencileri ile 4. sınıf öğrencileri arasında IKH girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre 3. sınıf mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH eğilimi 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla H_{31} doğrulanmamıştır.

İşletme bölümü 4. sınıf öğrencilerinin içsel kontrol hissi eğilimleri, işletme bölümü 3. sınıf öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla H_{13} doğrulanmıştır.

Başarma İhtiyacı Girişimcilik Eğilimi (BI) İçin;

İşletme bölümü 3. sınıf öğrencileri ile 3. ve 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencileri arasında BI girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre işletme bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimi 3. ve 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğiliminden yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla H_{20} doğrulanmıştır.

İşletme bölümü 4. sınıf öğrencileri ile 3. ve 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencileri arasında BI girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre İşletme bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimi 3. ve 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğiliminden yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla H_{26} doğrulanmıştır.

Mühendislik bölümü 3. sınıf öğrencileri ile 4. sınıf öğrencileri arasında BI girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencilerinin BI eğilimi 3. sınıf mühendislik bölümü öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla H_{32} doğrulanmıştır.

İşletme bölümü 4. sınıf öğrencilerinin başarıma ihtiyacı eğilimleri, işletme bölümü 3. sınıf öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla H_{14} doğrulanmıştır.

Risk Alma Eğilimi Girişimcilik Eğilimi (RAE) İçin;

İşletme bölümü 3. sınıf öğrencileri ile 3. ve 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencileri arasında RAE girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre İşletme bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi 3. ve 4. sınıf

mühendislik bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğiliminden yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla H_{21} doğrulanmıştır.

İşletme bölümü 4. sınıf öğrencileri ile 3. ve 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencileri arasında RAE girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre İşletme bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi 3. ve 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğiliminden yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla H_{27} doğrulanmıştır.

İşletme bölümü 4. sınıf öğrencilerinin risk alma eğilimi, işletme bölümü 3. sınıf öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla H_{15} doğrulanmıştır.

Mühendislik bölümü 4. sınıf öğrencilerinin risk alma eğilimi, mühendislik bölümü 3. sınıf öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla H_{33} doğrulanmıştır.

Belirsizliğe Karşı Tolerans Girişimcilik Eğilimi (BKT) İçin;

İşletme bölümü 3. sınıf öğrencileri ile işletme bölümü 4. sınıf öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre 4. sınıf işletme bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla H_{16} doğrulanmıştır.

İşletme bölümü 3. sınıf öğrencileri ile 3. ve 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencileri arasında BKT girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre İşletme bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimi 3. ve 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğiliminden yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla H_{22} doğrulanmıştır.

İşletme bölümü 4. sınıf öğrencileri ile 3. ve 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencileri arasında BKT girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre İşletme bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimi 3. ve 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğiliminden yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla H_{28} doğrulanmıştır.

Mühendislik bölümü 4. sınıf öğrencilerinin belirsizliğe karşı tolerans eğilimi, mühendislik bölümü 3. sınıf öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla H_{34} doğrulanmıştır.

Kendine Güven Duyma Girişimcilik Eğilimi (KGD) İçin;

İşletme bölümü 3. sınıf öğrencileri ile 3 ve 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencileri arasında KGD girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre İşletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimi 3. ve 4. Sınıf

mühendislik bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğiliminden yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla H_{23} doğrulanmıştır.

İşletme bölümü 4. sınıf öğrencileri ile 3. ve 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencileri arasında KGD girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre işletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimi 3. ve 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğiliminden yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla H_{29} doğrulanmıştır.

Mühendislik bölümünde okuyan 3. sınıf öğrencileri ile mühendislik bölümü 4. sınıf öğrencileri arasında KGD girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre 3. sınıf mühendislik bölümü öğrencilerinin KGD eğilimi 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla H_{35} doğrulanamamıştır.

İşletme bölümü 4. sınıf öğrencilerinin kendine güven duyma eğilimi, işletme bölümü 3. sınıf öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla H_{17} doğrulanmıştır.

Yenilikçi Olma Girişimcilik Eğilimi (YO) İçin;

İşletme bölümü 3. sınıf öğrencileri ile 3 ve 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencileri arasında YO girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre işletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi 3. ve 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğiliminden yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla H_{24} doğrulanmıştır.

İşletme bölümü 4. sınıf öğrencileri ile 3. ve 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencileri arasında YO girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre İşletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi 3. ve 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğiliminden yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla H_{30} doğrulanmıştır.

Mühendislik bölümü 3. sınıf öğrencileri ile mühendislik bölümü 4. sınıf öğrencileri arasında YO girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre 3. sınıf mühendislik bölümü öğrencilerinin YO eğilimi 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla H_{36} doğrulanamamıştır.

İşletme bölümü 4. sınıf öğrencilerinin yenilikçi olma eğilimi, işletme bölümü 3. Sınıf öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla H_{18} doğrulanmıştır.

Girişimcilik Eğilimleri Toplamı (GET) İçin;

İşletme bölümü 3. sınıf öğrencileri ile işletme bölümü 4. sınıf öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre 4. sınıf işletme bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

İşletme bölümü 3. sınıf öğrencileri ile 3. ve 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencileri arasında GET girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre işletme bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi 3 ve 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğiliminden yüksek bulunmuştur.

İşletme bölümü 4. sınıf öğrencileri ile 3. ve 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencileri arasında GET girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre işletme bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi 3. ve 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğiliminden yüksek bulunmuştur. Sonuçlar Tablo 3.3'de verilmiştir.

Tablo 3.3. Öğrencilerin Sınıf ve Bölümlerine Göre Girişimcilik Eğilimleri Farklılık Testi

Eğilim	Sınıf	N	Ortalama	Std. Sapma	Min	Max.	Farklı Gruplar	P
IKH	İşl. 3	76	4,3346	,43927	3,14	5,00	İşl. 3 ile Müh. 3	,0001
	İşl. 4	72	4,4266	,40936	3,57	5,00	İşl. 3 ile Müh. 4	,0001
	Müh. 3	134	3,7814	,57242	2,57	5,00	İşl. 4 ile Müh. 3	,0001
	Müh. 4	147	3,5948	,58210	1,57	4,86	İşl. 4 ile Müh. 4	,0001
	Total	429	3,9237	,62852	1,57	5,00	Müh. 3 ile Müh. 4	,018
BI	İşl. 3	76	4,2368	,39277	3,17	5,00	İşl. 3 ile Müh. 3	,0001
	İşl. 4	72	4,5185	,25722	4,00	5,00	İşl. 3 ile Müh. 4	,044
	Müh. 3	134	3,7239	,68949	2,00	5,00	İşl. 4 ile Müh. 3	,0001
	Müh. 4	147	4,0442	,48780	2,50	5,00	İşl. 4 ile Müh. 4	,0001
	Total	429	4,0579	,58590	2,00	5,00	Müh. 3 ile Müh. 4	,0001
RAE	İşl. 3	76	4,2851	,33973	2,83	4,83	İşl. 3 ile Müh. 3	,0001
	İşl. 4	72	4,4167	,22725	3,83	4,83	İşl. 3 ile Müh. 4	,0001
	Müh. 3	134	3,1468	,67385	1,83	4,50	İşl. 4 ile Müh. 3	,0001
	Müh. 4	147	3,1599	,76845	1,83	4,83	İşl. 4 ile Müh. 4	,0001
	Total	429	3,5660	,83460	1,83	4,83		
BKT	İşl. 3	76	4,2049	,58383	2,29	5,00	İşl. 3 ile Isl. 4	,010
	İşl. 4	72	4,5357	,24304	4,00	5,00	İşl. 3 ile Müh. 3	,0001
	Müh. 3	134	3,3870	,79642	1,86	5,00	İşl. 3 ile Müh. 4	,0001
	Müh. 4	147	3,5646	,64418	2,14	4,86	İşl. 4 ile Müh. 3	,0001

	Total	429	3,7855	,77497	1,86	5,00	İşl. 4 ile Müh. 4	,0001
KGD	İşl. 3	76	4,4895	,48924	3,20	5,00	İşl. 3 ile Müh. 3	,0001
	İşl. 4	72	4,6139	,39622	3,40	5,00	İşl. 3 ile Müh. 4	,0001
	Müh. 3	134	3,9254	,61396	2,00	5,00	İşl. 4 ile Müh. 3	,0001
	Müh. 4	147	3,6259	,65261	2,00	5,00	İşl. 4 ile Müh. 4	,0001
	Total	429	4,0382	,69621	2,00	5,00	Müh. 3 ile Müh. 4	,0001
YO	İşl. 3	76	4,5368	,47465	3,00	5,00	İşl. 3 ile Müh. 3	,0001
	İşl. 4	72	4,6639	,34038	3,80	5,00	İşl. 3 ile Müh. 4	,0001
	Müh. 3	134	3,9090	,60753	1,60	5,00	İşl. 4 ile Müh. 3	,0001
	Müh. 4	147	3,6980	,62652	2,00	5,00	İşl. 4 ile Müh. 4	,0001
	Total	429	4,0746	,67894	1,60	5,00	Müh. 3 ile Müh. 4	,009
GET	İşl. 3	76	4,3480	,26202	3,19	4,68	İşl. 3 ile Isl. 4	,003
	İşl. 4	72	4,5292	,20212	3,94	4,81	İşl. 3 ile Müh. 3	,0001
	Müh. 3	134	3,6456	,36370	2,82	4,68	İşl. 3 ile Müh. 4	,0001
	Müh. 4	147	3,6145	,33668	2,52	4,31	İşl. 4 ile Müh. 3	,0001
	Total	429	3,9077	,49901	2,52	4,81	İşl. 4 ile Müh. 4	,0001

Öğrencilerin okudukları Fakülte/Bölümlerine göre girişimcilik eğilimleri arasında fark olup olmadığı Bağımsız Çift Örneklem t Testi ile araştırılmış ve tüm girişimcilik eğilimlerinde farklılık bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar Tablo 3.4’de verilmiştir.

Tablo 3.4.’e göre; tüm girişimcilik eğilimlerinde ve GET girişimcilik eğiliminde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. İşletme bölümünde okuyan tüm öğrencilerin girişimcilik eğilimleri mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla hipotez 37, 38, 39, 40, 41, 42 doğrulanmıştır.

Tablo 3.4. Öğrencilerin Bölümleri/Fakültelerine Göre Girişimcilik Eğilimleri Farklılık Testi

G. Eğilimi	Bölüm	N	Ortalama	Std. Sapma	t	P
IKH	İşletme	148	4,3793	,42604	14,081	,000
	Mühendislik	281	3,6838	,58399		
BI	İşletme	148	4,3739	,36141	10,241	,000
	Mühendislik	281	3,8915	,61284		
RAE	İşletme	148	4,3491	,29696	24,107	,000
	Mühendislik	281	3,1536	,72363		
BKT	İşletme	148	4,3658	,47955	15,140	,000
	Mühendislik	281	3,4799	,72496		
KGD	İşletme	148	4,5500	,44926	14,581	,000

	Mühendislik	281	3,7687	,65084		
YO	İşletme	148	4,5986	,41829	15,769	,000
	Mühendislik	281	3,7986	,62541		
GET	İşletme	148	4,4361	,25104	27,501	,000
	Mühendislik	281	3,6293	,34954		

Öğrencilerin okudukları bölüm ve cinsiyetlerine göre girişimcilik eğilimleri arasında bir fark olup olmadığı TYVA ile araştırılmış ve tüm girişimcilik eğilimlerinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Hangi gruplar arasında farklılık olduğunu belirlemek için Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine başvurulmuştur. Elde edilen sonuçlar Tablo 3.5.'de verilmiştir. Tablo 3.5.'e göre;

Tüm girişimcilik eğilimlerinde işletme bölümünde okuyan erkek öğrencilerle, mühendislik bölümünde okuyan erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Tüm girişimcilik eğilimlerinde işletme bölümünde okuyan erkek öğrencilerin girişimcilik eğilimleri, mühendislik bölümünde okuyan erkek öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur.

Tüm girişimcilik eğilimlerinde işletme bölümünde okuyan erkek öğrencilerle, mühendislik bölümünde okuyan bayan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Tüm girişimcilik eğilimlerinde işletme bölümünde okuyan erkek öğrencilerin girişimcilik eğilimleri, mühendislik bölümünde okuyan bayan öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur.

Tüm girişimcilik eğilimlerinde işletme bölümünde okuyan bayan öğrencilerle, mühendislik bölümünde okuyan bayan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Tüm girişimcilik eğilimlerinde işletme bölümünde okuyan erkek öğrencilerin girişimcilik eğilimleri, mühendislik bölümünde okuyan erkek öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur.

Tüm girişimcilik eğilimlerinde işletme bölümünde okuyan bayan öğrencilerle, mühendislik bölümünde okuyan bayan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Tüm girişimcilik eğilimlerinde işletme bölümünde okuyan bayan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri, mühendislik bölümünde okuyan bayan öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur.

Risk alma eğilimi, girişimcilik eğiliminde mühendislik bölümünde okuyan erkek öğrencilerle, mühendislik bölümünde okuyan bayan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Risk alma eğilimi, girişimcilik eğiliminde mühendislik bölümünde okuyan erkek öğrencilerin girişimcilik eğilimleri, mühendislik bölümünde okuyan bayan öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 3.5. Öğrencilerin Okudukları Bölüm Ve Cinsiyetlerine Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farklılık Testi

	Bölüm/ Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma	Min.	Max.	Farklı Gruplar	P
IKH	İşl. Erkek	60	4,3524	,48102	3,29	5,00	İşl. Erkek ile Müh. Erkek	,0001
	İşl. Bayan	88	4,3977	,38592	3,14	5,00	İşl. Erkek ile Müh. Bayan	,0001
	Müh. Erkek	148	3,7606	,59621	1,57	5,00	İşl. Bayan ile Müh. Erkek	,0001
	Müh. Bayan	133	3,5983	,55999	2,14	5,00	İşl. Bayan ile Müh. Bayan	,0001
	Toplam	429	3,9237	,62852	1,57	5,00		
BI	İşl. Erkek	60	4,3556	,36498	3,17	4,83	İşl. Erkek ile Müh. Erkek	,0001
	İşl. Bayan	88	4,3864	,36052	3,50	5,00	İşl. Erkek ile Müh. Bayan	,0001
	Müh. Erkek	148	3,8277	,65794	2,00	5,00	İşl. Bayan ile Müh. Erkek	,0001
	Müh. Bayan	133	3,9624	,55224	2,50	5,00	İşl. Bayan ile Müh. Bayan	,0001
	Toplam	429	4,0579	,58590	2,00	5,00		
RAE	İşl. Erkek	60	4,3833	,34212	2,83	4,83	İşl. Erkek ile Müh. Erkek	,0001
	İşl. Bayan	88	4,3258	,26128	3,50	4,83	İşl. Erkek ile Müh. Bayan	,0001
	Müh. Erkek	148	3,2995	,72478	1,83	4,83	İşl. Bayan ile Müh. Erkek	,0001
	Müh. Bayan	133	2,9912	,68942	1,83	4,67	İşl. Bayan ile Müh. Bayan	,0001
	Toplam	429	3,5660	,83460	1,83	4,83	Müh. Erkek ile Müh. Kadın	,0001
BKT	İşl. Erkek	60	4,3119	,55014	2,29	5,00	İşl. Erkek ile Müh. Erkek	,0001
	İşl. Bayan	88	4,4026	,42420	3,14	5,00	İşl. Erkek ile Müh. Bayan	,0001
	Müh. Erkek	148	3,4392	,75851	1,86	5,00	İşl. Bayan ile Müh. Erkek	,0001
	Müh. Bayan	133	3,5252	,68569	1,86	5,00	İşl. Bayan ile Müh. Bayan	,0001
	Toplam	429	3,7855	,77497	1,86	5,00		
KGD	İşl. Erkek	60	4,6067	,39654	3,20	5,00	İşl. Erkek ile Müh. Erkek	,0001
	İşl. Bayan	88	4,5114	,48029	3,20	5,00	İşl. Erkek ile Müh. Bayan	,0001
	Müh. Erkek	148	3,7919	,66060	2,00	5,00	İşl. Bayan ile Müh. Erkek	,0001
	Müh. Bayan	133	3,7429	,64129	2,00	5,00	İşl. Bayan ile Müh. Bayan	,0001
	Toplam	429	4,0382	,69621	2,00	5,00		
YO	İşl. Erkek	60	4,6333	,41525	3,20	5,00	İşl. Erkek ile Müh. Erkek	,0001
	İşl. Bayan	88	4,5750	,42107	3,00	5,00	İşl. Erkek ile Müh. Bayan	,0001
	Müh. Erkek	148	3,8338	,64286	1,80	5,00	İşl. Bayan ile Müh. Erkek	,0001

	Müh. Bayan	133	3,7594	,60541	1,60	5,00	İşl. Bayan ile Müh. Bayan	,0001
	Toplam	429	4,0746	,67894	1,60	5,00		
GET	İşl. Erkek	60	4,4405	,27889	3,19	4,77	İşl. Erkek ile Müh. Erkek	,0001
	İşl. Bayan	88	4,4331	,23177	3,72	4,81	İşl. Erkek ile Müh. Bayan	,0001
	Müh. Erkek	148	3,6588	,37697	2,52	4,68	İşl. Bayan ile Müh. Erkek	,0001
	Müh. Bayan	133	3,5966	,31441	2,77	4,58	İşl. Bayan ile Müh. Bayan	,0001
	Toplam	429	3,9077	,49901	2,52	4,81		

Öğrencilerinin eğitimlerinde ya da yaşamlarında aldıkları bilgiler çerçevesinde, girişimcilik eğilimlerinin öğrencilerin annelerinin eğitimine göre farklılık gösterip göstermediği Tek Yönlü Varyans Analizi (TYVA) ile araştırılmıştır. Fark bulunan grupları belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey HSD testine başvurulmuştur. TYVA'ne göre;

İşsel Kontrol Hissi Girişimcilik Eğilimi (IKH) İçin;

İşletme bölümünde okuyan öğrencilerin, annelerinin eğitimine göre IKH girişimcilik eğilimi ile mühendislik bölümü öğrencilerin annelerinin eğitimlerine göre IKH girişimcilik eğilimleri arasında farklılıklar araştırılmış ve aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır. Buna göre;

Anneleri ilköğretim mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi ne olursa olsun mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin IKH girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P < 0,001$). Bu farklılığa göre işletme bölümünde okuyan öğrencilerin IKH girişimcilik eğilimi mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin IKH girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur. Annelerinin eğitimi olmayan öğrencilerin IKH girişimcilik eğilimleri arasında fark bulunmamıştır.

Anneleri ortaokul mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi ne olursa olsun mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin IKH girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P < 0,001$). Bu farklılığa göre işletme bölümünde okuyan öğrencilerin IKH girişimcilik eğilimi mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin IKH girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Anneleri lise mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi ne olursa olsun mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin IKH girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P < 0,001$). Bu farklılığa göre işletme bölümünde okuyan öğrencilerin IKH girişimcilik eğilimi mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin IKH girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur. Annelerinin eğitimi olmayan öğrencilerin IKH girişimcilik eğilimleri arasında fark bulunmamıştır.

Anneleri üniversite mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi ilkökul mezunu olan mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin IKH girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,05$). Bu farklılığa göre anneleri üniversite mezunu işletme bölümünde okuyan öğrencilerin IKH girişimcilik eğilimi mühendislik bölümünde okuyan anne eğitimi ilkökul olan öğrencilerin IKH girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Annelerinin eğitimi olmayan işletme bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi ne olursa olsun mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin IKH girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Buna göre annelerinin eğitimi olmayan işletme bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimi ile mühendislik bölümünde okuyan annelerinin eğitimi olmayanlar hariç IKH girişimcilik eğilimleri arasında fark bulunmuştur. Bu farka göre işletme bölümünde okuyan ve annelerinin eğitimi olmayan öğrencilerin IKH girişimcilik eğilimi mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin IKH girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Başarma İhtiyacı Girişimcilik Eğilimi (BI) İçin;

Anneleri ilkökul mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi ilkökul, ortaokul ve lise mezunu olan mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin BI girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre işletme bölümünde okuyan öğrencilerin BI girişimcilik eğilimi mühendislik bölümünde okuyan ve annelerinin eğitimi ilkökul, ortaokul ve lise olan öğrencilerin BI girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Anneleri ortaokul mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi ilkökul, ortaokul ve lise mezunu olan mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin BI girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,01$). Bu farklılığa göre işletme bölümünde okuyan öğrencilerin BI girişimcilik eğilimi mühendislik bölümünde okuyan ve annelerinin eğitimi ilkökul, ortaokul ve lise olan öğrencilerin BI girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Anneleri lise mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi ilkökul, ortaokul ve lise mezunu olan mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin BI girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,01$). Bu farklılığa göre işletme bölümünde okuyan öğrencilerin BI girişimcilik eğilimi mühendislik bölümünde okuyan ve annelerinin eğitimi ilkökul, ortaokul ve lise olan öğrencilerin BI girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Risk Alma Eğilimi Girişimcilik Eğilimi (RAE) İçin;

Anneleri ilkokul mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi ne olursa olsun mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin RAE girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre işletme bölümünde okuyan öğrencilerin RAE girişimcilik eğilimi Mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin RAE girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Anneleri ortaokul mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi ne olursa olsun mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin RAE girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre işletme bölümünde okuyan öğrencilerin RAE girişimcilik eğilimi mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin RAE girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Anneleri lise mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi ne olursa olsun mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin RAE girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre işletme bölümünde okuyan öğrencilerin RAE girişimcilik eğilimi Mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin RAE girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Anneleri üniversite mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi ne olursa olsun mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin RAE girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre işletme bölümünde okuyan öğrencilerin RAE girişimcilik eğilimi mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin RAE girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Annelerinin eğitimi olmayan işletme bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin RAE girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,05$). Bu farklılığa göre işletme bölümünde okuyan ve annelerinin eğitimi olmayan öğrencilerin RAE girişimcilik eğilimi mühendislik bölümünde okuyan annelerinin eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan öğrencilerin RAE girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Belirsizliğe Karşı Tolerans Girişimcilik Eğilimi (BKT) İçin;

Anneleri ilkokul mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi ne olursa olsun mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin BKT girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,05$). Bu farklılığa göre annelerinin eğitimi ilkokul olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin BKT girişimcilik eğilimi mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin BKT girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Anneleri ortaokul mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi ilkokul, ortaokul ve lise olan mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin BKT girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre annelerinin eğitimi ortaokul olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin BKT girişimcilik eğilimi annelerinin eğitimi ilkokul, ortaokul ve lise olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin BKT girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Anneleri lise mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi ne olursa olsun mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin BKT girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,05$). Bu farklılığa göre annelerinin eğitimi lise olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin BKT girişimcilik eğilimi annelerinin eğitimi ne olursa olsun ve mühendislikte okuyan öğrencilerin BKT girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Anneleri üniversite mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi ilkokul, ortaokul ve lise olan mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin BKT girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre annelerinin eğitimi üniversite olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin BKT girişimcilik eğilimi annelerinin eğitimi ilkokul, ortaokul ve lise olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin BKT girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Annelerinin eğitimleri olmayan işletme bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi ilkokul, ortaokul ve lise olan mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin BKT girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre annelerinin eğitimi olmayan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin BKT girişimcilik eğilimi annelerinin eğitimi ilkokul, ortaokul ve lise olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin BKT girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Kendine Güven Duyma Girişimcilik Eğilimi (KGD) İçin;

Anneleri ilkokul mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi olmayanlar hariç mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin KGD girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,05$). Bu farklılığa göre annelerinin eğitimi ilkokul olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin KGD girişimcilik eğilimi mühendislik bölümünde okuyan annelerinin eğitimi olmayanlar hariç tüm öğrencilerin KGD girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Anneleri ortaokul mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi olmayanlar hariç mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin KGD girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,05$). Bu farklılığa göre annelerinin eğitimi ortaokul olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin KGD girişimcilik eğilimi mühendislik bölümünde okuyan annelerinin eğitimi olmayanlar hariç tüm öğrencilerin KGD girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Anneleri lise mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi ne olursa olsun mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin KGD girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,05$). Bu farklılığa göre annelerinin eğitimi lise olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin KGD girişimcilik eğilimi annelerinin eğitimi ne olursa olsun ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin KGD girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Anneleri üniversite mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi olmayanlar hariç mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin KGD girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,05$). Bu farklılığa göre annelerinin eğitimi üniversite olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin KGD girişimcilik eğilimi mühendislik bölümünde okuyan annelerinin eğitimi olmayanlar hariç tüm öğrencilerin KGD girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Annelerinin eğitimi olmayan işletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin KGD girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,05$). Bu farklılığa göre annelerinin eğitimi olmayan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin KGD girişimcilik eğilimi mühendislik bölümünde okuyan annelerinin eğitimi üniversite olan öğrencilerin KGD girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Yenilikçi Olma Girişimcilik Eğilimi (YO) İçin;

Anneleri ilkokul mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi ne olursa olsun mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin YO girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,01$). Bu farklılığa göre annelerinin eğitimi ilkokul olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin YO girişimcilik eğilimi annelerinin eğitimi ne olursa olsun ve mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin YO girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Anneleri ortaokul mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi ile anne eğitimi ne olursa olsun mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin YO girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,01$). Bu farklılığa göre annelerinin eğitimi ortaokul olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin YO girişimcilik eğilimi annelerinin eğitimi ne olursa olsun ve mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin YO girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Anneleri lise mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi ne olursa olsun mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin YO girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,01$). Bu farklılığa göre annelerinin eğitimi lise olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin YO girişimcilik eğilimi annelerinin eğitimi ne olursa olsun ve mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin YO girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Anneleri üniversite mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi olmayanlar hariç mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin YO girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,01$). Bu farklılığa göre annelerinin eğitimi üniversite olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin YO girişimcilik eğilimi Mühendislik bölümünde okuyan annelerinin eğitimi olmayanlar hariç tüm öğrencilerin YO girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Annelerini eğitimi olmayan işletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi olmayan öğrenciler hariç ve mühendislikte okuyan tüm öğrencilerin YO girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,01$). Bu farklılığa göre annelerinin eğitimi olmayan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin YO girişimcilik eğilimi mühendislik bölümünde okuyan annelerinin eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan öğrencilerin YO girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Girişimcilik Eğilimleri Toplamı (GET) İçin;

Anneleri ilkokul mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi ne olursa olsun mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin GET girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre annelerinin eğitimi ilkokul olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin GET girişimcilik eğilimi annelerinin eğitimi ne olursa olsun ve mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin GET girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Anneleri ortaokul mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi ne olursa olsun mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin GET girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre annelerinin eğitimi ortaokul olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin GET girişimcilik eğilimi annelerinin eğitimi ne olursa olsun ve mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin GET girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Anneleri lise mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi ne olursa olsun mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin GET girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre annelerinin eğitimi lise olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin GET girişimcilik eğilimi annelerinin eğitimi ne olursa olsun ve mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin GET girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Anneleri üniversite mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi ne olursa olsun mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin GET girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,01$). Bu farklılığa göre annelerinin eğitimi lise olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin GET girişimcilik eğilimi annelerinin eğitimi ne olursa olsun ve mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin GET girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Annelerinin eğitimi olmayan işletme bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi ile annelerinin eğitimi ne olursa olsun mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin GET girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre annelerinin eğitimi ilkokul olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin GET girişimcilik eğilimi annelerinin eğitimi ne olursa olsun ve mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin GET girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Annelerinin eğitimine göre işletme bölümü öğrencileri arasında ya da mühendislik bölümü öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($P>0,05$). Öğrencilerin

annelerinin eğitimine göre girişimcilik eğilimleri arasında farklılık testine yönelik betimleyici istatistikleri Tablo 3.6'da verilmiştir.

Tablo 3.6. Öğrencilerin Annelerinin Eğitimine Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasında Farklılık Testine Yönelik Betimleyici İstatistikleri

Girişimcilik boyutları	Bölüm ve eğitim	N	Ortalama	Std. Sapma	Minimum	Maksimum
IKH	İşletme İlk.	74	4,3108	,46538	4,2030	5,00
	İşletme Ort.	24	4,4702	,34088	4,3263	5,00
	İşletme Lise	36	4,4365	,39963	4,3013	5,00
	İşletme Ün.i	9	4,2381	,29451	4,0117	4,71
	İşletme yok	5	4,8000	,21665	4,5310	5,00
	Müh. İlk.	135	3,6476	,62704	3,5409	5,00
	Müh. Ort.	46	3,6398	,48910	3,4945	5,00
	Müh. Lise	67	3,7335	,58316	3,5912	5,00
	Müh. Üni	22	3,6948	,52774	3,4608	4,57
	Müh. Yok	11	3,9870	,48003	3,6645	4,57
	Total	429	3,9237	,62852	3,8641	5,00
BI	İşletme İlk.	74	4,3649	,36460	4,2804	5,00
	İşletme Ort.	24	4,4722	,31724	4,3383	5,00
	İşletme Lise	36	4,3380	,40725	4,2002	4,83
	İşletme Üni.	9	4,3333	,28868	4,1114	4,67
	İşletme Yok	5	4,3667	,32059	3,9686	4,83
	Müh. İlk.	135	3,8914	,59758	3,7896	5,00
	Müh. Ort.	46	3,7609	,71029	3,5499	5,00
	Müh. Lise	67	3,9179	,61022	3,7691	4,83
	Müh. Üni.	22	4,0152	,47950	3,8026	4,67
	Müh. Yok	11	4,0303	,61832	3,6149	4,83
	Total	429	4,0579	,58590	4,0023	5,00
RAE	İşletme İlk.	74	4,3288	,29451	4,2606	4,83
	İşletme Ort.	24	4,4514	,25290	4,3446	4,83
	İşletme Lise	36	4,3194	,34127	4,2040	4,83
	İşletme Ün.i	9	4,4259	,16897	4,2960	4,67
	İşletme Yok	5	4,2333	,32489	3,8299	4,67
	Müh. İlk.	135	3,1321	,70213	3,0126	4,67
	Müh. Ort.	46	3,1087	,67515	2,9082	4,50
	Müh. Lise	67	3,1766	,78329	2,9856	4,83
	Müh. Üni.	22	3,2273	,83499	2,8571	4,50

	Müh. yok	11	3,3182	,65597	2,8775	4,33
	Total	429	3,5660	,83460	3,4868	4,83
BKT	İşletme İlk.	74	4,3340	,50564	4,2168	5,00
	İşletme Ort.	24	4,2619	,45306	4,0706	4,86
	İşletme Lise	36	4,4365	,50760	4,2648	5,00
	İşletme Üni.	9	4,5238	,17496	4,3893	4,86
	İşletme Yok	5	4,5429	,25555	4,2255	5,00
	Müh. İlk.	135	3,4646	,71487	3,3429	5,00
	Müh. Ort.	46	3,3975	,77308	3,1679	4,86
	Müh. Lise	67	3,4307	,70184	3,2595	4,86
	Müh. Üni.	22	3,8117	,67639	3,5118	4,71
	Müh. Yok	11	3,6494	,80144	3,1109	4,57
	Total	429	3,7855	,77497	3,7120	5,00
KGD	İşletme İlk.	74	4,5189	,46218	4,4118	5,00
	İşletme Ort.	24	4,5083	,50383	4,2956	5,00
	İşletme Lise	36	4,6500	,34600	4,5329	5,00
	İşletme Üni.	9	4,4889	,64893	3,9901	5,00
	İşletme Yok	5	4,6000	,20000	4,3517	4,80
	Müh. İlk.	135	3,7600	,61124	3,6560	5,00
	Müh. Ort.	46	3,7957	,65114	3,6023	5,00
	Müh. Lise	67	3,7672	,72245	3,5909	5,00
	Müh. Üni.	22	3,6545	,68503	3,3508	4,60
	Müh. Yok	11	4,0000	,65115	3,5625	4,80
	Total	429	4,0382	,69621	3,9722	5,00
YO	İşletme İlk.	74	4,5973	,43854	4,4957	5,00
	İşletme Ort.	24	4,6167	,39964	4,4479	5,00
	İşletme Lise	36	4,5611	,41903	4,4193	5,00
	İşletme Üni.	9	4,6000	,37417	4,3124	5,00
	İşletme Yok	5	4,8000	,34641	4,3699	5,00
	Müh. İlk.	135	3,8030	,62198	3,6971	4,80
	Müh. Ort.	46	3,8435	,62952	3,6565	5,00
	Müh. Lise	67	3,8000	,62957	3,6464	5,00
	Müh. Üni.	22	3,6455	,72225	3,3252	4,80
	Müh. Yok	11	3,8545	,45687	3,5476	4,60
	Total	429	4,0746	,67894	4,0102	5,00
Ort.girisim	İşletme İlk.	74	4,4091	,25836	4,3493	4,81
	İşletme Ort.	24	4,4635	,20518	4,3768	4,77
	İşletme Lise	36	4,4569	,28212	4,3615	4,75

İşletme Üni.	9	4,4350	,22225	4,2642	4,67
İşletme Yok	5	4,5571	,14299	4,3796	4,73
Müh. İlk.	135	3,6164	,33919	3,5587	4,58
Müh. Ort.	46	3,5910	,33285	3,4922	4,68
Müh. Lise	67	3,6376	,39199	3,5420	4,51
Müh. Üni.	22	3,6748	,26345	3,5580	4,20
Müh. Yok	11	3,8066	,41511	3,5277	4,28
Total	429	3,9077	,49901	3,8603	4,81

Öğrencilerinin eğitimlerinde ya da yaşamlarında aldıkları bilgiler çerçevesinde, girişimcilik eğilimlerinin öğrencilerin babalarının eğitime göre farklılık gösterip göstermediği Tek Yönlü Varyans Analizi (TYVA) ile araştırılmıştır ve anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Fark bulunan grupları belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey HSD testine başvurulmuştur. İşletme bölümünde babalarının eğitimi olmayan 2, mühendislik bölümlerinde okuyan öğrencilerden de 3 öğrenci babalarının eğitimin olmadığını belirtmiştir. Babalarının eğitimi olmayan öğrenci sayıları arasında yeterli örnek hacmi olmadığından çoklu karşılaştırmaları yapılmamıştır ve betimleyici tabloda istatistikleri verilmemiştir. Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre;

İçsel Kontrol Hissi Girişimcilik Eğilimi (IKH) İçin;

Babaları ilkokul mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimi ile babalarının eğitimi ne olursa olsun mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin IKH girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P < 0,001$). Bu farklılığa göre babalarının eğitimi ilkokul olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin IKH girişimcilik eğilimi babalarının eğitimi ne olursa olsun ve mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin IKH girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Babaları ortaokul mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimi ile babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin IKH girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P < 0,001$). Bu farklılığa göre babalarının eğitimi ortaokul olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin IKH girişimcilik eğilimi babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin IKH girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Babaları lise mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimi ile babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin IKH girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P < 0,001$).

Bu farklılığa göre babalarının eğitimi lise olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin IKH girişimcilik eğilimi babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin IKH girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Babaları üniversite mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimi ile babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin IKH girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,01$). Bu farklılığa göre babalarının eğitimi üniversite olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin IKH girişimcilik eğilimi babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve Mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin IKH girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Başarım İhtiyacı Girişimcilik Eğilimi (BI) İçin;

Babaları ilkokul mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimi ile babalarının eğitimi ilkokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin BI girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,01$). Bu farklılığa göre babalarının eğitimi ilkokul olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin BI girişimcilik eğilimi babalarının eğitimi ilkokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan tüm öğrencilerin BI girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Babaları lise mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimi ile babalarının eğitimi ilkokul, orta, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin BI girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,05$). Bu farklılığa göre babalarının eğitimi lise olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin BI girişimcilik eğilimi babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin BI girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Babaları üniversite mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimi ile babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin BI girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,05$). Bu farklılığa göre babalarının eğitimi üniversite olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin BI girişimcilik eğilimi babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin BI girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Risk Alma Eğilimi Girişimcilik Eğilimi (RAE) İçin;

Babaları ilkokul mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi ile babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin RAE girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre babalarının eğitimi ilkokul olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin RAE girişimcilik eğilimi babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin RAE girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Babaları ortaokul mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi ile babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin RAE girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre baba eğitimi ortaokul olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin RAE girişimcilik eğilimi babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin RAE girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Babaları lise mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi ile babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin RAE girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre babalarının eğitimi lise olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin RAE girişimcilik eğilimi babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin RAE girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Babaları üniversite mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi ile babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin RAE girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre babalarının eğitimi üniversite olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin RAE girişimcilik eğilimi babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümü okuyan öğrencilerin RAE girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Belirsizliğe Karşı Tolerans Girişimcilik Eğilimi (BKT) İçin;

Babaları ilkokul mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimi ile babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin BKT girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur

($P<0,001$). Bu farklılığa göre babalarının eğitimi ilkokul olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin BKT girişimcilik eğilimi babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin BKT girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Babaları ortaokul mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimi ile babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin BKT girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre babalarının eğitimi ortaokul olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin BKT girişimcilik eğilimi babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin BKT girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Babaları lise mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimi ile babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin BKT girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre babalarının eğitimi lise olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin BKT girişimcilik eğilimi babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin BKT girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Babaları üniversite mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimi ile babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin BKT girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre babalarının eğitimi üniversite olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin BKT girişimcilik eğilimi babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin BKT girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Kendine Güven Duyma Girişimcilik Eğilimi (KGD) İçin;

Babaları ilkokul mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimi ile baba eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin KGD girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre babalarının eğitimi ilkokul olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin KGD girişimcilik eğilimi babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin KGD girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Babaları ortaokul mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimi ile babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin KGD girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre babalarının eğitimi ortaokul olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin KGD girişimcilik eğilimi babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin KGD girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Babaları lise mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimi ile babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin KGD girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre babalarının eğitimi lise olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin KGD girişimcilik eğilimi babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin KGD girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Babaları üniversite mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimi ile babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin KGD girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre babalarının eğitimi üniversite olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin KGD girişimcilik eğilimi babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin KGD girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Yenilikçi Olma Girişimcilik Eğilimi (YO) İçin;

Babaları ilkokul mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi ile babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin YO girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre babalarının eğitimi ilkokul olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin YO girişimcilik eğilimi babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin YO girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Babaları ortaokul mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi ile babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin YO girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre babalarının eğitimi ortaokul olan işletme bölümünde okuyan

öğrencilerin YO girişimcilik eğilimi babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin YO girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Babaları lise mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi ile babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin YO girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre babalarının eğitimi lise olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin YO girişimcilik eğilimi babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin YO girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Babaları üniversite mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi ile babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin YO girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre babalarının eğitimi üniversite olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin YO girişimcilik eğilimi babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin YO girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Girişimcilik Eğilimleri Toplamı (GET) İçin;

Babalarının eğitimi ilkokul mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi ile babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin GET girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre babalarının eğitimi ilkokul olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin GET girişimcilik eğilimi babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin GET girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Babalarının eğitimi ortaokul mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi ile babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin GET girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre babalarının eğitimi ortaokul olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin GET girişimcilik eğilimi babalarının eğitimi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin GET girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Baba eğitimi lise mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi ile babalarının eğitimi ilkökul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin GET girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre babalarının eğitimi lise olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin GET girişimcilik eğilimi babalarının eğitimi ilkökul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin GET girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Babalarının eğitimi üniversite mezunu olan işletme bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi ile babalarının eğitimi ilkökul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin GET girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre babalarının eğitimi üniversite olan işletme bölümünde okuyan öğrencilerin GET girişimcilik eğilimi babalarının eğitimi ilkökul, ortaokul, lise ve üniversite olan ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin GET girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur ($P<0,001$).

Babalarının eğitimine göre işletme bölümü öğrencileri arasında ve mühendislik bölümü öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($P>0,05$). Öğrencilerin Babalarının Eğitimine Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasında Farklılık Testine Yönelik Betimleyici İstatistikler Tablo 3.7.'de verilmiştir.

Tablo 3.7. Öğrencilerin Babalarının Eğitimine Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasında Farklılık Testine Yönelik Betimleyici İstatistikleri

Girişimcilik boyutları	Bölüm	Bölüm ve Eğitim	N	Ortalama	Std. Sapma	Minimum	Maksimum
IKH	İşletme	İlkökul	49	4,3848	,44148	3,43	5,00
		Ortaokul	29	4,2808	,49115	3,14	5,00
		Lise	47	4,4772	,33737	3,57	5,00
		Üniversite	21	4,2517	,44700	3,29	5,00
	Mühendislik	İlkökul	74	3,6486	,67430	1,57	5,00
		Ortaokul	54	3,6402	,58128	2,57	5,00
		Lise	83	3,7281	,53852	2,14	4,71
		Üniversite	67	3,6802	,53803	2,29	5,00
		Toplam	424	3,9237	,62852	1,57	5,00

BI	İşletme	İlkokul	49	4,3231	,35747	3,50	4,83	
		Ortaokul	29	4,3563	,43353	3,17	5,00	
		Lise	47	4,3972	,32332	3,67	5,00	
		Üniversite	21	4,4524	,35017	3,67	4,83	
	Mühendislik	İlkokul	74	3,8153	,66984	2,33	5,00	
		Ortaokul	54	3,9907	,56023	2,50	4,83	
		Lise	83	3,8695	,61543	2,00	4,83	
		Üniversite	67	3,9254	,58480	2,50	5,00	
	Toplam		424	4,0579	,58590	2,00	5,00	
	RAE	İşletme	İlkokul	49	4,3163	,31226	3,33	4,83
			Ortaokul	29	4,3218	,38300	2,83	4,83
			Lise	47	4,3865	,24844	3,83	4,83
Üniversite			21	4,4048	,20798	4,00	4,67	
Mühendislik		İlkokul	74	3,1261	,66770	1,83	4,50	
		Ortaokul	54	3,2037	,73663	2,00	4,33	
		Lise	83	3,1325	,73056	1,83	4,83	
		Üniversite	67	3,1692	,79057	1,83	4,67	
Toplam		424	3,5660	,83460	1,83	4,83		
BKT		İşletme	İlkokul	49	4,2536	,54419	2,43	4,86
			Ortaokul	29	4,3448	,55920	2,29	5,00
			Lise	47	4,4620	,37586	3,14	5,00
	Üniversite		21	4,4082	,37603	3,43	4,86	
	Mühendislik	İlkokul	74	3,4749	,70229	2,14	4,86	
		Ortaokul	54	3,5688	,71428	2,14	5,00	
		Lise	83	3,4269	,70816	1,86	4,86	
		Üniversite	67	3,5203	,77080	2,00	5,00	
	Toplam		424	3,7855	,77497	1,86	5,00	
	KGD	İşletme	İlkokul	49	4,5265	,47556	3,20	5,00
			Ortaokul	29	4,4483	,53627	3,20	5,00
			Lise	47	4,6255	,36976	3,20	5,00
Üniversite			21	4,5619	,43644	3,60	5,00	
Mühendislik		İlkokul	74	3,8216	,61361	2,00	5,00	
		Ortaokul	54	3,6593	,68143	2,40	4,80	
		Lise	83	3,7976	,55743	2,60	5,00	
		Üniversite	67	3,7343	,76149	2,00	5,00	
Toplam		424	4,0382	,69621	2,00	5,00		
YO		İşletme	İlkokul	49	4,6449	,40469	3,20	5,00
			Ortaokul	29	4,4552	,53157	3,00	5,00

		Lise	47	4,6468	,33934	3,80	5,00	
		Üniversite	21	4,5810	,41907	3,60	5,00	
	Mühendislik	İlkokul	74	3,7946	,58001	2,00	4,80	
		Ortaokul	54	3,6889	,71814	1,80	5,00	
		Lise	83	3,8337	,54084	2,20	5,00	
		Üniversite	67	3,8328	,69770	1,60	5,00	
		Toplam	424	4,0746	,67894	1,60	5,00	
	Ort.Girişim.	İşletme	İlkokul	49	4,4082	,24998	3,72	4,78
			Ortaokul	29	4,3679	,36062	3,19	4,81
			Lise	47	4,4992	,16460	4,09	4,75
Üniversite			21	4,4433	,21825	4,04	4,77	
Mühendislik		İlkokul	74	3,6135	,38495	2,52	4,58	
		Ortaokul	54	3,6253	,34719	2,98	4,68	
		Lise	83	3,6314	,32512	2,81	4,43	
		Üniversite	67	3,6437	,35231	2,78	4,51	
		Toplam	424	3,9077	,49901	2,52	4,81	

İşletme bölümünde okuyan öğrencilerle mühendislik fakültesinde okuyan öğrencilerin ailelerinde girişimci olup olmamasına göre girişimci eğilimleri arasında fark olup olmadığı tüm girişimcilik boyutları için TYVA ile araştırılmış ve anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Gruplar arasında ki farklılıklar çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey HSD testi ile araştırılmıştır. Tukey HSD testine göre;

Tüm girişimcilik boyutlarında (IKH, BI, RAE, BKT, KGD, YO) ve Girişimcilik Boyutları Toplamı (GET) boyutunda işletme bölümü öğrencisi olup ailesinde girişimci olan öğrencilerin girişimcilik eğilimi ile mühendislik bölümünde okuyan ve ailesinde girişimci olan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinde farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre işletme bölümünde okuyan ve ailesinde girişimci bulunan öğrencilerin girişimcilik eğilimi, mühendislik bölümünde okuyan ve ailesinde girişimci olan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur ($P<0,001$).

Tüm girişimcilik boyutlarında (IKH, BI, RAE, BKT, KGD, YO) ve Girişimcilik Boyutları Toplamı (GET) boyutunda işletme bölümü öğrencisi olup ailesinde girişimci olan öğrencilerin girişimcilik eğilimi ile mühendislik bölümünde okuyan ve ailesinde girişimci olmayan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinde farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre işletme bölümünde okuyan ve ailesinde girişimci bulunan öğrencilerin

girişimcilik eğilimi, mühendislik bölümünde okuyan ve ailesinde girişimci bulunmayan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur ($P<0,001$).

Tüm girişimcilik boyutlarında (IKH, BI, RAE, BKT, KGD, YO) ve Girişimcilik Eğilimleri Toplamı (GET) boyutunda, işletme bölümü öğrencisi olup ailesinde girişimci olmayan öğrencilerin girişimcilik eğilimi ile mühendislik bölümünde okuyan ve ailesinde girişimci olan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinde farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre işletme bölümünde okuyan ve ailesinde girişimci bulunmayan öğrencilerin girişimcilik eğilimi, mühendislik bölümünde okuyan ve ailesinde girişimci olan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur ($P<0,001$).

Tüm girişimcilik boyutlarında (IKH, BI, RAE, BKT, KGD, YO) ve Girişimcilik Boyutları Toplamı (GET) boyutunda işletme bölümü öğrencisi olup ailesinde girişimci olmayan öğrencilerin girişimcilik eğilimi ile mühendislik bölümünde okuyan ve ailesinde girişimci olmayan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinde farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre işletme bölümünde okuyan ve ailesinde girişimci bulunmayan öğrencilerin girişimcilik eğilimi, mühendislik bölümünde okuyan ve ailesinde girişimci bulunmayan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur ($P<0,001$). Sonuçlara ait betimleyici istatistikler Tablo 3.8.'de verilmiştir.

Tablo 3.8. Öğrencilerin Ailelerinde Girişimci Olup Olmamasına Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasında Farklılık Testi

Boyut	Ailenizde girişimci var mı?	N	Ortalama	Std. Sapma	Min.	Max.	Farklı gruplar	P
IKH	İşletme Evet	48	4,4018	,46934	3,14	5,00	İşletme Evet ile Müh. Evet	,0001
	İşletme Hayır	100	4,3686	,40568	3,29	5,00	İşletme Evet ile Müh. Hayır	,0001
	Müh. Evet	118	3,6489	,57254	1,57	5,00	İşletme Hayır ile Müh. Evet	,0001
	Müh. Hayır	163	3,7090	,59262	2,14	5,00	İşletme Hayır ile Müh. Hayır	,0001
	Toplam	429	3,9237	,62852	1,57	5,00		
BI	İşletme Evet	48	4,3750	,37584	3,17	4,83	İşletme Evet ile Müh. Evet	,0001

	İşletme Hayır	100	4,3733	,35622	3,50	5,00	İşletme Evet ile Müh. Hayır	,0001
	Müh. Evet	118	3,8333	,66202	2,00	5,00	İşletme Hayır ile Müh. Evet	,0001
	Müh. Hayır	163	3,9335	,57304	2,00	4,83	İşletme Hayır ile Müh. Hayır	,0001
	Toplam	429	4,0579	,58590	2,00	5,00		
RAE	İşletme Evet	48	4,3854	,32463	2,83	4,83	İşletme Evet ile Müh. Evet	,0001
	İşletme Hayır	100	4,3317	,28278	3,33	4,83	İşletme Evet ile Müh. Hayır	,0001
	Müh. Evet	118	3,1497	,73198	1,83	4,67	İşletme Hayır ile Müh. Evet	,0001
	Müh. Hayır	163	3,1564	,71977	1,83	4,83	İşletme Hayır ile Müh. Hayır	,0001
	Toplam	429	3,5660	,83460	1,83	4,83		
BKT	İşletme Evet	48	4,3006	,59469	2,29	4,86	İşletme Evet ile Müh. Evet	,0001
	İşletme Hayır	100	4,3971	,41293	3,14	5,00	İşletme Evet ile Müh. Hayır	,0001
	Müh. Evet	118	3,3680	,71524	2,00	4,86	İşletme Hayır ile Müh. Evet	,0001
	Müh. Hayır	163	3,5609	,72332	1,86	5,00	İşletme Hayır ile Müh. Hayır	,0001
	Toplam	429	3,7855	,77497	1,86	5,00		
KGD	İşletme Evet	48	4,5833	,52484	3,20	5,00	İşletme Evet ile Müh. Evet	,0001
	İşletme Hayır	100	4,5340	,41003	3,20	5,00	İşletme Evet ile Müh. Hayır	,0001
	Müh. Evet	118	3,8322	,69132	2,00	5,00	İşletme Hayır ile Müh. Evet	,0001
	Müh. Hayır	163	3,7227	,61797	2,00	4,80	İşletme Hayır ile Müh. Hayır	,0001
	Toplam	429	4,0382	,69621	2,00	5,00		
YO	İşletme Evet	48	4,5917	,50858	3,00	5,00	İşletme Evet ile Müh. Evet	,0001
	İşletme Hayır	100	4,6020	,37009	3,60	5,00	İşletme Evet ile Müh. Hayır	,0001
	Müh. Evet	118	3,9305	,64814	2,00	5,00	İşletme Hayır ile Müh.	,0001

							Evete	
	Müh. Hayır	163	3,7031	,59228	1,60	4,80	İşletme Hayır ile Müh. Hayır	,0001
	Toplam	429	4,0746	,67894	1,60	5,00		
GET	İşletme Evet	48	4,4396	,32056	3,19	4,78	İşletme Evet ile Müh. Evet	,0001
	İşletme Hayır	100	4,4345	,21163	3,79	4,81	İşletme Evet ile Müh. Hayır	,0001
	Müh. Evet	118	3,6271	,37290	2,52	4,68	İşletme Hayır ile Müh. Evet	,0001
	Müh. Hayır	163	3,6309	,33277	2,80	4,51	İşletme Hayır ile Müh. Hayır	,0001
	Toplam	429	3,9077	,49901	2,52	4,81		

İşletme bölümünde okuyan öğrencilerle mühendislik fakültesinde okuyan öğrencilerin gelecekteki mesleki idealleri ile girişimcilik eğilimleri arasında fark olup olmadığı TYVA ile araştırılmış ve anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey HSD testine başvurulmuştur. Tukey HSD testine göre;

İşsel Kontrol Hissi Girişimcilik Eğilimi (IKH) İçin;

Gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak olan işletme bölümü öğrencileri ile gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak, kamuda çalışmak ve kendi işini kurmak isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P < 0,001$). Bu farklılığa göre gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak olan işletme bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimi, gelecek ideali özel sektör ya da kamuda çalışmak veya kendi işini kurmak olan (İşletme özel sektör ile Mühendislik özel sektör, İşletme özel sektör ile Mühendislik Kamu, İşletme özel sektör ile Mühendislik kendi işim) mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Gelecekte mesleki ideali kamuda çalışmak olan işletme bölümü öğrencileri ile gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak, kamuda çalışmak ve kendi işini kurmak (İşletme kamu ile Mühendislik özel sektör, İşletme kamu ile Mühendislik kamu, İşletme kamu ile Mühendislik kendi işim) isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P < 0,001$). Bu farklılığa göre gelecekte mesleki ideali kamuda çalışmak olan işletme bölümü öğrencilerinin IKH

girişimcilik eğilimi, gelecek ideali özel sektörde çalışmak olan ya da kamuda çalışmak olan veya kendi işini kurmak olan mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Gelecekte mesleki ideali kendi işini kurmak olan işletme bölümü öğrencileri ile gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak, kamuda çalışmak ve kendi işini kurmak (İşletme kendi işim ile Mühendislik özel sektör, İşletme kendi işim ile Mühendislik kamu, İşletme kendi işim ile Mühendislik kendi işim) isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre gelecekte mesleki ideali kendi işini kurmak olan işletme bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimi, gelecek ideali özel sektörde çalışmak ya da kamuda çalışmak veya kendi işini kurmak olan mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Başarma İhtiyacı Girişimcilik Eğilimi (BI) İçin;

Gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak olan işletme bölümü öğrencileri ile gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak, kamuda çalışmak ve kendi işini kurmak isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak olan işletme bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimi, gelecek ideali özel sektörde çalışmak ya da kamuda çalışmak veya kendi işini kurmak olan (İşletme özel sektör-Mühendislik özel sektör, İşletme özel sektör-Mühendislik kamu, İşletme özel sektör-Mühendislik kendi işim) mühendislik bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Gelecekte mesleki ideali kamuda çalışmak olan işletme bölümü öğrencileri ile gelecekte mesleki ideali kamuda çalışmak ya da kendi işini kurmak (İşletme kamu-Mühendislik kamu, İşletme kamu-Mühendislik kendi işim) isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre gelecekte mesleki ideali kamuda çalışmak olan işletme bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimi, gelecek ideali kamuda çalışmak veya kendi işini kurmak olan mühendislik bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Gelecekte mesleki ideali kendi işini kurmak olan işletme bölümü öğrencileri ile gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak, kamuda çalışmak ya da kendi işini kurmak

(İşletme kendi işim-Mühendislik özel sektör, İşletme kendi işim-Mühendislik kamu, İşletme kendi işim-Mühendislik kendi işim) isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre gelecekte mesleki ideali, kendi işini kurmak olan işletme bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimi, gelecek ideali özel sektörde çalışmak ya da kamuda çalışmak veya kendi işini kurmak olan mühendislik bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak olan mühendislik bölümü öğrencileri ile gelecekte ideali kamuda çalışmak olan mühendislik öğrencilerinin (Mühendislik özel sektör-Mühendislik kamu) BI girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,05$). Bu farklılığa göre özel sektörde çalışmak isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimi kamuda çalışmak isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur.

Risk Alma Eğilimi Girişimcilik Eğilimi (RAE) İçin;

Gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak olan işletme bölümü öğrencileri ile gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak, kamuda çalışmak ya da kendi işini kurmak isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak olan işletme bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi, gelecek ideali özel sektörde çalışmak ya da kamuda çalışmak veya kendi işini kurmak olan (İşletme özel sektör-Mühendislik özel sektör, İşletme özel sektör-Mühendislik kamu, İşletme özel sektör-Mühendislik kendi işim) mühendislik bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Gelecekte mesleki ideali kamuda çalışmak olan işletme bölümü öğrencileri ile gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak veya kamuda çalışmak ya da kendi işini kurmak (İşletme kamu-Mühendislik özel sektör, İşletme kamu-Mühendislik kamu, İşletme kamu-Mühendislik kendi işim) isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre gelecekte mesleki ideali kamuda çalışmak olan işletme bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi, gelecek ideali özel sektörde çalışmak, kamuda çalışmak veya kendi işini kurmak olan mühendislik bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Gelecekte mesleki ideali kendi işini kurmak olan işletme bölümü öğrencileri ile gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak, kamuda çalışmak ya da kendi işini kurmak (İşletme kendi işim-Mühendislik özel sektör, İşletme kendi işim-Mühendislik kamu, İşletme kendi işim-Mühendislik kendi işim) isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre gelecekte mesleki ideali, kendi işini kurmak olan işletme bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi, gelecek ideali özel sektörde çalışmak ya da kamuda çalışmak veya kendi işini kurmak olan mühendislik bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak olan mühendislik bölümü öğrencileri ile gelecekte ideali kamuda çalışmak olan mühendislik bölümü öğrencilerinin (Mühendislik özel sektör-Mühendislik kamu) RAE girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,01$). Bu farklılığa göre özel sektörde çalışmak isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi kamuda çalışmak isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur.

Gelecekte mesleki ideali kamuda çalışmak olan mühendislik bölümü öğrencileri ile gelecekte ideali kendi işini kurmak olan mühendislik bölümü öğrencilerinin (Mühendislik kamu-Mühendislik kendi işim) RAE girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre ideali kendi işini kurmak olan mühendislik bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi kamuda çalışmak isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinden daha büyük bulunmuştur.

Belirsizliğe Karşı Tolerans Girişimcilik Eğilimi (BKT) İçin;

Gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak olan işletme bölümü öğrencileri ile gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak, kamuda çalışmak ya da kendi işini kurmak isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak olan işletme bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimi, gelecek ideali özel sektörde çalışmak ya da kamuda çalışmak veya kendi işini kurmak olan (İşletme özel sektör-Mühendislik özel sektör, İşletme özel sektör-Mühendislik kamu, İşletme özel sektör-Mühendislik kendi işim) mühendislik bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Gelecekte mesleki ideali kamuda çalışmak olan işletme bölümü öğrencileri ile gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak veya kamuda çalışmak ya da kendi işini kurmak (İşletme kamu-Mühendislik özel sektör, İşletme Kamu-Mühendislik Kamu, İşletme Kamu-Mühendislik Kendi işim) isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre gelecekte mesleki ideali kamuda çalışmak olan işletme öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimi, gelecek ideali özel sektörde çalışmak, kamuda çalışmak veya kendi işini kurmak olan mühendislik bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Gelecekte mesleki ideali kendi işini kurmak olan işletme bölümü öğrencileri ile gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak, kamuda çalışmak ya da kendi işini kurmak (İşletme kendi işim-Mühendislik özel sektör, İşletme kendi işim-Mühendislik kamu, İşletme kendi işim-Mühendislik kendi işim) isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre gelecekte mesleki ideali, kendi işini kurmak olan işletme bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimi, gelecek ideali özel sektörde çalışmak ya da kamuda çalışmak veya kendi işini kurmak olan mühendislik bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak olan mühendislik bölümü öğrencileri ile gelecekte ideali kamuda çalışmak olan mühendislik bölümü öğrencilerinin (Mühendislik özel sektör-Mühendislik kamu) BKT girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,01$). Bu farklılığa göre özel sektörde çalışmak isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimi kamuda çalışmak isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendine Güven Duyma Girişimcilik Eğilimi (KGD) İçin;

Gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak olan işletme bölümü öğrencileri ile gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak, kamuda çalışmak ya da kendi işini kurmak isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak olan işletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimi, gelecek ideali özel sektörde çalışmak ya da kamuda çalışmak veya kendi işini kurmak olan (İşletme özel sektör-Mühendislik özel sektör, İşletme özel sektör-Mühendislik kamu, İşletme özel sektör-

Mühendislik kendi işim) mühendislik bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Gelecekte mesleki ideali kamuda çalışmak olan işletme bölümü öğrencileri ile gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak veya kamuda çalışmak ya da kendi işini kurmak (İşletme kamu-Mühendislik özel sektör, İşletme kamu-Mühendislik kamu, İşletme kamu-Mühendislik kendi işim) isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre gelecekte mesleki ideali kamuda çalışmak olan işletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimi, gelecek ideali özel sektörde çalışmak, kamuda çalışmak veya kendi işini kurmak olan mühendislik bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Gelecekte mesleki ideali kendi işini kurmak olan işletme bölümü öğrencileri ile gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak, kamuda çalışmak ya da kendi işini kurmak (İşletme kendi isim-Mühendislik özel sektör, İşletme kendi işim-Mühendislik kamu, İşletme kendi işim-Mühendislik kendi işim) isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre gelecekte mesleki ideali, kendi işini kurmak olan işletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimi, gelecek ideali özel sektörde çalışmak ya da kamuda çalışmak veya kendi işini kurmak olan mühendislik bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Gelecekte mesleki ideali kendi işi olan mühendislik bölümü öğrencileri ile gelecekte ideali kamuda çalışmak olan mühendislik bölümü öğrencilerinin (Mühendislik kendi işim-Mühendislik kamu) KGD girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,05$). Bu farklılığa göre ideali kendi işinde çalışmak olan mühendislik bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimi kamuda çalışmak isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur.

Yenilikçi Olma Girişimcilik Eğilimi (YO) İçin;

Gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak olan işletme bölümü öğrencileri ile gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak, kamuda çalışmak ya da kendi işini kurmak isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak olan işletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi, gelecek ideali özel sektörde

çalışmak ya da kamuda çalışmak veya kendi işini kurmak olan (İşletme özel sektör-Mühendislik özel sektör, İşletme özel sektör-Mühendislik kamu, İşletme özel sektör-Mühendislik kendi işim) mühendislik bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Gelecekte mesleki ideali kamuda çalışmak olan işletme bölümü öğrencileri ile gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak veya kamuda çalışmak ya da kendi işini kurmak (İşletme kamu-Mühendislik özel sektör, İşletme kamu-Mühendislik kamu, İşletme kamu-Mühendislik kendi işim) isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre gelecekte mesleki ideali kamuda çalışmak olan işletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi, gelecek ideali özel sektörde çalışmak, kamuda çalışmak veya kendi işini kurmak olan mühendislik bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Gelecekte mesleki ideali kendi işini kurmak olan işletme bölümü öğrencileri ile gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak, kamuda çalışmak ya da kendi işini kurmak (İşletme kendi işim-Mühendislik özel sektör, İşletme kendi işim-Mühendislik kamu, İşletme kendi işim-Mühendislik kendi işim) isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre gelecekte mesleki ideali, kendi işini kurmak olan işletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi, gelecek ideali özel sektörde çalışmak ya da kamuda çalışmak veya kendi işini kurmak olan mühendislik bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Gelecekte mesleki ideali kendi işini kurmak olan mühendislik bölümü öğrencileri ile gelecekte ideali kamuda çalışmak, özel sektörde çalışmak olan mühendislik bölümü öğrencilerinin (Mühendislik kendi işi-Mühendislik kamu, Mühendislik kendi işim-özel sektör) YO girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,01$). Bu farklılığa göre ideali kendi işini kurup çalışmak isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi kamuda çalışmak ve özel sektörde çalışmak isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur.

Girişimcilik Eğilimleri Toplamı (GET) İçin;

Gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak olan işletme bölümü öğrencileri ile gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak, kamuda çalışmak ya da kendi işini kurmak

isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak olan işletme bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi, gelecek ideali özel sektörde çalışmak ya da kamuda çalışmak veya kendi işini kurmak olan (İşletme özel sektör-Mühendislik özel sektör, İşletme özel sektör-Mühendislik kamu, İşletme özel sektör-Mühendislik kendi işim) mühendislik bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Gelecekte mesleki ideali kamuda çalışmak olan işletme bölümü öğrencileri ile gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak veya kamuda çalışmak ya da kendi işini kurmak (İşletme kamu-Mühendislik özel sektör, İşletme kamu-Mühendislik kamu, İşletme kamu-Mühendislik kendi işim) isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre gelecekte mesleki ideali kamuda çalışmak olan işletme bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi, gelecek ideali özel sektörde çalışmak, kamuda çalışmak veya kendi işini kurmak olan mühendislik bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Gelecekte mesleki ideali kendi işini kurmak olan işletme bölümü öğrencileri ile gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak, kamuda çalışmak ya da kendi işini kurmak (İşletme kendi işim-Mühendislik özel sektör, İşletme kendi işim-Mühendislik kamu, İşletme kendi işim-Mühendislik kendi işim) isteyen mühendislik bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre gelecekte mesleki ideali, kendi işini kurmak olan işletme bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi, gelecek ideali özel sektörde çalışmak ya da kamuda çalışmak veya kendi işini kurmak olan mühendislik bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Gelecekte mesleki ideali kendi işini kurmak olan işletme bölümü öğrencileri ile gelecekte mesleki ideali kamuda çalışmak olan işletme bölümü öğrencilerinin (İşletme kendi işi-İşletme kamu) GET girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,01$). Bu farklılığa göre gelecekte mesleki ideali, kendi işini kurmak olan işletme bölümü öğrencilerinin GET eğilimi, gelecekte mesleki ideali kamuda çalışmak olan işletme bölümü öğrencilerinden yüksek bulunmuştur.

Gelecekte mesleki ideali özel sektörde çalışmak olan mühendislik bölümü öğrencileri ile gelecekte ideali kamuda çalışmak olan mühendislik bölümü öğrencilerinin (Mühendislik özel sektör-Mühendislik kamu) GET girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,01$). Bu farklılığa göre ideali özel sektörde çalışmak olan mühendislik bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi ideali kamuda çalışmak olan mühendislik bölümü öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur.

Gelecekte mesleki ideali kendi işini kurmak olan mühendislik bölümü öğrencileri ile gelecekte ideali kamuda çalışmak olan mühendislik bölümü öğrencilerinin (Mühendislik kendi işim-Mühendislik kamu) GET girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre ideali kendi işini kurmak olan mühendislik bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi ideali kamuda çalışmak olan mühendislik bölümü öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin gelecekteki mesleki idealleri ile girişimcilik eğilimleri arasında fark olup olmadığına yönelik betimleyici istatistikleri Tablo 3.9.'da verilmiştir.

Tablo 3.9 Öğrencilerin Gelecekteki Mesleki İdealleri ile Girişimcilik Eğilimleri Arasında Fark Olup Olmadığına Yönelik Betimleyici İstatistikleri

	Mesleki ideal	N	Ortalama	Std. Sapma	Min.	Max.
IKH	İşl. Özel sektör	47	4,3587	,42323	3,14	5,00
	İşl. Kamu	44	4,2305	,44670	3,29	5,00
	İşl. Kendi işim	57	4,5113	,37501	3,43	5,00
	Müh. Özel sektör	101	3,7426	,56785	2,57	5,00
	Müh. Kamu sektörü	114	3,5501	,62320	1,57	5,00
	Müh. Kendi işim	66	3,8247	,49092	2,86	5,00
	Toplam	429	3,9237	,62852	1,57	5,00
BI	İşl. Özel sektör	47	4,3972	,31766	3,50	5,00
	İşl. Kamu	44	4,2462	,40105	3,17	4,83
	İşl. Kendi işim	57	4,4532	,34179	3,50	5,00
	Müh. Özel sektör	101	4,0165	,49861	2,67	4,83
	Müh. Kamu sektörü	114	3,7807	,64007	2,00	5,00
	Müh. Kendi işim	66	3,8914	,69090	2,00	5,00
	Toplam	429	4,0579	,58590	2,00	5,00
RAE	İşl. Özel sektör	47	4,3759	,27246	3,50	4,83
	İşl. Kamu	44	4,2121	,36720	2,83	4,67

	İşl. Kendi işim	57	4,4327	,21096	3,83	4,83
	Müh. Özel sektör	101	3,2558	,71824	1,83	4,67
	Müh. Kamu sektörü	114	2,9488	,69911	1,83	4,50
	Müh. Kendi işim	66	3,3510	,69499	2,17	4,83
	Toplam	429	3,5660	,83460	1,83	4,83
BKT	İşl. Özel sektör	47	4,4347	,41911	3,14	5,00
	İşl. Kamu	44	4,2890	,57432	2,29	4,86
	İşl. Kendi işim	57	4,3684	,44439	3,14	5,00
	Müh. Özel sektör	101	3,6634	,70987	1,86	5,00
	Müh. Kamu sektörü	114	3,3195	,70302	1,86	4,86
	Müh. Kendi işim	66	3,4762	,72944	2,14	4,86
	Toplam	429	3,7855	,77497	1,86	5,00
KGD	İşl. Özel sektör	47	4,5830	,46965	3,20	5,00
	İşl. Kamu	44	4,3773	,40969	3,40	5,00
	İşl. Kendi işim	57	4,6561	,42888	3,20	5,00
	Müh. Özel sektör	101	3,7168	,61726	2,00	5,00
	Müh. Kamu sektörü	114	3,6982	,66903	2,00	5,00
	Müh. Kendi işim	66	3,9697	,63754	2,20	5,00
	Toplam	429	4,0382	,69621	2,00	5,00
YO	İşl. Özel sektör	47	4,5830	,43305	3,00	5,00
	İşl. Kamu	44	4,4636	,48565	3,20	5,00
	İşl. Kendi işim	57	4,7158	,30926	4,00	5,00
	Müh. Özel sektör	101	3,7228	,58649	1,60	5,00
	Müh. Kamu sektörü	114	3,7281	,65399	1,80	5,00
	Müh. Kendi işim	66	4,0364	,58062	2,20	5,00
	Toplam	429	4,0746	,67894	1,60	5,00
Ort.gi rişim	İşl. Özel sektör	47	4,4554	,22371	3,72	4,81
	İşl. Kamu	44	4,3031	,29983	3,19	4,71
	İşl. Kendi işim	57	4,5229	,18281	4,10	4,78
	Müh. Özel sektör	101	3,6863	,31814	2,80	4,31
	Müh. Kamu sektörü	114	3,5043	,34548	2,52	4,51
	Müh. Kendi işim	66	3,7582	,33727	3,14	4,68
	Toplam	429	3,9077	,49901	2,52	4,81

Öğrencilerin gelecekte kendi işini kurma olasılığına göre girişimcilik eğilimleri arasında fark olup olmadığı TYVA ile araştırılmıştır. BI ve BKT girişimcilik boyutlarında anlamlı farklılık bulunmazken diğer boyutlarda farklılıklar bulunmuştur. Bu farklılığı

görebilmek için çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey HSD testine başvurulmuştur. Bu farklılıklar;

İçsel Kontrol Hissi Girişimcilik Eğilimi (IKH) İçin;

Kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı fark bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan işletme öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimi kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan işletme bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimi kendi işini kurma olasılığı yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı düşük olan mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan işletme bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimi, kendi işini kurma olasılığı düşük olan mühendislik bölümü öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük olan mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan işletme bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimi, kendi işini kurma olasılığı çok düşük olan mühendislik bölümü öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığı yüksek olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük ya da düşük ya da yüksek veya çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı yüksek olan işletme bölümü

öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimi, tüm mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığı düşük olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük ya da düşük ya da yüksek veya çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,05$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı yüksek olan işletme bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimi, tüm mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığı çok düşük olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı düşük ya da yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,05$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı çok düşük olan işletme bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimi, tüm mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığına göre hem işletme bölümü öğrencileri hem de mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($P>0,05$).

Başarım İhtiyacı Girişimcilik Eğilimi (BI) İçin;

Kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük ya da düşük ya da yüksek veya çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,01$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan işletme bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimi, tüm mühendislik bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığı yüksek olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük ya da düşük ya da yüksek veya çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,01$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı yüksek olan işletme bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimi, tüm mühendislik bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığı düşük olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük ya da düşük ya da yüksek veya çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,05$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı düşük olan işletme bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimi, tüm mühendislik bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığına göre hem işletme bölümü öğrencileri hem de mühendislik bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($P>0,05$).

Risk Alma Eğilimi Girişimcilik Eğilimi (RAE) İçin;

Kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük ya da düşük ya da yüksek veya çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan işletme bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi, tüm mühendislik bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığı yüksek olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük ya da düşük ya da yüksek veya çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı yüksek olan işletme bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi, tüm mühendislik bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığı düşük olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük ya da düşük ya da yüksek veya çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı düşük olan işletme bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi, tüm mühendislik bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığı çok düşük olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük ya da düşük ya da yüksek veya çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı çok düşük olan işletme bölümü

öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi, tüm mühendislik bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığına göre hem işletme bölümü öğrencileri hem de mühendislik bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($P>0,05$).

Belirsizliğe Karşı Tolerans Girişimcilik Eğilimi (BKT) İçin;

Kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan işletme öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük ya da düşük ya da yüksek veya çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan işletme bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimi, tüm mühendislik bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığı yüksek olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük ya da düşük ya da yüksek veya çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı yüksek olan işletme bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimi, tüm mühendislik bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığı düşük olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük ya da düşük ya da yüksek veya çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı düşük olan işletme bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimi, tüm mühendislik bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığı çok düşük olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük ya da düşük ya da yüksek veya çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı çok düşük olan işletme bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimi, tüm mühendislik bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığına göre hem işletme bölümü öğrencileri hem de mühendislik bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($P>0,05$).

Kendine Güven Duyma Girişimcilik Eğilimi (KGD) İçin;

Kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük ya da düşük ya da yüksek veya çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,01$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan işletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimi, tüm mühendislik bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığı yüksek olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük ya da düşük ya da yüksek veya çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı yüksek olan işletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimi, tüm mühendislik bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığı düşük olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük ya da düşük ya da yüksek veya çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı fark bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı düşük olan işletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimi, tüm mühendislik bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığı çok düşük olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük ya da düşük veya yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı fark bulunmuştur ($P<0,05$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı çok düşük olan işletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimi, tüm mühendislik bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı düşük olan mühendislik bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı fark bulunmuştur ($P<0,05$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimi,

kendi işini kurma olasılığı düşük olan mühendislik bölümü öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığına göre işletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($P>0,05$).

Yenilikçi Olma Girişimcilik Eğilimi (YO) İçin;

Kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük ya da düşük ya da yüksek veya çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,05$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan işletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi, tüm mühendislik bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığı yüksek olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük ya da düşük ya da yüksek veya çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı yüksek olan işletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi, tüm mühendislik bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığı düşük olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük ya da düşük veya yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı düşük olan işletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi, tüm mühendislik bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığı çok düşük olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük ya da düşük veya yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,05$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı çok düşük olan işletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi, tüm mühendislik bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük ya da düşük ya da yüksek olan mühendislik bölümü

öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,01$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi, diğer mühendislik bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığı yüksek olan mühendislik bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük olan mühendislik bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,01$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi, diğer mühendislik bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Girişimcilik Eğilimleri Toplamı (GET) İçin;

Kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük ya da düşük ya da yüksek veya çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan işletme bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi, tüm mühendislik bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığı yüksek olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük ya da düşük ya da yüksek veya çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı yüksek olan işletme bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi, tüm mühendislik bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığı düşük olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük ya da düşük veya yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı düşük olan işletme bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi, tüm mühendislik bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığı çok düşük olan işletme bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük ya da düşük ya da yüksek veya çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur

($P < 0,05$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı çok düşük olan işletme bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi, tüm mühendislik bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencileri ile kendi işini kurma olasılığı çok düşük olan mühendislik bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$). Bu farklılığa göre kendi işini kurma olasılığı çok yüksek olan mühendislik bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi, kendi işini kurma olasılığı çok düşük olan mühendislik bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin gelecekte kendi işini kurma olasılığına göre girişimcilik eğilimleri arasında farklılıklara yönelik betimleyici istatistikler Tablo 3.10.'da verilmiştir.

Tablo 3.10. Öğrencilerin Gelecekte Kendi İşini Kurma Olasılığına Göre Girişimcilik Eğilimleri İstatistikleri

Boyutlar	Kendi işini kurma olasılığı	N	Ortalama	Std. Sapma	Min.	Max
IKH	İşl. Çok yüksek	21	4,5918	,39457	3,86	5,00
	İşl. Yüksek	69	4,3913	,42197	3,29	5,00
	İşl. Düşük	43	4,2890	,44469	3,14	5,00
	İşl. Çok düşük	15	4,2857	,34993	3,86	5,00
	Müh. Çok yüksek	39	3,7985	,48911	3,00	5,00
	Müh. Yüksek	100	3,6571	,58849	1,57	4,86
	Müh. Düşük	114	3,6291	,61430	2,29	5,00
	Müh. Çok düşük	28	3,8418	,53922	2,86	4,71
	Toplam	429	3,9237	,62852	1,57	5,00
BI	İşl. Çok yüksek	21	4,5397	,27841	3,83	4,83
	İşl. Yüksek	69	4,3986	,35496	3,17	5,00
	İşl. Düşük	43	4,3140	,38007	3,50	4,83
	İşl. Çok düşük	15	4,2000	,35746	3,50	4,67
	Müh. Çok yüksek	39	3,9274	,71307	2,33	5,00
	Müh. Yüksek	100	3,8967	,60106	2,00	4,83
	Müh. Düşük	114	3,8787	,60977	2,00	5,00
	Müh. Çok düşük	28	3,8750	,54362	2,83	4,67
	Toplam	429	4,0579	,58590	2,00	5,00
RAE	İşl. Çok yüksek	21	4,5079	,17854	4,17	4,83

	İşl. Yüksek	69	4,3889	,28535	2,83	4,83
	İşl. Düşük	43	4,2829	,30109	3,33	4,83
	İşl. Çok düşük	15	4,1333	,32244	3,50	4,67
	Müh. Çok yüksek	39	3,2949	,73495	2,33	4,50
	Müh. Yüksek	100	3,1917	,65193	2,00	4,83
	Müh. Düşük	114	3,0863	,76689	1,83	4,67
	Müh. Çok düşük	28	3,0952	,77037	1,83	4,50
	Toplam	429	3,5660	,83460	1,83	4,83
BKT	İşl. Çok yüksek	21	4,3197	,38307	3,43	4,71
	İşl. Yüksek	69	4,3768	,50802	2,29	5,00
	İşl. Düşük	43	4,3621	,47824	2,43	5,00
	İşl. Çok düşük	15	4,3905	,51072	3,43	5,00
	Müh. Çok yüksek	39	3,3700	,81125	2,00	4,86
	Müh. Yüksek	100	3,4471	,64102	2,00	4,86
	Müh. Düşük	114	3,5639	,75875	1,86	5,00
	Müh. Çok düşük	28	3,4082	,74253	1,86	4,86
	Toplam	429	3,7855	,77497	1,86	5,00
KGD	İşl. Çok yüksek	21	4,6667	,47469	3,20	5,00
	İşl. Yüksek	69	4,6058	,42283	3,20	5,00
	İşl. Düşük	43	4,4884	,41473	3,20	5,00
	İşl. Çok düşük	15	4,3067	,54963	3,40	5,00
	Müh. Çok yüksek	39	4,0821	,72216	2,20	5,00
	Müh. Yüksek	100	3,8100	,61914	2,00	5,00
	Müh. Düşük	114	3,6544	,63708	2,00	5,00
	Müh. Çok düşük	28	3,6500	,58023	2,40	4,60
	Toplam	429	4,0382	,69621	2,00	5,00
YO	İşl. Çok yüksek	21	4,7429	,35295	4,00	5,00
	İşl. Yüksek	69	4,6667	,34923	3,40	5,00
	İşl. Düşük	43	4,5070	,48077	3,00	5,00
	İşl. Çok düşük	15	4,3467	,47489	3,60	5,00
	Müh. Çok yüksek	39	4,2462	,44358	3,00	5,00
	Müh. Yüksek	100	3,8560	,57706	2,00	5,00
	Müh. Düşük	114	3,6719	,63810	1,60	5,00
	Müh. Çok düşük	28	3,4857	,61927	1,80	4,80
	Toplam	429	4,0746	,67894	1,60	5,00
GET	İşl. Çok yüksek	21	4,5615	,19302	4,13	4,77
	İşl. Yüksek	69	4,4713	,23880	3,19	4,81

İşl. Düşük	43	4,3739	,25987	3,72	4,75
İşl. Çok düşük	15	4,2771	,24557	3,93	4,68
Müh. Çok yüksek	39	3,7865	,35145	3,00	4,68
Müh. Yüksek	100	3,6431	,31944	2,52	4,31
Müh. Düşük	114	3,5807	,37458	2,77	4,51
Müh. Çok düşük	28	3,5593	,28346	3,04	4,11
Toplam	429	3,9077	,49901	2,52	4,81

Öğrencilerin eğitim öğretim yaşamında girişimcilik dersi alıp almamasına göre girişimcilik eğilimleri arasında farklılık olup olmadığı TYVA ile araştırılmış ve tüm girişimcilik boyutlarında farklılık bulunmuştur. Farklı Gruplar Tukey HSD çoklu karşılaştırmasına göre araştırılmıştır. Buna göre;

İçsel Kontrol Hissi Girişimcilik Eğilimi (IKH) İçin;

İşletme bölümü öğrencileri ile girişimcilik dersi alsın ya da almasın mühendislik öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P < 0,001$). Bu farklılığa göre İşletme bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik puanı mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Başarma İhtiyacı Girişimcilik Eğilimi (BI) İçin;

İşletme bölümü öğrencileri ile girişimcilik dersi alsın ya da almasın mühendislik bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P < 0,001$). Bu farklılığa göre İşletme bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik puanı mühendislik bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Risk Alma Eğilimi Girişimcilik Eğilimi (RAE) İçin;

İşletme bölümü öğrencileri ile girişimcilik dersi alsın ya da almasın mühendislik bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P < 0,001$). Bu farklılığa göre işletme bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik puanı mühendislik bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Belirsizliğe Karşı Tolerans Girişimcilik Eğilimi (BKT) İçin;

İşletme bölümü öğrencileri ile girişimcilik dersi alsın ya da almasın mühendislik bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P < 0,001$). Bu farklılığa göre işletme bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik puanı

mühendislik bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Kendine Güven Duyma Girişimcilik Eğilimi (KGD) İçin;

İşletme bölümü öğrencileri ile girişimcilik dersi alsın ya da almasın mühendislik bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre işletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik puanı mühendislik bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Yenilikçi Olma Girişimcilik Eğilimi (YO) İçin;

İşletme bölümü öğrencileri ile girişimcilik dersi alsın ya da almasın mühendislik bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre işletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik puanı mühendislik bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur.

Mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin girişimcilik dersi alıp almamasına göre YO girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,05$). Bu farklılığa göre girişimcilik dersi alan mühendislik bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi almayan öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur.

Girişimcilik Eğilimleri Toplamı (GET) İçin;

İşletme bölümü öğrencileri ile girişimcilik dersi alsın ya da almasın mühendislik bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre işletme bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik puanı mühendislik bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğiliminden daha yüksek bulunmuştur. Sonuçlar Tablo 3.11.'de verilmiştir.

Tablo 3.11. Öğrencilerin Eğitim-Öğretim Yaşamında Girişimcilik Dersi Alıp Almamasına Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasında Farklılık Testi

	Girişimcilik dersi alma	N	Ortalama	Std. Sapma	Min.	Max.	Farklı gruplar	P
IKH	İşl. Evet	148	4,3793	,42604	3,14	5,00	İşl. Evet ile Müh. Evet	,0001
	Müh. Evet	79	3,5967	,56208	2,29	5,00	İşl. Evet ile Müh. Hayır	,0001
	Müh. Hayır	202	3,7178	,59021	1,57	4,86		
	Toplam	429	3,9237	,62852	1,57	5,00		
BI	İşl. Evet	148	4,3739	,36141	3,17	5,00	İşl. Evet ile Müh. Evet	,0001
	Müh. Evet	79	3,8523	,56989	2,00	5,00	İşl. Evet ile Müh. Hayır	,0001
	Müh. Hayır	202	3,9068	,62954	2,00	5,00		

	Toplam	429	4,0579	,58590	2,00	5,00		
RAE	İşl. Evet	148	4,3491	,29696	2,83	4,83	İşl. Evet ile Müh. Evet	,0001
	Müh. Evet	79	3,0781	,72050	1,83	4,50	İşl. Evet ile Müh. Hayır	,0001
	Müh. Hayır	202	3,1832	,72448	1,83	4,83		
	Toplam	429	3,5660	,83460	1,83	4,83		
BKT	İşl. Evet	148	4,3658	,47955	2,29	5,00	İşl. Evet ile Müh. Evet	,0001
	Müh. Evet	79	3,4702	,64383	1,86	4,86	İşl. Evet ile Müh. Hayır	,0001
	Müh. Hayır	202	3,4837	,75579	1,86	5,00		
	Toplam	429	3,7855	,77497	1,86	5,00		
KGD	İşl. Evet	148	4,5500	,44926	3,20	5,00	İşl. Evet ile Müh. Evet	,0001
	Müh. Evet	79	3,8329	,60037	2,20	5,00	İşl. Evet ile Müh. Hayır	,0001
	Müh. Hayır	202	3,7436	,66929	2,00	5,00		
	Toplam	429	4,0382	,69621	2,00	5,00		
YO	İşl. Evet	148	4,5986	,41829	3,00	5,00	İşl. Evet ile Müh. Evet	,0001
	Müh. Evet	79	3,9443	,57729	2,20	5,00	İşl. Evet ile Müh. Hayır	,0001
	Müh. Hayır	202	3,7416	,63556	1,60	5,00	Müh. Evet ile Müh. Hayır	,018
	Toplam	429	4,0746	,67894	1,60	5,00		
GET	İşl. Evet	148	4,4361	,25104	3,19	4,81	İşl. Evet ile Müh. Evet	,0001
	Müh. Evet	79	3,6291	,31837	2,82	4,68	İşl. Evet ile Müh. Hayır	,0001
	Müh. Hayır	202	3,6294	,36175	2,52	4,51		
	Toplam	429	3,9077	,49901	2,52	4,81		

Öğrencilerin girişimci olabilmeleri için resmi bir eğitime ihtiyaç duyup duymamasına göre girişimcilik eğilimleri arasında farklılık olup olmadığı TYVA ile araştırılmış ve tüm girişimcilik boyutlarında farklılık bulunmuştur. Farklı Gruplar Tukey HSD çoklu karşılaştırmasına göre araştırılmıştır. Buna göre;

Girişimci olunabilmesi için resmi bir eğitimin gerekliliğine evet diyen işletme bölümü öğrencileri ile mühendislik bölümünde okuyan resmi bir girişimcilik eğitimine evet ya da hayır diyen tüm öğrenciler arasında, tüm girişimcilik boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P < 0,0001$). Tüm girişimcilik boyutlarında hayır diyen işletme bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

Girişimci olunabilmesi için resmi bir eğitimin gerekliliğine hayır diyen işletme bölümü öğrencileri ile mühendislik bölümünde okuyan resmi bir girişimcilik eğitimine evet ya da hayır diyen tüm öğrenciler arasında, tüm girişimcilik boyutlarında anlamlı

farklılık bulunmuştur ($P < 0,0001$). Tüm girişimcilik boyutlarında evet diyen işletme bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

Girişimci olunabilmesi için resmi bir eğitimin gerekliliğine görüş beyan eden öğrencilerin kendi bölümü/fakültesi bazında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($P > 0,05$). Sonuçlar Tablo 3.12.'de verilmiştir.

Tablo 3.12. Öğrencilerin Girişimci Olabilmeleri İçin Resmi Bir Eğitime İhtiyaç Duyup Duymamasına Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasında Farklılık Testi

		N	Ortalama	Std. Sapma	Min.	Max.	Farklı gruplar	P
IKH	İşl. Evet	89	4,3644	,42148	3,29	5,00	İşl. Evet ile Müh. Evet	,0001
	İşl. Hayır	59	4,4019	,43547	3,14	5,00	İşl. Evet ile Müh. Hayır	,0001
	Müh. Evet	125	3,6366	,56228	2,29	5,00	İşl. Hayır ile Müh. Evet	,0001
	Müh. Hayır	156	3,7216	,59993	1,57	5,00	İşl. Hayır ile Müh. Hayır	,0001
	Toplam	429	3,9237	,62852	1,57	5,00		
BI	İşl. Evet	89	4,3914	,37614	3,17	5,00	İşl. Evet ile Müh. Evet	,0001
	İşl. Hayır	59	4,3475	,33944	3,50	5,00	İşl. Evet ile Müh. Hayır	,0001
	Müh. Evet	125	3,9613	,52922	2,00	4,83	İşl. Hayır ile Müh. Evet	,0001
	Müh. Hayır	156	3,8355	,66881	2,00	5,00	İşl. Hayır ile Müh. Hayır	,0001
	Toplam	429	4,0579	,58590	2,00	5,00		
RAE	İşl. Evet	89	4,3202	,31304	2,83	4,83	İşl. Evet ile Müh. Evet	,0001
	İşl. Hayır	59	4,3927	,26760	3,33	4,83	İşl. Evet ile Müh. Hayır	,0001
	Müh. Evet	125	3,0520	,72599	1,83	4,83	İşl. Hayır ile Müh. Evet	,0001
	Müh. Hayır	156	3,2350	,71363	1,83	4,67	İşl. Hayır ile Müh. Hayır	,0001
	Toplam	429	3,5660	,83460	1,83	4,83		
BKT	İşl. Evet	89	4,3965	,52301	2,29	5,00	İşl. Evet ile Müh. Evet	,0001
	İşl. Hayır	59	4,3196	,40523	3,14	4,86	İşl. Evet ile Müh. Hayır	,0001
	Müh. Evet	125	3,4537	,72141	1,86	4,86	İşl. Hayır ile Müh. Evet	,0001
	Müh. Hayır	156	3,5009	,72942	2,00	5,00	İşl. Hayır ile Müh. Hayır	,0001
	Toplam	429	3,7855	,77497	1,86	5,00		
KGD	İşl. Evet	89	4,5371	,44578	3,20	5,00	İşl. Evet ile Müh. Evet	,0001
	İşl. Hayır	59	4,5695	,45760	3,20	5,00	İşl. Evet ile Müh. Hayır	,0001
	Müh. Evet	125	3,7296	,56811	2,40	5,00	İşl. Hayır ile Müh. Evet	,0001

	Müh. Hayır	156	3,8000	,71047	2,00	5,00	İşl. Hayır ile Müh. Hayır	,0001
	Toplam	429	4,0382	,69621	2,00	5,00		
YO	İşl. Evet	89	4,5506	,42349	3,20	5,00	İşl. Evet ile Müh. Evet	,0001
	İşl. Hayır	59	4,6712	,40303	3,00	5,00	İşl. Evet ile Müh. Hayır	,0001
	Müh. Evet	125	3,7488	,61377	2,00	5,00	İşl. Hayır ile Müh. Evet	,0001
	Müh. Hayır	156	3,8385	,63373	1,60	5,00	İşl. Hayır ile Müh. Hayır	,0001
	Toplam	429	4,0746	,67894	1,60	5,00		
GET	İşl. Evet	89	4,4267	,27417	3,19	4,78	İşl. Evet ile Müh. Evet	,0001
	İşl. Hayır	59	4,4504	,21292	3,72	4,81	İşl. Evet ile Müh. Hayır	,0001
	Müh. Evet	125	3,5970	,32611	2,77	4,51	İşl. Hayır ile Müh. Evet	,0001
	Müh. Hayır	156	3,6553	,36621	2,52	4,68	İşl. Hayır ile Müh. Hayır	,0001
	Toplam	429	3,9077	,49901	2,52	4,81		

Öğrencilerin öğretim üyeleri tarafından girişimciliğe cesaretlendirilip cesaretlendirilmemesine göre girişimcilik eğilimleri arasında fark olup olmadığı TYVA ile araştırılmış ve tüm boyutlarda farklılık bulunmuştur. Bu farklılıklar;

İşsel Kontrol Hissi Girişimcilik Eğilimi (IKH) İçin;

Öğretim üyeleri tarafından girişimciliğe cesaretlendirilen işletme bölümü öğrencileri ile mühendislik bölümünde okuyan öğrenciler, girişimciliğe cesaretlendirilsin ya da cesaretlendirilmesin IKH girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P < 0,001$). Bu farklılığa göre girişimciliğe cesaretlendirilen işletme bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

Öğretim üyeleri tarafından girişimciliğe cesaretlendirilmeyen işletme bölümü öğrencileri ile mühendislik bölümünde okuyan öğrenciler, girişimciliğe cesaretlendirilsin ya da cesaretlendirilmesin IKH girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P < 0,001$). Bu farklılığa göre girişimciliğe cesaretlendirilmeyen işletme bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

Başarma İhtiyacı Girişimcilik Eğilimi (BI) İçin;

Öğretim üyeleri tarafından girişimciliğe cesaretlendirilen işletme bölümü öğrencileri ile mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin girişimciliğe cesaretlendirilsin ya da cesaretlendirilmesin BI girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P < 0,001$). Bu

farklılığa göre girişimciliğe cesaretlendirilen işletme bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

Öğretim üyeleri tarafından girişimciliğe cesaretlendirilmeyen işletme bölümü öğrencileri ile mühendislik bölümünde okuyan öğrenciler, girişimciliğe cesaretlendirilsin ya da cesaretlendirilmesin BI girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre girişimciliğe cesaretlendirilmeyen işletme bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

Risk Alma Eğilimi Girişimcilik Eğilimi (RAE) İçin;

Öğretim üyeleri tarafından girişimciliğe cesaretlendirilen işletme bölümü öğrencileri ile mühendislik bölümünde okuyan öğrenciler, girişimciliğe cesaretlendirilsin ya da cesaretlendirilmesin RAE girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre girişimciliğe cesaretlendirilen işletme bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

Öğretim üyeleri tarafından girişimciliğe cesaretlendirilmeyen işletme bölümü öğrencileri ile mühendislik bölümünde okuyan öğrenciler girişimciliğe cesaretlendirilsin ya da cesaretlendirilmesin RAE girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre girişimciliğe cesaretlendirilmeyen işletme bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

Öğretim üyeleri tarafından girişimciliğe cesaretlendirilen mühendislik bölümü öğrencileri ile girişimciliğe cesaretlendirilmeyen mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin RAE girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($P<0,05$). Bu farklılığa göre girişimciliğe cesaretlendirilmeyen mühendislik bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

Belirsizliğe Karşı Tolerans Girişimcilik Eğilimi (BKT) İçin;

Öğretim üyeleri tarafından girişimciliğe cesaretlendirilen işletme bölümü öğrencileri ile mühendislik bölümünde okuyan öğrenciler, girişimciliğe cesaretlendirilsin ya da cesaretlendirilmesin BKT girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre girişimciliğe cesaretlendirilen işletme bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

Öğretim üyeleri tarafından girişimciliğe cesaretlendirilmeyen işletme bölümü öğrencileri ile mühendislik bölümünde okuyan öğrenciler, girişimciliğe cesaretlendirilsin

ya da cesaretlendirilmesin BKT girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre girişimciliğe cesaretlendirilmeyen işletme bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

Kendine Güven Duyma Girişimcilik Eğilimi (KGD) İçin;

Öğretim üyeleri tarafından girişimciliğe cesaretlendirilen işletme bölümü öğrencileri ile mühendislik bölümünde okuyan öğrenciler, girişimciliğe cesaretlendirilsin ya da cesaretlendirilmesin KGD girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre girişimciliğe cesaretlendirilen işletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

Öğretim üyeleri tarafından girişimciliğe cesaretlendirilmeyen işletme bölümü öğrencileri ile mühendislik bölümünde okuyan öğrenciler, girişimciliğe cesaretlendirilsin ya da cesaretlendirilmesin KGD girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre girişimciliğe cesaretlendirilmeyen işletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

Yenilikçi Olma Girişimcilik Eğilimi (YO) İçin;

Öğretim üyeleri tarafından girişimciliğe cesaretlendirilen işletme bölümü öğrencileri ile mühendislik bölümünde okuyan öğrenciler, girişimciliğe cesaretlendirilsin ya da cesaretlendirilmesin YO girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre girişimciliğe cesaretlendirilen işletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

Öğretim üyeleri tarafından girişimciliğe cesaretlendirilmeyen işletme bölümü öğrencileri ile mühendislik bölümünde okuyan öğrenciler, girişimciliğe cesaretlendirilsin ya da cesaretlendirilmesin YO girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre girişimciliğe cesaretlendirilmeyen işletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

Girişimcilik Eğilimleri Toplamı (GET) İçin;

Öğretim üyeleri tarafından girişimciliğe cesaretlendirilen işletme bölümü öğrencileri ile mühendislik bölümünde okuyan öğrenciler girişimciliğe cesaretlendirilsin ya da cesaretlendirilmesin GET girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P<0,001$). Bu farklılığa göre girişimciliğe cesaretlendirilen işletme bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

Öğretim üyeleri tarafından girişimciliğe cesaretlendirilmeyen işletme bölümü öğrencileri ile mühendislik bölümünde okuyan öğrenciler girişimciliğe cesaretlendirilsin ya da cesaretlendirilmesin GET girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur ($P < 0,001$). Bu farklılığa göre girişimciliğe cesaretlendirilmeyen işletme bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur. Sonuçlar Tablo 3.13.'de verilmiştir.

Tablo 3.13. Öğretim Üyeleri Tarafından Girişimciliğe Cesaretlendirilip Cesaretlendirilmemesine Göre Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farklılık Testi

	Girişimciliğe cesaretlendirme	N	Ortalama	Std. Sapma	Min	Max.	Farklı gruplar	P
IKH	İşl. Evet	124	4,3802	,43639	3,14	5,00	İşl. Evet ile Müh. Evet	,0001
	İşl. Hayır	24	4,3750	,37635	3,29	5,00	İşl. Evet ile Müh. Hayır	,0001
	Müh. Evet	128	3,6127	,52791	2,29	5,00	İşl. Hayır ile Müh. Evet	,0001
	Müh. Hayır	153	3,7432	,62256	1,57	5,00	İşl. Hayır ile Müh. Hayır	,0001
	Toplam	429	3,9237	,62852	1,57	5,00		
BI	İşl. Evet	124	4,3884	,36361	3,17	5,00	İşl. Evet ile Müh. Evet	,0001
	İşl. Hayır	24	4,2986	,34745	3,67	4,83	İşl. Evet ile Müh. Hayır	,0001
	Müh. Evet	128	3,8607	,64423	2,00	5,00	İşl. Hayır ile Müh. Evet	,0001
	Müh. Hayır	153	3,9172	,58618	2,00	4,83	İşl. Hayır ile Müh. Hayır	,0001
	Toplam	429	4,0579	,58590	2,00	5,00		
RAE	İşl. Evet	124	4,3441	,30111	2,83	4,83	İşl. Evet ile Müh. Evet	,0001
	İşl. Hayır	24	4,3750	,27910	3,83	4,83	İşl. Evet ile Müh. Hayır	,0001
	Müh. Evet	128	3,0430	,65349	1,83	4,50	İşl. Hayır ile Müh. Evet	,0001
	Müh. Hayır	153	3,2462	,76736	2,00	4,83	İşl. Hayır ile Müh. Hayır	,0001
	Toplam	429	3,5660	,83460	1,83	4,83	Müh. Evet ile Müh. Hayır	,028
BKT	İşl. Evet	124	4,3767	,48517	2,29	5,00	İşl. Evet ile Müh. Evet	,0001
	İşl. Hayır	24	4,3095	,45502	3,14	4,86	İşl. Evet ile Müh. Hayır	,0001
	Müh. Evet	128	3,4196	,69496	1,86	4,71	İşl. Hayır ile Müh. Evet	,0001
	Müh. Hayır	153	3,5303	,74766	1,86	5,00	İşl. Hayır ile Müh. Hayır	,0001
	Toplam	429	3,7855	,77497	1,86	5,00		
KGD	İşl. Evet	124	4,5629	,45576	3,20	5,00	İşl. Evet ile Müh. Evet	,0001
	İşl. Hayır	24	4,4833	,41668	3,60	5,00	İşl. Evet ile Müh. Hayır	,0001
	Müh. Evet	128	3,7875	,65195	2,20	5,00	İşl. Hayır ile Müh. Evet	,0001
	Müh. Hayır	153	3,7529	,65162	2,00	5,00	İşl. Hayır ile Müh. Hayır	,0001
	Toplam	429	4,0382	,69621	2,00	5,00		
YO	İşl. Evet	124	4,6113	,42850	3,00	5,00	İşl. Evet ile Müh. Evet	,0001

	İşl. Hayır	24	4,5333	,36196	3,60	5,00	İşl. Evet ile Müh. Hayır	,0001
	Müh. Evet	128	3,8703	,57758	2,20	5,00	İşl. Hayır ile Müh. Evet	,0001
	Müh. Hayır	153	3,7386	,65866	1,60	5,00	İşl. Hayır ile Müh. Hayır	,0001
	Toplam	429	4,0746	,67894	1,60	5,00		
GET	İşl. Evet	124	4,4439	,25912	3,19	4,81	İşl. Evet ile Müh. Evet	,0001
	İşl. Hayır	24	4,3958	,20419	3,98	4,75	İşl. Evet ile Müh. Hayır	,0001
	Müh. Evet	128	3,5990	,33117	2,80	4,51	İşl. Hayır ile Müh. Evet	,0001
	Müh. Hayır	153	3,6547	,36333	2,52	4,68	İşl. Hayır ile Müh. Hayır	,0001
	Toplam	429	3,9077	,49901	2,52	4,81		

Öğrencilerin ‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna verdikleri yanıtların girişimcilik eğilimlerinde bölümlere göre farklılık gösterip göstermediği TYVA ile araştırılmış ve farklılıklar bulunmuştur. Bu farklılıklar Tablo 3.14.’de verilmiştir. Tablo 3.14.’e göre;

İşsel Kontrol Hissi Girişimcilik Eğilimi (IKH) İçin;

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü öğrencileri ile duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen mühendislik bölümü öğrencileri arasında IKH girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur. Buna göre işletme bölümünde okuyan öğrencilerin IKH girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü öğrencileri ile bölüm derslerimde incelendi diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur. Buna göre işletme bölümünde okuyan öğrencilerin IKH girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, bölüm derslerimde incelendi diyen işletme bölümü öğrencileri ile duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre işletme bölümünde okuyan öğrencilerin IKH girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, bölüm derslerimde incelendi diyen işletme bölümü öğrencileri ile mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik

eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre işletme bölümünde okuyan öğrencilerin IKH girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, daha önce duymadım diyen mühendislik bölümü öğrencileri ile duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre mühendislik bölümünde okuyan ve ‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, daha önce duymadım diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, daha önce duymadım diyen mühendislik bölümü öğrencileri ile bölüm derslerimde incelendi diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre mühendislik bölümünde okuyan ve ‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, daha önce duymadım diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin IKH girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

Başarma İhtiyacı Girişimcilik Eğilimi (BI) İçin;

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, bölüm derslerimde incelendi diyen işletme bölümü öğrencileri ile daha önce duymadım diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre bölüm derslerimde incelendi diyen işletme bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, bölüm derslerimde incelendi diyen işletme bölümü öğrencileri ile duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen mühendislik bölümü öğrencileri arasında BI girişimcilik eğilimlerinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre bölüm derslerimde incelendi diyen işletme bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, bölüm derslerimde incelendi diyen işletme bölümü ve mühendislik bölümü öğrencileri arasında BI girişimcilik eğilimlerinde farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre bölüm derslerimde incelendi diyen işletme bölümü öğrencilerinin BI girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

Risk Alma Eğilimi Girişimcilik Eğilimi (RAE) İçin;

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü ve mühendislik bölümü öğrencilerinin RAE eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü öğrencileri ile bölüm derslerimde incelendi diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimleri arasında farklılık bulunmuştur. Farklılığa göre duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, bölüm derslerimde incelendi diyen işletme bölümü öğrencileri ile daha önce duymadım diyen mühendislik bölümü öğrencileri RAE girişimcilik eğilimlerinde anlamlı fark bulunmuştur. Farka göre bölüm derslerimde incelendi diyen işletme bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, bölüm derslerimde incelendi diyen işletme bölümü öğrencileri ile duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Farka göre bölüm derslerimde incelendi diyen işletme bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, bölüm derslerimde incelendi diyen işletme bölümü ve mühendislik bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Farka göre işletme bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, daha önce duymadım diyen mühendislik bölümü öğrencileri ile bölüm derslerimde incelendi diyen mühendislik bölümü öğrencileri arasında farklılık bulunmuştur. Farka göre daha önce duymadım diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin RAE girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

Belirsizliğe Karşı Tolerans Girişimcilik Eğilimi (BKT) İçin;

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü öğrencileri ile daha önce duymadım diyen mühendislik bölümü

öğrencilerinin BKT eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü ve mühendislik bölümü öğrencilerinin BKT eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü öğrencileri ile bölüm derslerimde incelendi diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, bölüm derslerimde incelendi diyen işletme bölümü öğrencileri ile daha önce duymadım diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Farka göre bölüm derslerimde incelendi diyen işletme bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, bölüm derslerimde incelendi diyen işletme bölümü öğrencileri ile duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Farka göre bölüm derslerimde incelendi diyen işletme bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, bölüm derslerimde incelendi diyen işletme bölümü ve mühendislik bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Farka göre bölüm derslerimde incelendi diyen işletme bölümü öğrencilerinin BKT girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

Kendine Güven Duyma Girişimcilik Eğilimi (KGD) İçin;

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü öğrencileri ile daha önce duymadım diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin KGD eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre

duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü öğrencileri ile duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin KGD eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü öğrencileri ile bölüm derslerimde incelendi diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin KGD eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, bölüm derslerimde incelendi diyen işletme öğrencileri ile daha önce duymadım diyen mühendislik öğrencilerinin KGD eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, bölüm derslerimde incelendi diyen işletme bölümü öğrencileri ile duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin KGD eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, bölüm derslerimde incelendi diyen işletme bölümü öğrencileri ile bölüm derslerimde incelendi diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin KGD eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü öğrencilerinin KGD girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

Yenilikçi Olma Girişimcilik Eğilimi (YO) İçin;

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü öğrencileri ile daha önce duymadım diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin YO eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre

duydum ama ayrıntılı bilgin yok diyen işletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, duydum ama ayrıntılı bilgin yok diyen işletme bölümü öğrencileri ile duydum ama ayrıntılı bilgin yok diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin YO eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre duydum ama ayrıntılı bilgin yok diyen işletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, duydum ama ayrıntılı bilgin yok diyen işletme bölümü öğrencileri ile bölüm derslerimde incelendi diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin YO eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre duydum ama ayrıntılı bilgin yok diyen işletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, bölüm derslerimde incelendi diyen işletme bölümü öğrencileri ile daha önce duymadım diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin YO eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre duydum ama ayrıntılı bilgin yok diyen işletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, bölüm derslerimde incelendi diyen işletme bölümü öğrencileri ile duydum ama ayrıntılı bilgin yok diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin YO eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre duydum ama ayrıntılı bilgin yok diyen işletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, bölüm derslerimde incelendi diyen işletme bölümü öğrencileri ile bölüm derslerimde incelendi diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin YO eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre duydum ama ayrıntılı bilgin yok diyen işletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

Girişimcilik Eğilimleri Toplamı (GET) İçin;

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, duydum ama ayrıntılı bilgin yok diyen işletme bölümü öğrencileri ile daha önce duymadım diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin GET eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre

duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü öğrencilerinin YO girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü öğrencileri ile duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin GET eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü öğrencileri ile bölüm derslerimde incelendi diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin GET eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, bölüm derslerimde incelendi diyen işletme bölümü öğrencileri ile daha önce duymadım diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin GET eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, bölüm derslerimde incelendi diyen işletme bölümü öğrencileri ile duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin GET eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

‘Girişimcilik eğilimi kavramını...’ sorusuna, bölüm derslerimde incelendi diyen işletme bölümü öğrencileri ile bölüm derslerimde incelendi diyen mühendislik bölümü öğrencilerinin GET eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre duydum ama ayrıntılı bilgim yok diyen işletme bölümü öğrencilerinin GET girişimcilik eğilimi daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 3.14. Girişimcilik Eğilimi Kavramına Göre Farklılık Testi

	Girişimcilik eğilimi kavramı	N	Ortalama	Std. Sapma	Min	Max	Farklı gruplar	P
IKH	İşletme A	22	4,2987	,49469	3,14	5,00	İşletme A ile Müh. B	,0001
	İşletme B	126	4,3934	,41352	3,29	5,00	İşletme A ile Müh. C	,0001
	Müh. A	18	4,0794	,47310	2,71	4,57	İşletme B ile Müh. B	,0001
	Müh. B	221	3,6884	,58671	1,57	5,00	İşletme B ile Müh. C	,0001
	Müh. C	42	3,4898	,53092	2,29	4,43	Müh. A ile Müh. B	,022
	Toplam	429	3,9237	,62852	1,57	5,00	Müh. A ile Müh. C	,001
BI	İşletme A	22	4,1288	,39818	3,17	4,83	İşletme B ile Müh. A	,0001
	İşletme B	126	4,4167	,33846	3,50	5,00	İşletme B ile Müh. B	,0001
	Müh. A	18	3,7222	,67881	2,33	4,50	İşletme B ile Müh. C	,0001
	Müh. B	221	3,9299	,60864	2,00	5,00		
	Müh. C	42	3,7619	,59028	2,00	4,83		
	Toplam	429	4,0579	,58590	2,00	5,00		
RAE	İşletme A	22	4,3333	,40172	2,83	4,67	İşletme A ile Müh. B	,013
	İşletme B	126	4,3519	,27666	3,33	4,83	İşletme A ile Müh. C	,0001
	Müh. A	18	3,7222	,74536	1,83	4,50	İşletme B ile Müh. A	,0001
	Müh. B	221	3,1327	,71154	1,83	4,83	İşletme B ile Müh. B	,0001
	Müh. C	42	3,0198	,68293	1,83	4,33	İşletme B ile Müh. C	,0001
	Toplam	429	3,5660	,83460	1,83	4,83	Müh. A ile Müh. C	,0001
BKT	İşletme A	22	4,2597	,62912	2,29	5,00	İşletme A ile Müh. A	0,006
	İşletme B	126	4,3844	,44902	2,43	5,00	İşletme A ile Müh. B	,0001
	Müh. A	18	3,5476	,82029	1,86	4,71	İşletme A ile Müh. C	,0001
	Müh. B	221	3,4745	,74269	1,86	5,00	İşletme B ile Müh. A	,0001
	Müh. C	42	3,4796	,59013	2,29	4,71	İşletme B ile Müh. B	,0001
	Toplam	429	3,7855	,77497	1,86	5,00	İşletme B ile Müh. C	,0001
KGD	İşletme A	22	4,3909	,47999	3,20	5,00	İşletme A ile Müh. A	,0001
	İşletme B	126	4,5778	,43980	3,20	5,00	İşletme A ile Müh. B	,0001
	Müh. A	18	3,5667	,72355	2,40	4,80	İşletme A ile Müh. C	,004
	Müh. B	221	3,7719	,63884	2,00	5,00	İşletme B ile Müh. A	,0001
	Müh. C	42	3,8381	,68037	2,20	5,00	İşletme B ile Müh. B	,0001
	Toplam	429	4,0382	,69621	2,00	5,00	İşletme B ile Müh. C	,0001
YO	İşletme A	22	4,4455	,52710	3,00	5,00	İşletme A ile Müh. A	,0001
	İşletme B	126	4,6254	,39272	3,20	5,00	İşletme A ile Müh. B	,0001
	Müh. A	18	3,4889	,65878	2,40	4,60	İşletme A ile Müh. C	,002
	Müh. B	221	3,8072	,62924	1,60	5,00	İşletme B ile Müh. A	,0001
	Müh. C	42	3,8857	,56247	2,20	5,00	İşletme B ile Müh. B	,0001

	Toplam	429	4,0746	,67894	1,60	5,00	İşletme B ile Müh. C	,0001
GET	İşletme A	22	4,3095	,35088	3,19	4,68	İşletme A ile Müh. A	,0001
	İşletme B	126	4,4582	,22387	3,72	4,81	İşletme A ile Müh. B	,0001
	Müh. A	18	3,6878	,34666	2,95	4,23	İşletme A ile Müh. C	,0001
	Müh. B	221	3,6341	,35758	2,52	4,68	İşletme B ile Müh. A	,0001
	Müh. C	42	3,5792	,30703	2,82	4,27	İşletme B ile Müh. B	,0001
	Toplam	429	3,9077	,49901	2,52	4,81	İşletme B ile Müh. C	,0001

İşl. Duydum ama ayrıntılı bilgim yok-A. İşl. Bölüm derslerimde incelendi-B. Müh. daha önce duymadım-A.

Müh. duydum ama ayrıntılı bilgim yok-B. Müh. bölüm ders incelendi-C

Araştırmada girişimcilik boyutları arasında korelasyonlar da incelenmiş ve tüm değişkenler arasında aynı yönde ilişkiler belirlenmiştir. Boyutlar arasındaki ilişkiler Pearson katsayısına göre incelenmiş ve korelasyon matrisi Tablo 3.15.'de verilmiştir. Korelasyon matrisine göre girişimcilik boyutundaki artışların birbirini aynı yönde etkilemekte olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3.15. Girişimcilik Boyutları Korelasyon Matrisi

Girişimcilik Boyutları		IKH	BI	RAE	BKT	KGD	YO
IKH	R P	1					
BI	R P	,349** ,000	1				
RAE	R P	,588** ,000	,450** ,000	1			
BKT	R P	,441** ,000	,518** ,000	,606** ,000	1		
KGD	R P	,387** ,000	,233** ,000	,326** ,000	,249** ,000	1	
YO	R P	,378** ,000	,238** ,000	,339** ,000	,255** ,000	,681** ,000	1

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Araştırmada öncelikle işletme ve mühendislik bölümü öğrencilerinin içsel kontrol hissi, başarıma ihtiyacı, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans, kendine güven duyma ve yenilikçi olma eğilimleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkiler belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonuçları hem işletme hem de mühendislik bölümü öğrencilerinin sözkonusu boyutları, girişimcilik eğilimleri arasında pozitif yönlü ilişkiler olduğunu açıklamaktadır. Araştırma bulguları aşağıda ifade edilen düşünceleri doğrulamaktadır.

- İşletme ve mühendislik bölümü öğrencilerinin içsel kontrol hissi eğilimleri artarken, girişimcilik eğilimleri de artmaktadır. Buna göre olayların sonuçlarının kendilerinden kaynaklandığını düşünen işletme bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri daha yüksektir.
- İşletme ve mühendislik bölümü öğrencilerinin başarıma ihtiyacı eğilimi artarken, girişimcilik eğilimleri de artmaktadır. Başarıma ihtiyacı eğilimi bireylerin belirledikleri hedefler ve bu hedeflere ulaşma isteğiyle ilgili yaptıkları işlerde daha olumlu sonuçlara ulaşmayı ifade etmektedir. Buna göre; işletme ve mühendislik bölümü öğrencilerinin sözkonusu davranışlara sahip olmaları onların girişimcilik eğilimlerini artırmaktadır.
- İşletme ve mühendislik bölümü öğrencilerinin risk alma eğilimleri artarken, girişimcilik eğilimleri de artmaktadır. Literatürde risk alma eğilimi; başarı ve başarısızlık durumlarına ilişkin istekli olmayı, geleceğin belirsizliklerine karşı sorumluluk üstlenmeyi, yeniliklere açık olmayı, büyüme ve gelişme arzusunu içeren bir boyuttur. Buna göre sözkonusu özelliklerin işletme ve mühendislik bölümü öğrencileri üzerindeki varlığı, onların girişimcilik eğilimlerini artırmaktadır.
- İşletme ve mühendislik bölümü öğrencilerinin belirsizliğe karşı tolerans eğilimleri artarken, girişimcilik eğilimleri de artmaktadır. Belirsizliğe karşı tolerans eğilimi; belirsizlikle başa çıkmayı ve belirsiz durumlara olumlu tepkiler verebilmeyi gerektiren bir boyut olarak dikkat çekmektedir. Buna göre, işletme ve mühendislik bölümü öğrencilerinin belirsizliğe karşı tolerans eğilimlerindeki artışlar, onların girişimcilik eğilimlerini artırmaktadır.
- İşletme ve mühendislik bölümü öğrencilerinin kendine güven duyma eğilimleri artarken, girişimcilik eğilimleri de artmaktadır. Kendine güven duyma eğilimi;

bireylerin kendileriyle ilgili iyi duygular taşımaları neticesinde kendilerini iyi hissetmeleri, kendilerinden memnun olmaları ve hiçbir olumsuzluğun kendilerine zarar veremeyeceğini açıklamaktadır. Buna göre kendilerinden emin olan, olumlu duygular taşıyan ve olumsuzluklarla başa çıkma mücadelesine sahip, işletme ve mühendislik bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri artmaktadır.

- İşletme ve mühendislik bölümü öğrencilerinin yenilikçi olma eğilimi artarken, girişimcilik eğilimleri artmaktadır. Yenilikçi olma eğilimi; yeni ürünler, yeni metotlar yaratma, yeni pazarlara girme, yeni bir organizasyon yapısı kurmayı içermektedir. Buna göre, sözkonusu özelliklerin işletme ve mühendislik bölümü öğrencileri üzerindeki varlığı, onların girişimcilik eğilimlerinin artmasıyla sonuçlanmaktadır.

Araştırmanın diğer bölümünde işletme ve mühendislik bölümü öğrencilerinin öğrenim gördükleri sınıflara göre girişimcilik eğilimlerindeki farklılıklar ölçümlenmeye çalışılmıştır. Buna göre;

- Girişimcilik eğilimini etkileyen faktörlerin içsel kontrol hissi eğilimi hem 3. sınıf hem de 4. sınıf işletme bölümü öğrencilerinde daha yüksek bulunmuştur. Bu bağlamda işletme bölümü öğrencilerinin içsel kontrol hissi eğilimlerinin daha yüksek olduğunun belirtilmesi mümkündür.
- Başarma ihtiyacı eğilimi, işletme bölümü 3. ve 4. sınıf öğrencilerinde, mühendislik 3. ve 4. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek bulunmuştur. Buna göre; eğitim öğretim sürecinin son yılına gelmiş olan işletme bölümü öğrencilerinin başarma ihtiyacı algıları, mühendislik bölümü öğrencilerinden daha fazladır. Ayrıca mühendislik bölümü öğrencileri 3. ve 4. sınıflar bazında kıyaslandığında; 4. sınıf mühendislik bölümü öğrencilerinin daha yüksek oranlarda başarma ihtiyacına sahip oldukları saptanmıştır.
- Risk alma eğilimi, işletme bölümü 3. ve 4. sınıf öğrencilerinde, mühendislik 3. ve 4. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek bulunmuştur. Buna göre; işletme bölümü öğrencilerinin risk alma eğilimleri mühendislik bölümü öğrencilerinden daha fazladır.
- Belirsizliğe karşı tolerans eğilimi, işletme bölümü 3. ve 4. sınıf öğrencilerinde, mühendislik 3. ve 4. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek bulunmuştur. Buna göre;

işletme bölümü öğrencilerinin belirsizliğe karşı tolerans eğilimleri mühendislik bölümü öğrencilerinden daha fazladır.

- Kendine güven duyma eğilimi, işletme bölümü 3. ve 4. sınıf öğrencilerinde, mühendislik 3. ve 4. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek bulunmuştur. Buna göre; işletme bölümü öğrencilerinin belirsizliğe karşı tolerans eğilimleri mühendislik bölümü öğrencilerinden daha fazladır.
- Yenilikçi olma eğilimi, işletme bölümü 3. ve 4. sınıf öğrencilerinde, mühendislik 3. ve 4. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek bulunmuştur. Buna göre; işletme bölümü öğrencilerinin yenilikçi olma eğilimleri mühendislik bölümü öğrencilerinden daha fazladır.

Araştırmada; işletme bölümü ve mühendislik bölümü öğrencilerinin öğrenim görülen bölümlere göre, içsel kontrol hissi, başarıma ihtiyacı, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans, kendine güven duyma ve yenilikçi olma eğilimleri arasındaki farklılıklara ilişkin bulgulara da yer verilmektedir. Buna göre; işletme bölümü öğrencilerinin içsel kontrol hissi, başarıma ihtiyacı, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans, kendine güven duyma ve yenilikçi olma eğilimlerinin tamamı, mühendislik bölümü öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur. Araştırma bulguları işletme eğitiminin, mühendislik eğitimine kıyasla girişimcilik eğilimini daha yüksek oranlarda etkilediğini açıklamaktadır. İşletme bölümü öğrencilerinin dört yıllık eğitim-öğretim süreçlerinde aldıkları derslerin özellikle işletme, girişimcilik, pazarlama, STK vb. içerikli olması, onların girişimcilik eğilimlerini olumlu olarak etkilediğini düşündürmektedir. Buna ilaveten literatürde ifade edilen düşünceler göz önünde bulundurularak, girişimcilik eğiliminin eğitim dışında cinsiyet, anne-baba eğitimi, ailede girişimcinin varlığı, bireylerin kişisel düşünceleri gibi ailevi ve kültürel özelliklerinin girişimcilik eğilimi üzerinde etkili olabileceğini savunmaktadır. Söz konusu düşünceler göz önünde bulundurularak eğitim dışındaki faktörlerin, girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisi araştırılmış ve aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Buna göre; tüm girişimcilik eğilimlerinde; işletme bölümündeki bayan öğrencilerin girişimcilik eğilimi algıları, mühendislik bölümünde öğrenim gören bayan öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca; işletme bölümünde öğrenim gören erkek öğrencilerin girişimcilik eğilimleri algılamaları, mühendislik bölümünde öğrenim gören erkek öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Söz konusu bulgular; cinsiyet faktörü göz önüne alındığında işletme bölümünde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin mühendislik

bölümü öğrencilerine kıyasla daha yüksek girişimcilik eğilimine sahip olduklarını vurgulamaktadır.

Araştırmada annenin ve babanın (ebeveynlerin) sahip olduğu eğitim düzeyi ilkökul, ortaokul, lise ve üniversite boyutlarında kategorileştirilmiştir. Buna göre, annenin eğitimi hangi düzeyde olursa olsun, işletme bölümü öğrencilerinin tüm alt boyutlardaki girişimcilik eğilimleri (içsel kontrol hissi, başarıma ihtiyacı, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans, kendine güven duyma ve yenilikçi olma eğilimleri), mühendislik bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Ailesinde girişimci bireylerin varlığı ve girişimcilik eğiliminin bölümler bazında ifade edildiği sözkonusu araştırmada, ailelerinde girişimcilik faaliyetleri ile uğraşan işletme bölümü öğrencilerinin, tüm alt boyutlardaki girişimcilik eğilimlerinin (içsel kontrol hissi, başarıma ihtiyacı, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans, kendine güven duyma ve yenilikçi olma eğilimleri) mühendislik bölümlerinde eğitim gören öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Yapılan araştırmada öğrencilerin gelecekteki mesleki idealleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki farklılıklar da araştırılmış ve aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

- Girişimcilik eğilimi alt boyutlarından birisi olan içsel kontrol hissi eğilimi, gelecekteki mesleki ideali kendi işini kurmak isteyen işletme ve mühendislik bölümü öğrencilerinde daha yüksek bulunmuştur. Bu bağlamda hem işletme hem de mühendislik bölümü öğrencilerinden kendi işlerini kurmak isteyenlerin içsel kontrol hissi eğilimlerinin daha yüksek olduğunun belirtilmesi mümkündür.
- Girişimcilik eğilimi alt boyutlarından birisi olan başarıma ihtiyacı eğilimi, gelecekteki mesleki ideali kendi işini kurmak isteyen işletme bölümü öğrencilerinde daha yüksek bulunmuştur. Buna rağmen, başarıma ihtiyacı eğilimi özel sektörde çalışmayı tercih eden mühendislik bölümü öğrencilerinde daha yüksek seviyelerdedir. Sözkonusu düşünceler, işletme bölümünde öğrenim gören ve gelecekte kendi işini kurmak isteyenlerin başarıma ihtiyacı eğilimlerinin daha yüksek olduğunu vurgulamaktadır. Buna karşın, mühendislik bölümü öğrencilerinden özel sektörde çalışmayı tercih edenlerin, başarıma ihtiyaçlarının daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.
- Girişimcilik eğilimi alt boyutlarından birisi olan risk alma eğilimi, gelecekteki mesleki ideali kendi işini kurmak isteyen işletme ve mühendislik bölümü

öğrencilerinde daha yüksek bulunmuştur. Sözkonusu düşünceler hem işletme hem de mühendislik bölümünde öğrenim gören öğrencilerden kendi işlerini kurmak isteyenlerin risk alma eğilimlerinin daha yüksek olduğunu açıklamaktadır.

- Girişimcilik eğilimi alt boyutlarından birisi olan belirsizliğe karşı tolerans eğilimi, gelecekteki mesleki ideali özel sektörde çalışmayı tercih eden işletme ve mühendislik bölümü öğrencilerinde daha yüksek bulunmuştur. Bu bağlamda hem işletme hem de mühendislik bölümünde öğrenim gören öğrencilerden özel sektörde çalışmayı tercih edenlerde belirsizlik eğilimlerinin daha yüksek olduğunu açıklamaktadır.
- Girişimcilik eğilimi alt boyutlarından birisi olan kendine güven duyma eğilimi, gelecekteki mesleki ideali kendi işlerini kurmayı tercih eden işletme ve mühendislik bölümü öğrencilerinde daha yüksek bulunmuştur. Araştırma bulguları, hem işletme hem de mühendislik bölümünde öğrenim gören öğrencilerden kendi işlerini kurmayı tercih edenlerde kendilerine güven duyma eğilimlerinin daha yüksek olduğunu açıklamaktadır.
- Girişimcilik eğilimi alt boyutlarından birisi olan yenilikçi olma eğilimi, gelecekteki mesleki ideali kendi işlerini kurmayı tercih eden işletme ve mühendislik bölümü öğrencilerinde daha yüksek bulunmuştur. Sözkonusu düşünceler; hem işletme hem de mühendislik bölümünde öğrenim gören öğrencilerden kendi işlerinde çalışmayı tercih edenlerde yenilikçi olma eğilimlerinin daha yüksek olduğunu açıklamaktadır.

Araştırmada girişimcilik eğilimleri alt boyutları ile öğrencilerin kendi işlerini kurma olasılıklarına ilişkin anlamlı farklılıklar belirlenmiştir. Buna göre; işletme ve mühendislik bölümü öğrencilerinin içsel kontrol hissi, risk alma eğilimi, kendine güven duyma ve yenilikçi olma eğilimleriyle, gelecekteki kendi işlerini kurma olasılıklarına ilişkin anlamlı farklılıklara ulaşılmıştır. Araştırma bulguları; yukarıda ifade edilen girişimcilik alt boyutlarında işletme bölümü öğrencilerinin kendi işlerini kurma olasılıklarının, mühendislik bölümünde öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Araştırmada girişimcilik dersi alan işletme bölümü öğrencilerin içsel kontrol hissi, başarıya ihtiyacı, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans, kendine güven duyma ve

yenilikçi olma eğilimlerinin, girişimcilik dersi alan veya almayan mühendislik bölümü öğrencilerinden daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Araştırma bulguları; tüm girişimcilik alt boyutlarında “bireylerin girişimci olabilmesi için resmi bir eğitime ihtiyaç duymaları gerekir” diyenlerin girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin, öğretim üyeleri tarafından girişimcilik konusundaki yönlendirmeleri ile onların girişimcilik eğilimlerindeki farklılıklar da yapılan araştırma ile belirlenmeye çalışılmıştır. Buna göre; girişimciliğe teşvik edilen ve edilmeyen işletme bölümü öğrencilerinin girişimcilik alt boyutlarının hepsini ifade eden değişkenleri ölçen girişimcilik eğilimleri algılamaları daha yüksek bulunmuştur.

Araştırmanın diğer kısmında girişimcilik kavramını duyup duymadıkları sorulmuş ve aşağıdaki yanıtlar bazında ölçümlenmeye çalışılmıştır.

- Girişimcilik eğilimi kavramını daha önce duymadım.
- Girişimcilik eğilimi kavramını duydum ama ayrıntılı bilgim yok.
- Girişimcilik eğilimi kavramı bölüm derslerimde incelendi.

Yukarıdaki değişkenlere verilen yanıtlar incelendiğinde, “girişimcilik eğilimi kavramını duydum ama ayrıntılı bilgim yok” ve “girişimcilik eğilimi kavramı bölüm derslerimde incelendi” ifadesinde bulunan işletme bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimini ölçen tüm alt boyutlardaki (içsel kontrol hissi, başarıma ihtiyacı, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans, kendine güven duyma ve yenilikçi olma) algılamalarının mühendislik bölümü öğrencilerinden daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Yapılan araştırmada hem mühendislik hem de işletme bölümü öğrencilerinin içsel kontrol hissi, başarıma ihtiyacı, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans, kendine güven duyma ve yenilikçi olma eğilimlerinin girişimcilik eğilimlerini arttırdığı bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmanın diğer kısmında işletme bölümü ve mühendislik bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini etkileyen diğer faktörlerin karşılaştırılması yapılmıştır. Cinsiyet, ebeveyn eğitimi, ailede girişimcinin varlığı, mesleki ideal, gelecekte kendi işlerini kurma, girişimcilik dersi alma, resmi bir eğitime ihtiyaç duyma, öğretim üyelerinin teşviği ve girişimcilik eğilimi kavramını daha önce duyup duymadıklarına ilişkin unsurlardaki farklılıklar değerlendirilmiş ve sözkonusu değerlendirmeler; işletme bölümü öğrencilerinin, mühendislik bölümü öğrencilerine kıyasla daha yüksek bir

girişimcilik eğilimine sahip olduğunu açıklamıştır. Bu bağlamda üniversitelerin web sayfalarından ders müfredatlarına bakıldığında işletme bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini arttırmaya yönelik girişimcilik, işletme, pazarlama, STK vb. derslerin müfredatlarında olduğu görülmektedir. Mühendislik bölümünde de öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini geliştirmeye yönelik ders sayılarının ve içeriklerinin revize edilerek artırılması önerilmektedir.

Girişimcilik eğilimleri, yeni bir iş fikri yaratabilme ve devamında yeni bir iş kurma ile sonuçlanacağı düşünöldüğünde, ölkelerin gelişmişlik düzeylerinde olumlu etkiler meydana getirecektir. Bu nedenle verilecek eğitimlerde girişimcilik eğitiminin vurgulanması, gelecekteki işsizlik sorunlarının önüne geçerek, kişilerin yaşam kalitelelerinin ve ölkelerin gayri safi milli hasıllarının yükselmesi ile sonuçlanacaktır. Bu düşünceler hem toplumsal hem de bireysel yönlerden önem arz etmektedir. Bu anlamda üniversitelerde verilecek eğitimlerde girişimcilik kavramı ile ilgili açıklayıcı bilgiler verilmesi, öğrencilerin girişimcilik eğilimleri üzerinde olumlu etkiler oluşturabilecektir. Gerek İ.İ.B.F., gerekse mühendislik fakölteleri, gerekse diğeri faköltelerde öğrenim gören öğrencilere işletme yönetimi, yönetim organizasyon, girişimcilik temalı derslerin verilmesi ve öğrencilerin sözü edilen kavramlar hakkında bilgilendirilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abdullaeva, Feruzah. “Öğrencilerin Girişimcilik Özellikleri ve İş Değerleri: Kırgızistan, Özbekistan, Azerbaycan ve Türkiye Karşılaştırması”, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Ağca, Veysel; Durmuş, Yörük. “Bağımsız Girişimcilik ve İç Girişimcilik Arasındaki Farklar: Kavramsal Bir Çerçeve”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 2, 2006.
- Ağca, Veysel; Duygu, Kızıldağ. “Aile İşletmelerinde Nesiller Arasında Girişimcilik Özellikleri Farklılaşıyor mu?”, 4. Aile İşletmeleri Kongresi Kitabı, İstanbul Kültür Üniversitesi Yayını, İstanbul, 16-17 Nisan 2010.
- Ahmed, Ishfaq; Muhammed Musarrat, Nawaz; Zafer, Ahmad; Muhammed, Zeeshan, Shaukat; Ahmad, Usman; Wasim-ul, Rehman. “Determinants of Students’ Entrepreneurial Career Intentions: Evidence from Business Graduates”, *European Journal of Social Sciences*, Vol. 15, No: 2, 2010, 14-22.
- Akat, İlder; Gönül, Budak; Gülay, Budak. *İşletme Yönetimi*, Fakülteler Kitabevi, İzmir, 2002.
- Akdemir, Ali. *İşletmeciliğin Temel Bilgileri*, Ekin Yayınevi, Bursa, 2009.
- Vizyon Yönetimi*, Ekin Yayınevi, Bursa, 2008.
- Düşünceden Uygulamaya Temel İşletmecilik Bilgileri*, Türkmen Kitabevi, 2003.
- İşletme Bilimine Giriş*, Birlik Ofset Yayıncılık, Eskişehir, 2000.
- Global Normlu İşletme Yönetimi*, Kütahya, 1996.
- Akdemir, Ali; Nazan Yelkikalan. “Girişimci Üniversite Konsepti Işığında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi’nin Girişimci Yetiştirme Misyonu”, *II. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi*, Antalya, 29 Nisan-2 Mayıs 2010.
- Akdeniz, Billur. “KOBİ’lerin Ekonomik ve Sosyal Yapı İçindeki Yerleri, Destekleyici Kurumsal Çerçeveleri ve Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinde Yeniden Yapılandırılmaları”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 13, Yıl: Aralık 2005, 69-91.
- Akın, Adnan; İsrail, Zor. “İşletmecilik Eğitiminin Bireyin Girişimci Niteliklerinin Geliştirilmesine Etkileri”, *‘İş Güç’ Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, Cilt: 11, Sayı: 1, Ocak 2009, 113-138.
- Akpınar, Selma. *Girişimciliğin Temel Bilgileri*, Umuttepe Yayınları, Kocaeli, 2009.

- Akyüz, Kadri; Cemil, Gedik; Tarık, Aydın; Aytaç, Yıldırım, İbrahim, Akyüz. “Orman Fakülteleri Son Sınıf Öğrencilerinin Meslek Tercihleri ve Girişimcilik Yetenekleri”, *International Journal of Economic and Administrative Studies*, Vol. 1, No. 3, Summer 2009, 139-158.
- Alpkan, Lütfühak; Halit, Keskin; Cemal, Zehir. “Girişimcilik Hisleriyle Girişimcilik Potansiyeli Arasındaki İlişki: Gebze ve Civarındaki Girişimciler Üzerine Bir Saha Araştırması”, 21. Yüzyılda KOBİ’ler Sempozyumu, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Gazimagosa, Kıbrıs, 2002.
- Alpşahin, Ufuk. “Kadın Girişimcilerin Başarı Faktörleri: Farklılık Yaratan Stratejilerin Çözümlemesi”, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2011.
- Altıparmak, Aytekin. “Türkiye’de Cumhuriyetin İlk Yıllarında Müteşebbis Sınıfının Gelişimi”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1, 65-80.
- Altuna, Korkut, Oylum; Ceyda, Aysuna; Sahavet, Gürdal; Canan Savran. “Girişimci Doğasının Sıfatsal Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Pilot Bir Çalışma”, 5. KOBİ’ler Verimlilik Kongresi, İstanbul Kültür Üniversitesi, 25-26 Kasım 2008.
- Alvarez, Claudia; David, Urbano; Alicia, Coduras; Jose, Ruiz-Navarro. “Environmental Conditions and Entrepreneurial Activity: A Regional Comparison in Spain”, *Journal of Small Business and Enterprise Development*, Vol. 18. No. 1, 2011, 120-140.
- Arıkan, Semra. *Girişimcilik: Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular*, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2002.
- Armitage, Christopher, J; Luke, Talibudeen. “Test of Brief Theory of Planned Behaviour-Based Intervention to Promote Adolescent Safe Sex Intentions”, *British Journal of Psychological Society*, Vol. 101, No. 1, Feb 2010, 155-172.
- Aslan, Yasemin. “Türkiye’de Büyüme-Odaklı ve Yenilikçi Bir Girişimcilik Politika Çerçevesi Geliştirme ve Politaka Açıklarının Belirlenmesi”, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- Autio, Erko; Robert H., Klofsten; George, G., C., Parker; Michael Hay. “Entrepreneurial Intent Among Students in Scandinavia and in the USA”, *Enterprise and Innovation Management Studies*, Vol. 2, No: 2, 2001, 145-160.
- Avşar, Mustafa. “Yüksek Öğretimde Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Araştırılması, Çukurova Üniversitesinde Bir Uygulama”. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007.

- Aydın, İbrahim. “Girişimcilik ve KOBİ’ler”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 1, Haziran 2007, 19-20.
- Aykan, Ebru. “Girişimcilik ve Girişimcilerin Liderlik Davranışları (Kayseri’de Bir Uygulama), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2002.
- Aytaç, Ömer; Süleyman, İlhan. “Girişimcilik ve Girişimci Kültür: Sosyolojik Bir Perspektif”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 18, 2007, 101-120.
- “Girişimcilik ve Girişimci Kültür: Sosyolojik Bir Perspektif”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 15, 2006, 139-160.
- Balaban, Özlem; Yasemin, Özdemir. “Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisi: Sakarya Üniversitesi İİBF Örneği”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 2, Aralık 2008, 133-147.
- Barker, Alan. *Yenilikçiliğin Simyası*, Çeviren: Ahmet, Kardam, Türkiye Metal Sanayiciler Sendikası, İstanbul, 2001.
- Basılğan, Müslüm. “Girişimcilerin Kişilik Profili Üzerine Bir İnceleme: Bursa Örneği”, 2. *Uluslararası Girişimcilik Kongresi*, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları: 112, 7-10 Mayıs 2008.
- Başar, Mehmet. *Girişimcilik*, Editör: Yavuz, Odabaşı, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 2004.
- Başar, Mehmet; Tuğberk, Tosunoğlu. “Değer Yaratımında İç Girişimciliğin Değişen Boyutu: Bilgi Girişimcilerinin Rolü”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 1, Haziran 2006, 123-134.
- Başaran, Burçin; Hakkı, İ. İnan. “Kırsal Kalkınmada Kadının Girişimcilik Rolü: Kırklareli İli Hardaliye Örneği”, *1. Trakya Bölgesi Kalkınma ve Girişimcilik Stratejileri Sempozyumu Kitabı*, 16-18 Ekim, Trakya Üniversitesi Yayınları No: 103, 2009.
- Başaran, İbrahim, Ethem. *Örgütsel Davranış*, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2008.
- Bayer, Ertuğrul. “Türkiye Meslek Yüksekokulları Turizm Eğitimi Kalitesinin Geliştirilmesinde Sanal Yöntemlerin Rolü”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Sayı: 3, 1998, 145-156.
- Bayrak, Coşkun; Çetin, Terzi. “Okul Yöneticilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Okullara Yansımaları”, *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya, 6-9 Temmuz 2004, 1-14.

- Bayrakdar, Seda. “Avrupa Birliği Mesleki Eğitim Programlarında Girişimcilik Eğitimlerinin Ekonomik Kalkınmadaki Önemi”, *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 12, Sayı: 1, 2011, 245-264.
- Berber, Aykut. “Girişimci ile Yönetici Profiline Karşılaştırılması ve Girişimcilikten Yöneticiliğe Geçiş Süreci”, *İ.Ü. İşletme Fakültesi Dergisi*, Cilt: 29, Sayı: 1, 2000, 23-46.
- Berglund, Henrik; Karl, Wennberg. “Creativity Among Entrepreneurship Students: Comparing Engineering and Business Education”, *Int. J. Cont. Engineering Education and Lifelong Learning*, Vol. 16, No. 5, 2006, 366-379.
- Bernardo, Antonio, E.; Ivo, Welch. “On The Evolution of Overconfidence and Entrepreneurs”, *Journal of Economics&Management Strategy*, Vol. 10, No. 3, Fall 2001, 301-330.
- Bektaş, Çetin; Mehmet Ali, Köseoğlu. “Aile İşletmecilik Kültürünün Girişimcilik Eğilimine Etkileri ve Bir Alan Araştırması”, *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Yıl: 9, Sayı: 13, Aralık 2007, 297-317.
- Bolat, Ömer. “Üçüncü Safhadaki Girişimciliğimiz ve Geleceği”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 2, Ocak 2007, 81-89.
- Bono, Edward De. *Rekabetüstü*, Çeviren: Tayfun Keskin, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2000.
- Boz, Mustafa. “Başarılı Girişimcilikte Yenilik Ortaya Koymanın Önemi: Kırgızistan Örneği”, *2. Uluslararası Girişimcilik Kongresi*, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları: 112, 7-10 Mayıs 2008.
- Bozgeyik, Abdullah. *Girişimcilere Yol Haritası*, Hayat Yayıncılık, İstanbul, 2005.
- Bozkurt, Öznur. “Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 2, Ocak 2007, 93-111.
- Börü, Deniz.”Girişimcilik Eğilimi-Marmara Üniversitesi İşletme Bilimi Üzerine Bir Araştırma, Marmara Üniversitesi Yayın No: 733, İstanbul, 2006.
- Brazeal, Deborah, V.; Theodore, T., Herbert. “The Genesis of Entrepreneurship”, *Theory and Practice*, Vol 23, No. 3, Spring 1999, 29-45.
- Brereton, R. Philip. “The Qualifications for Entrepreneurship”, *Journal of Small Business Management*, Vol. 12, No. 4, Oct.1974, 1-3.
- Brochhaus, Robert, H. “Risk Taking Propensity of Entrepreneurs”, *Academy of Management Journal*, Vol. 23, No. 3, 1980, 509-520.

- Budner, Stanley. "Intolerance of Ambiguity as a Personality Variable", *Journal of Personality*, Vol. 30, No. 1, Mar 1962, 29-50.
- Bülbül, Yaşar. *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Özel Girişimciliğe Yönelik Devlet Politikaları*, İstanbul Ticaret Odası Yayın No: 2010-11, İstanbul, 2010..
- Cabar, Hasan. Türkiye'de Girişimcilik Kültürünün Oluşmasında Etkili Faktörler ve Denizli Örneği, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Cansız, Emine. "Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma", Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Ceylan, Adnan; Nigar, Demircan. "Girişimcilerin Başarı, Güç ve Yakın İlişki İhtiyaçlarının Kişilik Özellikleriyle İlişkisi Üzerine Düzce Bölgesi'ndeki KOBİ'lerde Bir Araştırma", *9.Yönetim ve Organizasyon Kongresi*, İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İstanbul, 2001, 1-19.
- Cuningham, J. Barton; Joe, Lischeron. "Defining Entrepreneurship", *Journal of Small Business Management*, Vol. 29, No. 1, January 1991, 45-61.
- Coduras, Alicia; David Urbano, Alvaro, Rojas; Salustiano, Martinez. "The Relationship Between University Support to Entrepreneurship and Entrepreneurial Activity in Spain: A Gem Data Based Analysis", *International Advances in Economic Research*, Vol. 14, No. 4, Nov 2008, 395-406.
- Çarıkçı, İlker, Hüseyin; Osman, Koyuncu. "Bireyci-Toplumcu ve Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 2, Sayı: 3, Güz 2010, 1-18.
- Çelik, Adnan; Tahir, Akgemci. *Girişimcilik Kültürü ve Kobiler*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 1998.
- Çerik, Şule. "Ailelerin Gençlere Karşı Tutumları ve Gençlerin Ailelerinin Tutumlarını Algılayışlarına Yönelik Üniversite Gençliği Üzerinde Bir Araştırma", *Ege Akademik Bakış Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 1, 2002, 1-4.
- Çetin, Birol; Osman, Çevik. *Cumhuriyet Dönemi Şirketleşme Tarihi*, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2005.
- Çetin, Cahit, H. "Bir Girişimcilik Örneği Olarak Kooperatifler ve Ekonomik Kalkınma", *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 2, Aralık 2009, 65-73.

- Çetin, Fatih. “Örgüt İçi Girişimcilikte Öz Yeterlilik Algısı ve Kontrol Odaklılığının Rolü”, *Business and Economics Research Journal*, Vol: 2, No: 3, 2011, 69-85.
- Çetin, Fatih; A., Kadir, Varoğlu. “Özellikler Bağlamında Girişimcinin Beş Faktör Kişilik Örüntüsü”, *Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 2, Kasım 2009, 51-66.
- Çetin, Canan, *Stratejik Düşünce ve Kurumsal Girişimcilik*, Altınoluk Yayın, İstanbul, 2010.
- Çetindamar, Dilek. *Türkiye’de Girişimcilik*, TÜSİAD, İstanbul, 2002.
- Çevik, Evrim. “Girişimcilerin, Girişimcilik Tipleri İle Çalışma Amaçları Arasındaki İlişki”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Daft, Richard, L. *Management*, The Dryden Press, Orlando, 1991.
- Deakins, David. *Entrepreneurship and Small Firms*, McGraw-Hill, Publishing Company, England, 1999.
- Demirel, Erkan, Turan. “Girişimcilik Kültürü”, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2003.
- Demirel, Erkan, T; Mehmet, Tikici, “Kültürün Girişimciliğe Etkileri”, *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 2004, 49-58.
- Demirkaya, Harun; Alim, Aydın. “Girişimcilik ve Girişimci Kişilik Geliştirmekte Olan Ülkelerde İşsizliğin Alternatif Çözümü Olabilir mi?”, *8. Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi*, 2010.
- Dilsiz, İrfan; Nihat, Kölük. *Girişimcilik*, Detay Yayıncılık, Ankara, 2005.
- Doğan, Seyhun. *Avrupa Birliği’nin Girişimcilik Politikası*, İstanbul Ticaret Odası Yayınları Yayın No: 2010-80, 2010.
- Doğaner, Aysan, E. *Yeni Nesil Girişimcilik*, Sistem yayıncılık, İstanbul, 2006.
- Dolgun, Uğur. *Girişimcilik*, Alfa Basım Yayım, İstanbul, 2003.
- Döm, Serpil, *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği*, Detay Yayıncılık, Ankara, 2006.
- Durukan, Tülin. “Dünden Bugüne Girişimcilik 21. Yüzyılda Girişimciliğin Önemi”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 2, Ocak 2007, 25-37.
- Duval-Couetil, Nathalie; Teri, Reed-Rhoads; Shiva, Haghighi. “Investigating the Impact of Entrepreneurship Education on Engineering Students”, 2010, http://nciia.org/sites/default/files/u7/Duval-Couetil_1.pdf, Erişim Tarihi 19.07.2011.

- Düzakın, Erkut; Özgün, Yılmaz. “İşletme Mezunlarının İş Hayatındaki Yeri ve İşletme Eğitimi: 1000 Büyük Sanayi Kuruluşunun İşletme Mezunlarından Beklentileri Üzerine Araştırma”, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 18, Sayı: 1, 2009, 149-164.
- Drucker, Peter, F. *Fırtınalı Dönemlerde Yönetim*, Çeviren: Bülent, Toksöz, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1998.
- Efil, İsmail, *İşletmelerde Yönetim ve Organizasyon*, Alfa Basım Yayın, İstanbul, 1999.
- Ejaz, Muhammad. “Schumpeterian Legacy: How Innovation and Entrepreneurship Relate and Where They Differ”, *Procedings of International Works On Innovation&Entrepreneurship Congress*, İzmir 11-12 Kasım, İzmir Univercity of Economics, 2010.
- Emre, Saliha. “Girişimcilik Kültürü Hofstede’in Kültür Boyutlarının Malatya Uygulaması”, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Emsen, Selçuk; Ayşe, İrmiş; Ertuğrul, Deliktaş. “İktisadi Gelişmede Girişimciliğin Rolü Karşılaştırmalı Bir Analiz: Erzurum-Denizli”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, Cilt: 7, Sayı: 2, 2002, 243-256.
- Ercan, Salih; İsmail, Gökdeniz. “Girişimciliğin Gelişim Süreci ve Girişimcilik Açısından Kazakistan”, *Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanlığı, Bilig Bahar*, Sayı: 49, 59-82
- Erçetin, Şule, Ş. *Lider Sarmalında Vizyon*, Nobel Yayın, Ankara, 2000.
- Erdem, Ferda. “Girişimcilerde Risk Alma Eğilimi ve Belirsizliğe Tolerans İlişkisine Kültürel Yaklaşım”, *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 2, 2001, 43-61.
- Eren, Erol. *Yönetim ve Organizasyon*, Beta Basım Yayın, İstanbul, 2009.
- Ersoy, Hüseyin. “Kültürel Çevrenin Girişimcilik Tercihine Etkisi”, *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 1, 2010, 71-77.
- Erkocaoğlan, Ertan; Hüseyin, Özgen. “Kurumsal Girişimcilik İle Örgüt Yapısı Arasındaki İlişki”, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 18, Sayı: 1, 2009, 203-214.
- Ertürk, Mümin. *İşletme Biliminin Temel İlkeleri*, Beta Basım Yayın, İstanbul, 2006.
- Evirgen, Bülent. “Çiçekçilik Sektöründe Aile İşletmelerinin Girişimcilik Profilinin Belirlenmesi ve Yöresel Sorunların Bölgesel Olarak Araştırılması”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2004.

- Fidan, Yahya. “Farklı Fakültelerdeki İşletme Öğrencilerinin Girişimciliğe Bakışları”, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 3, Sayı: 4, Haziran 2010, 58-110.
- Furnham, Adrian; Howard, Steele. “Measuring Locus of Control: A Critique of General, Children’s, Health- and Work-Related Locus of...”, *British Journal of Psychology*, Vol. 84, No. 4, Nov 1993, 443-457.
- Garih, Üzeyir. *Yönetim İlkeleri*, Hayat Yayıncılık, İstanbul, 2005.
- Gençoğlu, Muhsin, Tunay; Eda, Gençoğlu. “Mühendislik Lisans Eğitimi ve Başarı Ölçütleri”, *TMMOB Mühendislik Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Yayın No: E/2005/395, Ankara, Kasım 2005.
- Gerber, Michael, E. *Girişimcilik Tutkusu*, Çeviren: Tayfun, Keskin, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 2003.
- Gird, Anthony; Jeffrey, J., Bagraim. “The Theory of Planned Behaviour as Predictor of Entrepreneurial Intent Amongst Final-Year University Students”, *South African Journal of Psychology*, Vol. 38, No. 4, Dec 2008: 711-724.
- Girginer, Nuray; Nurullah, Uçkan. “İşletmecilik Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Girişimciliğe Bakış Açıları: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İ.İ.B.F İşletme Bölümü Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama, *III. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi*, Eskişehir, 2004, 783-795.
- Göçmen, Selin. “İşletmelerde Girişimcilik Özelliğini Destekleyen Faktörler: İç Girişimcilik”, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Gözek, Sadık. “Girişimci Adayının Özellikleri, Girişimcilik Eğilimleri ve Girişimci Adaylarına Sağlanan Destekler”, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Guerrero, Maribel; Josep, Rialp; David, Urbano, “The Impact of Desirability and Feasibility on Entrepreneurial Intentions: A Structural Equation Model”, *International Entrepreneurship and Management Journal*, Vol. 4, No. 1, 2008, 35-60.
- Güney, Semra, *Girişimcilik*, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2008.
Aile İşletmelerinde Güncel Konu ve Sorunlar, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2008.

- Güney, Semra; Nurmakhmatult, Arman. “Kültürün Girişimciliğe Etkisi: Kazakistan ve Türkiye Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Kültürlerarası Araştırma”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 18, Aralık 2007, 62-86.
- Güney, Salih. *Yönetim ve Organizasyon El Kitabı*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2000.
- Gürbüz, Hüseyin. “Girişimcilik Eğilimiyle İlişkili Faktörlerin Belirlenmesinde ve Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Öğrencilerinden Bir Uygulama”, *2.Uluslararası Girişimcilik Kongresi*, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları: 112, 7-10 Mayıs 2008.
- Gürbüz, Sait; Mustafa, Bekmezci; İ., Sani, Mert. “Örgütsel Faktörlerin İçi Girişimciliğe Etkisi: İş Tatminini Aracı Değişken mi?”, *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 2, 2010, 127-135.
- Gürer, İbrahim. “Türkiyede Mühendislik Eğitimi”, TMMOB Mühendislik Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı Yayın No: E/2005/395, Ankara, Kasım 2005.
- Gürol, Mehmet Ali. *Küresel Arena’da Girişimci ve Girişimcilik*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2006.
- Gürol, Yonca; Nuray Atsan. “Üniversite Öğrencilerinin Özellikler Kuramı Çerçevesinde Girişimcilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi”, *1.Aile İşletmeleri Kongresi*, İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul, 17-18 Nisan 2004.
- Gürüz, Demet; Emet, Gürüz. *Yönetim ve Organizasyon*, Nobel Yayın, Ankara, 2006.
- Güven, Mahmut. “İnşaat Sektörü’nde Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi”, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Grebel, Thomas; Andreas, Pyka; Horst, Hanusch. “An Evolutionary Approach To The Theory Of Entrepreneurship”, *Industry and Innovation*, Vol. 10, No. 4, 2003, 493-514.
- Hava, H. Tamer; Ramazan, Erturgut. “Girişimci Ruhunun Geliştirilmesi ve Öğrenilmiş Çaresizlik Olgusu”, *EconAnadolu 2009: Anadolu Uluslararası İktisat Kongresi*, Eskişehir 2009.
- Hemingway, Christine, A. “Personal Values as A Catalyst for Corporate Social Entrepreneurship”, *Journal of Business Ethics*, Vol. 60, No. 3, 2005, 233-249.
- Henderson, Richard, Ivan. “The Best of Two Worlds: The Entrepreneurial Manager”, *Journal of Small Business Management*, Vol. 12, No. 4, Oct 1974, 4-7.

- Hitt, Michael; Duane, Irekand; David, G. Sirmon; Cherly, A. Trahms. "Strategic Entrepreneurship: Creating Value for Individuals, Organizations and Society", *Academy of Management Perspectives*, Vol. 25, No. 2, 2011, 57-75.
- Hussain, Mohammad, Farooq; Juniad, Sultan; Saqib, Ilyas. "Entrepreneurship and Economic Growth", *Interdisciplinary Of Contemporary Research In Business*, Vol. 2, No: 12, April, 2011, 745-751.
- İbicioğlu, Hasan; Sebahattin, Taş; H., İbrahim, Özmen. "Üniversite Eğitiminin Değişime Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama", *Akdeniz Üniversitesi Alanya İşletme Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 1, 2010, 53-74.
- İlhan, Süleyman. "Bazı Değişkenler Açısından Elazığ'da Girişimci Profili", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 15, Sayı: 1, 2005, 217-248.
- "Sosyo-Ekonomik Bir Fenomen Olarak Girişimciliğin Oluşumunu Etkileyen Başlıca Faktörler", *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*, Sayı: 11, Güz 2003, 61- 79.
- İnaç, Hüsamettin; Ümit, Güner; Sinan Sarısoy. "Eğitim Ekonomik Büyüme ve Kalkınma Üzerindeki Etkileri", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 2, Ekim 2006, 59-70.
- İnal, Hasan. *Girişimcilik: (Müteşebbislik) Ders Kitabı*, Sistem Ofset, Ankara, 2003.
- İnceler, Sarihan, Halime. *Teknoloji Yönetimi*, Beta Basım Yayım, İstanbul, 1998.
- İpçioğlu, İsa; Atıl, Taşer. "İşletme Bölümlerinde Verilen Eğitimin Girişimci Adayı Öğrenciler Üzerindeki Etkileri", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 10, 2009, 13-25.
- Jenningis, Daniel, F.; Carl, P., Zeithami. "Locus of Control: A Review and Directions for Entrepreneurial Research", *Academy of Management Proceedings*, 1, 1983, 417-421.
- Johannesan, Jon-Arild; Bjorn, Olsen; G.,T., Lumpkin. "Innovation as Newness: What is New, How New, and New to Whom?", *European Journal of Innovation Management*, Vol. 4, No. 1, 2001, 20-31.
- Johnson, David. "What is Innovation and Entrepreneurship? Lessons for Larger Organisations", *Industrial and Commercial Training*, Vol. 33, No. 4, 2001, 135-140.
- Kara, Murat. "Bölgesel Rekabet Edilebilirlik Kavramı ve Bölgesel Kalkınma Politikalarına Yansımaları", *Uzmanlık Tezi*, Yayın No: DPT: 2774, 2008.
- Karabulut, Tuğba. "Üniversitelerin Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerini ve Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma", *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: XXVI, Sayı: 1, 2009, 331-356.

- Karadeniz, Yasin. "Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi", *Anahtar: MPM Yayını*, Yıl: 22, Sayı: 259, 2010, 42-44.
- Karagöz, Melahat. "Girişimcilik Profili Araştırması: Isparta İli Örneği", Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- Kaya, Ali. *Girişimcilik v e Kobi Yönetimi*, Eğitim Kitabevi, Konya, 2004.
- Kaya, M., Dursun; Dilşad, Güzel; Betül, Çubukçu. "Üniversitelerde Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Araştırılması: Atatürk Üniversitesinde Bir Araştırma", *Kafkas Üniversitesi İİBF. Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 2, 2011, 76-89.
- Kayalar, Murat; Nuri Ömürbek. "Girişimci Adayların Risk Almaya Yatkınlık Özelliğinin Cinsiyet Bağlamında İncelenmesi", *Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt: 21, Sayı: 1, 2007, 185-200.
- Kawasaki, Guy. *Kendi İşini Kurmak İsteyen Girişimcinin El Kitabı*, Çeviren: Tayanç, Dinç, Mediacat Kitapları, İstanbul, 2009.
- Kendirli, Selçuk. "Küresel Dalgalanmalarda Girişimcilerde Risk Algısı, Çorum Girişimcilerinin Risk Karşısındaki Tutumlarının Değerlendirilmesi", *5.KOBİ’ler ve Verimlilik Kongresi*, İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul, 25-26 Kasım 2008.
- Kerrick, Sharon, A. "An Examination of Entrepreneurial Intentions of University Students", Faculty of the Graduate School of the University of Louisville, Department of Education, Leadership and Human Resources Development, Doctorate Dissertation, Louisville, Kentucky, 2008.
- Keskin, Duygu, Anıl. *İç Kontrol Sistemi Kontrol Öz Değerlendirme*, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2006.
- Kinay, Hasan, Fehmi. "Girişimcilik, Kalkınma ve Rekabet İlişkisi, Kütahya’da KOBİ’lerin Girişimcilik Potansiyeli", Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Kirkwood, Jodyanne. "Igniting The Entrepreneurial Spirit: Is the Role Parents Play Gendered?", *International Journal of Entrepreneurial Behaviour&Research*, Vol.13, No. 1, 2007, 39-59.
- Koçel, Tamer. *İşletme Yöneticiliği*, Beta Basım Yayım, İstanbul, 2010.
- Koh, Hian, Chen. "Testing Hypotheses of Entrepreneurial Characteristics, A Study of Hong Kong MBA Students", *Journal of Managerial Psychology*, Vol.11, No. 3, 1996, 12-25.

- Kongar, Emre. *21. Yüzyılda Türkiye 2000'li Yıllarda Türkiye'nin Toplumsal Yapısı*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2007.
- Kouriloff, Michael. "Exploring Perceptions of A Prio Barriers to Entrepreneurship: A Multidisciplinary Approach", *Entrepreneurship: Theory&Practive*, Vol. 25, No. 2, Winter 2000, 59-79.
- Krueger, Norris, F; Deborah, V, Brazeal. Entrepreneurial Potential and Petential Entrepreneur, *Entrepreneurship Theory and Practice*, Vol. 18, No. 3, Spring 1994, 91-104.
- Kuehn, Kermit, W. "Entrepreneurial Intentions Research: Implications For Entrepreneurship Education", *Journal of Entrepreneurship Education*, Vol. 11, 2008, 87-98.
- Kuratko, Donald, F; Richard, Hodgetts. *Entrepreneurship: A Contemporary Approach*, Fort Wort, Dryden Press, 1998.
- Kurt, Mustafa; Veysel, Ağca; Saffet, Erdoğan. "Afyonkarahisar İli Girişimcilik Performansının Coğrafi Bilgi Sistemleri İle Analizi, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 2, 2006, 97-114.
- Kuvan, Hakan. "Türk Girişimcilerinin Yaşam ve Çalışma Değerleri Malatyalı Girişimciler Üzerine Bir Araştırma", Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2007.
- Küçük Orhan. *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2007.
- Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi*, Sekin Yayıncılık, Ankara, 2005.
- Kümbül, Güler, Burcu. "Sosyal Girişimciliği Etkileyen Faktörlerin Analizi", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2008.
- Landstörn, Hans. "*Pioners in Entrepreneurship and Small Business Research*", New York Springer 2005.
- Lazear, Edward, P. "Entrepreneurship", *Journal of Labor Economics*, Vol. 23, No. 4, Oct 2005, 649-680.
- Lee, Don, Y. "The Effects of Entrepreneurial Personality, Background and Network Activities on Venture Growth", *Journal of Management Studies*, Vol. 38, No. 4, Jun 2001, 583-602.
- Leffel, Anita; John, Darling. "Entrepreneurial Versus Organizational Employment Preferences: A Comparative Study Of European And American Respondents", *Journal of Entrepreneurship Education*, Vol. 12, 2009, 79-92.

- Leger-Jarniou, Catherine; Y Kaloussis, Georges. "Entrepreneurship and Engineers: how to develop the spirit?", *Estudios De Economia Aplicada*, Vol. 24, No: 2, 2006, 525-544.
- Linan, Francisco; Yi-Wen, Chen. "Development and Cross-Cultural Application of A Specific Instrument to Measure Entrepreneurial Intentions", *Entrepreneurship Theory and Practice*, Vol. 33, No: 3, May 2009, 593-617.
- Littunen, Hannu. "Entrepreneurship and the Characteristics of the Entrepreneurial Personality", *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, Vol. 6, No: 6, 2000, 295-310.
- Long, Wayne. "The Meaning of Entrepreneurship", *American Journal of Small Business*, Vol. VIII, No. 2, Oct-Dec 1983, 47-56.
- Marangoz, Mehmet. *Girişimcilik*, Pozitif Matbaacılık, Ankara, 2008.
- Marcati, Alberto; Gianluigi, Guido; Alessandro, M., Peluso. "The Role of SME Entrepreneurs' Innovativeness and Personality in the Adoption of Innovations", *Research Policy*, Vol. 37, No. 9, Oct 2008.
- Maxwell, John, C. *Liderlik Yasaları*, Çeviren: İbrahim, Şener, Beyaz Yayınları, İstanbul, 2004.
- Mescon, Michael; Michael, Albert; Franklin, Khedouri. *Management*, Harper&Row, New York, 1988.
- Mhango, Mary, Wezi. "Assessing Entrepreneurial Career Intentions of Family and Consumer Sciences Students in Higher Education: A Model Testing Approach", Iowa State University, A Dissertation Submitted to the Graduate Faculty in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Philosophy, Doctorate Dissertation, 2006.
- Millman, Cindy; Wang-chen, Wong; Zhengwei Li; Harry, Matlay. "Educating Students for e-entrepreneurship in the UK, the USA and China", *Industry & Higher Education*, Vol. 23, No. 3, June 2009, 243-252.
- Mirze, Kadri, S. *İşletme*, Literatür Yayıncılık, İstanbul, 2010.
- Montserrat, Entrialgo; Esteban, Fernandez; Camilo, J., Vazquez. "Psychological Characteristics and Process: The Role of Entrepreneurship in Spanish SMEs", *European Journal of Innovation Management*, Vol. 3, No. 3, 2000, 137-149.
- Morrison, Alison. "Entrepreneurs Transcend Time: A Biographical Analysis", *Management Decision*, Vol. 39, No.9, 2001, 784-791.

- Mort, Gillian, Sullivan; Jay, Weerawardena; Kashonia, Carnegie. "Social Entrepreneurship: Towards Conceptualisation", *Int. Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing*, Vol. 8, No. 1, 2003, 76-88.
- Mucuk, İsmet, *Modern İşletmecilik*, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2003.
- Mueller, Stephen, L; Anisya S, Thomas. "Culture And Entrepreneurial Potential: A Nine Country Study Of Locus Of Control And Innovativeness", *Journal of Business Venturing*, Vol. 16, No. 1, January 2001, 51-75.
- Mulcahy, Kevin, V. "Entrepreneurship or Cultural Darwinism? Privatization and American Cultural Patronage", *Journal of Arts Management Law And Society, Academy Research Library*, Vol. 33, No. 3, Fall 2003, 165-184.
- Müftüoğlu, Tamer. *Girişimcilik*, Editör: Yavuz, Odabaşı, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 2004.
- Müftüoğlu, Tamer, Tülin, Durukan. *Girişimcilik ve Kobi'ler*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2004.
- Nijhawan, Inder; Khalid, Dubas. "Entrepreneurship: Public or Private Good?" *Academy of Entrepreneurship Journal*, Vol. 13, No. 2, 2007, 99-108.
- Nudubisi, Nelson, Oly. "Gender Differences in Entrepreneurial Traits, Perceptions and Usage of Information and Communication Technologies", *Academy of Entrepreneurship Journal*, Vol. 14, No. 2, 2008, 107-121.
- Odabaşı, Yavuz. "Değişim ve Dönüşümün Aracı Olarak Girişimci Üniversite", *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 1, Haziran 2006, 87-104.
- O'Dwyer, Michele; Angelica, Riquez; Ann, Ledwith. "Entrepreneurship Education and Plagiarism: Tell Me Lies, Tell Me Sweet Little Lies", *Journal of Small Business and Enterprise Development*, Vol. 17, No.4, 2010, 641-651.
- Öngör, Akın. *Benden Sonra Devam*, Alametifarika Yayınları, İstanbul, 2010.
- Özbek, Mehmet, Ferhat. "Güven, Belirsizlik ve Risk Alma Davranışı İlişkisi: Teorik Yaklaşım", *Akademik Bakış*, Sayı: 15, Ekim 2008, 1-12.
- Özdem, Güven; Enver, Sarı. "Yüksek Öğretimde Yeni Bakış Açılılarıyla Birlikte Yeni Kurulan Üniversitelerden Beklenen İşlevler (Giresun Üniversitesi Örneği), 2008, <http://www.universite-toplum.org/text.php3?id=351>. Erişim Tarihi: 15.05. 2012
- Özdemir, Ali. *Girişimcilik*, Özcan Matbaacılık, Ankara, 2003.
- Özdemir, Aytül, Ayşe. "Potansiyel Girişimci Olan Kadınların Motivasyon Faktörleri ve Eskişehir'de Bir Araştırma", *Ege Akademik Bakış*, Cilt: 10, Sayı: 1, 2010, 117-139.
- Özdemir, Sadi. *Cesur Girişimciler*, Hayat Yayınları, İstanbul, 2005.

- Özdemir, Süleyman; Halis, Yunus, Ersöz; İbrahim, Sarıoğlu. *İşsizlik Sorununun Çözümünde KOBİ'lerin Desteklenmesi*, İstanbul Ticaret Odası Yayın No: 2006-45, İstanbul, 2006.
- Özden, Kenan; M., Sinan, Temurlenk; Selim, Başar. "Girişimcilik Eğilimi: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma", *FBE Journal*, Faculty of Business and Economics, Eastern Mediteranean University, Vol. 10/11, Fall 2008-2009.
- Özdönmez, Metin; Aytuğ, Akesen; Abdi, Ekizoğlu. *Yönetim ve Organizasyon*, İ.Ü Basım, İstanbul, 1998.
- Özen, Kutanis, Rana. *Girişimci Kadınlar*, Değişim Yayınları, İstanbul, 2006.
- Özen, Kutanis, Rana; Sümeyra, Alpaslan. "Girişimci ve Yönetici Kadınların Profilleri Farklı mıdır?" *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 2, 2006, 139-153.
- Özkalp, Enver; Çiğdem, Kirel. *Örgütsel Davranış*, ETAM Matbaa, Eskişehir, 2001.
- Özkan, Şule; Fatma, Gündoğan; Selçuk, Emsen; Hayati, Aksu. "Türkiye'de Girişimcilik ve Belirleyicileri: Marmara ve Doğu Anadolu Bölgesi Üzerine Bir Uygulama", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt: 58, Sayı: 4, 2003, 145-172.
- Özkul, Gökhan. "Girişimcilik Teorileri ve Girişimci Tipleri: Antalya-Burdur-Isparta İllerinde (İBBS Düzey 2 TR 61 Bölgesinde) İmalat Sanayi Kobi'lerindeki Girişimciler Üzerine Bir İnceleme", Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Öztürk, Özkan. "İstihdam Konusunda KOBİ'lerin Önemi ve KOBİ Alanında Eğitim İstihdam İlişkisi Açısından Kamu İstihdam Kurumunun Rolü", T.C. Çalışma Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara, 2007.
- Patır, Sait; Mehmet, Selami, Yıldız. "İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Öğrencilerinin Sayısal Derslerdeki Başarısızlık Nedenleri ve Çözüm Önerileri", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, Cilt: 13, Sayı: 1, 2008, 293-315.
- Pazarcık, Yener. "Küresel Eğilimler Işığında Üniversitelerde İşletme Eğitiminde Yeni Yönelimlerin Belirlenmesi", Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2005.
- Ripsas, Sven. "Towards an Interdisciplinary Theory of Entrepreneurship", *Small Business Economics*, Vol. 10, 1998.

- Russell, Jeffrey, S., Hanna , Awad; Bank, Lawrence, C.; Shapira , Aviad. (2007). “Education in Construction Engineering and Management Built on Tradition: Blueprint for Tomorrow”, Vol. 133 No. 9, 2007, 661-668.
- Sabuncuoğlu, Zeyyat; Tuncer, Tokol. *İşletme*, Furkan Ofset, Bursa, 2009.
- Saraçoğlu, Metin; Cengiz Duran; Ercan, Taşkın. “Girişimcilikte Yaratıcılığın Üç Boyutu: Birey, Süreç ve Ürün”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 2, 1-14.
- Sarıçay, Şakir. “Girişimcilik Ruhunu Yönlendiren ve Ateşleyen En Önemli Organizasyonlar: Fuarlar”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 1, Haziran 2009, 93-95.
- Sinanoğlu, Koç, Elif. “Kadın Girişimciler Kavramı ve Serbest Meslek Mensubu Kadın Girişimcilere İlişkin Konya İlinde Uygulamalı Bir Araştırma”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2005.
- Shane, Scot; S Venkataraman. “The Promise of Entrepreneurship As A Field Of Research”, *Academy of Management Review*, Vol. 25, No. 1, 2000, 217-226.
- Shahhosseini, Ali; Esmaeil, Kavousy; Hadi, Rezghi, Shirsavar; Fateme, Tohid, Ardahaey. “Appointing the Level of Individual Entrepreneurship of Islamic Azad University Students”, *Asian Social Science*, Vol. 7, No. 1, January 2011, 106-114.
- Shaver, Kelly, G.; Linda, R, Scott. “Person, Process, Choice: The Psychology of New Venture Creation”, *Entrepreneurship: Theory and Practice*, Vol. 16, No. 2, Winter 1991, 23-45.
- Stopford, John, M; Charles, W.F, Baden-Fuller. “Creating Corporate Entrepreneurship, *Strategic Management Journal*, Vol. 5, No. 15, 1994, 521-536.
- Souitaris, Vangelis; Stefania Zerbinati; Andreas Al-Laham. “Do Entrepreneurship Programmes Raise Entrepreneurial Intention Of Science And Students? The Effect of Learning, Inspiration and Resources”, *Journal Of Business Venturing*, Vol. 22, No. 4, 2007, 566-591.
- Soylu, Ali; Yüksel, Kepenek. “Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeyleri Ve Aldıkları Eğitimin Girişimciliğe Olan Katkılarının Belirlenmesi: Pau Honaz Meslek Yüksek Okulu Örneği”, *2.Uluslararası Girişimcilik Kongresi*, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları: 112, 7-10 Mayıs 2008.

- Soylu, Ali; Meltem, Öztürk, Göl. “An Application Regarding The Perceptions and Attitudes on the Occupation and Education of Marketing Including the Students of Business Enterprise in Turkey”, *International Journal of Contemporary Economics and Administrative Sciences*, Vol. 1, No. 4, 2011, 261-297.
- Şengel, Salim. “Yükseköğretimde Girişimcilik Eğitiminin İnovatif İş Fikirlerine Ulaşmadaki Etkisi Üzerine Bir Araştırma”, *2.Uluslararası Girişimcilik Kongresi*, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları: 112, 7-10 Mayıs 2008.
- Şimşek, M, Şerif; Tahir, Akgemci; Adnan, Çelik. *Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış*, Adım Matbaacılık, Konya, 2003.
- Tağraf, Hasan; Muhsin, Halis. “Üniversitelerdeki Girişimcilik Eğitiminin ‘Girişimsel Öz Yetkinlik’ Algısı Üzerindeki Etkisi: Bir Araştırma”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 2, Aralık 2008: 91-111.
- Tanoğlu Sara. “Kişilik Özelliklerinin Girişimci Olma Niyeti Üzerine Etkileri”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Tatar, Tevfik; Mithat, Üner. *İşletmecilik İlkeleri*, Gazi Büro yayınları, Ankara, 1992.
- Tekayaklı, Yunus. “Kırgızistan’ın Potansiyel Girişimci Profilindeki Kültürel Farklılığın Girişimcilik Eğilimine Etkisi ve Bir Ampirik Çalışma”, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2004.
- Tekin, Mahmut. “İnşaat Sektöründe Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi”, *İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Tikici, Mehmet; Mehmet, Güven; Erkan, Turan, Demirel. “Karakteristik Açından Girişimci Tipleri: Malatya Organize Sanayi Bölgesinde Bir Araştırma”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 2, 2005, 165-180.
- Tuncer, Doğan, Ayhan; Yaşar, Doğan, Demet, Varoğlu. *Genel İşletmecilik*, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2007.
- Turhal, Ü, Çiğdem. “Bilgi Toplumu Olma Yönünde Mühendislik Eğitiminde Öğretim Kadrosunun Yeri ve Önemi”,
http://www.emo.org.tr/ekler/f66b77c55670243_ek.pdf Erişim Tarihi: 25.04.2012.
- Tutar, Hasan, Orhan, Küçük. *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 20003.
- Türkmen, Ali. “Girişimcilik ve Girişimcilik Kültürü”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2006.

- Top, Seyfi. *Girişimcilik Keşif Süreci*, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2006.
- “MYO Öğrencilerinin Gelecekteki Girişimcilik Kariyer Niyetlerinin Planlı Davranış Modeli Kapsamında Değerlendirilmesi”, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 13, Sayı: 1, Haziran 2011, 269-289.
- Tosun, Kemal. *İşletme Yönetimi*, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1974.
- Thackray, Rachelle, *Adım Adım Girişimcilik*, Çeviren: Gonca, Çetinkanat, Kesit Kitap, Ankara, 2004.
- Thurik, Roy; Sander, Wennekers. “Entrepreneurship and Small Business Matter in Varying Ways”, *Journal of Small Business and Enterprise Development Volume*, Vol. 11, No. 1, 2004, 140-149.
- Uçkun, Gazi; Seher, Uçkun; Yılmaz, Pekmezcan. “Türkiye Cumhuriyeti’nde Girişimciliğin Tarihi (Atatürk Dönemi)”, *I. Ulusal Girişimcilik Sempozyumu ve Benim de Bir İş Fikrim Var İş Fikri Yarışması*, Editör: Hıdır, Akpınar; Selma, Akpınar; Güler, Dinçel; Melike, Sudak, Kıvanç, Arıkan Basım Yayım, İstanbul, 2007.
- Uras, Güngör, “Teşvikte Ağanın Eli Öpülmez”, <http://ekonomi.milliyet.com.tr/tesvikte-aganın-eli-tutulmaz/ekonomi/ekonomiyazardetay/06.04.2012/1524615/default.htm>
Erişim Tarihi: 12.06.2012
- Uygun, Ramazan. “Türkiye’de Girişimcilik Kültürünü Yönlendiren Öncü Girişimciler ve İbrahim Bodur Örneği”, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Ülgen, Hayri; Kadri, S. Mirze. *İşletmelerde Stratejik Yönetim*, Literatür Yayıncılık, İstanbul, 2004.
- Wang, Clement, K.; Poh-Kam, Wong. “Entrepreneurial Interest of University Students in Singapore”, *Technovation*, Vol. 23, 163-172.
- Van Wyk, R.; A.B., Boshoff. “Entrepreneurial Attitudes: A Distinction Between Two Professional Groups”, *Journal of Business Management*, Vol. 35, No: 2, Jun 2004, 33-38.
- Vesper, Karl, H. “Entrepreneurship, A Fast Emerging Area In Management Studiea”, *Journal of Small Business Management*, Vol. 12, No. 4, Oct 1974, 8-15.
- Yalçın, Başak. “Elektronik Girişimcilikte Kullanılan Web Teknolojileri ve Bilişim Sistemi Olarak Perakende Satış Sistemlerinin İncelenmesi”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007.

- Yalçınkaya, Timuçin; Nergis, Melis, Durcan. “Globalleşme Bağlamında Girişimcilik Anlayışındaki Değişimler ve Aile Girişimleri”, 2. *Uluslararası Girişimcilik Kongresi*, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları: 112, 7-10 Mayıs 2008.
- Yalçıntaş, Murat. “Çağımızda Girişimcilik”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Cilt. 5, Sayı: 1, Haziran 2010, 95-98.
- Yelkikalan, Nazan. “21. Yüzyılda Girişimcinin Yeni Özelliği: Duygusal Zeka”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 2, Ocak 2007, 39-51.
- “Başarılı Girişimcilikte Cinsiyetin Rolü: Kadın Girişimciler”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Cilt: 1, Sayı, 1, Haziran 2006, 45-54.
- Yelkikalan, Nazan; Ayten, Akatay; Hacı, Mehmet, Yıldırım; Yasin, Karadeniz; Can, Köse; Öznur, Koncagül; Eray, Özer. “Dünya ve Türkiye Üniversitelerinde Girişimcilik Eğitimi: Karşılaştırmalı Bir Analiz”, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 12, Sayı: 19, Aralık 2010, 51-59.
- Yelkikalan, Nazan; Gülcan, Kandemir; Murat, Serez. “Girişimcilik Mesleği ve Türkiye’deki İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri’nde Girişimcilik Eğitimi”, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 1, 2006, 191-205.
- Yelkikalan, Nazan; Ayten, Akatay. “Türkiye’de Kadın Girişimcilik ve Çanakkale Kent Konseyi Kadın Girişimciliği Eğitimi ve Destekleme Projesi Örneği”, III. Uluslararası STK’lar Kongresi Bildiriler Kitabı, Çanakkale, 9-10 Aralık 2006, 397-401.
- Yelkikalan, Nazan; Burcu, Sümer; Selin, Temel. “Fakültelerin Değerlendirilmesinde Öğrenci Algılamaları: Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, *Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi*, Sayı: 10, Yıl: 9, Haziran 2006, 144-160.
- Yelkikalan, Nazan; Yener, Pazarcık. “İşletme Eğitiminde Global Perspektif: ÇOMÜ Biga İ.İ.B.F. Örneği”, *Selçuk Üniversitesi Karaman İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 2, Aralık 2005, 1-20.
- Yelkikalan, Nazan; Sena, Erden; Erdal, Aydın. “Üniversitelerin Mühendislik Bölümlerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Kurumsal Sosyal Sorumluluk Algılaması Üzerine Ampirik Bir Çalışma”, *II. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi*, Antalya, 29 Nisan-2 Mayıs 2010.

- Yelkikalan, Nazan; Sena Erden. “Geleceğin Girişimci ve Yönetici Adayları Olarak İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinin Kurumsal Sosyal Sorumluluk Algılamaları Üzerine Bir Araştırma: ÇOMÜ Biga İİBF Örneği”, *VI. Uluslararası STK’lar Kongresi Bildiriler Kitabı*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çanakkale, 23-25 Ekim 2009, 163-174.
- Yılmaz, Burcu, Selin; Özgür, Devrim, Günel. “Üniversite Eğitimi ve Girişimcilik: Bireyleri Girişimciliğe Yönlendiren Etkenler Üzerine Bir Araştırma”, *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı: 26, Eylül-Ekim 2011, 1-20.
- Yeniçeri, Özcan; Mehmet, İnce. *Bilgi Yönetim Stratejileri ve Girişimcilik*, Kültür ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2005.
- Yurtseven, Rıdvan, H. *Girişimcilik Küçük Bir İşletme Kurmak ve Yönetmek*, Detay Yayıncılık, Ankara, 2007.
- Yüzüak, Elif. “Üniversitelerde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerini Etkileyen Faktörler: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İ.İ.B.F. Örneği” Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Zhao, Hao; Gerald, E., Hills; Scott, E., Seibert. “The Mediating Role of Self-Efficacy in the Development of Entrepreneurial Intentions”, *Journal of Applied Psychology*, Vol. 90, No. 6, 2005, 1265-1272.
- Zel, Uğur. *Kişilik Liderlik*, Nobel Yayınları, Ankara, 2006.
- <http://www.tdk.gov.tr/TR/Genel/SozBul.aspx?F6E10F8892433CFFAAF6AA849816B2EF4376734BED947CDE&Kelime=girişim> Erişim Tarihi: 08.10.2011.
  - <http://www.tdk.gov.tr/TR/Genel/SozBul.aspx?F6E10F8892433CFFAAF6AA849816B2EF4376734BED947CDE&Kelime=girişimci> Erişim Tarihi: 12.10.2011.
  - kisi.deu.edu.tr/ethem.duygulu/yeşilkitap.pdf Erişim Tarihi: 16.09.2011.
  - <http://tr.wikipedia.org/wiki/Esnaf> Erişim Tarihi: 09.11.2011
  - <http://www.msxlabs.org/forum/x-sozluk/257636-patron-patron-nedir-patron-hakkinda.html> Erişim Tarihi: 09.11.2011.
  - <http://finans.ekibi.net/forum/sermaye-sermaye-nedir-t-4842.html> Erişim Tarihi: 09.11.2011.
  - <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/19391622.asp> Erişim Tarihi: 15.12.2011.

- http://www.ekodialog.com/Makaleler/azgelismis_ulkelerde_ithal_ikameci.html
Erişim Tarihi: 15.11.2011
- <http://www.turkcebilgi.com/ansiklopedi/tacir> Erişim Tarihi: 26.12.2011.
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.4f9d79dbc24500.40626013 Erişim Tarihi: 12.03.2012.
- <http://www.thefreelibrary.com/Examining+the+impact+of+culture+on+entrepreneurial+propensity%3A+an...-a0208883304> Erişim Tarihi: 15.03.2012

EK-1:

ANKET FORMU

Bu anket Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı'nda Doç. Dr. Nazan YELKİKALAN danışmanlığında yapmış olduğum Yüksek Lisans tez çalışması için hazırlanmıştır. Vereceğiniz cevaplar ilgili bilimsel çalışma dahilinde kullanılacaktır. Veriler toplu olarak değerlendirileceğinden kişisel bilgilere yer verilmeyecektir. Sizden bu anketteki soruları içtenlikle yanıtlamanızı rica ediyorum. Zaman ayırıp cevapladığınız için teşekkür ederim.

A.Fulya KARAKAŞ

(ÇOMÜ Yüksek Lisans Öğrencisi)

1.Bölüm

1. Sınıfınız.....
2. Bölümünüz

1 ( ) İşletme	2 ( ) Ziraat Mühendisliği
3 ( ) Bilgisayar Mühendisliği	4 ( ) Gıda Mühendisliği
3. Cinsiyetiniz

1 ( ) Erkek	2 ( ) Bayan
-------------	-------------
4. Annenizin eğitim durumu

1 ( ) İlkokul	2 ( ) Ortaokul	3 ( ) Lise
4 ( ) Üniversite	5 ( ) Yok	
5. Babanızın eğitim durumu

1 ( ) İlkokul	2 ( ) Ortaokul	3 ( ) Lise
4 ( ) Üniversite	5 ( ) Yok	
6. Ailenizde girişimci var mı?

1 ( ) Var	2 ( ) Yok
-----------	-----------
7. Okulu bitirdikten sonraki mesleki idealiniz nedir?

1 ( ) Özel sektörde çalışmak	2 ( ) Kamuda çalışmak
3 ( ) Kendi işimi yapmak	4 ( ) Diğer.....
8. Gelecekte kendi işinizi kurma ihtimaliniz var mı?

1 ( ) Çok yüksek	2 ( ) Yüksek
3 ( ) Düşük	4 ( ) Çok düşük

9. Eğitim ve öğretim yaşantınızda girişimcilik dersi aldınız mı?
1 ( ) Evet 2 ( ) Hayır
10. Sizce girişimci olabilmeniz için resmi bir eğitime ihtiyacınız var mı?
1 ( ) Evet 2 ( ) Hayır
11. Öğretim üyelerinden herhangi biri sizi girişimcilik konusunda cesaretlendirdi mi?
1 ( ) Evet 2 ( ) Hayır
12. Girişimcilik eğilimi kavramını...
1 ( ) Daha önce duymadım 2 ( ) Duydum ama ayrıntılı bilgim yok
3 ( ) Bölüm derslerimde incelendi

2. Bölüm

Aşağıdaki ifadelere katılım derecenize göre;

1-Kesinlikle katılmıyorum 2- Katılmıyorum 3- Kararsızım 4- Katılıyorum

5- Kesinlikle Katılıyorum şeklinde işaretleyiniz.

	İFADELER	1	2	3	4	5
1	İnsanların talihsizlikleri yaptıkları hatalardan dolayı olduğuna inanıyorum.					
2	İnsanların hayatlarındaki mutsuzluklarının çoğu kötü şans yüzünden ortaya çıkmaktadır.					
3	Çıkan sonuçların iyi olması eğer benim yaptığım işlerden dolayı değilse, sonuçlardan hoşlanmam.					
4	Kararlarımın ve hareketlerimin, olumlu ve olumsuz bütün sonuçlarımı kabul etmeye gönüllüyüm.					
5	Hayatımdaki olayların sonuçlarını etkileyen şans ya da kader değil, benimdir.					
6	Olayların olmasını bekleyemem dayanamam, olayların olmasını sağlamayı seçerim.					
7	Başarının kişisel çabalardan daha çok, bir şans ve kaderin ürünü olduğuna inanırım.					
8	Zorlu işlere meydan okumak hoşuma gider, zevk alırım çünkü bu durum daha çok çalışmamı sağlar.					
9	Eğer başarı ve tatmin duygusu hissedemiyorsam iyi gelir getiren bir işi sevmem.					
10	Rahat bir hayat sürmek için sadece mümkün olduğu kadar kazanmak isterim.					
11	Eğer ücret iyi ise, rutin ve zor olmayan bir işte çalışmakta bir sakınca görmem.					
12	Bir şeyi yaptığım zaman, onu sadece yapılması gerektiği için değil, mükemmel bir şekilde yapılması için gerekeni yaparım.					
13	İnsanları işe alırken, yeterliliklerinden daha çok, arkadaşlık veya diğer faktörlerden (sadık olmalarından) dolayı alırım.					
14	Sürekli ve garanti olduğu sürece gelirin az olması benim için					

	sorun olmaz.					
15	Yüksek gelir elde edebilmek için yüksek risk almaya gönüllüyüm.					
16	Benim için kabul edilebilir bir gelir ihtimali olduğu sürece belirsizlik koşulları altında çalışmak sorun olmaz.					
17	Kar hisselerini hesapladığım girişimlere paramı yatırmaktan korkmam.					
18	Başarı ihtimali %60 ve üzerindeyse riske girmeye razı olurum.					
19	Hakkında bir şey bilmediğim işe girmekten korkarım.					
20	İş güvenliği benim için son derece önemlidir.					
21	İyi bir iş, “ne yapılacak?”, “nasıl yapılacak?” gibi sorulara açık talimatlarla yol gösteren iştir.					
22	Belirli bir düzene oturmamış işlerde çalışmaktan hoşlanırım.					
23	Çok dikkatli bir şekilde izlediğim bir çalışma programım vardır.					
24	Pek çok insanın aynı sorumluluğu üstlenmesinden rahatsız olurum.					
25	Belirsiz durumlar karşısında olabildiğince toleranslıyım.					
26	Belirsiz durumlarda karar vermekten ve “lider olmaktan” hoşlanırım.					
27	Denetim altında olmadığım ve yalnız olduğum zaman daha çok iş başarırım.					
28	Başarmak için olan yeteneğime güvenim sonsuzdur.					
29	Ortadan kaldırılamayacak korkularım ve zayıflıklarım vardır.					
30	Yeni ve denenmemiş koşullarla başa çıkma yeteneğimden şüphe ediyorum.					
31	Çoğunluğun görüşlerine karşı kendimi savunmakta zorlanırım.					
32	İşlerin yapılış şeklini değiştirmekten kaçınırım.					
33	Diğerleri çevresinde olan şeyleri sıra dışı bir şey olarak görmezken, ben bu durumlardan iş fırsatları yaratabilirim.					
34	Marifet ve becerilerimle zorlukların üstesinden gelebilirim.					
35	İşleri yapmanın her zaman yeni ve daha iyi yolları olduğuna inanırım.					
36	Yeni, değişik ve hatta çılgınca fikirler üretmekte bile çok zorlanırım.					

EK-2: Araştırmada Kullanılan İfadeler ve Dağılımı

İfadeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
V1	18	4,2	67	15,6	107	24,9	104	24,2	133	31,0
V2	15	3,5	38	8,9	83	19,3	112	26,1	181	42,2
V3	36	8,4	114	26,6	107	24,9	83	19,3	89	20,7
V3	3	,7	6	1,4	18	4,2	115	26,8	287	66,9
V4	17	4,0	38	8,9	71	16,6	103	24,0	200	46,6
V5	8	1,9	24	5,6	50	11,7	128	29,8	219	51,0
V6	15	3,5	51	11,9	72	16,8	109	25,4	182	42,4
V8	6	1,4	13	3,0	28	6,5	121	28,2	261	60,8
V9	3	,7	16	3,7	48	11,2	130	30,3	232	54,1
V10	25	5,8	55	12,8	111	25,9	131	30,5	107	24,9
V11	30	7,0	49	11,4	115	26,8	152	35,4	83	19,3
V12			7	1,6	22	5,1	104	24,2	296	69,0
V13	14	3,3	43	10,0	79	18,4	120	28,0	173	40,3
V14	28	6,5	41	9,6	58	13,5	133	31,0	169	39,4
V15	17	4,0	38	8,9	97	22,6	145	33,8	132	30,8
V16	63	14,7	73	17,0	97	22,6	147	34,3	49	11,4
V17	7	1,6	21	4,9	79	18,4	170	39,6	152	35,4
V18	39	9,1	99	23,1	95	22,1	156	36,4	40	9,3
V19	29	6,8	81	18,9	79	18,4	139	32,4	101	23,5
V20	5	1,2	6	1,4	37	8,6	144	33,6	237	55,2
V21	2	,5	22	5,1	71	16,6	177	41,3	157	36,6
V22	49	11,4	25	5,8	50	11,7	127	29,6	178	41,5
V23	40	9,3	60	14,0	87	20,3	128	29,8	114	26,6
V24	29	6,8	82	19,1	82	19,1	141	32,9	95	22,1
V25	46	10,7	54	12,6	104	24,2	146	34,0	79	18,4
V26	14	3,3	32	7,5	89	20,7	161	37,5	133	31,0
V27	7	1,6	39	9,1	61	14,2	130	30,3	192	44,8
V28	4	,9	19	4,4	39	9,1	147	34,3	220	51,3
V29	18	4,2	38	8,9	81	18,9	126	29,4	166	38,7
V30	7	1,6	37	8,6	93	21,7	159	37,1	133	31,0
V31	14	3,3	30	7,0	64	14,9	136	31,7	185	43,1
V32	20	4,7	63	14,7	85	19,8	128	29,8	133	31,0
V33	9	2,1	25	5,8	84	19,6	165	38,5	146	34,0
V34	6	1,4	11	2,6	36	8,4	164	38,2	212	49,4
V35	6	1,4	10	2,3	33	7,7	140	32,6	240	55,9
V36	10	2,3	29	6,8	74	17,2	146	34,0	170	39,6